

სხადი შეშორდა

მაისი 2011 №71
ფასი 5 ლარი

ისტორია ლაშა როსტოზია

მარიაშ სამაღაშვილი

საქსროვაძე ფილანთროპიის კულტურა

ნინო ბეჟიშვილი

ქართული ავანგარდი 1910-20

ნინო ჩიბაძე

კოფეტარი „სტუდენტური პოლოკოსტი“

ლაშა ქავთარაძე

Hate Speech-ის დასასვად

ვასუზი მენაბდე

კირ-მოვლენის კირ-ანალიზი

გიორგი ხასია

ესა ველური ხილი

მამუკა ლაქიაშვილი

ბოლშევიზმი და კომერციზმი

ლელა ბაჭრინდაშვილი

სხვები

თეო ხატიაშვილი

ISSN 1512-2220

71715121222006

ინოვაცია

აქტიურად ებრძვის კანქვეშა ცხიმგროვებს,
დიეტის შედეგად მიუღწევად პრობლემურ ზონებშიც

CELLUDESTOCK

7 დღის შემდეგ მნიშვნელოვნად შემცირდა
"ფორთოხლის კანის ეფექტი"

28 დღის შემდეგ მნიშვნელოვნად შემცირდა
გარსაგროვანი პრობლემური ზონაში**

* კლინიკურ გამოკვლევებში მონაწილეობას
ღებულობდა 49 ქალბატონი

** ინსტრუმენტული ტესტი გაიარა 47 ქალბატონმა

CelluDestock-ის ეფექტურობის გამომსახველი
ილუსტრაცია "ფორთოხლის კანის" წინააღმდეგ.

28 დღის განმავლობაში კლინიკურ გამოკვლევებში
მონაწილეობას ღებულობდა 49 ქალბატონი, რომლებსაც
პროფუქციის გამოყენების შემდეგ აღენიშნება
"ფორთოხლის კანის" მნიშვნელოვანი შემცირება.

ინოვაცია ავთიაპეგისტოვის

5% სუფთა კოფეინი +
აქტივაციური ვანდოზინის***
*** ლიპოციდინ™ test in vitro

ჰანერთელობა - სილაგაზაა

VICHY

LABORATOIRES

PSP ხაინფორმაციო სამსახური: (8 22) 911 101

www.psp.ge

PSP №1

როგორ შევინარჩუნოთ იდეალური სხეული?

როგორ დავიცვათ სხეული ცელულიტის განვითარებისაგან?

ცელულიტი - სამედიცინო ტერმინოლოგიით ცხიმოვანი ლიპოდისტროფია, დაავადება, რომელსაც ახასიათებს ცხიმის არაერთგვაროვანი ჩალაგება სხეულის სხვადასხვა უბანზე, მუცელზე, თეძოსა და დუნდულებზე. არსებობს ფაქტორები, რომლებიც გავლენას ახდენს მის ჩამოყალიბებაზე: არასწორი კვება, ჰიპოდინამია, სტრესი, ჰორმონალური ცვლილებები და ა.შ. როგორ ავიცილოთ თავიდან არასასურველი დეფექტის "ფორთოხლის კანის" განვითარება და რა ღონისძიებებს უნდა მივმართოთ სხეულის ნორმალური წონის შესანარჩუნებლად?

სხეულის იდეალური ფორმის შესანარჩუნებლად აუცილებელია უპირველესად კვების რაციონის მონესრიგება და განსაკუთრებით კი მიღებული ცხიმის რაოდენობის გაკონტროლება, რაშიც შეუცვლელ დახმარებას გააჩნევთ გერმანული კომპანია "BEURER"-ის სამზარეულოს სასწორი, რომელიც გვანდის ინფორმაციას ამა თუ იმ პროდუქტის კალორიულობასა და მასში ქოლესტერინის რაოდენობის შესახებ. სხეულის წონის გაკონტროლებაში დაგეხმარებათ "BEURER"-ის მექანიკური და ელექტრო სასწორები, რომელიც ცალკე განსაზღვრავს წყლის, ცხიმის, კუნთოვანი და ძვლოვანი მასის რაოდენობას. ელექტრო სასწორებს გააჩნიათ დამატებითი ფუნქცია "სასურველი წონა", რომელიც საშუალებას იძლევა ყოველი გაზომვისას მიიღოთ ინფორმაცია არსებულ და სასურველ წონათა სხვაობის შესახებ.

ანტიცელულიტურ საშუალებებს მიეკუთვნება ციტრუსოვანი ზეთები, კოფეინის შემცველი ნატურალური ექსტრაქტები, წყალმცენარეები, თერმული წყალი, რეტინოლი, კოფეინი, რომელიც უხვად არის წარმოდგენილი კოსმეტიკურ საშუალებებში: ROC, ZIAJA.

ცელულიტის მკურნალობის ორიგინალურ გადაწყვეტას გეთავაზობს VICHY-Cellu-Metric შრატისა და გელის სახით. მის უპირატესობას წარმოადგენს ორგვარი მოქმედება დღისა და ღამის საათებში. დღის ეფექტი დაფუძნებულია შებოჭილი ცხიმოვანი უჯრედების განთავისუფლებაზე. კოფეინი და მანგანუმი კი ინვევენ ცხიმოვანი გროვების განშრევებას. ღამის საათებში აქტიურია ლიპიდების წვა და მცირდება მათი რაოდენობა. გელის განმეორებითი გამოყენებისას ფერხდება ლიპიდების დაგროვება. დილით დაიტანება დღის შრატი, საღამოს საათებში ღამის გელი. მკურნალობის კურსი შეადგენს 14 დღეს.

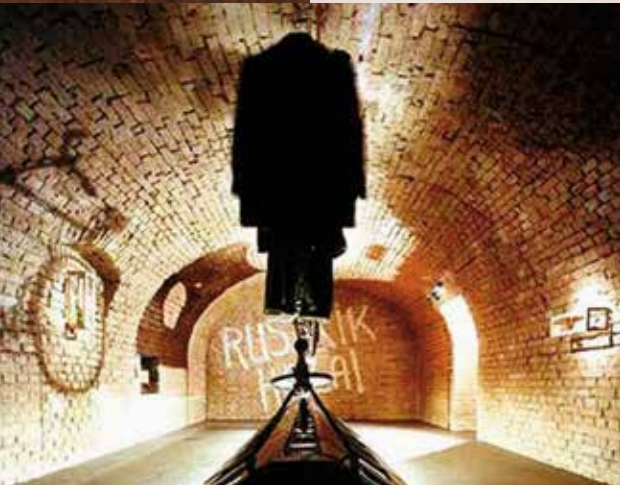
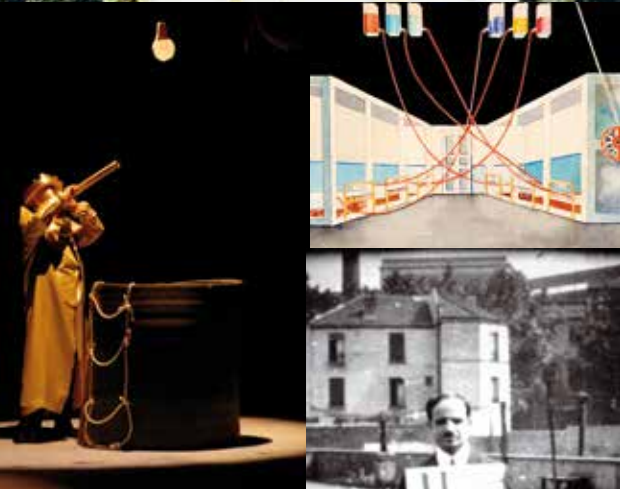
სხეულის მოვლისთვის ძალზედ სასრგებლოა არომატული ზეთებითა და "BIO-ROM"-ის ზღვის მარილით (ევალიპტის, ლავანდის, ოკეანე) შეზავებული აბაზანები და მასაჟი. მკვდარი ზღვის მარილი დიდი რაოდენობით შეიცავს იოდს, მაგნიუმს, რკინას, კალციუმს. ეხმარება ორგანიზმს შლაკებისგან განთავისუფლებაში და ასტიმულირებს ნივთიერებათა ცვლას.

აბაზანის მიღების შემდგომ აუცილებელია გამოიყენოთ LA-ROCHE, ROC, VICHY-ს ტანის კრემი, ZIAJA-ს ტანის მოვლის საშუალებები მარწყვის, მოცხარისა და მსხლის ექსტრაქტით დაეხმარება თქვენს კანს დიდი ხნის განმავლობაში შეინარჩუნოს ტენიანობა და დაიცავს მას ნაადრევი ნაოჭების განვითარებისაგან. დროის გარკვეული ინტერვალებით მიზანშეწონილია სხეულის სკრაბის გამოყენება, რაც ხელს შეუწყობს მკვდარი უჯრედების მოცილებას და კანის განახლების პროცესს.

გარეკანზე: ლაშა როსტომაია
ფოტო: მარიკა ქოჩიაშვილი

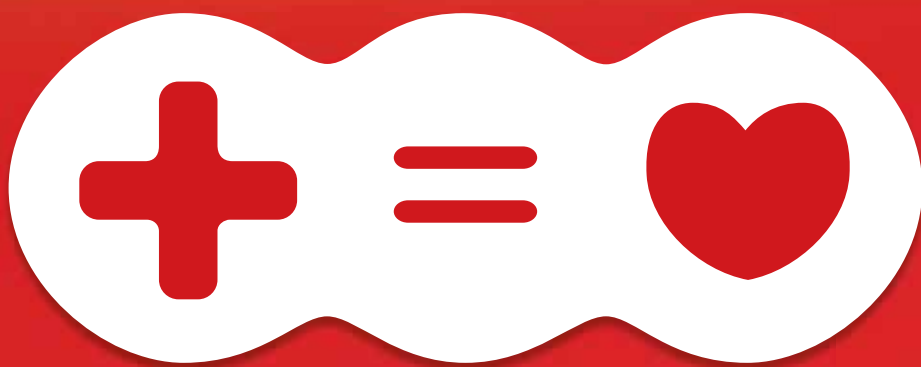
სხანი შოქოლადი

N71, მაისი 2011

	6	ჩვენი ავტორები
	10	აფიშა <i>ნინო ჩიმაკაძე</i>
კრიტიკა	16	„უდროს დროის „ბახმარო“ <i>დავით ბუხრიკიძე</i>
	18	„ვარდისფერი“ ცოდვების თეატრი <i>დავით ბუხრიკიძე</i>
	20	მხიარული „ჰამლეტი“ <i>დავით ბუხრიკიძე</i>
	22	„ათასი მეფე“, ანუ ერთი ფილმი <i>დავით ბუხრიკიძე</i>
კულინარია	24	ტკბილი, მწარე და ძვირფასი <i>ლიანა ანდომიანი</i>
კომენტარები	26	„სტუდენტური შოლოკოსტი“ კრიტიკის გამო <i>ლაშა ქავთარაძე</i>
	28	Hate Speech-ის დასაცავად <i>ვახუშტი მენაბდე</i>
	32	იკო და მისი ძმები. კიჩ-მოვლენის კიჩ-ანალიზი <i>გიორგი ხასაია</i>
წერილი	34	უნგრული სიმბოლოები <i>ნინო ლომაძე</i>
ისტორიები	38	ერთი ლამის ამბავი <i>მარიამ სამადაშვილი</i>
	44	მომხიბვლელი ჩონჩხი და ტერფსიქორას ტაძარი <i>დავით ჩიხლაძე</i>
სპეცპროექტები	48	ფილანთროპიის კულტურა <i>ნინო ბეჩიშვილი</i>
	64	ქართული ავანგარდი 1910-20 <i>ნინო ჩიმაკაძე</i>
პირადი ბიბლიოთეკა	58	ასულთა ქვეყანა ერთი ქალაქის ქალების ამბები ტბა <i>ანა კორძია-სამადაშვილი</i>
ესე	78	ველური ხილი <i>მამუკა ლეკიაშვილი</i>
	82	ბოლშევიზმი და კონფორმიზმი <i>ლელა გაფრინდაშვილი</i>
	86	სხვები <i>თეო ხატიაშვილი</i>
	88	ჩანაწერები <i>ლანა ლოლობერიძე</i>

სიანსლუ!

„სითი ფარმა“ საქართველოში ყველაზე დიდი ფარმაცევტული სუპერმარკეტია, სადაც მომხმარებელი ჯანმრთელობის, ჰიგიენისა და სილამაზის ყველა პროდუქციას ჯომფორტულ გარემოში, პროფესიონალი პერსონალის დახმარებით, ეკონომიურ ფასად იყიდის.

სითი ფარმა

განსანი გული და მიიღე საჩუქრები
„სითი ფარმაში“!

15 აპრილიდან „სითი ფარმაში“ მოსულ ნებისმიერ მყიდველს გადაეცემა სპეციალური „გულის“ ეუპონი, რომლის გახსნის შემდეგაც სხვადასხვა საჩუქრებს მიიღებს!

მის.: **ჯოსტავენს ჟ.75**

(მორეინალის ტერიტორია)

Facebook: city pharma – სითი ფარმა

მთავარი რედაქტორი:
 ნინო ლომაძე

არტ-რედაქტორი:
 გიორგი ნადირაძე

რედაქტორ-სტილისტი:
 პაატა შამუგია

კორექტორი: თამარ ლონლაძე

ნომერზე პასუხისმგებელი:
 დავით ბუხრიკიძე, ლანა ლოლობერიძე,
 დავით ჩიხლაძე, დიანა ანფიმიადი,
 ნინო ბექიშვილი, ვახუშტი მენაბდე,
 ნინო ჩიმაკაძე, მარიამ სამადაშვილი,
 ლაშა ქავთარაძე, ნინო ლომაძე, ნინო
 ჩიმაკაძე, ანა კორძია-სამადაშვილი,
 მამუკა ლეკიაშვილი, ლელა
 გაფრინდაშვილი, თეო ხატიაშვილი,
 გიორგი ხასაია

ფოტო:
 მარია ქოჩიაშვილი, ლევან ხერხეულიძე,
 სერგი ბარისაშვილი

ილუსტრაციები:
 მაია სუმბაძე

დისაინი:
 თორნიკე ლორთქიფანიძე

მენეჯერი:
 რუსუდან ფურცელაძე

საზოგადოებასთან ურთიერთობა:
 ლელა შუბითიძე

კლიენტთა მომსახურების მენეჯერი:
 ნათია რუსაძე

სარეკლამო განყოფილება:
 თინა ოსეფაშვილი

დისტრიბუციები:
 ზვიად შენგელია

გამოცემის მენეჯერი:
 შორენა შავერდაშვილი

გამოცემის მისამართი:
 შპს „ემ ფაბლიშინგი“, თბილისი 0105,
 ფალიაშვილის ქ. 108, ტელ.: 912326
 ელ-ფოსტა: mpublishing@caucasus.net

სხვა გამოცემები:
 ლიბერალი, ბიზნეს-ადამიანები,
 მეთოდები, სტრატეგიები, დიალოგი.

სტამბა:
 „ფავორიტი“, თბილისი, ჩუბინაშვილის ქ.
 50, ტელ.: 951952

ფურნალი გამოდის 2004 წლის 25 დეკემბრიდან
 © "M Publishing" საავტორო უფლებები დაცულია.
 ფურნალში გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი
 ან მთლიანი გამოყენება გამომცემლობის ნებართვის
 გარეშე აკრძალულია.

სხალი ზოქოლადი

ნინო ბექიშვილი

– „რა დროს მანანწალა ძაღლებია, ქვეყანა მანანწალა ბავშვებთან სახეს!“ – ამ ფრაზას რომ გავიგონებ, და რატომღაც, ხშირად მესმის, სულ რაღაცნაირი ულონობა და უიმედობა მიპყრობს, ხმამაღლა კი, მიუხედავად იმისა, რომ პასუხი მზად მაქვს, უმეტესწილად ვერაფერს ვამბობ, იმიტომ, რომ მგონია, სულ ჰაერში დაიკარგება ჩემი სიტყვები.

ეს თითქოს უწყინარი ფრაზა ბევრს მიყვება მთქმელზე – სუსტსა და დაუცველს, ავადმყოფსა და მიტოვებულს, ქუჩაში გამომგდებულს და მშიერს ყველას სჭირდება თანადგომა. რატომღაც დარწმუნებული ვარ, ვინც ამ ფრაზას ხშირად იმეორებს, იმას ბავშვებიც ნაკლებად ადარდებს. ისე, „ადარდებს“ ერთია და რას ვაკეთებთ თითოეული ჩვენგანი და მთლიანად საზოგადოება – მეორე. ჩვენში ხომ ბევრი რამ სპონტანურად ხდება, დინებას ვართ მიყოლილი და საზოგადოებრივი შეთანხმება ბევრ რამეზე, მათ შორის იმაზეც, არ არსებობს, როგორ უნდა ვაკეთოთ ქველმოქმედება. ამის მთქმელს იმ ფოტოებს ვაჩვენებდი, რომლებიც, სამწუხაროდ, არ მაქვს. წლების წინ თბილისის ფორუმზე ვნახე და კომპიუტერში აღარ გადმომიწერია. ვაკის პარკში ერთი ათიოდე წლის გოგონა, რომელიც ქუჩაში მათხოვრობით ირჩენდა თავს, თავის ულუფას ასევე ქუჩაში გამოდგებულ ლეკვს უყოფდა. ფოტოებზე მათი მეგობრობის ამბავი იყო აღწერილი. ძალიან მწყდება გული, რატომ არ შევინახე!

ჩვენ ჯერ ფილანთროპიაზე საჯაროდ მსჯელობაც არ დავიწყებ. ტელემედიაც გვერდს უვლის ამ საკითხების თეორიულ განხილვას და ხშირ-ხშირად გვთავაზობს, ფული გადავრიცხოთ ავადმყოფი ბავშვების დასახმარებლად ან რომელიმე დიდი ან პატარა ეკლესიის მშენებლობისთვის, კათოლიკოს-პატრიარქის ლოცვა-კურთხევით რომ შენდებ. არადა, ქველმოქმედებაზე ღია და საჯარო საუბრები აუცილებელია, რადგან საზოგადოების სახე, ალბათ, ყველაზე უკეთ იმის მიხედვით ჩანს, თუ როგორია ჩვენი დამოკიდებულება იმ სივრცესთან, სადაც ვცხოვრობთ და იმათთან, ვისაც თანადგომა და დაცვა სჭირდება.

ჩვენ დავინყეთ. იმედი მაქვს, სხვებზეც შემოგვიერთდებიან.

SINCE 1884

SARAJISHVILI

სარაჯიშვილი

Lactacyd®

ინტიმური ჰიგიენის ყოველდღიური
ბუნებრივი ღაცვა

ნ. მსბ ყველასთვის სურსადად

ფრანგული
ხარისხი

ჰიგიენა ბერძნული სიტყვაა და, ზოგადად, გულისხმობს ჯანმრთელობასთან და მის პრევენციასთან დაკავშირებულ ღონისძიებათა ერთობლიობას და სისტემას. ადამიანები ცდილობენ სისუფთავესთან დაკავშირებული ღონისძიებები ბავშვებს თავიდანვე ჩაუწერონ პირადი ჰიგიენის უნარების სახით. ინტიმური ჰიგიენა სისუფთავის ნორმატივების მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილია, თუმცა მასზე ღია საუბარს, საკითხის დელიკატურობიდან გამომდინარე, გარდა ექიმთა საზოგადოებისა, აშკარად გაუბიძგებენ. ამ თვალსაზრისით, უფრო მეტ ყურადღებას იმსახურებს ქალის ინტიმური ჰიგიენა – ქალის გენიტალიების ანატომიურად ინფექციების მიმართ მიდრეკილების გამო. და არა მარტო... ქალს ფუნქციურად რეპროდუქციული სისტემა უფრო დატვირთული აქვს – ქალს აქვს მენსტრუალური ციკლი, ის ორსულდება, მშობიარობს, ქალი მელოგინეა და ბოლოს და ბოლოს ქალი ქალია – მომხიბვლელი, ლამაზი, მიმზიდველი, სასურველი.

რატომ გახდა ინტიმური ჰიგიენა დღეს განსაკუთრებით აქტუალური? შეიცვალა სქესობრივი ქცევა – მომატებული სქესობრივი აქტიურობა, სქესობრივი პარტნიორის ცვლა, ის თავისებურებებია, რომლებიც ცხოვრებამ მოიტანა. ასევე „დამნაშავეა“ მოდის გარკვეული გამოძახილი, მჭიდრო, მოუხერხებელი და სინთეტური ტანსაცმელი. ექიმ-გინეკოლოგებს შორის გამოკითხვამ წარმოაჩინა არასაკმარისი ჰიგიენის პრობლემა. ქალების უმრავლესობამ არც კი იცის გენიტალიების სწორად მოვლის წესები, უმეტესობა დღემდე ჩვეულებრივი საპნის მომხმარებელია. დადგენილია, რომ საპნი ინტიმური ტერიტორიების მტერია! ამას მისი ქიმიური შემადგენლობა და ქსოვილებზე ზეგავლენა განაპირობებს.

ლაქტაციდი არის მსოფლიოში ქალის უპირველესი დასაბანი საშუალება, რომელიც შეიცავს რძის ექსტრაქტებს და ჩვეულებრივი საპნისგან განსხვავებით ინარჩუნებს ბუნებრივ ინტიმურ ბალანსს და უზრუნველყოფს არა მხოლოდ სისუფთავეს, არამედ დაცვას გალიზიანებისგან, უსიამოვნო სუნისგან და ტოვებს სისუფთავის, თვითდაჯერებულობის, სიახლის შეგრძნებას. ლაქტაციდი არის ქალის გარეგანი დასაბანი საშუალება ფრანგული ფარმაცევტული კომპანია Sanofi Aventis-ისგან, რომელიც შეიცავს რძის მჟავას და რძის შრატს (lactoserum), გამოიყენება ყოველდღიური ინტიმური ჰიგიენისთვის. ასევე გამოიყენება როგორც დამხმარე საშუალება გარეთა სასქესო ორგანოების ინფექციების დროს.

ლაქტაციდით ყოველდღიური ჰიგიენა აქტუალურია ქალის ცხოვრების ყველა ეტაპზე. პირველ რიგში აღსანიშნავია ჰიგიენა მენსტრუაციის დროს – რამდენიმე დღის განმავლობაში ქალის სხეულიდან სისხლნარევი ქსოვილების გამოდენა ხშირ ჰიგიენურ

ჩარევას მოითხოვს, მით უმეტეს, რომ ჰიგიენური საფენებისა და სპეციალური ტამპონების მიმართ საკმაოდ ბევრი ქალი ალერგიულობას ამჟღავნებს. ქალისთვის მეტად მნიშვნელოვანი პერიოდია ორსულობა. იმის გათვალისწინებით, რომ ნაყოფის სხვადასხვა ინფექციით „დაჯილდოება“ ყველაზე ხშირად სწორედ მშობიარობის დროს არის შესაძლებელი, ჰიგიენის ნორმატივების როლი კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი ხდება. ორსულობის შემდგომ პერიოდში, დაახლოებით 5-6 კვირის განმავლობაში კლებადი ინტენსივობით საშვილოსნოდან გამოიყოფა ე.წ. ლობიები – ორსულობის პროცესის „ნარჩენი“ ქსოვილები, სისხლი. შესაბამისად, ჰიგიენას „დაზარალებული“ შორისის მიდამოში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება. ე.წ. გარდატეხის ასაკში მეტად გამოხატულია ზრდის პროცესი, გაძლიერებულია ჯირკვლოვანი სტრუქტურების სეკრეცია, მომატებულია კანის ცხიმინობა, ოფლის ინტენსიური გამოყოფა, ხშირად არასასიამოვნო სუნით, გაძლიერებულია ინტერესი სასქესო ტერიტორიების მიმართ. ამ შემთხვევაშიც ჰიგიენური პროცედურების საკითხი მეტად აქტუალურია. მენოპაუზის, ანუ კლიმაქსის პერიოდში ქსოვილები, განსაკუთრებით კი სასქესო სფერო, მყიფე, ადვილად ტრავმირებადი და ინფექციების მიმართ მეტად ლაბილურია, ყალიბდება ატროფიული კოლპიტი. ამდენად, ჰიგიენა ისეთი საშუალებით, რომელიც ამ ასაკის ქალისთვის დეფიციტურ, თუმცა მეტად მნიშვნელოვან კომპონენტებს შეიცავს, პრაქტიკულად, სიმშრალისა და ინფექციების პრევენციის აუცილებელი კომპონენტია. ზემოთქმულიდან შეიძლება ჩამოვაყალიბოთ შემდეგი:

ლაქტაციდი არის:

- ▶ ქალის ყოველდღიური ჰიგიენა
- ▶ უზრუნველყოფს სისუფთავის ხანგრძლივ შეგრძნებას
- ▶ თავიდან აცილებს გალიზიანებას, წვის შეგრძნებას, უსიამოვნო სუნს, ინფექციების, მენსტრუალური ციკლის, ორსულობის, მშობიარობის შემდეგ
- ▶ ხელს უშლის და არ იწვევს სიმშრალეს
- ▶ არის ჰიპოალერგიული
- ▶ მოწოდებულია გინეკოლოგების მიერ
- ▶ მოსახერხებელია ორსულებისათვის
- ▶ შეიძლება გამოიყენოთ ჩვილებში, ბავშვებში
- ▶ იკითხეთ აფთიაქებში

მანა გიგაქორი

მედიცინის დოქტორი, ექიმი-რეპროდუქტოლოგი ი. ჟორდანიას სახ. ადამიანის რეპროდუქციის ს/კ ინსტიტუტი

კინო

დაბადებულები საქართველოში

რეჟისორი: თამარ შავგულიძე

„რუსთაველი“ / „ამირანი“

კინოსტუდია „სანგუკოს“ ახალი ფილმი 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომის შემდგომ პერიოდს ასახავს. ესაა ოთხი ახალგაზრდის ისტორია, რომელთაც „საქართველოში დაბადება“ საბედისწერო განაჩენად ექცათ. თინა, გიორგი, თამრი და ნიკა ბავშვობის მეგობრები არიან. არსებული რეალობით დათრგუნული, იმედგაცრუებული ახალგაზრდები ცდილობენ ოპტიმიზმი ბოლომდე არ დაკარგონ.

31 წლის რეჟისორის, თამარ შავგულიძის სადებიუტო ნამუშევარი ბევრად განსხვავდება ქართულ კინოში ასე მომრავლებული ტელესერიალის ესთეტიკით გაჯერებული კომედიებისგან. ძალიან რეალური და ბუნებრივი პერსონაჟები, ეფექტური ვიზუალური მხარე, თხრობის ორიგინალური სტილი და არაპათეტიკურად გადმოცემული ომის მტკივნეული თემა საშუალებას გვაძლევს ფილმი სხვა ჭრილში განვიხილოთ.

არაერთი ნაკლის მიუხედავად (დასახვენი დიალოგები, გაწელილი ეპიზოდები, არც ისე გამართული დრამატურგია...) ძალიან ზუსტი და გადამდებია ფილმის განწყობა, რომელიც ეკრანის წინ გატარებული 80 წუთის შემდეგ კიდევ რამდენიმე საათის განმავლობაშიც აქტიურად გახსენებს თავს.

„დაბადებულები საქართველოში“ „სანგუკოს“ პროექტ 5-ის ფარგლებში გადაღებული ერთ-ერთი ფილმია. ის 2010 წელს კინოცენტრის მიერ გამოცხადებულ კონკურსის გამარჯვებულს გახდა და მთლიანობაში 2 400 000 ლარიანი დაფინანსება მიიღო. ფილმის მუსიკა გიო ცინცაძეს ეკუთვნის. ოპერატორი გიორგი შველიძეა. როლებს კი თამარი ბზიავა, ვანიკო თარხნიშვილი, ნუცა კუხიანიძე და გიორგი გიორგანაშვილი ასრულებენ.

„უცხო“

გოეთეს ინსტიტუტი ფეო
ალადაგის მხატვრული
ფილმი (გერმანია 2010)
გერმანულ ენაზე ქართული
სუბტიტრები
18. მაისი. 20:00
ზანდუკელის ქ. 16
ქ.27. სანაპიროს 4
25 მარტი, გახსნა 19:00

ანიმაციური ფილმების
შესახებ და ფილმების
ჩვენება
რეფერენტი: ულრიხ
ვეგენასტი (კინომცოდნე,
შტუდგარტის ანიმაციური
ფილმების ფესტივალის
ხელმძღვანელი,
DVD ანთოლოგიის
„გერმანული ანიმაციური
ფილმის ისტორიის“
გამომცემელი/2008-2011)
31 მაისი – 2 ივნისი

გერმანული ანიმაციური
ფილმების კვირეული

გოეთეს ინსტიტუტი
სემინარი გერმანული

ფილმი: ნატა სოფროძე

საბა

ლიტერატურის მუზეუმი
 რეჟისორი: მიხეილ ჭიაურელი
 ოპერატორი: ანტონ პოლიკევიჩი მხატვრები: ლადო გუდიაშვილი, დავით კაკაბაძე
 მუსიკალური გახმოვანებით
 გამოშვების წელი: 1929
 ხანგრძლივობა: 76 წუთი
 12 მაისი, 18:00
 ჭანტურიას ქ.8

„მოუსალთეაბალი სილაგაჲ“

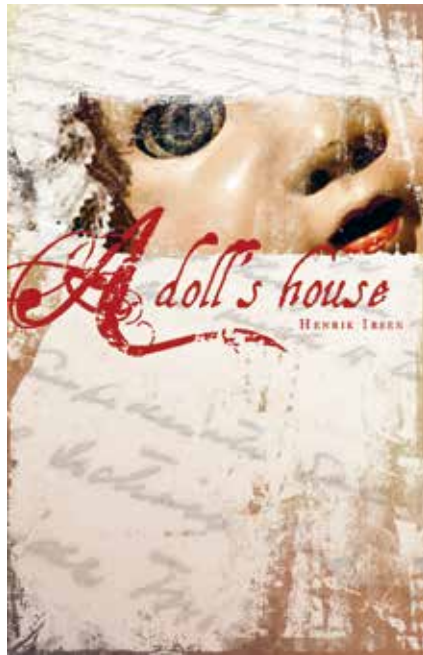
კინოს სახლი
 რეჟისორი: ბერნარდო ბერტოლუჩი;
 როლებში: ლივ ტაილერი, ჯერემი აირონსი, რეიჩელ ვაიზი,
 დედის თვითმკვლელობის შემდეგ 19 წლის ამერიკელი გოგონა იტალიაში, ტოსკანაში ჩადის, სადაც დედის მეგობრების წრეში ნამდვილი მამის პოვნას ცდილობს. მას აქ თავისი პირველი სიყვარულის, ნიკოლოს ნახვის იმედიც აქვს.
 8 მაისი, 18:00

ჩაბი ბაზია

ლიტერატურის მუზეუმი
 რეჟისორი: კოტე მიქაბერიძე
 ოპერატორები: ანტონ პოლიკევიჩი, ვლადიმერ პოზნანი
 მუსიკალური გახმოვანებით
 გამოშვების წელი: 1929
 ხანგრძლივობა: 67 წუთი
 5 მაისი, 18:00, ჭანტურიას ქ.8

ავტორი: ნინო ჩიბაქაძე

თეატრები

**„ნორა, ანუ თოჯინების სახლი“
 „თავისუფალ თეატრში“**

რეჟისორი: ვანო ხუციშვილი

„თავისუფალ თეატრში“ ნორვეგიელი კლასიკოსის, ჰენრიკ იბსენის ცნობილი პიესის, „ნორა, ანუ თოჯინების სახლის“ პრემიერა გაიმართება. 15 მაისიდან თეატრალებს შეეძლება ახალი სპექტაკლის სოციალურობა ოდესღაც პოპულარულ თემებს შეადარონ და ერთმანეთს დაუკავშირონ.

კინოსა და თეატრში ნაკლებად გამოცდილი ახალგაზრდა რეჟისორი, ვანო ხუციშვილი, ცოტა არ იყოს, რთული გამოცდის წინაშე აღმოჩნდა: მან უნდა დაგვაჯეროს, რომ პიესების დადგმაც ემარჯვება და იბსენის რთული პერსონაჟების ფსიქოლოგიურ სამყაროსაც იცნობს.

ნორა ჰელმერის როლს სატელევიზიო „ვარსკვლავი“ თამუნა ნიკოლაძე ასრულებს, რომელიც ამავე დროს „თავისუფალი თეატრის“ თითქმის ყველა სპექტაკლში მონაწილეობს. მისი ბოლოდროინდელი ნაღვანი შეგიძლიათ შეაფასოთ ავთანდილ ვარსიმაშვილის სპექტაკლით „მშვენიერი ქართველი ქალი“, რომელიც ორიოდე თვის წინ დაიდგა (კარლო

გოლდონის პიესის მიხედვით) და უკვე პოპულარულია ახალგაზრდებს შორის. ნორას მეუღლეს, ადვოკატ ჰელმერს გიორგი ზანგური განასახიერებს, ხოლო ექიმ რანკს – ბაჩო ჩაჩიბაია.

სპექტაკლის მხატვრობა და სცენოგრაფია თეო კუხიანიძეს ეკუთვნის, ხოლო ქორეოგრაფია – გიორგი ჯიქიას.

„ნიზნი“ – პრემიერა
 მარჯანიშვილის თეატრი
 პიესის ავტორი აკა მორჩილაძე
 რეჟისორი: დავით საყვარელიძე
 5, 8, 19 მაისი
 დასაწყისი 20:00

„დეკამერონი“
 მარჯანიშვილის თეატრი
 პიესის ავტორი ჯოვანი ბოკაჩო
 რეჟისორი ლევან წულაძე
 6, 7, 4 მაისი
 დასაწყისი 20:00

გამოფენა

თომას ღვორჟაკის ფოტოგამოფენა

თბილისის ფოტოფესტივალი 2011-ის ფარგლებში ლიტერატურის მუზეუმში გერმანელი ფოტოგრაფის, თომას ღვორჟაკის გამოფენა გაიხსნება, სადაც ბოლო ათწლეულების მანძილზე მისი კავკასიაში გადაღებული ფოტოები იქნება წარმოდგენილი.

ასეთი სრულყოფილი სახით მისი ნამუშევრები საქართველოში პირველად იფინება: კონფლიქტის ზონები, ომი, ტრადიციული რიტუალები და ყოველდღიური ყოფა – 80 ფოტოში ასახული ისტორიები კავკასიელ ხალხს არაერთი კუთხით წარმოაჩენს.

ღვორჟაკი დამოუკიდებელი საქართველოს ერთ-ერთ მემკვიდრედ შეიძლება ჩაითვალოს. საქართველოში ის პირველად 1993 წელს ჩამოვიდა და აქ 5 წელი დარჩა. ამ პერიოდის განმავლობაში კავკასიის ყველაზე ცხელ წერტილებში მუშაობდა: იღებდა აფხაზეთის, ჩეჩნეთის, ყარაბაღის კონფლიქტებს. ასახავდა ადამიანების ყოველდღიურ ყოფას და სხვადასხვა

ტრადიციულ დღესასწაულსა და რიტუალს.

90-იანი წლების ბოლოდან ღვორჟაკი უკვე მაკედონიის, ისრაელის, კოსოვოს და პაკისტანის კონფლიქტებს აშუქებს. 2000 წლიდან ცნობილი ფოტოსააგენტოს, „მაგნუმის“ ნომინირებული, ხოლო 2004-ში უკვე სრულფასოვანი წევრი ხდება. ბოლო წლებში თანამშრომლობს The New Yorker, Newsweek, Time, Paris Match და სხვა გამოცემებთან.

ამ წლების მანძილზე ღვორჟაკი საქართველოს ხშირად სტუმრობდა. მან 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომიც გადაიღო. 2010 წელს მისი ფოტოალბომი, „კავკასია“ გამოიცა. ალბომის პირველ გვერდზე ავტორი კავკასიელ ხალხს მიმართავს: „ულრმესი მადლობა სტუმართმოყვარეობისთვის. მადლობა იმისთვის, რომ საშუალება მომეცა შევხებოდი თქვენს ისტორიას, კულტურას, ყოველდღიურობას. მადლობა იმისთვის, რომ მიმიღეთ,

თქვენიანად მიგულეთ და უფლება მომეცით თქვენს გვერდით მეცხოვრა სიყვარულსა და სიშმაგეში.“

გახსნა: 25 მაისი, 18:00

გამოფენა 3 კვირის მანძილზე გაგრძელდება

თომას კაზაკის ნამუშევრების გამოფენა

„ბაია“ გალერეა

10-16 მაისი; გახსნა: 18:00

შარდენის ქ. 10

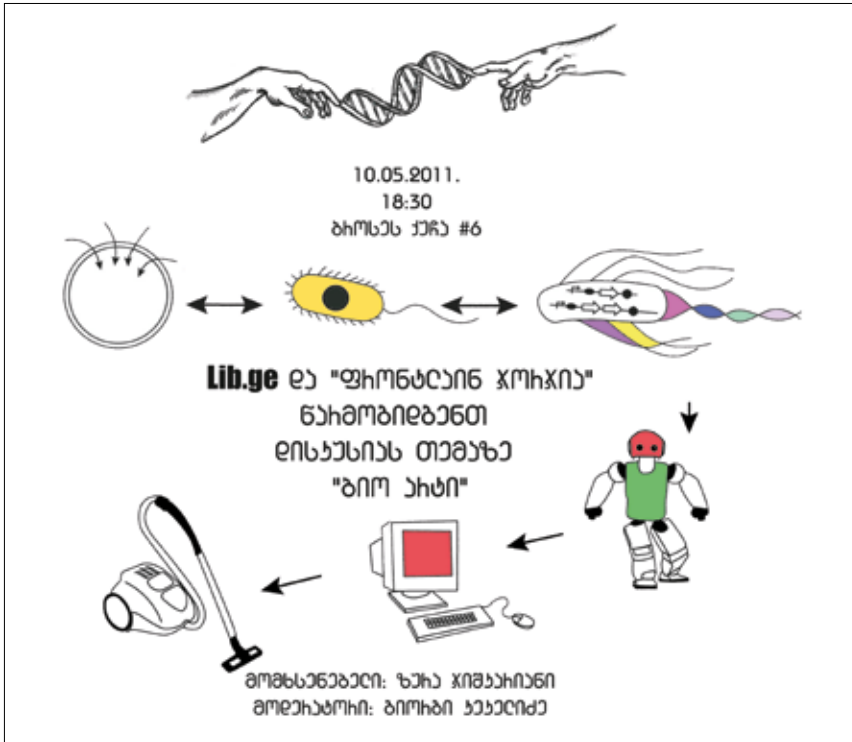
გამოფენა „ხელოვნება საზოგადოებრივ სივრცეში“

გოეთეს ინსტიტუტი

ამავე სახელწოდების ლია კონკურსის შედეგების ჩვენება და კონკურსში გამარჯვებულთა დაჯილდოება

27 მაისი, 18:00; ზანდუკელის ქ. 16

ავტორი: ნინო ჩიბაკაძე

ფილის ჩვენება და დისკუსია თაგაზა „მედ ყოფნის ფასი ჰომოფობიური ბარამოში.“

„ფონტაინი ჯორჯია“ ჰომოფობიასთან და ტრანსფობიასთან ბრძოლის საერთაშორისო დღესთან დაკავშირებით გაიმართება ლია ჯაყელის ახალი დოკუმენტური ფილმის „მედ ყოფნის ფასი“ (13'55/ 2011) პრემიერა. პრეზენტაციას წარმოადგენს ჰანს გუტბროდი, CRRC-ის რეგიონული დირექტორი. 17 მაისი, 18:30 ბროსეს ქუჩა 6.

დისკუსია თაგაზა „რეპარტი და რეპარტიზატი“

„ფონტაინი ჯორჯია“ თავდაცვის სამინისტროს წარმომადგენლები, რეზერვის სისტემის ხედვას წარმოადგენენ. მონვეული იქნებიან სხვადასხვა პატრიოტული ჯგუფების წევრები, რომლებიც თავიანთი საქმიანობის ფარგლებში რეზერვის ერთგვარ „ალტერნატივას“ ქმნიან. მოდერატორი – გიორგი ცქვიტავა

შხვედრა ზაზა ბურჭულაძესთან

ლიტერატურის მუზეუმი ავტორთან შეხვედრების ფარგლებში, ლიტერატურის მუზეუმის სტუმარი იქნება ზაზა ბურჭულაძე. ავტორი ნაიკითხავს ფრაგმენტებს მისი ბოლო წიგნიდან „გასაბერი ანგელოზი“. 13 მაისი. 18:00 ჭანტურიას ქ.8

ავტორი: ნინო ჩიბაქაძე

დისკუსია

თანამედროვე ხელოვნება

კლუბი „ფონტაინი ჯორჯია“

ყველა ცოცხალი არსების ფორმას, კანის ფერს, განვითარებას და ა.შ. თავის საფუძვლებში განაპირობებს მისი პირადი, უნიკალური გენეტიკური კოდი.

კოდი, რომლის ავტორი უცნობია და რომელიც ხელშეუხებელი სინმინდეების რანგში არსებობდა აქამდე.

მაგრამ თუ გენეტიკური კოდი დიდი ქიმიური ტექსტია, თუ ის გენეტიკური „ასობისგან“ შემდგარი უნიკალური კომბინაციაა – შეგიძლია თუ არა ის შევადაროთ ევოლუციურ რომანს? შეიძლება თუ არა ცოცხალი არსების გენეტიკური კოდი ნავიკითხოთ როგორც ლიტერატურული ტექსტი?

შეიძლება თუ არა ლიტერატურული ტექსტის მსგავსად დაინეროს და კომბინირდეს ახალი გენეტიკური კოდი? რაც, თავის მხრივ, ნიშნავს ხელოვანის ჩარევას ევოლუციის პროცესში. თუ დნმ-ი პროგრამირების მორიგი ენაა, ხოლო უჯრედები ინფორმაციული პროცესორებია – ჩვენ შეგიძლია ვისწავლოთ ეს ენა და გავხედოთ სიცოცხლის პროგრამისტები. ხომ არ უბრუნდება სიტყვა „შემოქმედი“ ამ შემთხვევაში თავის რეალურ საფუძვლებს?

ხომ არ გამოინვევს „ბუნებაში ჩარევა“ კატასტროფას?

სინთეტიკური ბიოლოგიის არტისტული ექო.

ბიო არტი – თანამედროვე ხელოვნება როგორც ცნობიერი ევოლუციის დინამიკა.

არტისტი როგორც მეცნიერი, მეცნიერი როგორც არტისტი.

მომხსენებელი – ზურა ჯიშკარიანი – მუსიკოსი, პოეტი

მოდერატორი – გიორგი კეკელიძე, პოეტი

10 მაისს, 18:30

ბროსეს ქუჩა 6

R.O.C.S.[®]

REMINERALIZING ORAL CARE SYSTEMS

გონიერი კბილის პასტები

桜

„აღუბლის რტო“ — უნიკალური კბილის პასტა — დამზადებული კოლიფენოლით მდიდარი აღუბლის ყვავილის ექსტრაქტის საფუძველზე.

- ✿ ნაზად აცილებს ნადებს კბილზე
- ✿ იცავს კარიესისგან
- ✿ ხელს უშლის გაბტერიების ფიქსაციას კბილის ზედაპირზე
- ✿ აქვს ანტიოქსიდანტური მოქმედება

უდროო დროის „ბახმარო“

სალომე ჯაშის ახალი დოკუმენტური ფილმი
ბამოსაფნიოლუბლად და არა მხოლოდ...
ლავით ბუხრიქიძე

მიუხედავად იმისა, რომ ჭამაზე, სექსზე და „გამჭვირვალე“ პოლიციის შენობებზე გადაღებული ფილმები (სხვა მცირე პოლიტიკურ „უბედურებებთან“ ერთად) ჩვენი კინემატოგრაფის მთავარ გასართობად ითვლება, დოკუმენტური ფილმები გაცილებით უფრო სასარგებლო და საშიშია. ისინი თუნდაც არაფხიზლად მოდარაჯე არასამთავრობო ორგანიზაციებს ვერ შეცვლიან, მაგრამ მამხილებელ პათოსსა და რეალობის გრძნობას მაინც შეინარჩუნებენ. მაგალითად, ტელეჟურნალისტისა და რეჟისორის, სალომე ჯაშის 2009 წელს გადაღებულ დოკუმენტურ-რეპორტაჟულ ფილმს „ლიდერი ყოველთვის მართალია“ მცირე პოლიტიკური აჟიოტაჟიც კი მოჰყვა.

რეჟისორის ახალი, ერთსაათიანი დოკუმენტური ფილმის პრემიერას „რუსთაველაში“ არ მოჰყოლია ხმაურიანი რეაქცია, როგორც, ვთქვათ, ნინო კირთაძის ფილმის შემთხვევაში, მაგრამ მაინც დიდი რეზონანსი გამოიწვია. ფილმის სათაური „ბახმარო“, არც გეოგრაფიული ადგილის სახელწოდებაა და არც ცნობილი კურორტის. იგი უდროობაში ჩაკარგულ, უფრო ზუსტად, საბჭოთა დროითა და რეფლექსიით „მცხოვრებ“ სამსართულიან შენობას ნიშნავს. ოდესღაც აქ ხალხმრავალი რესტორანი და აყვავებული სასტუმრო იყო, ამჟამად კი თითქმის გაპარტახებული სიცარიელეა. ყველაფერი წარსულითაა დაღდასმული – შიგნიდან არეული და დანგრეული, გარედან კი მშვიდი და აგურით მოპირკეთებული.

ფილმი დროისა და სტაგნაციის უცნაურ ბურუსს ასახავს, რომელშიც შენობაა გახვეული და რომელიც უცნაურად ირეკლავს კომუნიზმის შემდგომი დროის დრამებს. 90 იანი წლების ნგრევიდან, წითელი და მწვანე პლასტიკატი მოპირკეთებული რესტორნის კიჩურ ესთეტიკამდე. სამსართულიან შენობაში ლტოლვილები, პარტიული ლიდერები, უფუნქციო რესტორნის მომსახურე პერსონალი და კომპიუტერული ცენტრის თანამშრომლები მშვიდად, მაგრამ აბსურდულად თანაარსებობენ. ისევე როგორც, მთლიანად

ფილმი „ბახმარო“ დროისა და სტაგნაციის უსწაურ ბურუსს ასახავს, რომელშიც შენობაა გახვეული და რომელიც უსწაურად ირეკლავს კომუნიზმის შემდგომი დროის დრამებს.

შენობა წააგავს აბსურდის თეატრის კომპოზიციას.

რესტორანში მწვანე და წითელი პლასტიკატის კედლები უფრო დამცინავი მხატვრული მეტაფორაა, ვიდრე რეალობის ანარეკლი. მესამე სართულზე ლტოლვილებიც ცხოვრობენ, რომელთაც რეჟისორი ძუნწად, მხოლოდ კამერის „შემთხვევითი“ მოძრაობით ასახავს. თურმე ადგილობრივი არჩევნებაც კარზეა მომდგარი და ლიდერთა პლაკატებს გაკვრა სჭირდება. „ნომერი 5“ არაფრით მაგრდება, არც სკოჩით, არც წებოთი. სამაგიეროდ, ლიდერი „ნომერი 10“ კამერის წინ ჩნდება, ხალხს დაპირებასაც აძლევს და დეპრესიულ გარემოს მხოლოდ ირონიულ თანაგრძნობას უტოვებს.

დოკუმენტური თხრობის მანერას რეჟისორი რამდენჯერმე მხატვრული მიგნებით არღვევს. მაგალითად, კონტრაჟურით იღებს პერსონაჟთა სახეებს, ან გამჭვირვალე ფარდის მიღმა ცხენის მომავალ სილუეტს გვიჩვენებს, რომელიც მოჩვენებას უფრო ჰგავს. ფინალში „ბახმარო“ ჩაძირულ გემს ემსგავსება, რომელსაც პირველები „ვირთხები“ – ჩინელები ტოვებენ. ისინი მოახლოებულ კატასტროფას ინტუიციით გრძნობენ, ბარგს ალაგებენ და მალაზიას კეტავენ...

შენობა, ანუ სამყარო სახელად „ბახმარო“ ცარიელდება და ამას ვერც წინასაარჩევნო დაპირებები შველის და ვერც ცნობისმოყვარე ბავშვების ჟრიაბული, რომლებიც დაცარიელებული ჩინური მალაზიის ფანჯრებში იჭვრიტებიან. იქ უკვე რომელიღაც პარტიის ახალი, მაგრამ დროებითი ოფისი იხსნება.

„ბახმაროს“ გზა საერთაშორისო კინოფესტივალებზეც გაეხსნა, რადგან ფილმით ევროპული ტელევიზიებიც დაინტერესდნენ. ეს პირველ რიგში გერმანელი პროდიუსერის დამსახურებაა. პარტნიორებს შორისაა ასევე ცნობილი ფრანგულ-გერმანული ტელეარხი „Arte“, რომელიც ფილმის ჩვენებას უახლოეს მომავალში აპირებს.

მაგენოლი

ნივსულიდი 100მგ

იდეალური გამოსავალი

ტკივილისა და ანთების დროს

შეიძლება თუ არა ერთდროულად დავამარცხოთ ტკივილი და ანთება?

თანამედროვე მედიცინა მიმართულია ისეთი მედიკამენტების შექმნისკენ, რომლებიც მცირე დროში ეფექტურად ახდენენ დაავადების ამა თუ იმ სიმპტომის კუპირებას. განსაკუთრებული მოთხოვნა დღეს წაეყენება ტკივილგამაყუჩებელ და ანთების საწინააღმდეგო საშუალებებს. ტკივილის დროს ძირითადი მოთხოვნაა მისი სწრაფი მოხსნა, ხოლო ანთების მკურნალობისას მნიშვნელოვანია, რომ პრეპარატს ჰქონდეს მინიმალური გვერდითი მოვლენები, ანთების საწინააღმდეგო თერაპია ხომ გაცილებით ხანგრძლივ დროს მოითხოვს.

პრეპარატი, რომელიც ერთდროულად აკმაყოფილებს როგორც ტკივილის, ასევე ანთების საწინააღმდეგო მკურნალობის მოთხოვნებს არის უნიკალური ტექნოლოგიით დამზადებული მედიკამენტი - "მაგენოლი".

"მაგენოლი" ტაბლეტი პირის ღრუში მოხვედრისთანავე წყლის გარეშე იხსნება. მისი შენოვა პირის ღრუდან იწყება, რის გამოც ტკივილგამაყუჩებელი ეფექტი უმოკლეს დროში დგება. მალალსელექტიური მოქმედების გამო, მინიმუმამდეა შემცირებული მისი გვერდითი ეფექტები ხანგრძლივი გამოყენების შემთხვევაშიც (მათ შორის კუჭ-ნაწლავის ტრაქტის მხრივ). ზოგიერთ ადამიანს ჩვევად აქვს ტკივილგამაყუჩებელი საშუალების წყალში გახსნა და ისე მიღება, რაც "მაგენოლის" შემთხვევაშიც შესაძლებელია. თუმცა მისი მთელი უპირატესობა ის არის, რომ "მაგენოლის" მიღება შეიძლება ნებისმიერ სიტუაციაში და არ არის საჭირო ჭიქა წყლის ძებნა.

დავით აღმაშენებლის 148/2
საინფორმაციო სამსახური 967 227
პრეპარატის მიღების წინ გაცნობით ინსტრუქციას.
ვერდილი მოლდინის შესახებ დეტალური
ინფორმაციისთვის მიმართეთ ექიმს!

ბისურვებთ ჯანმრთელობას და სულიარ სიმშვიდეს!

"ვარდისფერი" სოღვეზის თეატრი

როსა თეატრი ტელევიზიას თან ბაძავს და თან ეჯიზრება

ღავით ბუბრიქიძე

მრავალჯერ გადაღებული რეპეტიციების შემდეგ, რეჟისორმა ლევან წულაძემ მარჯანიშვილის თეატრში, ჯოვანი ბოკაჩოს მიხედვით შეთხზული „დეკამერონი“ დაასრულა. პრემიერიდან კარგა ხნის შემდეგ უკვე არსებობს აზრთა სხვადასხვაობა, რაც დიალექტიკის კანონების თანახმად, მხოლოდ უკეთესია: ურთიერთსაწინააღმდეგო აზრი რაიმეს შესახებ, განვითარებას მხოლოდ ხელს უწყობს. თანაც „დეკამერონი“ რატომღაც ისევე აკრძალული ხილის მითოლოგიას უკავშირდება, რომელიც უკვე დიდი ხანია ყველამ გასინჯა. როგორც ჩანს, მითები მაინც ინარჩუნებენ არქეტიპულ მნიშვნელობას, მაშინაც კი, როცა ისინი ძალიან გაცვეთილად გვეჩვენება.

როდესაც ლევან წულაძის ინსცენირებით შეთხზულ ამ ფერად (უფრო მკვეთრი სიტყვა „ქაოსური“ რომ არ ვიხმაროთ) და ტრაგიკომიკურ ფრესკას უყურებთ, ალორძინების ხანის ლიტერატურულ პირველწყაროში მოთხრობილ ცოდვებზე ნაკლებად ფიქრობთ. ალბათ, იმიტომ, რომ რეჟისორმა იმედი მოგვცა, რომ შავი ჭირი, რომელიც ფლორენციას „დეკამერონში“ თავს „ცოდვებისა და პლანეტების განლაგების გამო ატყდება“, მთლად აპოკალიფსი არ არის. ის რაღაც საშუალოა ჩვენ მიერ გადატანილ ომებსა და სხვის თავს მოულოდნელად თავსდამტყდარ ცუნამს შორის. რაც სპექტაკლის ბოლოს დაახლოებით ცოდვასა და მიტევებას შორის ბალანსის აღდგენას ნიშნავს.

როცა ფინალში დარბაზს ადამიანთა ურიცხვი და წვრილმანი ცოდვებისგან „შეკერილი“ ცისფერი ქსოვილიცუნამი გადაუფლის, ეს თითქოს გამოფხიზლებისთვისაა. ასე ვთქვათ, მცირე „არტისტული თერაპია“, რომელიც გახმოვანებულია ვატო კახიძის მსუბუქი კრიმანჭული-

კუბლიკა „ჭოლასბან“
მინიშუა ბასართოზ და
მუსკომაღიურ სვაქტაკლავს ითხოვდა
და მაქსიშუა „ფიზაროს ქორწინებას“.
ამგვარი დამოკიდებულება კი თავად
რეჟისორს სერიოზული არჩევნის საშუალებას
ნაკლებად უტოვებდა.

ენასთან, რომელშიც (თუ კინემატოგრაფიულ ასოციაციებზე მიდგება საქმე) გაცილებით მეტია ფელინის „სატირიკონის“ აპოკალიფსური მოტივები და ფერადოვნება, ვიდრე პაზოლინის ფილმის სადა გამომსახველობა.

ყველაზე საინტერესო, რაც სპექტაკლშია, მარჯანიშვილის სცენის სიღრმე და რამდენიმე პლანია, რომელიც რეჟისორს სცენოგრაფიულადაც უგრძობია. თუმცა წლების წლის იყო გამონაკლისიც – თემურ ჩხეიძის შესანიშნავი სპექტაკლი „ჰაკი აძბა“, რომელშიც ცარიელი სცენის სიღრმეში სახანძრო რკინის კიბეც კი ჩანდა და მოქმედება ამ სიცარიელიდან მოზომილად, დახვეწილად გადადიოდა დრამატულ განზომილებაში... მაგრამ ეს უკვე შორეული დიდების ჟამს, დაახლოებით 30 წლის წინ იყო!

რეჟისორი სცენაზე სამ შრეს ქმნის: უკანა უფრო ეფექტური „სტოპ-კადრებისა“ და დეკორაციული მიზნებისთვისაა; შუა ნაწილში ძირითადი ეპიზოდები თამაშდება, ხოლო ავანსცენაზე ცოდვები და სიყვარული მსხვილი ხედითაა აქცენტირებული. ამგვარი მონაცვლეობა რეჟისორს მოქმედების დინამიკისკენაც უბიძგებს და ურიცხვი

თა და საცეკვაო გურული მოტივებით; მხატვარ ნინო სურგულაძის ოცდაათამდე ჭრელი კოსტიუმი. სცენოგრაფიას თავად ლევან წულაძე ითავსებს, ტექსტის „მოთვინიერებასა“ და პუბლიკისთვის უკვე ნაცნობ რეჟისორულ ილეთებთან ერთად. ამ ილეთებს ქორეოგრაფიულ ენაზე გაა მარლანია „თარგმნის“, რომელიც კარგა ხანია წულაძის თითქმის ყველა სპექტაკლის თანაავტორია.

შესაძლოა, პაზოლინის მიერ 70-იანი წლების დასაწყისში გადაღებული „დეკამერონიც“ გაგახსენდეთ – ნაივური პოეზიისა და კოსტიუმირებული ეროტიზმის ნაზავი. თუმცა ეს მხოლოდ გეხმარებათ ერთგვარი დისტანცირება მოახდინოთ წულაძის მუსკომედიურ

პერსონაჟების სხვადასხვა სივრცეში განაწილების საშუალებასაც აძლევს.

ჭრელი და, ამავდროულად, დროში გაბნეული კოსტიუმები, დაუფარავი ეროტიზმი და ლამის ბრეიგელ-ბოსხის აპოკალიპსური მოტივებით შთაგონებული დეტალები ერთმანეთშია აღრეული და უნესრიგო ხმაურს უფრო ემსგავსება, ვიდრე კონცეფციას. განსახვავებული თაობისა და სტილის მქონე მსახიობები შედარებით „მშვიდობიანად“ თანაარსებობენ. მაგალითად, მარლენ ეგუტიასა (ნიკოსტრატო) და გივი ჩუგუაშვილის (ტანკრედი) ხელშესახები დრამატული თამაში სრულიად განსახვავდება ქეთი ცხაკაიას (კალანდრინა) და ბესო ბარათაშვილის (კალანდრინო) მსუყე იუმორისგან; ხოლო ხმაურიანი და ლამის საკონცერტო მსახიობთა ქორო უფრო სიცარიელის შევსებას ემსახურება.

თითქოს შეუმჩნეველი, მაგრამ საინტერესოა ბაია დვალშვილი (ბერნანდრეტა). გასაგებია სცენაზე მხოლოდ თვალისთვის საამო ეკა ნიჟარაძის (ლიდია) გამოჩენა და მოულოდნელია მალხაზ აბულაძის თვითირონიული დრამატულობა, რომელიც გაიძვერა დეზერტირსა და ქალების გულთა მპყრობელის, ჩაპალეტოს როლს რომანტიულ ელფერს სძენს; თითქოს სირანო დე ბერჟერაკს თამაშობდეს. მით უმეტეს, რომ სპექტაკლში პერსონაჟები სწორედ თეთრი ლექსითი მეტყველებენ.

კიდევ ერთი დეტალი: რეპეტიციებს თავიდან კახა აბუაშვილი გადაიოდა, რომელიც სწორედ ჩაპალეტოს როლს ასრულებდა და ის მოულოდნელად შეცვალა მალხაზ აბულაძემ. მიზეზებზე ვერაფერს გეტყვით, რომელი უკეთესი იქნებოდა, ძნელი სათქმელია...

იმის გამო რომ ბოკაჩოს „დეკამერონში“ ძირითადი სიუჟეტური ხაზი, ანუ ლინეარული თხრობა არ არსებობს, ეს სპექტაკლის ხარისხზეც აისახება. გამოკვეთილი ნოველები ისე გადადის ერთმანეთში, რომ სცენაზე ზოგჯერ გაუგებრობა იქმნება. მაყურებელს უჭირს ამბის ბოლომდე გაგება და მსახიობების პერსონაჟებთან იდენტიფიცირება. გარდა ამისა, მოქმედი პირების მუდმივად სცენაზე ყოფნა და მათი მრავალრიცხოვნება განაპირობებს ქაოსს, რომლის გამოსწორებას მსახიობები გარკვეული „თვითშემოქმედებით“ ცდილობენ. ეს აღქმისას კიდევ უფრო ხელისშემშლელია და უფრო თვალსაჩინოს ხდის ნულაძის „დეკამერონის“ სტრუქტურის მოუნესრიგებელ მხარეს.

დღევანდელი თეატრი მკაცრად კონცეფტუალურია და იქ

არაფერია შემთხვევითი: საგნები, დეტალები, განათების ინტენსივობა, პერსონაჟთა გადაადგილება სცენაზე ...ყოველი ჟესტიცი კი გასაგები და სიმბოლური დატვირთვის მატარებელია. ამის იდეალურ მაგალითად სახელოვანი რობერტ ვილსონი გამოდგება, თუმცა გასაგებია, რომ ეს სულ სხვა დროის, რიტმისა და ხედვის თეატრია.

ნებისმიერ შემთხვევაში, როგორი მრავალრიცხოვანი პერსონაჟებითაც უნდა იყოს სპექტაკლი „განსახლებული“, რა რთულიც უნდა იყოს პოლიფონიური თხრობა, სცენური ამბის გადმოცემისას, სიცხადე აუცილებელია. ამ ყველაფერს კი ნაირგვარი ტელე-მოდელოებითა და „შაბათის შოუთი“ საამოდ „მონამლული“ პუბლიკა ძნელად თუ გაიგებს.

სამწუხაროა, რომ რეჟისორებიც და თეატრებიც არაცნობიერად ტელევიზიას თან ბაძავენ და თან ჩუმად ეჯიბრებიან! და რაც მთავარია, ისინი ხელოვნებისკენ კი არ „ეკაჩებიან“ მაყურებელს, პირიქით – თეატრს აქცევენ სანახაობად და სერიალებად. ამიტომ არის, რომ სოციალური, ან მემარცხენე თეატრი საქართველოში საერთოდ არ არსებობს. მაშინ როცა, თითქმის ყველა ცნობილი დასავლური თეატრალური ფესტივალი თუ აკადემიური დასი საკუთარ მნიშვნელობას სწორედ შოუს, ტელევიზიისა და გართობის წინააღმდეგ, ან მის მიღმა მოიაზრებს...

იქნებ, საქართველოში სწორედ პირიქითაა? პუბლიკა „ჭოლასგან“ მინიმუმ გასართობ და მუსკომედიურ სპექტაკლებს ითხოვდა და მაქსიმუმ „ფიგაროს ქორწინებას“. ამგვარი დამოკიდებულება კი თავად რეჟისორს სერიოზული არჩევნის საშუალებას ნაკლებად უტოვებდა. თუმცა

ალაგ-ალაგ, პოეზიის სამყოფი სივრცე ახალ სპექტაკლში „ჟანგბადის ბალიშებივით“ მაინც არის გაბნეული. მაგალითად, როცა ერთ-ერთ ეპიზოდში გულუბრყვილო და სულელი მრეცხავი გოგო (მაკა შალიკაშვილი) იჯერებს, რომ მეფისათვის პანჩურის ამორტყმა შეიძლება; ან მაშინ, როცა ომისა და შიმშილის შემდეგ სცენაზე თოვს და რომელიღაც კარგი მესხიერების თეატრალს ჯორჯო სტრელერის მიერ დადგმული კარლო გოლდონი ასხენდება...

ეს ისე; ვინმეს რომ არ ეგონოს, რომ ჭოლა დიდი რეჟისორების სპექტაკლებს არ უყურებს და პირქუშ სოციალურ-თეატრალურ პროზას ისევ „ჯეოსტარული“ ჟანრის მსუბუქი ესტრადა ურჩევნია.

მხიარული „ჰამლეტი“

რუსთაველის თეატრის ექსპერიმენტულ სცენაზე შექსპირი კომიქსად აქცის

ლავით ბუხრიკიძე

რუსთაველის თეატრში, უფრო სწორად ექსპერიმენტულ სცენაზე რობერტ სტურუას მაგისტრანტმა, ახალგაზრდა რეჟისორმა ლევან ხვიჩიამ გადამწყვიტა, „ჰამლეტი“ მოკლე და სხარტ კომიქსად წარმოედგინა. ამისთვის მას სულ რაღაც ერთი საათი, შავი ხის კუბი და ოდნავ დაქანებული შავი სავარძელი დასჭირდა. კონცეფციისა და იუმორისტული გრადუსის შესაბამისად, რეჟისორმა სპექტაკლს „ჰამლეტი com.X“ უწოდა.

**„ჰამლეტის“ კომედიურ
ჟანრში დადგმა რეჟისორს
ტექსტისადმი ჩამოყალიბებულმა
სტირაოტიკულმა და ყალბმა
დამოკიდებულებამ გადაწყვიტინა.**

შექსპირის ხუმრობებთან ტრადიციულ რეჟისორმა ჩვენს თვალწინ პატარა და საკმაოდ მახვილგონივრულ კომედიად გარდაიქმნა, რომელშიც გრძელი მონოლოგები პატარა ფრაზებადაა დაჩეხილი. პიესის ირგვლივ შეთხზული სქელტანიანი მითოლოგიიდან კი „რქები და ჩლიქებილა“ დარჩა, რაც მცირემეტრაჟიან გასართობს და სასაცილო ეპიზოდების კასკადს გულისხმობს.

„ჰამლეტი.comX“ სხარტი და სრულიად არამოსაწყენი სპექტაკლია, რაც უკვე კომპლიმენტად შეიძლება ჩავთვალოთ. მრავალრიცხოვანი პერსონაჟებიდან თითქმის ცარიელ სცენას მხოლოდ რვა შემორჩა. პარადოქსულად მოგეჩვენებათ, მაგრამ ყველა მათგანს თანაბარი დატვირთვა აქვს. ასე რომ, ლევან ხვიჩიას სპექტაკლში არ არსებობენ მთავარი და მეორეხარისხოვანი პერსონაჟები.

სწორედ რეჟისორის მდიდარ ფანტაზიას, ან ჭაბუკურ „თავხედობას“ შეიძლება მივაწეროთ, რომ შექსპირის ტექსტი „ქორუგოული ჩარევის“ შედეგად კომიქსად იქცა. მიუხედავად რამდენიმე ვულგარული გადაკეთებისა, მას მაინც არ ღალატობს ზომიერება, რაც ხშირად გადაულახავ ბარიერად იქცევა ხოლმე ახალგაზრდა და ამბიციური რეჟისორებისთვის.

თითქმის მარტივ და პლასტიკურად კარგად აწყობილ სპექტაკლში ყველა ახალგაზრდაა. სათვლიან ჰამლეტს, რომელსაც უფრო მეცნიერი-ბოტანიკოსის პრეტენზია აქვს, ედმონდ მინაშვილი თამაშობს, რატომღაც შავკანიან ჰო-

რაციოს – კახა კუპატაძე, მეფისტოფელის იმიჯის მქონე კლავდიუსს – ბექა სონღულაშვილი, სექსუალურად დაუკმაყოფილებელ გერტრუდას – მანანა აბრამიშვილი. სასაცილოა ვითომ უკარება ოფელიაც, რომელსაც ქეთი სვანიძე ლამის ლედი გაგას იმიჯით ასახიერებს.

მამის აჩრდილი (გელა თავბერიძე) შავი ქოლგით, გროტესკული გრიმით და პატარა ჩემოდნით ხელში, უფრო მისტერ ფეიჯინს ჩამოჰგავს ფილმიდან „ოლივერ ტვისტი“, რომელსაც მწვანეშარვლიანი და დიდსათვლიანი ლაერტი (ირაკლი სანაია) სასაცილოდ ერთმეება. თუმცა პუბლიკას მაინც ტელე-

ვიზიით პოპულარული პატა გულიაშვილის პოლონიუსი ხიბლავს, რომლის ნებისმიერი ფრაზა თუ ჟესტი აშკარად მატებს წარმოდგენას „კომიკურ გრადუსს“.

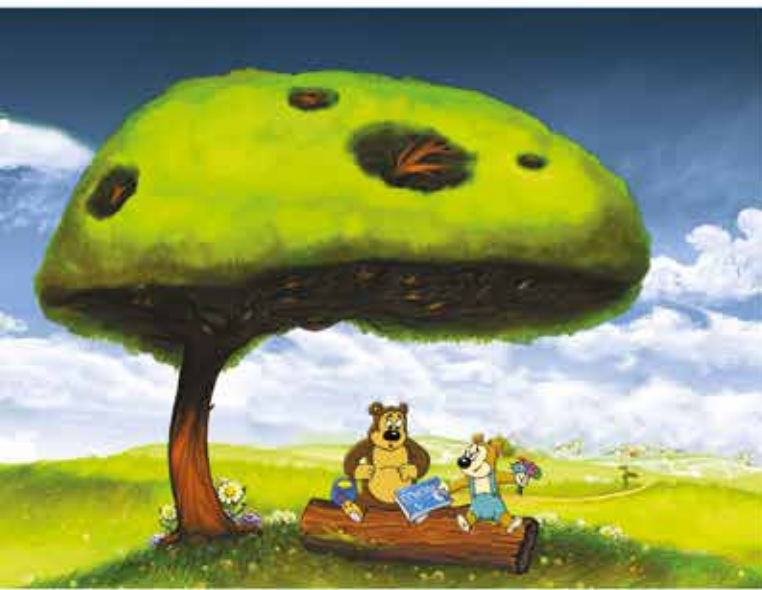
გამარჯებულია ყველა ცნობილი მონოლოგი თუ სცენა: ჰამლეტის „რად არ მეშლება ეს სხეული“ და „ყოფნა-არყოფნა“, კლავდიუსის „უფიქროდ სიტყვა ვერ მისწვდება ცას ვერასოდეს“ და. ა.შ. ჰამლეტისა და ოფელიას შეხვედრის ცნობილ სცენაში „სახსოვრებად და წერილებად“ რეჟისორი პრეზერვატივებს იყენებს. რაც შეეხება „ყოფნა-არყოფნის“ წერილად ქცეულ მონოლოგს, რეჟისორი მას სტურუას „ჰამლეტიდან“ პაროდიად აქცევს, რაც ერთ-ერთი საინტერესო ეპიზოდია.

ერთ-ერთ ინტერვიუში რეჟისორი ამბობს, რომ „ჰამლეტის“ კომედიურ ჟანრში დადგმა ტექსტისადმი ჩამოყალიბებულმა სტერეოტიპულმა და ყალბმა დამოკიდებულებამ გადაწყვიტინა. ისევე როგორც, ახალგაზრდა მაყურებლის დღევანდელმა რეაქციამ ზოგადად კლასიკურ პიესებზე. თუმცა ამ სასაცილო და არცთუ უგემოვნოდ დადგმული სპექტაკლის ფონზე, უფრო სამიშია იმ ახალგაზრდების რეაქცია, რომელთაც შექსპირის „ჰამლეტი“ არ ნაუკითხავთ და სპექტაკლის შემდეგ ჩათვლიან, რომ ის მართლა კომიქსია.

გაზაფხული ადრეგის გახეშე

აი იწვევს ძიღიანობას და მოთენთიღობას

ღოტეგია სნაღაფად და ეფექტუღად მოგისნით ადრეგით გაღონვეუღ შემღეღ სიღმკომებს:

- ცემინებს
- ცხვიღიღან გაღონადენს და ცხვიღის დაცობას
- ცხვიღისა და თვადების ჟავიღს, ცხემღდენას
- გაღონაყახს, ეანის ჟავიღს და სინითღეს

ღოზიღება: მზღღღ 1 ტადღეტი ღღეში

თბიღისი, სანაჰიღოს ქ. N° 6

„ათასი მეფე“, ანუ ერთი ფილმი

ბერლინში ბიძინა ყანჩაველის ახალი ფილმის პრემიერა ბაიპარტობა

ლავით ბუხრიკიძე

შორეულ მომავალში კაცობრიობა მხოლოდ ინტელექტუალური მუტანტებით და სიყვარულგამოცლილი არსებებით იქნება დასახლებული. ადამიანები თავიანთი ფუჭი ვნებებითა და ასატანი ცოდვებით აღარ იარსებებენ. არც წარმტაცი ბუნება და არც არქიტექტურულ ურჩხულებად ქცეული მეგაპოლისები იქნება. დარჩება გაუკაცრიელებული პლანეტა, რომელსაც ყოვლისშემძლე, გიგანტური დედა-არსება მართავს თუ ასულდგმულებს. მითიური იუპიტერის მსავლად, ის ჯერ შობს და შემდეგ ქამს საკუთარ შვილებს...

ეს არის ბერლინში მცხოვრები ქართველი რეჟისორის, ბიძინა ყანჩაველის ახალი და სრულიად განსხვავებული ტექნოლოგიით გადაღებული ფილმის მოკლე ანოტაცია. სათაური „ათასი მეფე“ გაცილებით ირონიულად და უფრო დამაინტრიგებლად ჟღერს, ვიდრე „თეთრი ქალაქი“ (როგორ თავდაპირველად იყო ჩაფიქრებული). ვიდეო-არტის, კომპიუტერული ტექნოლოგიისა და ბერლინის ისტორიულ კინოსტუდია „უფაში“ გადაღებული ეპიზოდების შთამბეჭდავი კომპილაცია ალბათ, კარგი მიზეზია თავად რეჟისორის შემოქმედების შესახებ სასაუბროდ.

გასვლათ, ორიგინალობით გამორჩეული, ახალგაზრდა დრამატურგი ტერეპოლივი უცნაურ პიესას რომ წერს ჩეხოვის „თოლიაში“, გამქრალ ცხოველებზე, სიცივესა და სიცარიელეზე... დაახლოებით მსგავსი ასოციაციები გამიჩნდა, როცა რეჟისორმა ბერლინში ჯერ კიდევ დაუმონტაჟებელი მასალა და რამდენიმე ეპიზოდი მაჩვენა. რეჟისორის წარმოსახვა სამყაროს შესახებ მომავალ, შთამბეჭდავ და საზარელ ხილვას უფრო ჰგავს, ვიდრე დღევანდელი რეალობის ნატურალისტურ გააზრებას.

„ათასი მეფე“ თითქმის დასრულებულია და მისის ბოლოს ბერლინური პრემიერაც გაიმართება. საინტერესოა, როგორ იქნება მაყურებლისა და პროფესიონალების რეაქცია. მით უმეტეს, არტ-ჰაუზით არც ისე „დამშეული“ პუბლი-

**ვიდეო-არტის,
კომპიუტერული
ტექნოლოგიისა და შთამბეჭდავი
ეპიზოდების კომპილაცია, კარგი
მიზეზია თავად ბიძინა ყანჩაველის
შემოქმედების შესახებ სასაუბროდ.**

მების შესახებ გაცილებით ნაკლებად წერენ. სამი წლის წინათ მისი ნახევარსაათიანი ფილმი „ექვსი სურათი სამყაროზე“ თბილისის საერთაშორისო კინოფესტივალ „პრომეთეს“ არასაკონკურსო პროგრამაში უჩვენეს, ხოლო გოეთეს გერმანული კულტურის ინსტიტუტმა მოაწყო მისი ადრეული და ყველაზე ცნობილი მოკლემეტრაჟიანი ფილმის „შვიდნახევარი ქალის“ ჩვენება. რეჟისორის შესახებ მრავალფეროვან ინფორმაციას დასავლურ მედიაშიც გაცნობით.

2007 წელს ბერლინში, დავიდ გალოს ცნობილ კერძო გალერეაში „შვიდნახევარი ქალს“ რამდენიმე კვირის განმავლობაში უჩვენებდნენ. ათწუთიანი ფილმი ფრანგულ-გერმანული ტელეარხის, „არტეს“ დაკვეთა იყო, რომელიც ახალგაზრდა დასავლეთ ევროპელ რეჟისორებთან ერთად, ბიძინა ყანჩაველმაც გადაიღო. პირველივე ფრაზა - „მე გასაღები დავკარგე“, უნდა გამხდარიყო ყველა ფილმ-ნოველის დასაწყისი.

არტ-ჰაუზის მფარველმა „არტემ“ 2008 წელს ეს პროექტი სამჯერ უჩვენა. ქართველი რეჟისორი კი ერთადერთი აღმოსავლეთ ევროპელი აღმოჩნდა დასავლელი კოლეგების გვერდით. იმედია, ბიძინა ყანჩაველის ექსპერიმენტული ძიებებით გამორჩეულ „ათას მეფეს“ კარგი გამოხმაურება ექნება გერმანიაში და მას ქართველი მაყურებელიც ნახავს.

კა ბერლინში საკმოდ მკაცრი, მაგრამ ობიექტურია. ფრანგი პროდიუსერი პიერ დუსტი, რომელთანაც ბიძინა ყანჩაველს უკვე დიდი ხნის თანამშრომლობა აკავშირებს, ფიქრობს, რომ დაახლოებით ორწლიანი მუშაობის შედეგი (ფილმზე მუშაობა რეჟისორმა 2009 წელს დაიწყო) „უფრო მეტი იქნება, ვიდრე ბანალური სიტყვა „საინტერესო“ დაიტევს“. ბიძინა ყანჩაველთან ერთად იგი მუშაობდა ფილმებზე „შვიდნახევარი ქალი“, „ექვსი სურათი სამყაროზე“ და „პეპლების მილენიუმი“.

36 წლის კინორეჟისორს ბერლინის კინოსამყაროში კარგად იცნობენ, თუმცა საქართველოში მისი ფილ-

ჯი.მარტი
G.mart

www.gmart.ge

როცა ყოველ გზამკვლეობს

სუპერმარკეტი ჯი.მარტი ქაზახსა

ცოტნე დაღინის ქ.7 ტელ. 242 314

სუპერმარკეტი ჯი.მარტი ცენტრალი

ვაგზლის მოყვანი 2 ტელ. 200 314

ავტორი: ღიანა ანფიმიანი

როგორ შეიძლება შოკოლადზე არ დაგწერო – ვთქვი ამ დილით და საძინებელი ოთახიდან ფეხაკრეფით გამოვიპარე, რომ ჩემს ოთხი თვის შვილს არ გაღვიძებოდა. გასვლამდე მის პატარა სანოლს შევხედე, ჯერჯერობით სიმშვიდეა, სძინავს, სიზმრის ანგელოზებთან ერთად თამაშობს – სახე ხან გაეზადრება, ხან კოპებს შეკრავს – შემძლია საათობით ვუყურო.

რა კავშირია შოკოლადსა და ჩემს პატარა ბიჭს შორის – რა თქმა უნდა, ლოგიკური კითხვა გაუჩნდება მკითხველს. – ბევრი, ძალიან ბევრი, სიტკბოც და სიმწარეც ერთნაირი აქვთ, უძილობასაც ერთნაირად ინვევენ, არცერთი არასდროს არ არის ბევრი, ჩემს პირველ წიგნს „შოკოლადი“ ჰქვია და ჩემს პირველ შვილს თხილიანი შოკოლადივით მრგვალი და პრიალა

თვალეები აქვს. თანაც ორივე საახალწლო საჩუქარია.

პირველ იანვარს გაჩნდა ჩემი ბიჭი და პირველი იანვარი ჩემს პირად სადღესასწაულო კალენდარში შოკოლადის დღეა. არასდროს ამდენი შოკოლადი არ არის ირგვლივ, როგორც ახალი წლის დილას. ასე რომ, დღეს შოკოლადის დესერტებზე და ჩემს ლოყებგაბერილ პატარაზე მინდა მოგიყვებ.

1. ტკბილი

ყველაზე ტკბილი ახალგაღვიძებულისა, შენითლებული ლოყები აქვს და ძალიან გემრიელი სუნი კისერში, ამ დროს ყველაზე კეთილგანწყობილია და საკუთარი ჩვილური ენის მწირ და კეთილზმოვან ლექსიკას უხვად იყენებს.

რეცეპტი:

ცხელი შოკოლადი მარწყვით
მასალა:

- კაკაოს ფხვნილი – 1/3 ჭიქა
- შაქარი – 6 სუფრის კოვზი
- მწიკვით მარილი
- მდულარე წყალი – 1/3 ჭიქა
- რძე – ნახევარი ჭიქა
- ვანილი – დანის წვერით
- ნაღები – ნახევარი ჭიქა
- 200 გრამი მარწყვი
- რომი – 2 სუფრის კოვზი
- ფორთოხლის ცედრა – მწიკვი

პატარა ქვაბში ავურიოთ კაკაო, შაქარი და მარილი, თან ნელ-ნელა დავუმატოთ მდულარე წყალი, ვურიოთ, ვხარშოთ 2 წუთის განმავლობაში, დავუმატოთ რძე და გავაცხელოთ, ადულეებამდე არ მივიყვანოთ, დავამატოთ

ვანილი და ათქვეფილი ნაღები, ისევ ავურიოთ და გავაგრილოთ.

მარწყვი გავარჩიოთ, დავაყაროთ სულ ცოტა შაქარი და დავნამოთ რომით, გავაჩეროთ ცოტა ხანს, შემდეგ გავანანილოთ ჭიქებში და მოვასხათ თბილ-თბილი შოკოლადი, მოვაყაროთ ფორთოხლის ცედრა.

2. მსუბუქი

მსუბუქი თავიდან იყო, სულ რაღაც 3 კილოგრამი და 200 გრამი დაიბადა, მოცუცქნული, ხელისგულზე ეტეოდა, ახლა უკვე საგრძნობლად დამძიმდა, დიდხანს ხელში ვერ დაიჭერ. სხმარტალებს და თამაშობს, ჩემი ყველაზე გემრიელი ბისკვიტი.

რეცეპტი

შოკოლადის ცხელ-ცხელი ქაფი

მასალა:

- 1 სუფრის კოვზი კაკაო
- 3 ცალი კვერცხი
- 2 ჭიქა რძე
- 3 სუფრის კოვზი შაქარი
- 1 სუფრის კოვზი ფქვილი
- თეთრი შოკოლადის ფხვნილი

კვერცხის გულითა და შაქრით გავაკეთოთ გოგლი-მოგლი, დავუმატოთ კაკაო, ფქვილი და რძე, დავდგათ ცეცხლზე, ვურიოთ და მივიყვანოთ ადუღებამდე, როდესაც ადუღდება, დავუმატოთ ათქვეფილი კვერცხის ცილა და მოვაყაროთ თეთრი შოკოლადის ფხვნილი.

3. ალვილი

ყველაზე ადვილია, როცა სძინავს, ამ დროს შეიძლება სხვა რამეებიც გაიხსენო, როგორ კითხულობდი, როგორ წერდი, როგორ ამზადებდი, როგორ უყურებდი ფილმებს და როგორ გყავდა მეგობრებიც და რა უცნაურია, რომ თუ ძილი ძალიან გაუგრძელდა, შეიძლება ისე მოგენატროს, რომ თითქოს შემთხვევით აახმაურო მისი ჩხარუნა სათამაშო და თითქოს შემთხვევით გააღვიძო.

რეცეპტი:

ფორთოხალი ხაჭოთი და შოკოლადით
4 ცალი ფორთოხალი

- 700 გრამი ხაჭო
- 400 გრამი ნაღები
- 2 ფილა შავი შოკოლადი
- შესქელებული რძე – 4 სუფრის კოვზი

შაქრის ფხვნილი – 4 სუფრის კოვზი
2 ჩაის კოვზი კონიაკი ან ლიქიორი
ნახევარი ფორთოხლის კანი გავხეხოთ, დავნამოთ კონიაკით და მოვაყაროთ შაქრის ფხვნილი.

დანარჩენი ფორთოხალი კანიდან დავჭრად თხელ რგოლებად. ხაჭოს ავურიოთ შესქელებული რძე და ნაღები და ავთქვიფოთ ერთგვაროვანი, ჰაეროვანი კრემის მიღებამდე. შოკოლადი გავადნოთ, დავუმატოთ ცოტაოდენი მიხაკი და დარიჩინი.

ფორთოხლის ყოველ ნაჭერს დავადოთ ხაჭოს კრემი, მოვასხათ შოკოლადი და დავაყაროთ ქოქოსის ფხვნილი.

4. მწარე

ოოო, ზოგჯერ როგორი მწარეა, როცა ერთდროულად ბევრი რამე უნდა და შენ ვერ ხვდები, როგორ მოიქცე, რატომ ტირის, რატომ ნუნუნებს, რატომ ვერაფრით ამშვიდებ, რატომ არ რეაგირებს შენს მოფერებაზე და დადიხარ ოთახ-ოთახ, არწევ, უმღერი, ცეკვავ, სისულელეებს ლაპარაკობ, მოკლედ, მწარეა, ძალიან მწარე, მაგრამ მაინც გემრიელი.

რეცეპტი

შავი შოკოლადის კრემი დარიჩინით, ნუშით, წინაკით

- შავი შოკოლადის 2 ფილა
- დარიჩინი
- 200 გრამი გახეხილი ნუში
- წინაკა
- ფქვილი – 4 სუფრის კოვზი
- რძე – 2 ჩაის ჭიქა

შოკოლადი გავადნოთ, დავუმატოთ რძე და მივიყვანოთ ადუღებამდე, დაბალ ცეცხლზე ხარშვისას ცოტ-ცოტა ფქვილი ჩავაყაროთ და ვურიოთ.

შევაზავოთ წინაკითა და დარიჩინით, ნუშის ნაწილი ჩავახარშოთ შოკოლადს, ნაწილი კი უკვე ჭიქებში განანულეულს მოვაყაროთ თავზე.

5. უბრალოდ შოკოლადის ნამცხვარი

ასეთია, შოკოლადის ნამცხვარს და ცხელ ყავას რომ მიირთმევ და ყველაფერი გაცილებით ადვილი ხდება – დაუნერული დისერტაცია, გაცდენილი ლექციები, შუა გზაზე მიტოვებული სამსახური, ნახევრად ნასწავლი პორტუგალიური ენა და ზედმეტი, ზედმეტი კილოგრამები.

რეცეპტი:

შოკოლადის ნამცხვარი მსხლით

მასალა:

- ნაღების კარაქი – 150 გრამი
- 2 ცალი კვერცხი
- 300 გრამი უმაღლესი ხარისხის ფქვილი
- 100 გრამი შოკოლადი
- 120 გრამი კეფირი
- 3 ცალი მომყავო მსხალი მიხაკი
- დარიჩინი
- ვანილი

კარაქი, შაქარი და კვერცხი ავთქვიფოთ, დავუმატოთ ფქვილი, ვანილი, წვრილად დამტვრეული შოკოლადი და კეფირი, კარგად ავურიოთ.

180 გრადუსზე გაცხელებულ ფორმას დავაფინოთ კარაქნასმული ქალაღი, დავასხათ ცომის ნაწილი, დავაყაროთ დაჭრილი მსხალი, მსხალს მოვასხათ ცოტა გამდნარი კარაქი, მოვაყაროთ მიხაკი და დარიჩინი, ვაცხოთ 45 წუთის განმავლობაში და უკვე გამომცხვარს მოვასხათ გამდნარი შოკოლადი.

გემრიელად მიირთვით, მე კი უნდა გავიქცე, ისევ ტირის ჩემი ყველაზე გემრიელი შოკოლადი.

"სტუდენტური ჰოლოკოსტი" კრიტიკის ბაზო

„არა, ძმაო, დღეს კიდევ ერთხელ დავრწმუნდი, რომ ამ ქვეყანაში არ უნდა არსებობდეს სიტყვის თავისუფლება და დემოკრატია. ამ ქვეყანას ესაჭიროება ერთპიროვნული ლიდერი, დიქტატორი, რომ ჩაახრჩოს ისეთი პროვოკატორები, როგორებიც დღეს იყვნენ მე-5 კორპუსის 313-ე აუდიტორიაში შეკრებილები. მაგალითზე მოვიყვან ადოლფ ჰიტლერის ჩატარებულ წმენდას 1938 წლის 22 აპრილს, როდესაც მან გემზე შეყარა ყველა ისეთი სამარცხვინო, ამორალური და შუბლგანწყვეტილი არსება, როგორებიც დღეს ჩვენთან იყვნენ !!! ამ თავზე ხელის სმამ გამოიწვია ის, რომ განსხვავებული ორიენტაციის მამაკაცებიც და ქალებიც ცდილობენ, ჭკუა გვასწავლონ ჩვენ, სრულებით საღ ჭკუაზე მოყო ხალხს...“ „გარანტიას ვიძლევი, ეს ხალხი და მათი სულიერი მიმდევრები ამოიკვეთებიან უნივერსიტეტიდან“

ავტორი: ლაშა ქავთარაძე

ფიზიკური ანგარიშსწორება ყველაზე ნაკლებად აკრობლეური ასეთ სიტუაციაში. საუნივერსიტეტო სივრცეში კრიტიკის ბაზო, შესაძლოა, სასტიკად გაბისწორდნენ. თავად თსუ-ს სტუდენტები, ვინც დღეს და ღამეს ადმინისტრაციის, თვითმმართველობისა და კონკრეტული ადამიანების ლანძღვა-გინებაში ატარებენ, აქციაზე დასწრებით თავს არ იწუხებენ. მათ გასაგონად მიიწვიან ვთქვა: მალე თქვენთანაც მოვლენ!

ალბათ, ახლა ფიქრობთ, რომ ეს პავლიკ მოროზოვის წერილი ან ჰიტლერ იუგენდის ერთ-ერთი წევრის გამოსვლა. არა, ეს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის თვითმმართველობის ერთ-ერთი წევრის ჩანაწერია ფეისბუქზე. მისი ასეთი გაღიზიანება 15 აპრილს სახელმძღვანელოების თარგმნასთან დაკავშირებული პრეზენტაციისას თსუ-ს ადმინისტრაციისა და თვითმმართველობის კრიტიკამ გამოიწვია.

თუმცა, მხოლოდ ასეთი ტექსტის გამოქვეყნების გამო არ გამოსულან სტუდენტები 18 აპრილს თსუ-ს მეორე კორპუსის წინ გამართულ აქციაზე. საქმე ის გახლავთ, რომ ამ ჩანაწერს ზურგს უმაგრებდა უკვე ოთხი კაცის ცემა. ფიზიკური დევნა დაწყებული იყო, როდესაც ეს წერილი სოციალურ ქსელში გაჩნდა.

16 აპრილს ორი სტუდენტი, მათ შორის მეც, გვცემეს იმის გამო, რომ ჩემი რეპლიკები ადმინისტრაციის წარმომადგენლის მიმართ „ცინიკური“ და „უზრდელო“ მოეჩვენათ. არ ვიცი, რამდენად ამართლებს ფიზიკურ ანგარიშსწორებას ის, რომ „ცინიკური“ და „უზრდელო“ რეპლიკა წამოვისროლე. მით უმეტეს, „უზრდელო“ რეპლიკების ადრესატი აცხადებს, რომ თავს შეურაცხყოფილად არ თვლის. „საცემთა სია“ უკვე 15-ში საღამოს იყო ცნობილი. ამიტომ მგონია, რომ ჩემი და ჩემი მეგობრის, გიორგი გუას ცემა უკანასკნელი არ იქნება.

მოვლენებმა მიმახვედრა, რომ ფიზიკური ანგარიშსწორება ყველაზე ნაკლებად პარალელური ასეთ სიტუაციაში. გაცილებით უფრო საგანგაშო მგონია ის, რომ საუნივერსიტეტო სივრცეში კრიტიკის გამო, შესაძლოა, სასტიკად გაისწორდნენ. ამავე დროს, თავად თსუ-ს

სტუდენტები, ვინც დღეს და ღამეს ადმინისტრაციის, თვითმმართველობისა და კონკრეტული ადამიანების ლანძღვა-გინებაში ატარებენ, აქციაზე დასწრებით თავს არ იწუხებენ. მათ გასაგონად მიიწვიან ვთქვა: მალე თქვენთანაც მოვლენ!

თუმცა თქვენ რისთვის უნდა გცემონ? თქვენ ხომ აზრს არასდროს არაფერზე აფიქსირებთ და თქვენი სოციალური აქტივობა მაქსიმუმ ძმაც-დაქალბთან წუნუნითა და ჭორაობით შემოიფარგლება. ძალიან კარგად მესმის ისიც, რომ შესაძლოა, გემინოდეთ. მეც მემინია, თუმცა შიში სულაც არ ნიშნავს უმოქმედობას. დარწმუნებული ვარ, ღირსეულ ადამიანებად თვლით თავს. ჰოდა, დღეს თქვენს ღირსებას დაცვა სჭირდება, დროა იმოქმედოთ.

არც ლექტორების სიმრავლეს შევუნუხებივართ აქციაზე. მხოლოდ ორ მათგანს მოვკარი თვალი. ლექციებზე კი ხშირად გვიმოეხილენ ხოლმე, რომ სიტყვა თავისუფალი უნდა იყოს, რათა ის მხოლოდ ლექსიკურ ერთეულად არ დარჩეს.

და ბოლოს, ქვეყანაში სადაც ნაგავს ურნასთან ვაგდებთ და არა ურნაში, სადაც მინისქვეშა გადასასვლელი ტუალეტი გვგონია, სადაც უმრავლესობა მშვიდად ხედება „სტუდენტური ჰოლოკოსტის“ იდეას, სადაც უნივერსიტეტი მართავს სტუდენტებს და არა – პირიქით, ცოტათი ნადრევი მგონია ჰორიზონტალურ პრინციპზე გადასვლა. ჰორიზონტალობას პასუხისმგებლობა სჭირდება, პასუხისმგებლობის გრძნობას კი ჩვენში, როგორც ჩანს, საღამოს ძილით სძინავს.

ჩვენ არ ვითხოვთ ადმინისტრაციისა და თვითმმართველობის დაშლას, ჩვენ, უბრალოდ, აღარ გვინდა, გვცემდნენ თავისუფალი სიტყვის სანაცვლოდ.

სამხატვრო აკადემიის სტუდენტების მანიფესტი

სამხატვრო აკადემიის თავისუფალი სახელოსნო სტუდენტთა რამდენიმე ჯგუფის ძალისხმევითაა შეერთების შედეგია. ამ ჯგუფებმა, განსხვავებული ისტორიისა და მსოფლმხედველობის მიუხედავად, შეძლეს ახალი სტრატეგიის გარშემო შეკრება. ამ სტრატეგიის საფუძველია გაცნობიერება იმისა, რომ აღარაფერი უნდა ვთხოვოთ სისტემას, რომელიც დიდი ხანია უარს ამბობს თანამშრომლობის ყველა შეთავაზებაზე, და საკუთარ ხელში უნდა ავიღოთ ის, რაც მხოლოდ ჩვენ – სტუდენტებსა და პედაგოგებს გვეკუთვნის – სასწავლო პროცესის ორგანიზება და მართვა!

სისტემასთან პირდაპირი კონფრონტაციის ნაცვლად (თუმცა კონკრეტულ უსამართლობათა აღმოფხვრა კვლავ რჩება ამოცანად) თავისუფალი სახელოსნო მიზნად სახავეს პოზიტიურ პერსპექტივას – სრულფასოვანი, შედეგებზე ორიენტირებული საგანმანათლებლო პროცესის ფორმირებას. მუშაობა რამდენიმე საბაზისო პრინციპს ეფუძნება. ესენია: თვითორგანიზაცია, კონსენსუსი, თანასწორობა, ღიაობა, მაღალი პასუხისმგებლობა, ინდივიდუალური თავისუფლება... მნიშვნელოვანია ისიც, რომ „კეთილისმსურველთა“ რჩევების მიუხედავად, გადაწყვეტით სახელოსნო არა სადმე ნეიტრალურ სივრცეში, არამედ სწორედ აკადემიაში შეგვექმნა. ვფიქრობთ, რომ ჩვენ მიერ გადახდილი სწავლის გაუმართლებლად დიდი საფასური ამის სრულ უფლებას გვაძლევს. ამგვარად – ესაა რადიკა-

ლური ალტერნატივის შენება სისტემის ტოტალური სხეულის შიგნით. სახელოსნოს დეკლარაციაზე 8 სტუდენტი აწერდა ხელს. დღეს, ორი თვის შემდეგ, სახელოსნოს წევრთა რიცხვი 40 კაცამდეა. მასთან თანამშრომლობას დათანხმდა მრავალი უფროსი თაობის პროფესიონალი – მხატვარი, კურატორი, კრიტიკოსი, სხვა საზოგადოებრივი პროფესიების წარმომადგენლები. კვირის განმავლობაში სახელოსნოში ინტენსიური სალექციო კურსები ტარდება. ამავე დროს, მიმდინარეობს მუშაობა რამდენიმე შემოქმედებით პროექტზე. მათში სახელოსნოს ის წევრებიც მონაწილეობენ, რომელთაც მანამდე ვიზუალურ ხელოვნებასთან შეხება არ ჰქონიათ. ნოვალისის მიერ ჩამოყალიბებული და შემდეგ მრავალგზის გამოცდილი მაქსიმა: ყველა ადამიანი შემოქმედია – დღეს თავისუფალ სახე-

ლოსნოში ცდილობს ხორცშესხმას. მიგვაჩნია, რომ სახელოსნო ორი მომენტის გამოა მნიშვნელოვანი – პირველი პროფესიული მნიშვნელობაა: ესაა ახალი მხატვრული პოზიციის, შემოქმედებითი პლატფორმის ფორმირებისათვის შრომა, რომელზე საუბარიც მხოლოდ პირველი შედეგების დადების შემდეგ იქნება შესაძლებელი. მეორე მომენტი თვითორგანიზების პრეცედენტის შექმნა, რომელსაც, ვფიქრობთ, რომ ქვეყანაში შექმნილი სიტუაციის გამო, განსაკუთრებული საზოგადოებრივი მნიშვნელობა აქვს. ბოლო დროს თსუ-ში განვითარებული მოვლენები განამტკიცებს ჩვენს რწმენას, რომ შემოქმედებითი თვითორგანიზაცია და პოზიტიურ პერსპექტივაზე სწორება, საკუთარი ბედისა და მომავლის ხელში ალება – დღეს ბრძოლის ერთადერთი გზაა.

HATE SPEECH-ის დასასჯად

ძველთაგანვე გამოცდილი აზრია: რაც არ გვასუსტებს, გვაძლიერებს – რაც გვასუსტებს, გვასუსტებს – ეს კი იმდენად ბანალური ჭეშმარიტებაა, რომ აზრად არავის მოსვლია მისი ვერბალიზაცია მოეხდინა.

ავტორი: ვახუშტი მენაბდე

**თუ იმავი
კთანხმდებით,
რომ ჭეშმარიტება
კამათში იბადება,
ალბათ, ეს იმასაც
ნიშნავს, რომ
საკამათო თემაზე
შეზღუდვით ჩვენ
ჭეშმარიტებაში
წვდომის შანსს
კკარბავთ.**

შეიძლება იმთავითვე ითქვას, რომ სიძულვილის ენის ზოგადი აკრძალვა და ადამიანების იძულება თავი შეიკავონ მადისკრიმინირებელი და სტერეოტიპული გამონათქვამებისგან, გვასუსტებს. არავინ დავობს იმაზე, რომ სიძულვილის ენა საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ნეგატიური მოვლენაა და საჭიროა მისი მინიმალიზება, მაგრამ რა გზას ავირჩევთ ამ მიზანმდე მისასვლელად, იძულებას თუ დარწმუნებას? ეს არის მთავარი შეკითხვა, რომელსაც თანამედროვე სამყარო უნდა უპასუხო.

აქვე აღვნიშნავ, რომ ქვემოთ მოყვანილი არგუმენტები მხოლოდ იმ შემთხვევაში არის აქტუალური, როდესაც საქმე სიძულვილის ენის ზოგად აკრძალვას ეხება. იგი არ ვრცელდება ისეთ შემთხვევებზე, როდესაც ადამიანის უფლებათა დამცველი ორგანიზაციები, მედია საშუალებები და სხვა ინსტიტუტები საკუთარ შინაგანანგეში ან ქვეყნის კოდექსში ითვისისწინებენ ამგვარ რეგულირებას, იგივე შეიძლება ითქვას საჯარო დაწესებულებაში დასაქმებულ ადამიანებზე.

სიძულვილის ენა და მისგან მომდინარე საფრთხე

ადამიანის უფლებების დამცველები ხშირად საუბრობენ სიძულვილის ენისგან მომდინარე საფრთხეზე და სრულიად სამართლიანადაც. მართლაც სიძულვილის ენა ხომ სტერეოტიპების ტირაჟირებას ახდენს, მისი მეშვეობით ცრურწმენების კარგი დასაყრდენი იქმნება, მეტიც ხშირად სიძულვილის ენით აჟიტირებული ბრბო ძალადობაზეც კი გადასულა. და ბოლოს და ბოლოს, სიძულვილის ენის გაგონებაზე ვინ არ აღშფოთებულა, ვის არ მონდომებია საკადრისი პასუხი მიეგო მათი ავტორებისთვის. სიძულვილის ენა ხომ უარგუმენტო მოსაზრებების თავშესაფარია. ეს იმ ადამიანების იარაღია, რომელთაც გონებასთან ახლო

მყოფი არგუმენტი აღარ დარჩენია და ამ უსუსური იარაღით ცდილობს საკუთარი პოზიციის გამყარებას. სწორედ რომ უსუსურით, რადგან მიუხედავად ზემოთ აღწერილი საფრთხისა, სიძულვილის ენას არ გააჩნია საკმარისი სიმყარე და ლოგიკურობა გონიერი ადამიანის პოზიციებში კორექტირება შეიტანოს. ალტერნატიულ ბრბოს რაც შეეხება: ამ დროს სახელმწიფომ უნდა შეასრულოს მისთვის მინიჭებული ფუნქცია და დაიცვას ადამიანები ძალადობისაგან, როდესაც საფრთხე ამკარა და მყისიერი შეიქნება. ერთადერთი, რაც სიძულვილის ენას შეუძლია, შეურაცყოფა და პატივმოყვარეობის შელახვაა. თუმცა სახელმწიფო იმისთვის არ შეგვიქმნია ჩვენ, ადამიანებს, მორალის დარაჯი შექნილიყო და ციხეში ეკრა თავი ყველასთვის, ვინც უბოდმო სიტყვას გვეტყოდა. არის პრობლემური საკითხები რომლებიც საზოგადოებრივ ცხოვრებაში იდეათა თავისუფალ ბაზარზე წარმოიშობა და იქვე უნდა მოგვარდეს.

იდეათა თავისუფალი ბაზარი

იდეათა თავისუფალი ბაზრის თეორიას ფესვები შორეულ წარსულში აქვს, მე-17 საუკუნეში ჯონ მილტონმა ინგლისის პარლამენტში წაიკითხა თავისი ცნობილი სიტყვა, „არეოპაგტიკა“, სადაც ამბობდა, რომ სიმართლეს იდეების შეუზღუდავი მოძრაობა წარმოშობს.

შემდეგ ეს მოსაზრება დოქტრინალურად ამერიკის შეერთებული შტატების უზენაეს სასამართლოში ჩამოყალიბდა. ამ მოძღვრების მიხედვით, არსებობს იდეათა ბაზარი, რომელიც რეალურად საზოგადოებრივი სივრცეა, სადაც იდეები თავისუფალ მიმოქცევაში არიან. სახელმწიფო არ ერევა მათ რეგულირებაში მანამ, სანამ იდეები არ მატერიალიზირდებიან და უშუალო საფრთხეს არ წარმოშობენ. ამ თეორიის მიხედვით იდეები

ერთმანეთს ებაეჭრებიან, საბოლოოდ ამ იდეის მართებულობაზე დამოკიდებული რამდენად ბევრი ადამიანი იყიდის, ანუ გაიზიარებს მათ. სწორედ აქ იდეათა თავისუფალ ბაზარზე თანასწორ ბრძოლაში უნდა გამოიცადოს ყოველი აზრი, მწვავე დებატებში უნდა დაამტკიცოს საკუთარი უპირატესობა სხვებთან მიმართებაში. იმისათვის, რომ გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვა თავიდან ავიცილოთ, აქცენტი კონკურენციაზე უნდა გადავიტანოთ, რომელიც თავად დაამკვიდრებს ბალანსს „მართალ“ და „მცდარ“ აზრებს შორის.

ამავე მიდგომის შესაბამისად ჩამოყალიბდა აქამდე უკვე რამდენჯერმე ნახსენები „მყისიერი საფრთხის“ დოქტრინა: რომლის მიხედვითაც გამოხატვა მხოლოდ მაშინ უნდა იყოს დასჯადი, როდესაც სახეზეა ზიანის მიყენების ნათელი და მყისიერი საფრთხე. ამ მიდგომის მიხედვით გამოხატვის შინაარსის რეგულირება კი არ ხდება, არამედ იმის გარკვევა, რამდენად გამოიწვევს იგი რეალურ, მყისიერ და ადამიანის უფლებების შემლახავ შედეგებს. გამოხატვის თავისუფლება მხოლოდ მაშინ უნდა დაისაჯოს, თუ ის გადააბიჯებს ზღვარს გამოხატვისა და ფიზიკურ ძალადობას შორის.

გამოხატვის რეგულირება – ხელვა ადამიანის უფლებებიდან

სიძულვილის ენის კრიმინალიზაციის სანინალმდეგოდ, იდეათა თავისუფალი ბაზრის კონცეფცია, იმ არგუმენტს კი არ ემყარება, რომ სიტყვის თავისუფლებას ზიანი არ მოაქვს, არამედ იმას, რომ ლიბერალური დემოკრატიისთვის გამოხატვის თავისუფლებას განსაკუთრებულ მნიშვნელობას გააჩნია, ხოლო სიძულვილის ენით მიყენებული ზიანი მინიმალური და რელატიურია, მართლაც როგორ უნდა განსაზღვრო კონკრეტულ პირი კონკრეტულ გამოხატვამს რამდენად მწვავედ მიიღებს. მართალია ადამიანის უფლებების დაცვა სახელმწიფოს ვალდებულებაა, თუმცა ისიც ცხადია, რომ ეს ამგვარი შეზღუდვის გარეშე შესაძლებელია, ხოლო გამოხატვის თავისუფლების რეგულირება – არაპროპორციული.

ცვლილებებმა კომუნიკაციების ინდუსტრიაში იდეათა ბაზრის მოწინა-

აღმდეგეთა არგუმენტები დაანგრია. ცხადია, რომ თანამედროვე მედიის, განსაკუთრებით კი ინტერნეტის რეგულირება შეუძლებელია და გამოხატვის მართვა უტოვია. „ცუდი იდეების“ ჩასახშობად ეს, უბრალოდ, გამოუსადეგარი ხერხია.

გამოხატვის თავისუფლების მნიშვნელობა ლიბერალური დემოკრატიისთვის ნათელია. თუ გავითვალისწინებთ იმასაც, რომ ადამიანის უფლებები ურთიერთდამოკიდებული და ურთიერთგანპირობებულია, მარტივ დასკვნასაც გამოვიტანთ: ნებისმიერი უფლების არაპროპორციული შეზღუდვა სხვა უფლებებით ეფექტიან სარგებლობაზე ახდენს გავლენას. ეს გავლენა ორმაგია, ერთი მხრივ, იგი იმ კონკრეტულ პირს მიემართება, ვისი უფლებაც შეილახა, ხოლო მეორე მხრივ – მთელ საზოგადოებას. რადგან თითოეულ ჩვენგანს, როგორც თავისუფალი საზოგადოების წევრებს, ერთმანეთთან უფლებები გვაკავშირებს და თითოეული ჩვენგანის უფლების შეზღუდვა სხვის უფლებებზეც ახდენს გავლენას.

გამოხატვის რეგულირების უარყოფითი ასპექტები

თუ იმაში ვთანხმდებით, რომ ჭეშმარიტება კამათში იბადება, ალბათ, ეს იმასაც ნიშნავს, რომ საკამათო თემების შეზღუდვით ჩვენ ჭეშმარიტებაში წვდომის

შანსს ვკარგავთ. ჯონ სტიუარტ მილი თავის ფუნდამენტალურ ნაშრომში „თავისუფლების შესახებ“ ამბობს, რომ კონკრეტული შეხედულების ჩახშობის, რა მოტივითაც არ უნდა იყოს განპირობებული ეს შეზღუდვა, განსაკუთრებული ბოროტება ის არის, რომ ის ადამიანების მთელ მოდემას ძარცვავს – შთამომავლობასაც და ახლანდელ თაობასაც, კიდევ უფრო მეტად ძარცვავს მათ, ვინც ამ შეხედულებას არ ეთანხმება ვიდრე მათ, ვინც მას იზიარებს. თუ შეხედულება სწორია, მათ ერთმევათ შეცდომის ჭეშმარიტებით შეცვლის შესაძლებლობა; ხოლო თუ მცდარია, ისინი თითქმის ისეთივე დიდ სარგებელს კარგავენ; ესაა ჭეშმარიტების უფრო მკაფიოდ აღქმის და მისი უფრო ცხოველი შთაბეჭდილების მოპოვების, რასაც გვაძლევს შეცდომასთან მისი შეჯახება – და ვინაიდან სიძულვილის ენა მცდარ განწყობებს ეფუძნება, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ მისი აკრძალვით ჩვენ საკუთარ თავს, *inter alia*, ვართმევთ შანსს სხვა აზრზე მყოფ ადამიანებს დავანახოთ ჭეშმარიტება, რომელიც ასე ახლოს არის. ნინალმდეგ შემთხვევაში სიძულვილის ენის არგუმენტების სისუსტე კრიმინალიზაციის ბურუსში იძირება და გვისპობს უფლებას თავად შევაფასოთ მისი ღირებულება რომელიც ყოველთვის ნულის ტოლია. ეს იმისათვის,

კომენტარი

რომ არ მოხდეს მისი ჰეროიზაცია და იდეალიზება.

შესაძლოა იმას, ვისაც ხელი აქვს ჩაველებული ჭეშმარიტებაზე, არ სჭირდებოდეს ბევრი განსხვავებული მოსაზრების მოსმენა, მაგრამ ყველა აზრი თუნდაც ჩვენთვის არსებითად მიუღებელი, იმას მაინც ახერხებს, რომ საკუთარი უსუსურობით კიდეც ერთხელ დაგვანახოს ჩვენი პოზიციის მართებულიობა. მედალს ორი მხარე აქვს და თუ ჩვენ მის მხოლოდ ერთ მხარეს ვხედავთ, ეს არასრულყოფილი ხედვაა, ეს ნიშნავს რომ ჩვენ ყველაფერი არ ვიცით მის შესახებ.

ყველაზე დიდი გამოწვევა, რომლის წინაშეც ჩვენ სიძულვილის ენის აკრძალვის შემდეგ ვდგებით, ლიბერალური იდეების ჭკნობა და მისი დინამიზმის შეფერხებაა. სიძულვილის ენის აკრძალვით დისკუსიის სივრცე იზღუდება,

ტოული ინსტიტუტების მობილიზაციას ანტიდემოკრატიული ძალების მიერ ძალაუფლების ხელში აღებისთვის წინააღმდეგობის გასაწევად. თუმცა ამ გზის გავლის შემდეგ დემოკრატიული ინსტიტუტები არალიბერალური დემოკრატიის ალვირით შებოჭილები აღმოჩნდებიან. რადგან აღარ იარსებებს პლურალიზმი როგორც ნყალგამყოფი ლიბერალურ და ექსტრემისტულ რეჟიმებს შორის.

მართლაც, ლიბერალური დემოკრატია იქნება ლიბერალური თუ ტოტალიტარიზმის წინააღმდეგ ტოტალიტარულ მეთოდებს გამოიყენებს, რა უფრო უქმნის საფრთხეს ლიბერალურ დემოკრაციას გარედან მომდინარე ბუნდოვანი სიძულვილის ენა თუ საკუთარი პრინციპების უარყოფა?

როდესაც ლიბერალური იდეების ადამიანებისთვის მიწოდება ტოტალიტარული სახელმწიფოებისთვის დამახასია-

ფორმისტი ხარ, შენი წინააღმდეგობის რეფლექსები დაბლაგვებულია. შენ ისევე გახდები ახალი ჭეშმარიტების გამზიარებელი, როგორც პირველ შემთხვევაში. სამოქალაქო საზოგადოება მხოლოდ დისკუსიის ღია სივრცეში ყალიბდება.

დასკვნა

გზა, რომელსაც სიძულვილის ენის რეგულირების მომხრეები გვთავაზობენ, გამოხატვის თავისუფლების დათრგუნვაზე გადის. იგი აღიარებს, რომ ადამიანის უფლებებს არ შეუძლია იყოს თვითკმარი და საკუთარი ტყავის გადასარჩენად უნდა მიმართოს ისეთ ქმედებებს, რომელიც მისსავე კონცეფციას ეწინააღმდეგება. ამგვარი პოზიცია უარყოფაა იმისა, რასაც ადამიანის უფლებებისადმი რწმენას ვუნოდებთ, რაც ჩვენი კონსტიტუციის საფუძველია და

შესაძლოა იმას, ვისაც ხელი აქვს ჩაველებული ჭეშმარიტებაზე, არ სჭირდებოდეს ბევრი განსხვავებული მოსაზრების მოსმენა, მაგრამ ყველა აზრი, თუნდაც ჩვენთვის არსებითად მიუღებელი, იმას მაინც ახერხებს, რომ საკუთარი უსუსურობით კიდეც ერთხელ დაგვანახოს ჩვენი პოზიციის მართებულიობა.

რა დროსაც საკითხის განხილვა სრულად ვეღარ ხერხდება, ეს ზრდის ლიბერალური იდეების დოგმატიზირების საფრთხეს. ხოლო დოგმები, მიუხედავად მათი ლიბერალური თუ ექსტრემისტული საფუძვლებისა, სტაგნაციისკენ არის მიმართული და არა განვითარებისა და სიახლისადმი სწრაფვისკენ.

აქვე უნდა ითქვას ექსტრემიზმის მზაკვარი ბუნების შესახებ, მას შესწევს უნარი ამოეფაროს ნებისმიერ ღირებულებას თუნდაც მისგან განსხვავებულს და მეტიც დაპირისპირებულსაც კი და მისი სახელით საკუთარი მიზანი განახორციელოს, მოსპოს განსხვავებული აზრი. ექსტრემიზმის უნარი, გზა გაიკვლიოს ლიბერალურ-დემოკრატიული წყობის თავდაცვით ნაპრალებში, წარმოშობს მილიტარისტულ ან შეუწყნარებელ დემოკრაციას, ანუ დემოკრა-

თებელი მეთოდებით ხდება, როდესაც ეს სახელმწიფოს მიერ წინასწარ განსაზღვრული დოზითა და დროს მიენოდება ადამიანს, როდესაც ადამიანის ინდივიდუალური ძალისხმევით კი არ ირჩევს მისთვის მისაღებ იდეებს, არამედ სახელმწიფო ინსტიტუტების მიერ ხდება მისი ჭეშმარიტებასთან მიერთება ამ დროს ჩვენი არჩევანი არ არის ჩვენი არჩევანი. როდესაც „ჭეშმარიტებაში“ ინტეგრირებული საკუთარი განსჯის გარეშე ხარ, როდესაც ჭეშმარიტებით ხარ ინდოქტრინირებული, შენთვის თავისუფლება, როგორც ღირებულება, არ არსებობს (ზუსტად ისე, როგორც ტოტალიტარულ სახელმწიფოში), ამიტომ როდესაც მოგინებს ამ ღირებულების (ჭეშმარიტების) დაცვა ტოტალიტარული სახელმწიფოს პირობებში, შენ ამას არ გააკეთებ, რადგან შენ უკვე კონ-

რაც ჭეშმარიტებად მიგვაჩნია, სიმართლედ, რომელიც ნებისმიერ დებატებში წარმოაჩენს საკუთარ უპირატესობას სხვა მოსაზრებებზე, და რომელიც იდეათა თავისუფალ ბაზარზე თავისუფალ კონკურენციაში ყოველთვის გაიმარჯვებს. მთავარი არგუმენტი მაინც ის არის, რომ შემოთავაზებული გზა ადამიანის უფლებების კონცეფციის უუნარობის აღიარებაზე გადის.

რონალდ დვორკინი ამბობდა: თუ ჩვენ მოველით რომ შოვინისტები ცნობენ უმრავლესობის ვერდიქტს როდესაც უმრავლესობა იწყებს საუბარს, ჩვენ უნდა ნება დავართოთ მათ გამოთქვან თავიანთი შოვინისტური შეხედულებები იმ პროცესში, რომლის დროსაც მიიღება ვერდიქტი, რომლის ცნობასაც მათგან ჩვენ მოველით.

ანა კორძაია-სამადაშვილი

შექანიკის შვიდობი

გაკურ სულაკაურის
გამომცემლობა

იკო და მისი ძმები. კირ-მოვლენის კირ-ანალიზი

როგორც ირკვევა, ნიკო გომელაურზე ფილმს იღებენ, ან იქნებ უკვე გადაიღეს, არ ვიცი. ეს ჩემთვის აქტუალური არაა, კირზე მსურს ცოტა რამ ვთქვა, აკულტურაციის ნიშნებზე, რომელთა აღმნიშვნელად პოსტ-საბჭოთა საქართველოში ნიკო გომელაური უკვე იქცა და ვარაუდია, რომ კიდევ დიდხანს დარჩება. მისი ლექსები არნახულად პოპულარულია და გულს უხეთქავს იგივე ან მონათესავე პოეტურ პრაქტიკებში მომუშავე პოეტებს, რომლებიც ამაყები არიან თავიანთ მარტოობაში. ლიტერატურული არქივის არცოდნით აღჭურვილები და, შესაბამისად, უცოდველნი.

ავტორი: გიორგი ხასია

**თბილისის,
რობორს
კულტურული
ცენტრის, სხოვრება,
მის მთავარ
ბამოვლინებაზე,
სწორად კირის
ბრინჯაბრისაულ
პარადიგმაში
ჯდება. ახალი
ბაზრის
მომსოვნებს
დედაქალაქმა
შესაბამისი პოეზია,
მუსიკა და თეატრი
შეაბება.**

ქართული თოქ-შოუები ერთმანეთს ეჯიბრებიან ადამიანური ტრაგედიების გაყიდვაში. სიმსივნით დაავადებული მსახიობის მიმართ მედიის არნახულ ყურადღებაში რალაც ვულგარული იგრძნობოდა. ნიკო გომელაური, როგორც სასიკვდილოდ განწირული მსახიობი, იდეალური რესპონდენტი აღმოჩნდა ფერად-ფერადი ქართული გადაცემებისთვის. ყველა ცდილობდა ბოლოჯერ მოეხეტებინა, თავად ყოფილიყო ბოლო მასპინძელი. გომელაურის უჩვეულო შემართება („არ ვაპირებ მე ჯერ არსად წასვლას“) ახლებდათ, სვავებივით დატრიალებდნენ, შეჯიბრში ინვეცდნენ. ნაგულისხმევი – „ეს შეიძლება მისი ბოლო ინტერვიუ იყოს“ არაჩვეულებრივად ყურებადს და წაკითხვადს ხდიდა ყველა სატელევიზიო გამოსვლასა და ინტერვიუს. ერთმა ასეთმა გადაცემამ (ნანუკას შოუ) გომელაურის შემაჯამებელი სალამოს ორგანიზებით შეგულიანებულმა, ალბათ, გადანყვიტა კანონის განმსაზღვრელი ყოფილიყო და არც ისე დიდი ხნის შემდეგ ერთი ნორჩი პოეტი (გვარად ივანიშვილი) გააცნო საზოგადოებას, მუნუკიანი ლექსების კითხვა საკმაო ხანს გაგრძელდა მაშინ და აშკარა იყო ნიკოს შემდეგ გაჩენილ სიცარიელეში ახალი პოეტის ხელდასხმის მცდელობა. ბევრს გაახსენდებოდა გომელაურის პირველი გამოჩენა ტელეეკრანზე – „რუსთავი2“-ის ეთერში გასული სარეკლამო რგოლები, რომლებიც გომელაურის პოეზიის სალამოს აანონსებდ-

ნენ. „ჩემს ქალაქში ყველაფერი მოსულა, აქ ჯამლეთამ ჯონდო დააორსულა“ – კითხულობდა საკუთარ ლექსს. „აქ ჯამლეთამ ჯონდო დააორსულა“ – სუსტი მახვილგონიერებით ტრანსლირებული, იუმორით გამართლებული ჰომოფობია, მოგვიანებით სამშობლოს ბედზე ჩაფიქრებული სხვადასხვაგვარი პოზიციონირების ლეგიონებისთვის საყვარელ ფრაზად იქცა, უნივერსალისტურ ფრაზად, რომელსაც ერთნაირი წარმატებით გამოიყენებ ყველგან, სადაც საქართველოა. თბილისია გომელაურის ადგილი, რაც არა იმდენად თბილისისადმი მიძღვნილ ლექსებში, ან თბილისის ფოტოგრაფიულ ალწერაში, არამედ გარემოს შეძლებისდაგვარ თარგმნაში, მის ლირიკული ლექსის სივრცეში გადმოტანაში გამოიხატება, მარტივი, ხშირად ფაბილარული, ალაგ-ალაგ არანორმატიული ლექსიკით შეზავებული ენით. ეს ენა არ არის გომელაურის სპეციფიკურად თავისებური ენა. აქ უნდა ვახსენოთ კოტე ყუბანიშვილი, როგორც გურუ, მსგავსად ალენ გინზბერგის — მთავარი ორიენტირის პოსტ-ბიტნიკური პოეტებისთვის, ოლონდ გინზბერგი ორიენტირია, ყუბანიშვილი მიბაძვის ობიექტი. ამ შედარების იდიოტიზმი ჩემთვისაც თვალშისაცემია და არა იმიტომ, რომ კოტე არ მომწონს, არა, კოტე მნიშვნელოვანი პოეტია, რომელიც გრაფომანს აფიქრებინებს: „ასე წერა მეც შემოძლია“. შედეგად ვიღებთ გრაფომანული სიჯიუტითა

და თავგანწირვით დაწერილ ლექსებს, შემოქმედებითი სტრატეგიის გარეშე ნაბახუსევზე დაწერილებს, პარაზიტულ სივრცეებს ამ ყველაფრის რეპრეზენტირებისთვის...

გომელაურის გარდაცვალების დღეს მსახიობმა ნანუკა ხუსკივაძემ ასეთი რამ თქვა – „თბილისი ნიკოს ვერ გაიმეორებს“. ეს ფრაზა, ალბათ, მთელი სისრულით გამოხატავს გომელაურის ადგილს, ესთეტიკურ ღირებულებებს, მოქმედების არეალს, პუბლიკის დამოკიდებულებას, ზოგადად, კონტექსტს, რომელშიც ის განვითარდა და ჩამოყალიბდა.

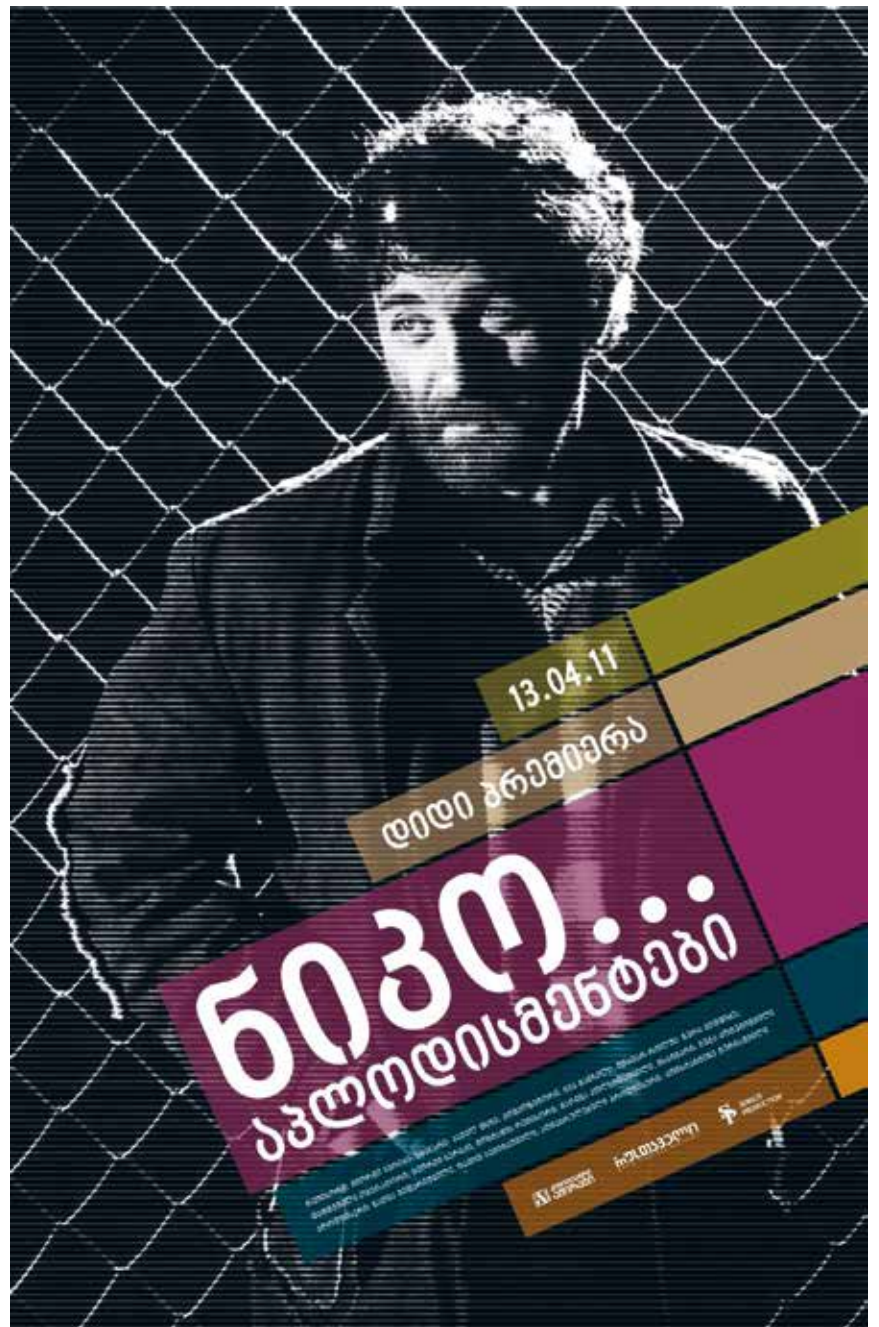
ამერიკელი არტ-კრიტიკოსი კლემენტ გრინბერგი თავის ერთ ესეში მსჯელობს კიჩის გენეზისზე და როლზე. ეს მსჯელობა შეიძლება ორგანიზდეს თანამედროვე ქართულ კულტურულ ლანდშაფტზე. წერაკითხვის უკვე მცოდნე საზოგადოება, რომელიც გულგრილია „მაღალი“ ან „ნამდვილი“ კულტურის მიმართ, მაგრამ იმავდროულად მაინც განიცდის „სულიერ შიმშილს“, მოითხოვს, უზრუნველყონ ადვილად მოსანელებელი კულტურით. ამ ახალი ბაზრის მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად იქმნება კიჩი, რომელიც კულტურული ტრადიციიდან იღებს ძირითად წესებს, თემებს, ხერხებს და გარდაქმნის მათ იმგვარად, რომ ყველასთვის ხელმისაწვდომი, მოსახმარად და მოსანელებლად ადვილი იყოს. თბილისის, როგორც კულტურული ცენტრის ცხოვრება, მის მთავარ გამოვლინებებში, სწორედ კიჩის გრინბერგისეულ პარადიგმაში ჯდება. ახალი ბაზრის მოთხოვნებს დედაქალაქმა შესაბამისი პოეზია, მუსიკა (რომელიც ცალკე საუბრის თემაა და რომელიც, ძირითადად, ჯგუფ-სიმულაკრებით ვლინდება, თუმცა ბოროტი ენები ამბობენ, რომ ორიგინალი არსებობს და ეს არის ჯგუფი „შინ“) და თეატრი შეაგება. ძნელია არ დაეთანხმო მსახიობ ნანუკა ხუსკივაძეს, რომ თბილისი ნიკოს ვერ გაიმეორებს: ნიკო გომელაურმა მოახერხა კიჩის სხვადასხვაგვარი გამოვლინებების თავმოყრა საკუთარი მოქმედების არეალში და საზოგადოებას ერთდროულად

წარუდგა, როგორც პოეტი, მსახიობი და მომღერალი. ამ თვალსაზრისით თბილისს მართლაც გაუჭირდება მისი გამეორება.

P.S. აქ ვერ ვიგულისხმებთ უც-

ნობს (გია გაჩეჩილაძე) – ის არაა მოქმედი მსახიობი; თუმცა გამეორება შესაძლებელია თუ უკვე მსახიობი და პოეტი – გიორგი ზანგური ამღერდება.

მისი ლექსები არნახულად კოკულარულია და გულს უხეთქავს იგივე ან მონათესავე პოეტურ პრაქტიკაში მომუშავე პოეტებს, რომლებიც ამაყები არიან თავიანთ მარტოობაში.

უნბრული სიმბოლოები

ავტორი: ნინო ლომაძე

პირველად გამოქვეყნდა www.liberali.ge-ზე

არამართო სიტყვებია სიმბოლური, არამედ საგნებიც სიმბოლურია.”

რ. უ. ემერსონი

– მუზეუმი ორშაბათობით დაკეტილია, – მეუბნება დაცვის თავაზიანი თანამშრომელი, როდესაც ამჩნევს როგორ ვეჯაჯგურები „ტერორის სახლის“ მასიური კარის სახელურს და იქვე გაკრული განრიგისკენ მიმითითებს, – თუ ტერორის ისტორიის დათვალიერება გინდათ, სხვა დღეებში გამოიარეთ.

– „ტერორის ისტორიის დათვალიერება“ – რა უცნაური სიტყვათშეთანხმებაა – ეცინება ინგა ლანდიშევას, ჩვენს თარჯიმანს, როდესაც ბუდაპეშტში ჩემი პირველი გასეირნების ამბავს ვუყვები.

„ჩვენ“ კავკასიელი ჟურნალისტების ჯგუფი ვართ, ევროკავშირის პროექტის „ჟურნალისტების ქსელის“ ფარგლებში ამჟამად უნგრეთს ვსტუმრობთ და ქვეყნის პოლიტიკურ-სოციალურ-ეკონომიკურ ვითარებაზე წარმოდგენას ვიქმნით.

პეშტის ცენტრალური ქუჩის, ანდრაშის № 60-ს (ტერორის მუზეუმი) შორიდანვე ვცნობთ. სახურავის განიერ, შავ ტენტზე ლათინური დიდი ასოებით

სიტყვა „ტერორია“ ამოჭრილი. კუთხეს კი, ორი რეჟიმის, ნაცისტური და საბჭოთა სიმბოლოები ამშვენებს – ისრიანი ჯვარი და ვარსკვლავი. „ტერორის სახლი“ ბუდაპეშტში 2002 წელს გაიხსნა. სამოცდარვა წლის წინ, იქ გერმანელი ნაცისტების უნგრელი მოკავშირეების, ისრიანი ჯვრის პარტიის შტაბ-ბინა იყო, რომელსაც „მონყალების სახლი“ ერქვა. სახლის პირველ სართულზე და სარდაფში ურჩი მოქალაქეებისა და „მავნე ელემენტების“ მოსათვინიერებლად სპეციალური საპატიმროები და წამების ოთახები მოაწყვეს. იქ ათასობით ებრაელმა დაასრულა სიცოცხლე.

„მონყალების სახლი“ საბჭოთა ოკუპაციის შემდეგ, სახელმწიფო უშიშროების შტაბ-ბინად გადაკეთდა. შენობას ძველი ფუნქცია მათაც შეუნარჩუნეს, მოლაღატეებსა და მავნე ელემენტებს ისევ იქ უსწორდებოდნენ. ანდრაშის № 60-ის ჩინოვნიკებს უნგრეთში სიკვდილის ოსტატებს ეძახდნენ.

სატუსალოში დღესაც უცნაური სუნი დგას. ამბობენ, ამას ვერც სარდაფებში

დამონტაჟებული ახალი სავენტილაციო სისტემა შველის, მხუთავი გაზის და გახრწნილი სხეულების სუნიაო.

„ეს მუზეუმი ჩვენი პრემიერ-მინისტრის ერთ-ერთი საყვარელი პროექტია, – აგრძელებს ინგა ლანდიშევა, – მხოლოდ ამისთვის ღირს იქ მისვლა. მიხვდებით, რითი იმართლებს თავს ხელისუფლება საკუთარ მოქალაქეებთან. ვიქტორ ორბანმა წარსულის ტერორი მონუმენტად აქცია და მუზეუმში გამოკეტა. ამით გვითხრა, რომ ანი აღარაფერი გვემუქრება, დღეს ტერორი მხოლოდ ექსპონატია. ხარა-ხურა ყოფით პრობლემებს კი ფიდესის მმართველ პარტიაში გადაგვინწყვეტენ.“

ინგა ლენინგრადიდან უნგრეთში საცხოვრებლად საბჭოთა კავშირის დაშლისთანავე გადმოვიდა. უფრო ახლოს ევროპასთან „სულ სხვანაირი“ ცხოვრების ასანყობად უკეთესს პერსპექტივას ხედავდა. მართალიც იყო. ევროპას მოსაზღვრე პოსტკომუნისტური ქვეყნების მიმართ განსაკუთრებული ინტერესი ჰქონდა. უნგრეთი 1999 წელს ნატოს,

2004 წელს კი ევროკავშირის წევრი გახდა. „გვიან მივხვდი, რომ წევრობა ევროპასთან ღირებულებით თანხვედრას სულ არ გულისხმობს. ეს, უბრალოდ, გავლენის ტერიტორიების გადანაწილების ამბავია. თუ ევროპა კარგავს გავლენას, ტერიტორია ერგება რუსეთს. დღეს კი ჩვენ ღირებულებებზე ვლაპარაკობთ. სინამდვილეში, სრულიად კანონზომიერია ის, რაც დღეს ქვეყანაში ხდება – კონცენტრირებული ძალაუფლება, კონცენტრირებული კაპიტალი, კონტროლი მედიაზე, რადიკალური ნაციონალისტური დისკურსი – ეს ძველი პრობლემებია, რომელსაც ჩვენს მაგივრად დასავლეთში ვერ გადაწყვეტენ“, – მითხრა ინგამ პირველივე შეხვედრის შემდეგ, როდესაც უნგრული მედიის პრობლემებზე ვისაუბრეთ.

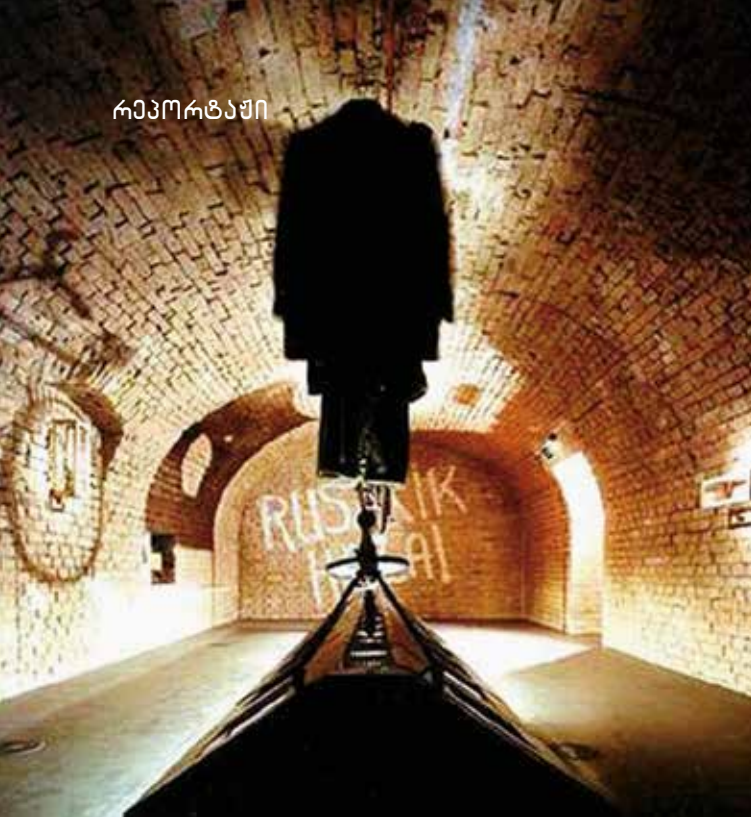
კავკასიელი ჟურნალისტებისთვის გამართულ შეხვედრაზე მიკლოშ ჰარასტმა, ეუთოს ყოფილმა წარმომადგენელმა თქვა, რომ უნგრეთი დღეს ევროპისთვის ახალი თავსატეხია. „ის 2011 წლის 1 ივლისამდე ევროკავშირის თავმჯდომარე ქვეყანაა. ევროპარლამენტში კი მას, ტოტალიტარიზმის საფრთხედ განიხილავენ. დეკემბერში მიღებული ახალი მედია-კანონი სიტყვის თავისუფლების იდეის შეურაცხყოფა და უნგრელი ხალხის სირცხვილია.“

უნგრეთის მთავრობას „ძალიან ეჩქარება“ და მიზანმიმართული მოქმე-

დებისთვის ძალაუფლების გამყარება სჭირდება. ხელისუფლებაში მეორედ მოსულ ვიქტორ ობანს, პირველ რიგში, ხელს მედია უშლიდა. გასული წლის 24 დეკემბერს მიღებული კანონის თანახმად, პარლამენტში „მედიის კონტროლის პალატა“ შეიქმნა. ექვსკაციანი საბჭო სასამართლოს ფუნქციებსაც ითავსებს და მედიის წარმომადგენლების წინააღმდეგ დამოუკიდებლად საქმის აღძვრა, განაჩენის გამოტანა, სასჯელის სიმძიმის განსაზღვრა შეუძლია. როგორც საბჭოს მრჩეველი გიორგი ოჩკო ახალ მედია კანონზე სიამაყით საუბრობს და ამბობს, რომ საბჭოს ყველაზე მნიშვნელოვანი ფუნქცია საზოგადოებრივი მორალის სადარაჯოზე დგომაა. ახალი კანონი ადამიანების ღირსებას იცავს და მედიას ეხმარება სიძულვილის შემცველი, შეურაცხყოფელი შინაარსისგან თავი დაიცვას – ესაა და ეს. უბრალოდ, იურისტები შიშობენ, რომ კანონპროექტში ძალიან ბუნდოვანი და აბსტრაქტული განსაზღვრება – „საზოგადოებრივი მორალის შეურაცხყოფა“ და „ღირსების შელახვა“ მედიის საბჭოს ინტერპრეტაციის აბსოლუტურ თავისუფლებას ანიჭებს. „შეურაცხყოფელი“ შინაარსისთვის სოლიდური ჯარიმების შიში მედიას უფრო მორჩილს გახდის. საბჭოს წევრებს პარლამენტის უმრავლესობა (52% ფიდეისის პარტია) ცხრა წლით ირჩევს და წელიწადში

მათი წარმატებული მუშაობისთვის ათ მილიონ ევროს გამოყოფს.

„ყველაფერი სოციალისტების ბრალია, – მიხსნის სოციოლოგი პიტერ ბაჟომ-ლაზარი, ერთ-ერთი შეხვედრის შემდეგ, – ორბანისა და ფიდეისის პარტიის წარმატება არჩევნებზე ყოფილი მთავრობის, სოციალისტების ტოტალურმა კრახმა განაპირობა.“ მათი მმართველობის დროს ქვეყანა უმძიმეს ეკონომიკურ კრიზისამდე მივიდა. სოციალისტების რეიტინგი ყველაზე დაბალ ნიშნულამდე ჩამოვიდა. მათ დღემდე სუკის აგენტებად და „კომუნიზმის წარჩენებად“ მოიხსენიებენ. მიუხედავად იმისა, რომ უნგრეთში 1996 წელს ლუსტრაციის კანონი ამოქმედდა. სოციალისტებისთვის პოლიტიკური კრიზისის პიკი 2006 წელს, ერთ-ერთ სამთავრობო სხდომაზე, პრემიერ-მინისტრის გამოსვლა აღმოჩნდა. სასონარკვეთილი ფერენც გიურსანის ემოციური სიტყვის ჩანაწერი მეორე დღესვე გავრცელდა მედიაში. „კმარა! – ყვიროდა გიურსანი, – კმარა ტყუილები! ჩვენ ვტყუით დილიდან ღამემდე, რომ საკუთარი შეცდომები დავმალოთ. ვატყუებთ ყველას, ხალხს, ევროკავშირს, ვაყალბებთ მონაცემებს. ასე გავრძელება აღარ შეიძლება!“ ამ გამოსვლამ სოციალისტების მომავალი არჩევნებზე მაშინვე გადაწყვიტა. ვიქტორ ორბანი მეორედ, რვა წლის შემდეგ, 2010 წლის აპრილ-

ში ისევ მოვიდა ხელისუფლებაში. მისმა მემარჯვენე-ცენტრისტულმა პარტიამ, „ფიდესმა“ საპარლამენტო ხმების 52% მოიპოვა. მემარცხენე დისკურსი უნგრეთში დღეს დისკრედიტებულია. სამაგიეროდ, ძალას იკრებს რადიკალური, ექსტრემისტული პარტია „იობიკი“, რომელიც პარლამენტში ხმების 12 %-ს ფლობს. სხვადასხვა გამოცემაში მათ ფაშისტებად, ნეო-ფაშისტებად, ანტი-სემიტებად, ანტიბოშებად, ჰომოფობებად მოიხსენიებენ. თუმცა, „იობიკებმა“ სწორედ ამ „ბრალდებების“ წყალობით მოიპოვეს ქვეყანაში პოპულარობა. უნგრეთის პროვინციებში პარტიის ოფისების მახლობლად კოსტიუმირებული მარში დღესაც იმართება ხოლმე. „იობიკები“ შავ კოსტიუმებში, შავ ნიღბებში გამოწყობილნი, ცივი იარაღის ტრიალით დადიან ქუჩებში და ხალხს შიშის ზარს სცემენ, მიყვება ინგა ლანდიშევა, – მათი ეზინიათ და პატივს სცემენ. ეს ძალიან საშიში ტენდენციაა და ძალიან მტკივნეული თემაა ჩვენთვის. მით უფრო ახლა, როდესაც ორბანი მართავს ქვეყანას.“ იობიკს ექსპერტები მმართველი პარტიის რადიკალურ ფრთად მიიჩნევენ. მათი ტანდემი უკვე აშკარად თვალშისაცემია. არანაირი დაპირისპირება, იობიკს ძალიან მოსწონს ახალი მედიის კანონიც. მეტიც, „ფიდესს“ ზედმეტი ლოიალობისთვის აკრიტიკებენ.

15 მარტს, ჰაბსბურგების დინასტიისგან გათავისუფლების დღეს, ბუდაპეშტში პირველი მასშტაბური აქცია გაიმართა, სადაც მედიის ახალ კანონს აპროტესტებდნენ. აქციის შესახებ ინფორმაცია, აღმოსავლური დიქტატურული რეჟიმების მსგავსად, უნგრეთშიც „ფეისბუქით“ გავრცელდა. როგორც სოციალისტმა ლასლო კოვაჩმა მითხრა, ევროკავშირის ამ ქვეყანაში პროტესტის ტალღის აგორება არ არის იოლი. უნგრეთს სისხლიანი რევოლუციების გარდა წინააღმდეგობის, ცვლილებებისთვის „ცივილური გზით“ ბრძოლის გამოცდილება არ გააჩნია. ყოველდღიური გაზეთის „ნეპსაბაჩას“ აღმასრულებელი რედაქტორი, გაბორ ჰორვატი ამიტომ ფიქრობს, რომ ცვლილებები დასავლეთის ძლიერი წნეხის გარეშე შეუძლებელი იქნება. ევროკავშირში ჯერ ფიქრობენ, რადგან ასეთი უცნაური შემთხვევისთვის მზა სამოქმედო გეგმა არ გააჩნიათ. „ცენზურა აუცილებლად იმუშავებს, კანონი 1 ივლისს შედის ძალაში, – თქვა ჰორვატმა, – ცოტა ხანში კი ჟურნალისტებს შეეშინდებათ, მედია დაკარგავს ძალას, „ყორალი“ ჟურნალისტები კი ჯამბაზებად გადაიქცევიან. მოქალაქეებს ძალიან უჭირთ იმის აღქმა, რომ

მედიის ცენზურა მათი უშუალო პრობლემაა. ხელისუფლება მათ ინფორმაციის მიღების, შესაბამისად, სწორი არჩევნის გაკეთების უფლებას ართმევს. ეს შეურაცხყოფაა, რომელიც არ უნდა მოითმინო“.

უნგრეთიდან წამოსვლის წინ, სალამოს სანაპიროზე ვსვირნობთ. ისევ მონუმენტს ვეძებთ. დუნაის ნაპირზე, პეშტის მხარეს, პარლამენტთან ძალიან ახლოს, ისრიანი ჯვრის ტერორის მსხვერპლი ებრაელების მემორიალია. გილა პაუერის და ქენ ტოგაის სამოცი წევილი ბრინჯაოს ფეხსაცმელი სანაპიროზე ისეა მიმოფანტული, თითქოს მათი პატრონები სულ ახლახან დახვრიტეს და მათი გვამები ცივ მდინარეს გაატანეს. ვიქტორ ორბანის ფეტიშად ქცეული ტერორის მუზეუმის შემდეგ ეს მონუმენტი, თავისი მოკრძალებულობითა და სისადავით, განსაკუთრებით შთამბეჭდავია. ღია სივრცეში, ყველასთვის თვალსაჩინო და ხელმისაწვდომ ადგილას ფეხსაცმელები ცოცხალი მესხიერებაა, რომელიც თითქოს არც ერთ კონკრეტულ ჯგუფს და რეჟიმს არ გულისხმობს. „ფეხსაცმელები დუნაის ნაპირზე“ მუდმივი საფრთხეა, ისტორიის გამეორების.

რუსთაველის თეატრი

გულე! ვრემიერე

თამაზ ჭილაძე

რობერტ სვურუა

„ნულირების სემინი“

მთავარ როლებში:

ლევან ბერიკაშვილი, ეკა მოლოდინაშვილი, გოგა ბარბაქაძე, დავით გოცირიძე

ტელ: 72 68 68

www.rustavelitheatre.ge

ერთი ღამის ამბავი

ავტორი: მარია სამაღაშვილი
 ფოტო: მარიკა ქორიაშვილი
 გურამ ნიხახაშვილი

ჩემს რესპონდენტს საღამოს ათ საათზე შევხვდი. ყველაფერს, რასაც ქვემოთ წაიკითხავთ, იმ ღამეს მომიყვა. ეს, ერთი მხრივ, სათაურის ახსნაა, მეორე მხრივ კი – წინასწარი თავდაცვა: ერთი ღამის ამბავია მხოლოდ, მეტი არაფერი.

პალერინი

1982 წლის 10 თებერვალს, დილის ხუთ საათზე, ქალაქ ოჩამჩირეში, ერთი მშვიდი და თბილი ოჯახი თავისი ამქვეყნად მოსვლით გააბედნიერა ქერათმანმა, ფუმფულა, საყვარელმა ბიჭმა. ბიჭს, ბაბუის პატივსაცემად, ვალერიან როსტოვაია დაარქვეს.

ოჩამჩირე ნესტიანი ადგილია, ვალერიანს კი ბრონქიალური ასთმა აწუხებდა, რის გამოც ექიმებმა მშობლებს ჰავის შეცვლა და საცხოვრებლად თბილისში გადასვლა ურჩიეს. სწორედ ამ დროს, ოჯახის უფროსს, ბაბუას, ბელორუსიის ქალაქ მოლოდენოში უმიშროების უფროსის მოადგილეობა შესთავაზეს და ოჯახი იქ – პატარა, მყუდრო ქალაქში გადავიდა საცხოვრებლად. ვალერიანი ერთობოდა: ყოველდღე ერთი ახალი სათამაშო უნდა ეყიდათ მისთვის აუცილებლად და ამიტომ მას ყველა მაღაზიასა და გასტრონომში იცნობდნენ. მიუხედავად იმისა, რომ საბჭოთა სათამაშოებში არცთუ დიდი არჩევანი იყო და მშობლებს ხშირად ერთი და იმავე ნივთის ყიდვა უწევდათ, ვალერიანი ამას სულ არ განიცდიდა.

მალე ბაბუა, „ოჯახის ლიდერი“, როგორც მას ჩვენი გმირი უწოდებდა, სამუშაოდ წალენჯიხაში გადაიყვანეს. ოჯახი ისევ თან გაჰყვა. იმხანად ვალერიანი უკვე ხატვით იყო გატაცებული. ის ხატავდა ყველგან, რის გამოც ოჯახი დიდხანს ვერ არემონტებდა სახლს. ბოლოს

სძენა სჱეჱტაკლიდან „ერთი ღამის აზგაჱი“

სძენა სჱეჱტაკლიდან „ერთი ღამის აზგაჱი“

სძენა სჱეჱტაკლიდან „ერთი ღამის აზგაჱი“

სძენა სჱეჱტაკლიდან „ერთი ღამის აზგაჱი“

სძენა სჱეჱტაკლიდან „კატარა უფლისწული“

და ბოლოს, ხანგრძლივი ფიქრის და მსჯელობის შემდეგ, რემონტი მიანიც გააკეთეს.

მეორე დღეს სახლში დაბრუნებულ მშობლებს შპალური ახალი ნახატით დამშვენებული დახვდათ.

ბაბუამ გადაწყვიტა, რომ მისი სეხნია ხატვაში განსაკუთრებულად ნიჭიერია და „ნორჩ მხატვართა გამოფენაში“ მიაღებინა მონაწილეობა. ვალერიანმა დახატა ტანკი, ზედ – ბუდე და წერო. „ზედმეტად ანტისაბჭოური შინაარსის გამო“ სურათი დაიწუნეს და ბიჭს ახლის დახატვა მოსთხოვეს. მაშინ ვალერიანმა ის ზღაპრები დაასურათა, რომლებიც იმ დროისთვის იცოდა. ნამუშევრები მოიწონეს, ავტორმა კი სამახსოვრო სიგელი მიიღო.

როგორც მოგახსენეთ, ეს ნაღვეზიხაში მოხდა.

ნაღვეზიხის სკოლაში პირველი შთა-

მაშინ ბიჭმა გამოსავალი იპოვა და ლურჯი, ორბორტიანი საყელოთი განწყობილი პიჯაკი და „ბანანი“ შარვალი შეაკერინა, ანუ სკოლის ფორმაც ეცვა და სხვებისგანაც გამოირჩეოდა!

ვალერიანი სკოლიდან ყოველდღე სახედასიებული ბრუნდებოდა ხოლმე, არა იმიტომ, რომ ჩხუბობდა ან რამე მსგავსი. უბრალოდ, ალერგიის გამო, სახლში შოკოლადის ქამას უკრძალავდნენ, ისიც სკოლაში დროს იხელთებდა და მთელ ფულს სასუსნავეში ხარჯავდა ხოლმე.

მესამე კლასიდან ვალერიან როსტოზაიამ სწავლა ოჩამჩირეში განაგრძო. აქვე ასწავლა ბებიაჩემ ქართული, რომელიც მანამდე მისთვის უცხო იყო, რადგან ძირითადად რუსულად და მეგრულად უწევდა საუბარი.

ოჩამჩირის სკოლაში ვალერიანის მათემატიკის მასწავლებელი იყო ბატონი დომენტი. თავის დროზე, ის მის ბაბუ-

ომი და დელფინები

მიუხედავად იმისა, რომ ოჩამჩირეში ცხოვრობდა და მისი სახლი ზღვიდან თხუთმეტი მეტრის დამორებით მდებარეობდა, ზღვა გამუდმებით ენატრებოდა – ყოველ ზაფხულს სურამში მიჰყავდათ ხოლმე. ახლაც ახსოვს ზღვის და ევკალიპტის სუნით გაჟღერებული ჰაერი და სკოლის ფანჯრიდან დანახული, ზღვაში მხიარულად მოცურავე დელფინები...

1992 წელს დელფინები ნაპირთან უჩვეულოდ ახლოს ცურავდნენ. დიდი ბებია წუხდა და ამბობდა, რომ ეს ცუდის ნიშანია. გაზაფხული იდგა, გარეთ თბილოდა და სემესტრის მოახლოებული დასასრულით გახარებულ ვალერიანს ბებიის ნათქვამისთვის ყურადღება არ მიუქცევია.

წინასწარმეტყველება ახდა. სულ რამდენიმე თვეში, 14 აგვისტოს, ომი დაიწყო.

მაშინ ბაბუა ხელავდა, რომ მისი შვილიშვილი საოჯახო საქმეებში მიხმარების ნაცვლად ფერად-ფერადი ქსოვილებით ხელში აქეთ-იქით დაქროდა, და ძალიან ბრაზობდა, მეტსახლის კი შეარქვა – „მეზურღლე ურია“.

ბეჭდილება პაუსია მასწავლებელია, პატარა და მსუქანი ქალი. შრომის პირველივე გაკვეთილზე მას კოტიტა თითები ვალერიანის მაკრატელში გაეჭედა და მთელი გაკვეთილი მისგან გათავისუფლებას მოანდომა, ბეჯითი მოსწავლე კი არ მოცდა და ნაცვლად იმისა, რომ ფერადი ფურცლებისგან ქოთანი გამოეჭრა, ყვავილებიანი ქოთანი დახატა.

სკოლაში ფორმით უნდა გველო – ვერცხლისფერლილებიანი, ლურჯი პიჯაკი, რომლის ბეჭზეც წითელ ფონზე გადამოხილი წიგნი და წიგნიდან ამომავალი მზე იყო გამოსახული. ჩვენს გმირს სასკოლო ფორმა დიდად არ მოსწონდა, ამიტომ ის პირველ სასწავლო დღეს სკოლაში ბაბუის ჩამოტანილი იაპონური, იეროგლიფებიანი კიტელით, „პიჟამო-შარვლით“ და ლაქის ფეხსაცმლით გამოცხადდა. განსხვავებულობის სურვილი ძვირად დაუფჯდა: საყვედურებით ააესეს და სახლში მალევე გააბრუნეს.

ასაც ასწავლიდა, ბაბუა კი მათემატიკაში ნიჭიერებით გამოირჩეოდა. ამ მხრივ, შვილიშვილი ბაბუას მიანიცდამაინც არ ჰგავდა, რასაც თვითონაც განიცდიდა და პედაგოგიც. სამაგიეროდ, შრომის გაკვეთილზე იყო ძალიან მონდომებული, აკეთებდა ხის კოვზებსა და საკიდებს, საუკეთესო ნიმუშები კი სახლში მიჰქონდა.

რამდენადაც ახსოვს, ითვლებოდა, რომ კარგად ცეკვავდა. სტუდიაშიც შეიყვანეს, მაგრამ ელასტიურ შარვალში გამონწყობილმა თავი უხერხულად იგრძნო და გამოვიდა. ბაბუას კი კვლავ სწამდა, რომ მისი გვარის გამგრძელებელი დიდი მხატვარი გამოვიდოდა. ვალერიანს ბოთლების, ვაშლების და სუფრების ხატვა საერთოდ არ მოსწონდა, ისევე ზღაპრების ილუსტრაციებს ამჯობინებდა. დახატავდა – ამოჭრიდა – თამამობდა...

ამ დღეს ჩვენი გმირი ბესლახუბის რაიონის სოფელ დოდლანში, დიდი ბებია-ბაბუის სახლში უმცროსი ძმის დაბადების დღის აღსანიშნავად ემზადებოდა, მოსალამოვდა, მაგრამ სტუმრები არ ჩანდნენ. მალე სროლის ხმაც მოაღწია და უფროსები მიხვდნენ, რომ ომი დაიწყო.

ოჯახმა თავი სენაკს შეაფარა, თუმცა, როგორც კი ვითარება ოდნავ მიწყნარდა, ოჩამჩირეში დაბრუნდნენ და ვალერიანმა სწავლა განაგრძო.

სამხედრო კომისარი ბაბუა ქალაქს არ ტოვებდა, მამა იბრძოდა, ომს კი ბოლო არ უჩანდა. როსტობაიების სახლში მუდამ ჯარისკაცები ირეოდნენ, 11 წლის ვალერიანმა AKM-დან და ტყვიამფრქვევიდან სროლა ისწავლა. ახლა ის დელფინების ანცობის ნაცვლად იმას ხედავდა, როგორ ცვიოდა ზღვაში ბომბები...

ოჩამჩირეში დარჩენა სულ უფრო სახიფათო ხდებოდა. მამამ გადაწყვიტა

ოჯახი ქალაქგარეთ გაეყვანა, და ასეც მოიქცა, თუმცა თავშესაფარი დროებითი აღმოჩნდა, რადგან პრიმორსკის მახლობლად დესანტი გადმოსხეს. სამხედროები დედას და მამიდას სულ უფრო ხშირად ეკითხებოდნენ, იცოდნენ თუ არა სროლა, შეშინებული ქალები უარის ნიშნად თავს აქნევდნენ და შველას ელოდებოდნენ, და მანაც არ დააყოვნა. „მამა გიყვივით მოქანდა და ჟიგუ-ლით მე, ჩემი და-მმა, დედა, მამიდა, მამიდაშვილი და ორი სამხედრო ისევ სენაკში წაგვიყვანა“, – იხსენებს ჩვენი გმირი.

ვალერიანის მამა ისევ ოჩამჩირეში დაბრუნდა და ბოლომდე იბრძოლა. ის ოჯახს ბაბუასთან ერთად თვე-ნახევრის შემდეგ დაუბრუნდა – სენაკში ფეხით მაშინ ჩავიდა, როცა მათ, ცოცხლებს,

მჩხიბავთან წაიყვანა, შეალოცინა და სახლში დაბრუნებულმა „საშინაო დავა-ლებაც“ ზედმიწევნით შეასრულა – სამი დღის განმავლობაში ძილის წინ წყლით სავსე ვედროს ბავშვის სანოლის ქვეშ დგამდა და წყალს დილის შვიდ საათზე გზაჯვარედინზე ღვრიდა. სამი დღის თავზე ვალერიანმა გამოაცხადა, რომ არაფრის ეშინია.

მჩხიბავის დამსახურებაა ეს, თუ უბრა-ლო დამთხვევა, თავად განსაჯეთ.

ამ პერიოდში ვალერიანი მჩხიბავებზე ნაკლებად ფიქრობდა, რადგან ქრისტიანულ რელიგიას ეცნობოდა, მოძღ-ვარი ჰყავდა და ეკლესიაში დადიოდა. აქ ერთ სირთულეს ნააწყდა – ლოცვანი ვერსად იშოვა და გადაწყვიტა, თვითონ შეექმნა. იყიდა „Okul Defteri“-ის რვეუ-ლი, რომლის გარეკანსაც ორი ციყვი

ხშირად დადიოდა პიკნიკებზე – დედა მოკასა და ეკის მთებზე. საღამოობით დახუჭობანას თამაშობდა სასაფლაოზე, რომელიც სახლთან სულ ახლოს მდებარეობდა. ნახევარი წელი სკოლაშიც იარა, ამასობაში უფროსმა დამ თბილისში, სამედიცინო უნივერსიტეტში ჩააბარა და ოჯახი თბილისში გადავიდა საცხოვრებლად.

„თუთხაბის!“

დედაქალაქში ჩამოსულმა პირადობის მონიშნა აიღო და ვალერიან როსტობაია ლაშა როსტობაიად იქცა. მიუხედავად იმისა, რომ ბაბუა ძალიან განაწყენდა, უკვე თორმეტი წელია, ჩვენი გმირი ამ სახელს ატარებს.

ლაშას წარმოდგენა არ ჰქონდა, რა უნდა ეკეთებინა, თუმცა დიდხანს ფიქრი

ხატავდა ოჩამჩირის სკოლას, მერიას, არარსებულ სატელევიზიო ანძას, კულტურის სახლს. მის ნახატებში, ძირითადად, გაქცევის სცენები იყო ასახული. სამი წლის შემდეგ, ცუდი მოგონებების მოგონებების დასავინწყებლად, მან ეს ნახატები დაწვა.

აღარავინ ელოდა. ოჯახმა შვებით ამოისუნთქა, თუმცა მხოლოდ დროებით: სენაკში სამოქალაქო ომი დაიწყო. თორმეტი წლის ვალერიანი, მშობლებთან ერთად, მეზობლის ბუნკერში იმალებოდა, სადაც ხატავდა და ცდილობდა სხვა არაფერზე ეფიქრა. ხატავდა ოჩამჩირის სკოლას, მერიას, არარსებულ სატელევიზიო ანძას, კულტურის სახლს. მის ნახატებში, ძირითადად, გაქცევის სცენები იყო ასახული. სამი წლის შემდეგ, ცუდი მოგონებების დასავინწყებლად, მან ეს ნახატები დაწვა.

დროთა განმავლობაში როსტობაიები ბუნკერებიდან ამოვიდნენ, თუმცა სახლის მეორე სართულზე ვერ ადიოდნენ – ეს ჯერ კიდევ სახიფათო იყო, თან დაბომბვის შედეგად ფანჯრის მინები და-მტვრეულიყო და მთელი ზედა სართული ნამსხვრევებით იყო დაფარული. ამ სართულზე იყო განლაგებული საძინებლები, ამიტომ ბებია ბავშვებს ქვემოთ, თორმეტკაციანი მაგიდის ქვეშ აძინებდა.

ომის შემდეგ ვალერიანს შიშები დასჩემდა: ეშინოდა ღამის, მეორე ოთახში გასვლის. დადარდინებულმა ბებიამ ის

ამშვენებდა, შიგ ყველა ლოცვა გადა-წერა, რაც იცოდა, რვეულს სარჩევი და სანიშნი (ჯვრით დაბოლოებული თეთრი ფითილი) გაუკეთა და ყოველ დილა-საღამოს ლოცულობდა.

ია, ყვავილი, თაიგული

მერე ფოთში გადავიდნენ. იქ ცხოვრობდნენ ბებიის დები: ია, ყვავილი და თაიგული. ვალერიანი ბები-და თაიგულთან დაბინავდა და სკოლაში სწავლა განაგრძო.

ის გამორჩეულად კარგად სწავლობდა ქიმიას, რაც უდავოდ მიმზიდველი ლაბორატორიის დამსახურება იყო. იგივეს ვერ ვიტყვით დისციპლინის ხარისხზე: ჩვენი გმირი კლასელებთან ერთად ფიზიკის კაბინეტში ჩამსხვრეული მინის და სახანძრო კიბის მეშვეობით ხშირად იპარებოდა, და იყო მალთაყვა და ოქროს ტბა...

ორი წლის შემდეგ ვალერიანი ისევ სენაკში დაბრუნდა, სადაც დიდი ბაბუის სახლში სამი თაობის წარმომადგენელ თერთმეტ ადამიანთან ერთად დასახლ-და. სენაკელ თანატოლებთან ერთად

არ დასჭირვებია. პირველივე დღეს, პუ-რის საყიდლად მიმავალი, განცხადებას ნააწყდა: თბილისის კინო-ვიდეო-ბიზნეს კოლეჯი მსურველთა მიღებას აცხადებდა. გასაუბრებზე მისულს უთხრეს, რომ ოთხი წლის მანძილზე სამასი დო-ლარის გადახდა მოუწევდა, ერთი-ორი ფორმალური შეკითხვაც დაუსვეს და ლაშა კოლეჯის სტუდენტი გახდა.

სწავლება სამი მიმართულებით მიმდინარეობდა. ეუფლებოდნენ მოდელის, კასკადორისა და მოდელ-მსახიობის პროფესიას. ლაშამ ჩათვალა, რომ პირ-ველ შემთხვევაში მონაცემები არ ჰქონ-და, მეორეში – სურვილი, უკანასკნე-ლი კი მოიწონა და მოდელ-მსახიობის ფაკულტეტზე შეუდგა სწავლას.

კოლეჯშიც გაიმეორა ბავშვობის-დროინდელი საქციელი და პირველ დღეს განსაკუთრებით გამოეწყო: ფოსფორის-ფერი მაისური ჩაიცვა, ბაბუის ძველი ტყავის ქამარი დაჭრა, ზედ რკინები და-ამაგრა და სამაჯურად აქცია, თმას კი ოდნავ ბორდოსფერი იერი მისცა.

მოხიზველი ჩონჩხი და ტერფსიქორას ტაძარი

ავტორი: ლავით ჩიხლაძე

მარი-მადლენ გიმარი, ბალეტის ხელოვნების მფარველი მუზა, მიეკუთვნებოდა ისეთ ცეცხლოვანი ბუნების მქონე ქალთა რიცხვს, რომელთა შესახებაც ეგვიპტეში ნაპოვნი აპოკრიფული ევას სახარება გვამცნობს: „მე ვარ პირველი და უკანასკნელი. მე პატივს მცემენ და ვძულვარ. მე მეძავი ვარ და წმინდანი. მე ცოლი ვარ და ქალწული. ის, ვისი ქორწილიც დიდებულია და ვინც არასოდეს გათხოვილა“.

მარი-მადლენ გიმარი, ცნობილი ფრანგი ბალერინა და თანამედროვე ჰეტერა, 1743 წლის 27 დეკემბერს დაიბადა. ჯერ კიდევ თხუთმეტი წლის ასაკში ჩაირიცხა „კომედი ფრანსეზის“ კორდუ-ბალეტში. სამ წელიწადში მუსიკის სამეფო აკადემიაში გადავიდა, რომელიც ყველაზე კონსერვატორული თეატრი იყო ბალეტის სამყაროში, 1762 წლიდან კი პარიზის ოპერას შეუერთდა, სადაც მისი დებიუტი 9 მაისს, ტერფსიქორას როლში შედგა. ტერფსიქორა ცხრა მუზათაგან ერთ-ერთია, რომელიც ცეკვასა და დრამატულ ქოროს მფარველობს და ეს სახელი ბალეტის ახალგაზრდა ვარსკვლავის ბედისთვის შემთხვევითი ნამდვილად არ აღმოჩნდა. მარი-მადლენ გიმარი მალე ლუის XVI დროს პარიზული სცენის პრიმა მოცეკვავედ იქცა და ოცდახუთი წლის განმავლობაში პარიზის ოპერის ქალმერთი იყო.

ახალგაზრდა ბალერინა ნოვერისა და გარდელის ბალეტებში, ძირითადად, უმანკო მწყემსი გოგონას როლებს ასრულებდა, რაც ძალზე კონტრასტული ჩანდა მისი საქვეყნოდ ცნობილი კურტიზანული ბიოგრაფიისთვის. მარი-მადლენ გიმარმა, ცეკვასთან ერთად, სასიყვარულო ისტორიებითაც გაითქვა სახელი. როდესაც ცნობილ ფრანგ მათემატიკოსს და ფილოსოფოსს ჟან ლერონ დ'ალამბერს ჰკითხეს, თუ როგორ ხდება, რომ გიმარის მსგავს მოცეკვავეებს ასე სწყალობთ იღბალი, მას ასე

უპასუხია – „ეს ხომ მოძრაობის კანონების ბუნებრივი შედეგია“. მარი-მადლენს პირველი რომანი ჰქონდა მოცეკვავე ლეჟესთან, ვისგანაც მას ბავშვი გაუჩნდა. ბალერინას ჰყავდა ძალზე მაღალჩინოსანი თაყვანისმცემლები, მათ შორის კომპოზიტორი ჟან-ბენჟამინ დე ლა ბორდე, რომელთანაც მარი-მადლენს 1763 წლის აპრილში ქალიშვილი ეყოლა. დე ლა ბორდე ყოველთვის რჩებოდა მის წრეში, მაშინაც კი, როდესაც მარი-მადლენზე მზრუნველობა მთლიანად ბალეტის მოცეკვავეების ცნობილმა დამფინანსებელმა, საფრანგეთის მარშალმა შარლ დე როჰანმა აიღო. დე როჰანი მარი-მადლენს ყოველთვიურად 2000 ეკიუს უზღიდა.

მაგრამ ეს არ იყო მთავარი. კურტიზანული ისტორიებით იმდროინდელ საფრანგეთს ვერაფერს გააკვირვებდა. იმ დროს საფრანგეთში ძალიან პოპულარული იყო თეატრი, რომელიც ცხოვრებაში იმდენად იყო შეჭრილი, რომ სხვადასხვა ბალეტებში, ოპერებსა და მასკარადებში პუბლიკა თვითონაც იღებდა ხოლმე მონაწილეობას. მადამ დე პომპადური მხოლოდ იმით როდი იყო ცნობილი, რომ, ვთქვათ, დღემდე იდუმალებით მოცულ, მარადიულად ახალგაზრდა და უკვდავ მისტიკოსს, გრაფ სენ-ჟერმენს მფარველობდა. მადამ დე პომპადური ჟან-ჟაკ რუსოს „სოფლის ჯადოქარში“ პირადად თამაშობდა საკუთარ სასახლეში. მარი-ანტუანეტას საკუთარი თეატრი ჰქონდა და ანდრე-ერნესტ-მოდესტ გრეტრის პრივატულ საოპერო დადგმებში მწყემსი ქალის როლს ასრულებდა ვერსალში. ბევრ ფრანგ არისტოკრატს საკუთარი თეატრი ჰქონდა. მაგრამ განსაკუთრებით საინტერესო ის არის, რომ ამ ყველაფერთან ერთად არსებობდა ეგრეთ ნოდებული „საიდუმლო თეატრები“, სადაც ეროტიკული და პორნოგრაფიული პიესები იდგმებოდა და სადაც როგორც პროფესიონალი მსახიობები, ასევე

თვით დიდგვაროვნებიც თამაშობდნენ. საოპერო ბალეტისა და ცეკვის ქალმერთი მარი-მადლენ გიმარი ამ საიდუმლო თეატრების ერთ-ერთი ვარსკვლავი იყო. ასეთ თეატრებს შორის ყველაზე დიდი კი იყო ტერფსიქორას ტაძარი. ენითაუნერელი სიმდიდრის წყალობით მადმუაზელ გიმარმა შეიძინა სახლი პარიზის ახლოს, პანტინში. აქ იდგმებოდა ისეთი წარმოდგენები, როგორცაა შარლ დე კოლის კომედია „ანრი IV-ს შასე პარტია“ (რომლის საჯაროდ წარმოდგენა აკრძალული იყო), ლუი კაროჟი კარმონტელის პიესები და სხვა გარყვნილი წარმოდგენები მაღალი საზოგადოების გასართობად. ასევე, ყოველკვირეულად, გიმარის მეორე პარიზული სახლი მოსე დანტენში სამ ოფიციალურ ვახშამს მასპინძლობდა. ედმონდ დე გონკური წერს, რომ პირველი ვახშამი იყო დიდებულთა შორის დიდებულთათვის და სამეფო კარის მაღალჩინოსანთათვის, მეორე იმართებო-

ისტორია

და ხელოვანებისა და მწერლებისათვის, რაც მეტოქეობას უწევდა მადამ მარია ტერეზია ჟოფრენის სალონს, ხოლო მესამე ვახშაშზე, ლუის პეტიტ და ბაშამონის „საიდუმლო მემუარების“ თანახმად, მინვეულნი იყვნენ თეატრის მეგობრები, ყველაზე გარყვნილი და თვალწარმტაცი ახალგაზრდა ქალები და მოდური მეძაგები.

საკუთარი კერძო თეატრი ორივე სახლს ჰქონდა და მათ ფინანსისტი დე ლა ბორდე მართავდა. მარი-მადლენ გიმარი ამ თეატრებში, რომლებსაც ტერეზიქორას ტაძარს უწოდებდა, დგამდა გამოგონებულად უხამს ბალეტებს და სარისკო ფარსებს. ცნობილია ბალერინამ, რომელიც უკვე სამეფო კარზეც ცეკვავდა, კარგად იცოდა, თუ როგორ უნდა ეცდუნებინა გარყვნილი სამეფო კარის საზოგადოება.

პარიზის ტერეზიქორას ტაძარი მარი-მადლენ გიმარმა 1770 წელს გახსნა, მიუხედავად რომის კათოლიკური ეკლესიის ეპისკოპოსისგან წინააღმდეგობისა. თეატრი მიერთებული იყო გიმარის სახელის მქონე საუცხოო სასტუმროსთან შოსე დანტენში, რომელიც შესრულებული იყო ნეოკლასიკურ სტილში კლოდ-ნიკოლას ლედოს მიერ, ხოლო მის ინტერიერს ჟან-ონორე ფრაგონარის ნახატები ამშვენებდა. ფრაგონარი მისი უახლოესი მეგობარი იყო და პრიმა ბალერინა მის არაერთ შესანიშნავ ნახატშია გამოსახული. თეატრი ხუთას მაყურებელზე იყო გათვალისწინებული. მარი-მადლენ გიმარს აგებული ჰქონდა შირმებიანი სპეციალური სასცენო მონწყობილობა, რისი მეშვეობითაც ქალებს შეეძლოთ ისე ეთამაშათ სპექტაკლებში, რომ მათი ვინაობის ამოცნობა შეუძლებელი იქნებოდა. თეატრის პარტერსა და ლოჟებში ასევე მონყობილი იყო სპეციალური ფარდებიანი ვესტიბიულები, სადაც მაყურებლებსაც შეეძლოთ ინტიმურ ურთიერთობებში მონაწილეობა. 1786 წელს მადმუაზელ გიმარი იძულებული გახდა, თავიდან მოეშორებინა ქონება და ის ლატარიის საშუალებით განკარგა 300,000 ფრანკად.

მაგრამ ისტორიის დასასრული ეს არ არის. 1768 წლის ზამთარი ძალიან მკაცრი გამოდგა და პარიზში ენითაუწერელმა ყინვამ დაისადგურა. მამინ

გიმარმა საკუთარი ანაზღაურების გადახდა რატომღაც წვრილი მონეტებით მოითხოვა. მერე კი თანმხლებთა გარეშე, სრულიად მარტომ, ფეხით ჩამოიარა პანტინის უკლებლივ ყველა სახლი, პოულადა სხვენში შეყუჟულ ადამიანებს და პატარა სპეციალური ქისებით ფულს ურიგებდა, საკუთარი ხელით მიჰქონდა მათთან პალტოები და საბნები. საკუთარი ცხოვრების მანძილზე მარი-მადლენი ცნობილი იყო განსაკუთრებული გულუხვობით, რაც უსიტყვოდ განაიარალებდა ხოლმე მასზე პამფლეტების მთხველეს.

არც ეს იქნება ისტორიის დასასრული. ჩვენ კიდევ ერთ უცნაურ მაგალითს შევხვდებით, ამჯერად ერთგულებისა, რომელიც ასეთივე განსაკუთრებული ხარისხის მქონეა. ამისთვის კი ცოტა ხნით იმდროინდელი კლასიკური ბალეტის სამყაროში მოგვინევს დაბრუნება. მარი-მადლენ გიმარი ისეთი თხელი აღნაგობის იყო, რომ მას „მომხიბვლელ ჩონჩხს“ ეძახდნენ. ის არ იყო ლამაზი და, მე-18 საუკუნის ბალერინებისგან განსხვავებით, მართლაც ძალიან გამხდარი იყო. ახალგაზრდა გიმარი თავიდანვე გამოირჩეოდა როგორც ძალზე არისტოკრატიული, ნარნარი მოძრაობების მქონე მოცეკვავე. მის რეპერტუარში არ იყო რთული მოძრაობები და მისი კომპოზიციების მთავარი შემადგენელი ნაწილი მიმიკა და ლიმილი იყო. პორტრეტების მხატვარი მარი ელიზაბეტ ლუიზა ვიჟე-ლერენი აღწერს, რომ მისი ცეკვა ჩანახატს ჰგავდა, ის მხოლოდ პეტიტ პას – უბრალო ნაბიჯებს იყენებდა, მაგრამ ისეთი გრაციოზული ელემენტით, რომ სხვა მოცეკვავეებს შორის პუბლიკა მას ამჯობინებდა. საზოგადოებას არ მოსწონდა მისი, როგორც კურტიზანი ქალის სახელი, მაგრამ აღფრთოვანებული იყო მოცეკვავის სასცენო ტალანტით. თუმცა იყვნენ სკეპტიკურებიც, რომლებიც გიმარის წარმატებას მაინც ვერაფრით ხსნიდნენ. მაგალითად, სოფი არნუს, ოპერის სოპრანო მომღერალს მიაჩნდა, რომ გიმარს მშვენიერი შესტი უფრო ჰქონდა, ვიდრე ნამდვილი საცეკვაო ნიჭი. 1766 წლის იანვარში, როდესაც სასცენო დეკორაცია ჩამოვარდა და გიმარმა ხელი დაიზიანა, ის სპექტაკლებში მაინც აგრძელებდა მონაწილეობას და ხელშეგებული გამოდიოდა სცენაზე. ამასთან დაკავშირებით სწორედ სოფი არნუს ეკუთვნოდა ეს რემარკა: „სანყალი გიმარი! ფეხი მაინც მოეცხა! ეს ხომ ნამდვილად უარს ათქმევინებდა ცეკვაზე“.

ბას და ხელშეგებული გამოდიოდა სცენაზე. ამასთან დაკავშირებით სწორედ სოფი არნუს ეკუთვნოდა ეს რემარკა: „სანყალი გიმარი! ფეხი მაინც მოეცხა! ეს ხომ ნამდვილად უარს ათქმევინებდა ცეკვაზე“.

გიმარს სხვა მოცეკვავეებიც ადიდებდნენ, როგორცაა ჟან ჟორჟ ნოვერი, ცნობილი ბალეტმეისტერი და ბალეტის რეფორმატორი. მარი-მადლენი ახლოს თანამშრომლობდა მასთან, მაგრამ ცნობილი ქორეოგრაფი იმდენად იყო საკუთარი სამუშაოთი და ინოვაციებით გატაცებული, რომ ბალერინის მაქინაციები მასზე არ მოქმედებდა.

მოკლედ, სანამ მისი საცეკვაო კარიერის დაისი გამოჩნდებოდა, მარი-მადლენ გიმარმა საკუთარი ნიჭის აბსოლუტური რეალიზაცია მოახდინა. ის ცეკვავდა ლავალის, ნოვერის და მაქსიმილიენ და პირ გარდელის ბალეტებში, გამოდიოდა მოცარტის, რამოს და გლიუკის ოპერებში. გამოდიოდა სამეფო კარისთვის ვერსალსა და ფონტენბლოში. თამაშობდა მთავარ როლებს ოპერა-ბალეტებში „რომაული და ბერძნული დღესასწაულები“, „კასტორი და პოლუკუსი“, „გალათეას კაპრიზები“, „იასონი და მედეა“ და სხვ. 1789 წელს ნოვერთან ერთად იმოგზაურა ლონდონში, სადაც მონაწილეობდა წარმოდგენებში კოვენტ გარდენსა და მეფის თეატრში.

1789 წელს მარი-მადლენ გიმარი დაქორწინდა მოცეკვავესა და პოეტზე – ჟან ეტიენ დესპროზე. მამინ კი თავი დაანება ცეკვას და მასთან ერთად საცხოვრებლად პარიზიდან შორს, ინგლისში გადასახლდა. ხუთი წლის მერე მარი-მადლენს განმარტოებაში ცხოვრება მოსაწყენი მოეჩვენა და პარიზში დაბრუნდა. ის ხომ ვერასოდეს უღალატებდა ვერც ბალეტს და ვერც თავის საყვარელ ტერეზიქორას. დაბრუნდა საკუთარ სახლში და გამოაცხადა, რომ წარმოდგენები ისევ გაიმართებოდა. მისული პუბლიკა ხედავდა, რომ სცენაზე ფარდა მხოლოდ ცოტათი აიწეოდა ხოლმე, იმდენად, რომ მოცეკვავის ფეხები მუხლებამდე გამოეჩინა და ხალხი უყურებდა სახელგანთქმული მოცეკვავის უკვე მითად ქცეულ პეტიტ პას – უბრალო ნაბიჯებს.

მარი-მადლენ გიმარი 1816 წლის 4 მაისს, 73 წლის ასაკში გარდაიცვალა.

ფილანთროპიის კულტურა

ავტორი: ნინო ბეჰიშვილი / ფოტო: თემო ბარძიმაშვილი

სპეცპროექტი მომზადებულია კონსულტაციის და ტრენინგის ცენტრთან თანამშრომლობით

ფილანთროპიას, ალბათ, ისეთივე გრძელი ისტორია უნდა ჰქონდეს, როგორც კაცობრიობას – ადამიანებს კეთილი საქმის კეთების მოთხოვნილება ხშირად აქვთ ხოლმე და ბუნებრივია, ქველმოქმედებას ქართველებიც ისევე ვენევიან, როგორც

დედამინაზე მცხოვრები ყველა სხვა ხალხი. უკანასკნელმა მძიმე ოცმა წელიწადმა, უფრო დახმარების მიმღებებად გვაქცია, ვიდრე – გამცემებად, მაგრამ ომებისა და კრიზისების პერიოდში ავად თუ კარგად, მაინც ვახერხებდით ერთმანეთის დახმარებას.

ჩვენში ხშირად ამბობენ, რომ 90-იანებში ერთმანეთს „თავი გავატანინეთ“ და იხსენებენ იმ დროს, როცა საკუთარ სადარბაზოებში ჩაკეტილები გაჭირვებამ გარეთ გამოგვიყვანა – თუკი ერთ ოჯახში ნავთქურაზე ხორციანი სადილი კეთდებოდა, თითო-

თითო ულუფა მეზობლის ბავშვებსაც ხვდებოდათ ხოლმე. მაგრამ ეს დახმარება მაინც სპონტანური გახლდათ და ხშირად, მართლა უკიდურესი საჭიროებით იყო გამოწვეული. თანაც, ვეხმარებოდით იმას, ვინც ახლოს, ჩვენ გვერდით იყო, ვისაც ვიცნობდით, ვის გაჭირვებასაც ვხედავდით – უფრო შორს ჩვენი მზერა, როგორც წესი, ვერ აღწევდა. აქ, ალბათ, არც არაფერია გასაკვირი და დასაძრახი.

არც იმის დავინწყება იქნება, რომ

აფხაზეთის ომის შემდეგ თბილისში ჩამოსულ დევნილებს საზოგადოების გარკვეული ნაწილი, შეიძლება სწორედ ის ადამიანები, ვინც ნათესავენ და მეგობრებს ეხმარებოდნენ, მტრულად დახვდა. თუმცა, დროის მდინარებამ, უფრო კი, თავისუფალი ბაზრის განვითარებამ, როგორც ჩანს, ჩვენც შეგვცვალა – 2008-ში, როცა ქვეყანაში დევნილების ახალი ტალღა გაჩნდა, გაცილებით უფრო ცივილიზებულად და კულტურულად მოვიქცეთ – მაშინ არა მხოლოდ ბიზნესკომპანიებს ჰქონდათ განერილი მოქმედების გეგმა, არამედ, ჩვეულებრივი მოქალაქეებიც ცდილობდნენ ერთობლივად ემოქმედათ – კრებდნენ ფულს, პირველადი საჭიროების ნივთებს და გაჭირვებაში ჩავარდნილ თანამოქალაქეებს ერთად ეხმარებოდნენ.

ფილანთროპია მხოლოდ თანხების გაცემას არ გულისხმობს, მისი შემადგენელი უმნიშვნელოვანესი ნაწილი, მოხალისეობა ანუ საზოგადოებისთვის სასარგებლო საქმის გასამრჯელოს გარეშე კეთება, ჩვენში, ჯერჯერობით პოპულარული ვერ გახდა. სასარგებლო საქმე ძალიან ბევრნაირი შეიძლება იყოს – კულტურულ მემკვიდრეობაზე ზრუნვა, გარემოს დაცვა, მიუსაფარი ბავშვებისთვის წიგნების კითხვა, მოხუცებულების მონახულება თავშესაფრებში ან სულაც, უპატრონო ცხოველებზე ზრუნვა.

დასავლეთის ბევრ ქვეყანაში ქველმოქმედება ერთი მხრივ, ბიზნესის განუყოფელი, კარგად სტრუქტურირებული და დაგეგმილი ნაწილია, მეორე მხრივ კი, უამრავი უბრალო ადამიანისთვის – ცხოვრების წესი.

ის საქველმოქმედო აქციები, რომელსაც ქართული ბიზნესი ახორციელებს, უმეტეს შემთხვევაში სპონტანური და ერთჯერადია. ცხადია, არსებობს რამდენიმე გამონაკლისი – მსხვილი კომპანია, რომელთა საქმიანობის შესახებაც საზოგადოება მეტწილად ინფორმირებულია, მაგრამ ეს საერთო სურათს ვერ ცვლის.

სპეცპროექტზე მუშაობისას დავინახეთ, რა სფეროებია ქართული ბი-

ზნესისთვის პრიორიტეტული – ესაა უპირველეს ყოვლისა, საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია, ქართული კულტურა (ოლონდ, ქართველ ბიზნესმენებს, რატომღაც ნაკლებად აინტერესებთ თანამედროვე ხელოვნება), დევნილები, სპორტი, მოდა... თუმცა, ხშირად, მათი საქმიანობა უფრო სპონსორობაა (რაც რეკლამასაც გულისხმობს), ვიდრე ფილანთროპია.

ქართული საზოგადოებრივი ორგანიზაციები, მაგალითად, ისინი, ვინც ლეიკემიით დაავადებულ ან შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვებზე ზრუნავენ, როგორც წესი, უცხოური ფონდებიდან ფინანსდებიან და არა – ადგილობრივი ბიზნესიდან. მათ გრძელვადიანი და საკმაოდ ძვირი პროექტები აქვთ, ადგილობრივი კომპანიები კი ჯერჯერობით თავს იკავებენ მათთან სისტემური თანამშრომლობისგან. კვლევებიც აჩვენებს, რომ ამ ორ სექტორს შორის გაუცხოებაა, ერთმანეთს უბრალოდ, ნაკლებად იცნობენ და ნაკლებად ენდობიან.

ინტერნეტის განვითარებასთან ერთად ქვეყანაში ქველმოქმედების ახალი ფორმაც ჩნდება – სხვადასხვა ფორუმებსა თუ სოციალურ ქსელებში ხშირად ეხმარებიან ბავშვთა სახლებს და იმათ, ვისაც სასწრაფო და გადაუდებელი მკურნალობა სჭირდებათ. თუმცა, აქაც ხშირად იგივე სურათია, რაც 90-იანების ეზოებსა და სადარბაზოებში: როცა რომელიმე თანაფორუმელს ან ნაცნობს უჭირს, ეთუზიანობს მეტია ხოლმე და როგორც წესი, მეტი თანხებიც გროვდება.

ასეა თუ ისე, მიუხედავად პრობლემებისა, საქართველოში ფილანთროპიის კულტურა ნელ-ნელა მაინც მკვიდრდება.

ეს სპეცპროექტი კონსულტაციის და ტრენინგის ცენტრ CTC-ისთან თანამშრომლობით მომზადდა, შევეცადეთ, ფილანთროპიის ისეთი წარმატებული შემთხვევების შესახებ მოგვეყოლა, რომლებიც ნაკლებად იყო ცნობილი საზოგადოებისთვის.

ვსდილოვთ დადეხითი ივჟულსეხი მივსეთ სჟოგადოეხას

ინტერვიუ კონსულტაციის და ტრენინგის ცენტრის (CTC) ლირაქტორთან ირინა ხანთაქესთან

– როგორია დღეს გარემო ქველმოქმედებისთვის? შეიცვალა თუ არა ის უკანასკნელ წლებში?

– დღეს გარემო ბევრად უკეთესია, ვიდრე რამდენიმე წლის წინ იყო. გამომჩნდა ბიზნესი, რომელიც მზადაა მძლავრი სოციალური ინვესტიციები განახორციელოს. მეორე მხრივ, საზოგადოებრივმა ორგანიზაციებმა დაინახეს, რომ საჭიროა საკუთარი დაფინანსების წყაროები უფრო შიგნით ეძიონ, ვიდრე გარე ბაზარზე. ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იმ არასამთავრობო ორგანიზაციებისთვის, ვინც სოციალურ საკითხებზე მუშაობს. ეს თემა წინ წამოსწია რამდენიმე აქციამაც, რომლებიც საჯარო სივრცეში ჩატარდა. ფონდ „იავნანას“ აქციების შემდეგ ეს თემა მოდურიც კი გახდა, რაც, რა თქმა უნდა, მისასალმებელია. ახლა ჩვენი ამოცანაა ეს გაუმჯობესებული გარემო კიდევ უფრო განვითარდეს. აუცილებელია საზოგადოებრივი ორგანიზაციები პერიოდული კამპანიებიდან ფონდების სისტემატიური მოძიების პრაქტიკაზე გადავიდნენ და უფრო მეტად იმუშაონ საკუთარი საქმიანობის გამ-

ჭვირვალობაზე და ანგარიშვალდებულებაზე. ასევე მნიშვნელოვანია, საზოგადოებამ კარგი გავლენა მოახდინოს ბიზნესზე – ის პრიორიტეტები რაც საზოგადოებაშია, უნდა აისახებოდეს ბიზნესის სოციალურ პოლიტიკაზე. ამასაც სჭირდება გარკვეული ადვოკატირება სამოქალაქო საზოგადოების მხრიდან.

როცა ფილანთროპიაზე ვსაუბრობთ, ცხადია, არ შემოვიფარგლებით მხოლოდ იმით, რომ დონორი მარტო ბიზნესია. გარკვეულწილად საზოგადოებაც უნდა გახდეს დონორი და მასთანაც არის ამ კუთხით სამუშაო. თანმიმდევრული სამოქალაქო განათლება ხელს უნდა უწყობდეს იმას, რომ ადამიანები გასცემდნენ არა მხოლოდ ერთჯერადად, არამედ, ამ აქტით იდეებისადმი ერთგულებასა და საკუთარ სამოქალაქო პოზიციას გამოხატავდნენ.

ასევე მნიშვნელოვანია, საზოგადოებამ მსჯელობა დაიწყო სამართლებრივ საკითხებზე, დაფიქრდეთ, ხომ არ არის შესაცვლელი კანონმდებლობა, რომელიც უფრო მეტად უნდა უწყობდეს ხელს ქველმოქმედებას.

ამ თემაზე საუბრის დროს გვერდს ვერ ავუვლით მოხალისეობას, რადგან მოხალისეობაც გაცემის კულტურის ნაწილია. როცა მოხალისეობაზე ვსაუბრობთ, ჩვენთან ეს ხშირად სტაჟიორის როლთან ასოცირდება, არადა, მოხალისეობა ფართო ცნებაა. მოხალისეობა ის კი არ არის, როცა ადამიანი თავისი პროფესიული ცოდნის ამაღლებისთვის უხეფვასოდ მიდის სამუშაოდ, არამედ საზოგადოებრივად სასარგებლო საქმის უსასყიდლოდ კეთებაა და როგორც წესი, არ უკავშირდება არჩეულ პროფესიას.

ამ ყველაფრის წახალისებას თანმიმდევრული პოლიტიკა და ბევრი აქტორის ერთობლივი მუშაობა სჭირდება – ბიზნესის, სამოქალაქო საზოგადოების, ხელისუფლების. ფილანთროპიის კულტურა პირდაპირ კავშირშია საზოგადოებაში სოლიდარობის გრძნობის განვითარებასთან, თანამედროვე გაგებით სოციალური კაპიტალის შექმნასთან და ბოლოს, მყარი საზოგადოების ჩამოყალიბებასთან.

როგორც ვიცით, თქვენი ორგანიზაცია, CTC უკვე წლებია ფილანთროპიის თემით დაინტერესდა. როგორ მუშაობთ, კონკრეტულად რას აკეთებთ?

ჩვენ უკვე 10 წელია ვმუშაობთ სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებთან, ვეხმარებით მათ ორგანიზაციულ განვითარებაში და დავინახეთ, რომ ამ სექტორის მდგრადი განვითარება ფილანთროპიის კულტურის გარეშე ძნელი წარმოსადგენია. ვცდილობთ, ბევრი სხვადასხვა მიმართულებით ვიმუშაოთ. ვეხმარებით საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს უკეთ დაეუფლონ ფონდების მოძიების პრაქტიკებს ადგილობრივ ბაზარზე. შევიმუშავეთ სპეციალური ტრენინგ-პროგრამა,

რომელზეც წელს გაცილებით დიდი კონკურსი იყო, ვიდრე შარშან – 68 განაცხადი შემოვიდა და მხოლოდ 18 მონაწილის შერჩევა მოგვინია. ამ სა-მუშაოს აუცილებლობაში დაგვარწმუნა იმ კვლევამაც, რომელიც რამდენიმე წლის წინ დაფუძვეთეთ. კვლევამ აჩვენა, რომ ადგილობრივ ბიზნესსა და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს შორის გაუცხოებაა. არასამთავრობო ორგანიზაციები წლების მანძილზე, ძირითადად, საერთაშორისო დონორებისგან მოიძიებდნენ ფონდებს და არ იცოდნენ, როგორ ემუშავათ ადგილობრივ ბიზნესთან, როგორ მოეზიდათ ბიზნესი ან მოქალაქე – ამგვარი ურთიერთობის გამოცდილება არ არსებობდა. ასევე ვცდილობთ, ვითანამშრომლოთ ბიზნეს სექტორთან, რათა კომუნიკაციის არხი გაიჭრას, ამ ორმა მხარემ ერთმანეთი უკეთ გაიცნოს, მათ შორის დიალოგი შედგეს და თანამშრომლობის მოდელი ჩამოყალიბდეს.

ვეგეგმავთ მოვიძიოთ თანხები და განვხორციელოთ კვლევა გაცემის კულტურის შესახებ. ეს მნიშვნელოვანია, რადგან მოგვცემს შესაძლებლობას საკუთარი თავი გავიცნოთ და ვნახოთ, რა სოციალური კაპიტალის მატარებელია დღეს ქართული საზოგადოება. ამ კვლევას პრაქტიკული დატვირთვაც აქვს, რადგან საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს დაეხმარება სწორად დაგეგმონ საკუთარი საქმიანობა.

CTC დაინტერესებულ ორგანიზაციებს საკონსულტაციო მომსახურებას სთავაზობს. შარშან დავეხმარეთ სამ ორგანიზაციას – ეს პატარა, მოკლე, მაგრამ წარმატებული კამპანიები იყო. ამ ორგანიზაციებმა დაინახეს, რომ საზოგადოებასთან მუშაობას შეიძლება მნიშვნელოვანი შედეგი მოყვეს მათი საქმიანობისთვის.

ასევე, ჩვენთვის ძალიან მნიშვნელოვანია, ფილანთროპიას სამოქალაქო დატვირთვა მიეცეთ. ჩვენთან ქველმოქმედება ძირითადად, რელიგიური კუთხით განვითარდა, ბიზნესი და ხალხი ეკლესიას ეხმარება, რაც, ერთი მხრივ, ლოგიკურია, რადგან ფილანთროპიის კულტურის დამკვი-

დრება მეტ-ნაკლებად ყველა საზოგადოებაში ასე დაიწყო. ჩვენი მიზნია ხელი შევუწყოთ სამოქალაქო ტიპის ფილანთროპიას, როდესაც ადამიანები გასცემენ სხვების კეთილდღეობისთვის, განათლებისთვის, გარემოს დაცვისთვის და ა. შ.

ბევრ საქველმოქმედო ღონისძიებაზე, რომლისთვისაც მხარი დაგვიჭერია, მნიშვნელოვანი იყო თბილისში მაცხოვრებელი საერთაშორისო თემის როლი. უცხოელები აქტიურად უჭერენ მხარს ქართული საქმეებს, თვითონაც შრომობენ, თანხებს გას-

**ჩვენ გვინდა,
წავახალისოთ
ქსევა, რომლის
მიმართულია
მხარი
დავუჭიროთ,
უბრალოდ,
მოყვას და იმ
მნიშვნელოვან
იდეებს,
რომლის მთელ
საზოგადოებას
წაადგება.**

ცემენ, კარგ მაგალითს აძლევენ ქართულ საზოგადოებას, რომელსაც შედარებით ნაკლები გამოცდილება აქვს.

ქართველები ვეხმარებით ნაცნობებს, მეზობლებს, მეგობრებს – ანუ იმათ, ვისაც ვიცნობთ და ვის მიმართაც გარკვეულ სოციალურ პასუხისმგებლობას ვგრძნობთ. თუმცა, ჩვენთვის უცხო ადამიანებისთვის თამამად ვერ გავცემთ თანხებს. ჩვენ გვინდა, წავახალისოთ ქცევა, რომელიც მიმართულია მხარი დავუჭიროთ, უბრალოდ, მოყვას და იმ მნიშვნელოვან იდეებს, რომელიც მთელ საზოგადოებას წაადგება.

ფილანთროპია კავშირშია სამოქა-

ლაქო კულტურასთან და ზოგადად, განათლებასთან. უპოვარ ბავშვს ნებისმიერი ადამიანი დაეხმარება, თუ ამის რესურსი და მზაობა აქვს. გაცილებით რთულია, საზოგადოებაში გასცეს განათლებისთვის, კულტურისთვის, გარემოს დაცვისთვის, ან მისცეს ორგანიზაციას ფული, რომელიც სოციალურად დაუცველებს სამართლებრივ დახმარებას უწევს. ამ კულტურის დანერგვას დრო სჭირდება, უნდა ამაღლდეს ზოგადი განათლების დონე და სამოქალაქო შეგნება. ალბათ, უნდა გაიზარდოს მოსახლეობის შემოსავლებიც, რომ ნამეტი გაუჩნდეს ხალხს. გარკვეულწილად, ესეც გასათვალისწინებელია, რადგან თუ საკუთარ საქმიანობებს ვერ ვაკმაყოფილებ, გაცემაზე ორიენტირებული ვერ ვიქნები. თუმცა საინტერესოა ერთი ფაქტი – როცა ინდონეზიაში, ინდოეთში, ფილიპინებზე ჩაატარეს კვლევა გაცემის კულტურის შესახებ, აღმოჩნდა, რომ ღარიბები უფრო არიან ორიენტირებული გაცემაზე, ვიდრე მდიდრები. როგორც ჩანს, სოლიდარობა ღარიბებს შორის უფრო მეტად არსებობს, ვიდრე ღარიბებსა და მდიდრებს შორის. ეს კვლევა ბევრ ინფორმაციას გვანვდის – როგორია საზოგადოება, როგორია სოლიდარობა, სოციალური კაპიტალი და ხალხი რა მიზნებისთვისაა მზად გასცეს თანხები.

როცა ფილანთროპიის თემაზე ვმუშაობთ, ეს იმ ფასეულობების მხარდაჭერაა, რომელიც მთელ საზოგადოებას გარდაქმნის. თავიდან გვინდოდა დავხმარებოდით ორგანიზაციებს, რომლებიც წლების განმავლობაში კარგ საქმეებს აკეთებდნენ, მაგრამ მეორე მხრივ, დავინახეთ, რომ რალაც ისეთს ვეჭიდებოდით, რაც ძალიან ღრმა და მნიშვნელოვანი იყო. ცხადია, არ ვფიქრობთ, რომ CTC-ის ან ერთ რომელიმე ორგანიზაციას საზოგადოების შეცვლა შეუძლია, მაგრამ გვსურს, სხვებთან ერთად ჩვენც დადებითი იმპულსები მიეცეთ საზოგადოებას და პროცესის დაძვრას შევუწყოთ ხელი.

სკოლა დავნილი ბავშვებისთვის

თონა ოვაშვილი და ნინო გიგაური წეროვანის საჯარო სკოლაში სტუმრობისას გავიცანი. მათ 2008 წლის აგვისტოს შემდეგ სახლ-კარის დატოვება სხვებთან ერთად მოუწიათ და ახლა დევნილთა დასახლებაში ცხოვრობენ. მიყვებიან, რომ სანამ სკოლა აშენდებოდა, ძალიან განვალდნენ – ორი თვე თბილისში დადიოდნენ, მერე მცხეთაში გადავიდნენ და შორს სიარული უჭირდათ. უხარიათ, რომ ახლა ასეთ კარგ და ნათელ სკოლაში სწავლობენ, უყვართ საკუთარი სკოლა და შენობას სიამაყით მათვალისწინებენ – დაყვარა ერთი სართულიდან მეორეზე, მაჩვენებენ სპორტულ და საკონფერენციო დარბაზებს, კომპიუტერულ კაბინეტს, ნათელ საკლასო ოთახებს.

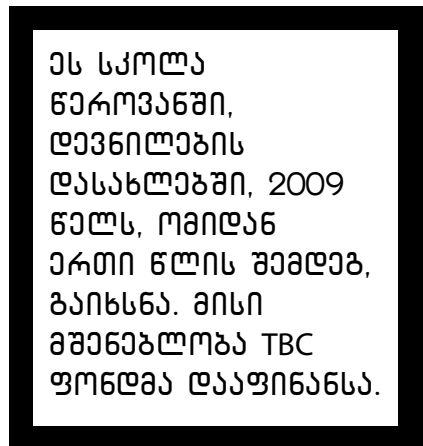
თონამ და ნინომ წელს მოსწავლეთა რესპუბლიკურ ოლიმპიადაზე ქართულის ტურში გაიმარჯვეს. ორივე მეუბნება, რომ ლიტერატურა და წიგნის კითხვა ძალიან უყვართ, მაგრამ მიაჩნიათ, რომ მათი წარმატება ქართულის მასწავლებლის დამსახურებაა. არც იმას მალავენ, რომ თავიდან ცოტა გაუჭირდათ – ბავშვები ერთმანეთს არ იცნობდნენ და სანამ შეეჩვეოდნენ, ხანდახან კონფლიქტებიც ხდებოდა ხოლმე, თუმცა ყველამ მიიწოდო და წელ-წელა ყველაფერი მოგვარდა. თონა მეთორმეტეკლასელია, სკოლას ამთავრებს და ცოტათი გულიც კი წყდება სკოლასთან დამშვიდობება რომ მოუწევს.

ეს სკოლა წეროვანში, დევნილების დასახლებაში 2009 წელს, ომიდან ერთი წლის შემდეგ გაიხსნა. მისი მშენებლობა TBC ფონდმა დააფინანსა, რომელიც ჯერ კიდევ ომის დღეებში – 13 აგვისტოს, TBC ბანკის პირველადი შენატანით, 5 მილიონი ლარით სპეციალურად რუსეთ-საქართველოს ომში დაზარალებული მოსახლეობის დასახმარებლად დაარსდა. მალევე ფონდს კომპანიებისა და კერძო პირების შემოწირულობებიც დაემატა და საერთო ბიუჯეტმა 7,5 მილიონ ლარს გადააჭარბა. ომის შემდეგ დევნილებს პირველად ჰუმანიტარულ დახმარებას ბევრი ბიზნესკომპანია უწევდა, მაგრამ ფონდი, რომელიც მხოლოდ დევნილების საჭიროებებზე იქნებოდა ორიენტირებული და გრძელვა-

დიან პროექტებს განახორციელებდა, მართო TBC ბანკმა დააარსა.

2008 წლის აგვისტო-სექტემბერში ფონდი ათასობით ადამიანს ცხელი კერძებით, ჩვილ ბავშვთა საკვებით, ჰიგიენური და პირველადი მოხმარების საშუალებებით ამარაგებდა. განსაკუთრებით ჩვილ ბავშვებზე და ორსულ ქალებზე ზრუნავდნენ. მაგრამ როცა პირველმა შოკმა გადაიარა, TBC ბანკში გადაწყვიტეს, რომ ფონდის საქმიანობის ძირითადი მიმართულება დაზარალებულ ბავშვებზე ზრუნვა და საგანმანათლებლო პროექტების მხარდაჭერა იქნებოდა.

წეროვანში 2000 ოჯახი ცხოვრობს.

სკოლაში კი 900 ბავშვი დადის. აგვისტოს კონფლიქტის შემდეგ რეგიონში 40 სკოლა დაიხურა და უამრავი მასწავლებელი დარჩა უმუშევარი. განათლების სამინისტროს დახმარებით კონკურსი ჩატარეს და ახალაშენებული სკოლისთვის პედაგოგები ასე, კონკურსის წესით შერჩიეს. სკოლის დირექტორი რამინ ჩიტოვილი ამბობს, რომ ფონდი დღესაც მხარში უდგათ და ეხმარებათ. ფონდმა სკოლას მიკროავტობუსი აჩუქა, რაც ნამდვილი ფუფუნებაა – ექსკურსიებზე და ტრენინგებზე მასწავლებლები და მოსწავლეები საკუთარი ტრანსპორტით დადიან. სკოლის მოსწავლეებს აქვთ საშუალება ინგლისური ენა ინდივიდუალურად, მცირე ჯგუფებში შეისწავლონ. მასწავლებლებს ხელფასს TBC ფონდი უხდის. ფონდის დახმარებით სკოლაში შეიქმნა ჩასაბერი

ინსტრუმენტების ორკესტრი – ინსტრუმენტები ფონდმა შეიძინა. ბავშვები დიდი მონდომებითა და ხალისით სწავლობენ დაკვრას – მათ კონსერვატორიის სამი პედაგოგი კვირაში ორჯერ ამეცადინებთ. მოსწავლეებისთვის უფასოა ცეკვის და კარატეს წრეები. კარატეში განსაკუთრებით დიდი წარმატებები აქვთ – კარატეს სექციაში 110 ბავშვი ვარჯიშობს, მათგან 35 სპორტსმენმა გამოცდა ჩააბარა და ყვითელი ქაშარი დაიმსახურა. 2010 წელს წეროვანის სკოლის სპორტულ დარბაზში კარატე-დოში ორი ჩემპიონატი ჩატარდა. მცხეთა-მთიანეთის თასის გათამაშება, სადაც წეროვანის სკოლის სპორტსმენებმა გუნდური პირველი ადგილი დაიკავეს და მეორე – საქართველოს ლია ჩემპიონატი კარატე-დოში, სადაც მონაწილეობას 350 ახალგაზრდა იღებდა. წეროვანის კარატეს სექციის მოსწავლეებმა 30-ზე მეტი მედალი მოიპოვეს. ხოლო მათი მწვრთნელი როსტომ გელაშვილი წლის საუკეთესო მწვრთნელად აღიარეს.

TBC ფონდი აფინანსებს წეროვანის სკოლის კურსდამთავრებულების პროფესიული მომზადების პროექტსაც. ის მოსწავლეები, რომლებიც სწავლას უმაღლეს სასწავლებლებში არ გააგრძელებენ, საქართველოს სხვადასხვა კომპანიაში გაივლიან სტაჟირებას, შეისწავლიან ხელობას და დასაქმდებიან.

წეროვანის სკოლა რეკორდულ დროში, წელიწადსა და ოთხ თვეში აშენდა და აღიჭურვა. თუმცა შენობას ნამდვილად არ ეტყობა, ნაჩქარევად იყოს აშენებული. პირველი, რაც აქ მოხვედრილს მოგჭრით თვალს, ქართველი მხატვრების, გაა გუგუშვილისა და ქეთი მატაბელის მიერ შექმნილი პანოა. მეორე სართულის გრძელ დერეფნებში კი ცნობილი ფოტოგრაფების ნამუშევრები კიდეა – არა მხოლოდ ლამაზი და თვალისმომჭრელი პეიზაჟები, არამედ ძალიან საინტერესო ფოტოები. ეს თითქოს პატარა დეტალია, მაგრამ ნამდვილად ვიცი, ქართულ საჯარო სკოლებში ესეთიკაზე ნაკლებად ზრუნავენ და გასაგებია, რატომაც – ამის ფუფუნება დღეს ჩვენ სახელმწიფოს, სამწუხაროდ, არა აქვს.

ბიზნესმენებს ესმით კულტურული ღირებულებები

ინტერვიუ კონსერვატორიის რექტორთან მანანა დოიჯაშვილთან

როდის და როგორ დაიწყო ბიზნესისა და კონსერვატორიის ურთიერთობა?

ბიზნესისა და კონსერვატორიის ურთიერთობა ჯერ კიდევ 1995 წლიდან დაიწყო. მოგეხსენებათ, რა მძიმე და რთული პერიოდი იყო და მიუხედავად ამისა, მანც გვეხმარებოდნენ. ქართველ ბიზნესმენებს ესმით, რამდენად მნიშვნელოვანია კლასიკური მუსიკის ტრადიციების შენარჩუნება და განვითარება.

კონსერვატორიის შენობა ქართული კულტურის ძეგლია, ეს ერთ-ერთი ყველაზე ლამაზი შენობაა თბილისში. მოდერნის სტილის კონსერვატორიის მცირე დარბაზი კი ნამდვილად საუკეთესოა მთელ ევროპაში.

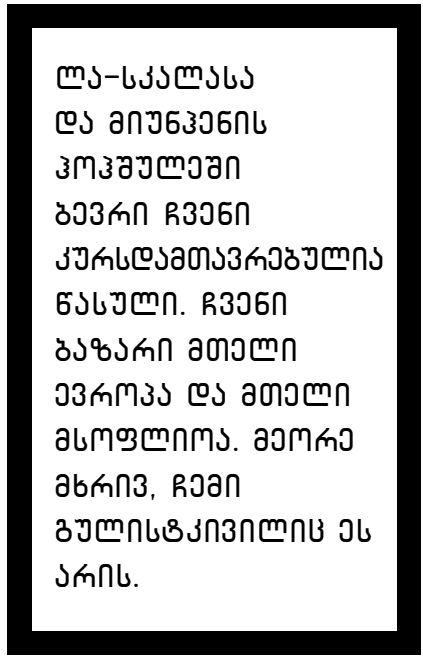
ის, რაც აქ გაკეთდა, არ არის უბრალო რემონტი, შენობას სრული რეკონსტრუქცია ჩაუტარდა. მინდა დავასახელო ისინი, ვინც კონსერვატორია, მართლაც, თავიდან ააშენა – მამუკა ხაზარაძე, გოგი თოფაძე, ავთანდილ წერეთელი, ბადრი პატარკაციშვილი, ფონდი „ქართუ“. მეოთხე სართულზე ისეთი მდგომარეობა იყო, ჭერიდან პირდაპირ როილაში ჩადიოდა წვიმა. უპირველესად, შენობა გადავზურეთ, შემდეგ ყოველ წელიწადს თითო-თითო სართული ვაშენეთ და ეს ადამიანები, ვინც ჩამოვთვალე, ყოველწლიურად დებდნენ თანხებს. გვეხმარებოდა მერიაც. მეოთხე სართულის ნაწილს ახალი ფლიგელი დავაშენეთ და იქ საოპერო სტუდია განვათავსეთ – ეს სამუშაოები კომანია BP-იმ დააფინანსა. კონსერვატორიის მოდერნის სტილის მცირე დარბაზის რეკონსტრუქციისთვის თანხა ფონდმა „ქართუმ“ გამოგვიყო. ეს ძალიან რთული, შრომატევადი და საპასუხისმგებლო სამუშაო იყო.

რომ დავთვალეთ, მთელი ამ წლების მანძილზე კონსერვატორიაში 6 მილიონი დოლარია ჩადებული და ეს

სულ ქართული ბიზნესის ქველმოქმედებაა.

როგორ ხერხდებოდა კომუნიკაცია ბიზნესთან?

მამუკა ხაზარაძე იყო ერთადერთი ბიზნესმენი, რომელიც 1995 წელს თავად მოვიდა ჩვენთან და გვითხრა – მითხარით, რაში გჭირდებათ ჩემი დახმარება და იმის შემდეგ სულ გვერ-

დით გვიდგას. მანამდე მამუკას არ ვიცნობდი, მაშინ გავიცანით ერთმანეთი. 2001 წლიდან შეიქმნა კონსერვატორიის „მზრუნველთა საბჭო“ და კონსერვატორიის განვითარების ფონდი. ყოველ წელს ივლის-აგვისტოში 24 საათიანი რეჟიმით ვმუშაობდით, რომ სექტემბრისთვის სამუშაოები დაგვემთავრებინა. სართულ-სართულ ვარემონტებდით. რასაც ბიზნესმენები დებდნენ, არ იყო ძალიან დიდი ფული, მაგრამ როცა ერთად გროვებოდა, სოლიდური თანხა გამოდიოდა. ამავდროულად, სახელმწიფოც გვეხ-

მარებოდა – შევარდნაძის პრეზიდენტობის პერიოდში კონსერვატორიის დიდი დარბაზის რემონტი სახელმწიფომ დააფინანსა. ორი როიალიც მაშინ იყიდეს, ეს უძვირფასესი ქონებაა, თითო როიალი 100 000 ევრო ღირს. მესამე, მოგვიანებით – „ქართუმ“ შეიძინა.

გოგი თოფაძემ ერთხელ მითხრა, ფული ბევრისთვის მიმიცია, მაგრამ ასეთი შედეგი არსად მინახავსო. სექტემბერში, სწავლა სანამ დაიწყებოდა, ბიზნესმენები მოდიოდნენ და ნახულობდნენ, თუ რა გაკეთდა მათი ფულით, თითოეული თეთრი გამჭვირვალე იყო. ისინი ხედავდნენ შედეგს, ვფიქრობ, ეს ძალიან მნიშვნელოვანი სტიმულია მათთვის.

ცნობილია, რომ კონსერვატორია მუდმივად ატარებს მუსიკალურ კონკურსებს. აქ როგორ მონაწილეობს ბიზნესი?

დღეს მუსიკოს-შემსრულებელთა მეხუთე რესპუბლიკური კონკურსი მიმდინარეობს, მოგეხსენებთ, ეს კონკურსი 4 წელიწადში ერთხელ ტარდება და უკვე პირველ კონკურსზე, 1995 წელს გამოჩნდნენ ბიზნესმენები, რომლებიც გვეხმარებოდნენ. 1997 წელს, როცა პიანისტა საერთაშორისო კონკურსი დავაარსეთ, ბიზნესი იქაც ყველანაირად მხარში გვედგა.

მამუკა ხაზარაძე, პრაქტიკულად, ყველა პროექტში მონაწილეობს, რომელიც კონსერვატორიაში ხორციელდება. მუსიკოს-შემსრულებელთა რესპუბლიკური კონკურსის გენერალური სპონსორი უკვე წლებია, TBC ბანკია. ამას გარდა, სხვადასხვა წლებში კონკურსს ეხმარებოდნენ „ალდაგი“, „ექსპო-ჯორჯია“, იურიდიული ფირმა „ბი-ჯი-აი“, სხვადასხვა ქვეყნების საელჩოები. საელჩოების ჩართულობა ძალიან მნიშვნელოვანია. გვეხმარებიან სასტუმროებიც.

რესპუბლიკურ კონკურსს ოთხ სპეციალობაში ვატარებთ – ფორტეპიანო, სოლო სიმღერა, ჩასაბარი და სიმებიანი საკრავები და 16 წლამდე განსაკუთრებით ნიჭიერი ბავშვები. არაჩვეულებრივი, გამორჩეული ახალგაზრდები მოდიან კონკურსებზე და ამის შემდეგ მათ საერთაშორისო ასპარეზი ეხსნებათ. ბიზნესმენები ამას ხედავენ და თვითონვე უჩნდებათ სურვილი დაეხმარონ. ყველამ, ვინც რესპუბლიკურ კონკურსში გაიმარჯვა, უკვე საერთაშორისო აღიარება მოიპოვა. რამდენიმეს დავასახელებ – ქეთევან ბადრიძე, ანიტა რაჭველიშვილი, თამარ ლიჩელი, გიორგი გვანცელაძე, ქეთევან ქემოკლიძე. შორს რომ არ წავიდეთ, ლა-სკალასა და მიუნჰენის ჰოჰშულეში ბევრი ჩვენი კურსდამთავრებულია წასული. ჩვენი ბაზარი მთელი ევროპა და მთელი მსოფლიოა. მეორე მხრივ, ჩემი გულისტკივილიც ეს არის. მინდა, რომ ქართველმა მუსიკოსებმა აქ გააგრძელონ მოღვაწეობა, აქ იყვნენ დამაგრებული და აქედან იარონ მთელ მსოფლიოში.

მაგრამ, სამწუხაროდ, ჩვენ ქვეყანას ჯერ არ აქვს იმის შესაძლებლობა, მუსიკოსებს დიდი ჰონორარები უხადოს. მერნმუნეთ, სამუდამოდ წასვლა არავის უნდა და ყველა ტირის, მაგრამ რა ქნან, ხშირად ერთი უცხოეთში წასული მუსიკოსი რამდენიმე ოჯახს არჩენს. თუმცა, მეორე მხრივ, მუსიკოსებს აუცილებლად სჭირდებათ საერთაშორისო ასპარეზი. ჩვენ არა გვაქვს სხვა ენა, ყველანი ერთ, მუსიკის ენაზე ვლაპარაკობთ.

თუ მომხდარა ისე, რომ რომელიმე კონკრეტული სტუდენტი დაეფინანსებინოს ბიზნესს?

ამის უამრავი მაგალითია – მამუკა ხაზარაძეს, გოგი თოფაძეს, სანდრა რულოვსს ჰქონიათ სპეციალური სტიპენდიები. მეორე მხრივ – მუსიკოსებიც აფინანსებენ ახალგაზრდა კოლეგებს – სხვადასხვა წელს კონსერვატორიის სტუდენტებისთვის სტიპენდიები გამოუყვიათ ჯანსუღ კახიძეს და გია ყანჩელს, არსებობდა ჰენრიჰ და სტანისლავ ნეიჰაუზების

სტიპენდია, დაფინანსებული მარინა ნეიჰაუზის მიერ; დღეს არსებობს – პაატა ბურჭულაძის, ლექსო თორაძის, ეთერ ანჯაფარიძის, ნოდარ ანდლუღაძის, ელიზაბეტ ლეონსკაიას სახელობის სტიპენდიები. ფონდი „ქართუც“ ბევრ სტუდენტს უმართავს ხელს. თვითონ კონსერვატორიაც აწესებს სტიპენდიებს – გვაქვს ფალიაშვილის, სარაჯიშვილის, სულხანიშვილის სახელობის სტიპენდიები.

როგორ ფიქრობთ, რა არის წარმატების მიზეზი?

საქმე გამოდის მაშინ, როდესაც ორივე მხარის ინტერესები თანაბრად დაცული. თუმცა, მეორე მხრივ, რა ინტერესი უნდა ჰქონდეს ბიზნესს კონსერვატორიაში? უბრალოდ, ეს მათი ქველმოქმედებაა, სწორი პოლიტიკაა, ქართულ საქმეს ეხმარებიან, ესმით კულტურული ღირებულებები. რა თქმა უნდა, მნიშვნელოვანია ისიც, რომ ბიზნესმენებს ეს ყველაფერი სწორად მიაწოდო და შემდეგ მათ შედეგი დაინახონ.

„ბავშვი და გარემო“

90-იანი წლების ომებსა და კრიზისის საქართველოსთვის მანამდე უჩვეულო მოვლენა მოჰყვა თან – თბილისის ქუჩებში მიუსაფარი ბავშვები გაჩნდნენ. ქუჩის ბავშვები, ასე მოვიხსენიებთ მათ და მიუხედავად იმისა, რომ დღეს ამ ბავშვებზე სახელმწიფო და არასამთავრობო ორგანიზაციები ზრუნავენ, უკანასკნელი სამი წლის განმავლობაში უსახლკარო ბავშვების რიცხვი მატულობს – საქართველოს დიდ ქალაქებში, სხვადასხვა ადგილებში მათ დღეს ხშირად შეხვდებით...

ნანა იაშვილი არასამთავრობო ორგანიზაცია „ბავშვი და გარემოს“ დამფუძნებელია. ორგანიზაცია მეგობრებთან ერთად 1995 წელს დააარსა. მანამდე ორი წლის განმავლობაში ნანა და მისი თანამოაზრეები როგორც მოხალისეები, ისე დადიოდნენ ამ ბავშვებთან – პარკებში, ბალებში, მეტროსა და რკინიგზის სადგურებში მიდიოდნენ, საკვებითა და თბილი ტანსაცმლით ამარაგებდნენ, ასწავლიდნენ წერა-კითხვას, უბრალოდ, ესაუბრებოდნენ. როცა დაინახეს, რომ მათ ქალაქში, მათ გვერდით იყო დიდი და მტკივნეული პრობლემა, გადაწყვიტეს, რაღაც გაეკეთებინათ. ხშირად, მათი ენთუზიაზმი გაუგებარი იყო გარშემომყოფებისთვის, თუმცა, მაშინ, ბნელსა და ცივ 90-იანებში ისეც ხდებოდა, რომ მოქალაქეებს ქუჩაში მყოფი ბავშვებისთვის საჭმელი მიჰქონდათ. „აღბათ, დღეს ადამიანები უფრო გულგრილები გახდნენ, ამას აღარ აკეთებენ“ – ამბობს ნანა.

ნანა იაშვილმა და მისმა თანამოაზრეებმა 1997 წელს OXFAM-ის ფინანსური დახმარებით შექმნეს დაეარსებინათ სადღეღამისო ცენტრი „ბელურები“, სადაც უსახლკარო ბავშვები დღისითაც იღებდნენ შესაბამის სერვისებს და ღამესაც ათევდნენ. თუმცა, ერთი დაწესებულება,

ცხადია, ვერ აუდიოდა ამდენ ბავშვს – მათი რიცხვი ისევ მატულობდა. ამიტომაც, ორგანიზაცია ნელ-ნელა ფართოვდებოდა, დაარსდა ცენტრები ქიათურაში, რუსთავეში, მარნეულში, ლანჩხუთში, გაფართოვდა მათი მუშაობის სფერო – დღეს არა მხოლოდ ქუჩაში მყოფ ბავშვებს ეხმარებიან, არამედ, იმათაც, ვინც სოციალურად დაუცველი ოჯახებიდანაა; აქვთ დღის ცენტრები შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვებისთვის, სადაც ხორციელდება სარეა-

**ბავშვებს,
რომლებიც ქუჩაში
აღმოჩნდნენ,
საზოგადოებაში
ინტეგრაციისთვის
და ტრავმებთან
გასამკლავებლად
უამრავი სახის
დახმარება
და სერვისები
სჭირდებათ.**

ბილიტაციო პროგრამები; მუშაობენ ბავშვთა უფლებების დაცვაზე.

„ბავშვი და გარემო“ ბოლო დრომდე უცხოური დონორების ფინანსური მხარდაჭერით არსებობდა. ბოლო წლებია, სახელმწიფო ჩაერთო და დღეს ორგანიზაციის ცენტრების უმეტესობა სახელმწიფოსგან ფინანსდება, მაგრამ ეს ფული იმდენია, რომ საარსებოდაც გაჭირვებით ყოფნით. ბავშვებს, რომლებიც ქუჩაში აღმოჩნდნენ, საზოგადოებაში ინტეგრაციისთვის და ტრავმებთან გასამკლავებლად უამრავი სახის დახმარება და სერვისები სჭირდებათ.

ქალაქის მერიამ „ბავშვსა და გარემოს“ აბასთუმნის ქუჩაზე საკმაოდ დიდი შენობა გადასცა, სადაც უნდა განთავსდეს სადღეღამისო ცენტრი მიუსაფარი ბავშვებისათვის და ინკლუზიური საბავშვო ბაღი შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე, სოციალურად დაუცველი ბავშვებისთვის. შენობა სარემონტოა, თუმცა, დღეს იქ ბავშვები მაინც ცხოვრობენ, რადგან წასასვლელი არსად აქვთ. ნანა იაშვილმა გადაწყვიტა საქველმოქმედო საღამო გაემართა და ისე მოეძიებინა თანხები შენობის გასარემონტებლად. მას მანამდეც ჰქონდა საქველმოქმედო საღამოების მოწყობის გამოცდილება – 1996 წლიდან მართავდნენ სხვადასხვა ღონისძიებას, სადაც ეპატიჟებოდნენ დონორ ორგანიზაციებს, ბიზნეს კომპანიებს, მერე, რაღაც პერიოდში წყვეტა ჰქონდათ და ორი წელია, ეს საქმიანობა ისევ განაახლეს. შარშან კონსულტაციის და ტრენინგის ცენტრმა CTC-მ, კონკურსი გამოაცხადა ფონდების მოძიებაზე და სხვა ორ ორგანიზაციასთან ერთად „ბავშვმა და გარემომაც“ მოიგო ეს გრანტი. ამ თანხით მოახერხეს „ქორთიარდ მარიოტში“ ღონისძიების მოწყობა, შემოსული თანხები კი სხვადასხვა პროგრამებზე გადაანაწილეს.

ნანა იაშვილი ამბობს, რომ წელს CTC-მ თანამშრომლების მიერ შეგროვილი ფული, 3000 ლარი გადასცა ორგანიზაციას და სწორედ ამ თანხით შექმნეს 18 მარტს საქველმოქმედო ღონისძიების გამართვა. მათ „მზრუნველთა საბჭოც“ ეხმარება, სადაც აქ მომუშავე საერთაშორისო ორგანიზაციების თანამშრომლები ან საელჩოების თანამშრომელთა მეუღლეები არიან გაერთიანებული, ძირითადად, უცხოელი ქალბატონები. სწორედ მათი საშუალებით დაუკავშირდნენ ბიზნესკომპანიებს. ღონისძიების გენერალური სპონსორი

„ომეგა“ იყო, საქველმოქმედო საღამო კომპანია „ბაგრატიონი 1884-ის“ დარბაზში მოეწყო, 256 სტუმარი მოიწვიეს, ბილეთები გაყიდეს და აუქციონი მოაწყვეს. ყველა ნივთი, რაც აუქციონზე გაიყიდა, ქართველი მხატვრების შემოწირულობა იყო. საღამოზე საკმაოდ სოლიდური თანხა მოაგროვეს, რომელიც, მართალია, შენობის მთლიანად გასარემონტებლად არ არის საკმარისი, მაგრამ სამუშაოების რალაც ნაწილს ნამდვილად ეყოფა.

საქველმოქმედო საღამოები ყველაზე ეფექტიანი გზაა ქართული ბიზნესისგან თანხების მოსაპოვებლად. მათ უამრავი მცდელობა ჰქონიათ დაეინტერესებინათ ბიზნესმენები უსახლკარო და სოციალურად დაუცველი ბავშვების პრობლემებით, მის 7-ულან, პროექტებიც წარუდგენიათ, მაგრამ ბიზნესის მონაწილეობა, როგორც წესი, ძალიან ფრავმენტული იყო. „შეიძლება, ერთჯერადად დაგვხმარებოდნენ, მაგრამ მცირედი იყო ეს დახმარება. ერთადერთი „საქართველოს ბანკმა“ უყიდა ბავშვებს რუსთავში სახლი და გაურემონტა. ბანკის თანამშრომლებმა ყველაფერი დიდი სიყვარულით გააკეთეს, თვითონ შეკერეს და ჩამოკიდეს ფარდები, სახლის მორთვაში მიიღეს მონაწილეობა და ვფიქრობ, თავადაც კმაყოფილები დარჩნენ“, – ამბობს ნანა იაშვილი.

ორგანიზაცია „ბავშვი და გარემო“ დღეს ერთი მტკივნეული პრობლემის წინაშე დგას. მათ წლების განმავლობაში ჰქონდათ მობილური სამსახური, ეს იყო დამაკავშირებელი რგოლი ქუჩასა ცენტრებს შორის. 2008 წლიდან, დაფინანსების არარსებობის გამო, მობილური სამსახური აღარ მუშაობს. ეს იყო პედაგოგი, სოციალური მუშაკი და ფსიქოლოგი, რომლებიც მთელ თბილისში აკონტროლებდნენ სიტუაციას. იცოდნენ, როდის და სად გროვდებოდნენ ბავშვები, მიდიოდნენ მათთან, ესაუბრებოდნენ, იმსახურებდნენ მათ ნდობას. პირველი შეხება ბავშვებთან სწორედ მათი მეშვეობით ხდებოდა. „ის, რომ წლების განმავლო-

ბაში უსახლკარო ბავშვები ქუჩაში, დღევანდელთან შედარებით, ცოტანი იყვნენ, ჩვენი პროგრამის დამსახურებაა, – ამბობს ნანა იაშვილი, – იმ პროგრამისა, რომელსაც UASAD და Save the children აფინანსებდა ექვსი წლის განმავლობაში. ამ ყველაფერმა რალაც გარკვეული ფონი შექმნა,

ქუჩიდან ბავშვები ჩვენს ცენტრებში ხვდებოდნენ და გარეთ აღარ ჩანდნენ. ბოლო ორი-სამი წელია, ისევ ბევრი ბავშვი გაჩნდა ქუჩაში, მობილური სამსახურის არარსებობის გამო ჩვენ დღეს ისე წარმატებით ვეღარ ვმუშაობთ, როგორც ადრე“.

ასულთა ქვეყანა

ავტორი: ანა კორძია-სამადაშვილი

გოგომ ზურგჩანთიდან საჩუქრების ამოლაგება დაიწყო: ნიჟარები, მებადურის შარვლები და უცებ – სქელტანიანი წიგნი, გამოცდილი მოგზაურის ჩანთისთვის მეტისმეტად მძიმე, და ჩემი მეგობრის შეძლება რომ ვიცი, მეტისმეტად ძვირი: „ასულთა ქვეყანა: ბავშვობა მოსოებთან, სადაც ქვეყანა ქალებისაა“.

„სასტუმროს ბიბლიოთეკიდან წამოვიღე“, – ამიხსნა გოგომ.

გარეკანზე ულამაზესი ქალი იყო გამოსახული. მე ფოტომოდელი მე-

გონა. ავტორი ყოფილა.

გოგომ მითხრა, რომ წავიკითხე, გავგიჟდი, და შენც გავგიჟდებოი. როგორც სელინჯერთანაა, ავტორთან დარეკვა მომინდა და აი, ნახავ შენც მოგინდება, ოღონდ უჩემოდ არ დაურეკო, ერთად დავურეკოთ. ზუსტად ვიცი, ეს მწერალი დააო.

წიგნის ავტორია იან ერჩე ნამუ. უფრო სწორად, ამბავს იან ერჩე ნამუ ჰყვება, მოყოლილი ამბავი ანთროპოლოგმა კრისტინა მათიემ ჩაინერა. შესანიშნავი ამბავია, შესანიშნავად

დანერილი. ჩემი გოგო მართალი იყო: წავიკითხე და გავგიჟდი, და ამიტომ ვერც იმას ვამტყუნებ დიდად, ვინც წიგნი ამწაპნა. „ასულთა ქვეყანა“ მეტისმეტად დიდი ცდუნებაა, თან, შეიძლება, პირველ გვერდზე რომ ეწერა, თუ სხვა წიგნს დატოვებ, ეს წაილეო, დაიჯერა. სანაცვლოდ არაფერი დაუტოვებია, მაგრამ მაინც.

იან ერჩე ნამუსთან ჯერ არ დავგერეკავს და არც მიგვიწერია, მაგრამ ამას მაინც ვიზამთ. მანამდე კი გიამბობთ იმას, რაც მის შესახებ მისივე

ნიგინიდან და შემდეგ სხვა ნიგინებიდან გავივი.

იან ერჩე ნამუ ლუგუს ტბის პირას, ჰიმალაებში, პატარა სოფელში დაბადებული გოგოა. რომ გაჩნდა, იმდენს ტიროდა, ყველა შეანუხა. როცა ერთმა ქალმა დედამისის სთხოვა, შენ ხომ გოგო ისედაც გყავს, გეხვეწები, ეს მტირალა ჩემს ბიჭში გამიცვალო, მთელმა ოჯახმა გაიხარა – დედამ, ბებიამ, დამ. ოღონდ გოგომ ახალ დედასთანაც ისევე იტირა, და ის ქალი კინალამ შეიშალა, და ბავშვი ლუგუს ტბის ნაპირას, პატარა სოფელში დააბრუნა. ძალიანაც უნდოდა, სახლში გოგო ჰყოლოდა, მაგრამ ეს გოგო, რაღაც, მეტისმეტად აუტანელი იყო.

მოსოების პატარა სოფელი განსაკუთრებული ადგილია. საერთოდ, მოსო განსაკუთრებული ხალხია – მათთან ყველაფერს ქალები განაგებენ. მოსოს ქვეყანა ერთი დიდი კომუნაა. სხვანაირად არც გამოვა – მეტისმეტად მკაცრი მიწაა.

„ასულთა ქვეყანას“ რომ ვკითხულობდი, ერთი უფროსი მეგობრის სიტყვები გამახსენდა, რომელიც დიდი ხნის განმავლობაში უსასტიკეს ჩრდილოეთში ცხოვრობდა. მან მიაბო, რომ იქ ჩასულეები ძალიან ხშირად გიჟდებიან, თუ ძილი არ იციან ან საკუთარი თავი ებრალებათ ხოლმე. აქაც მსგავსი ვითარებაა, ოღონდ მოსოდ ყოფნა გადარჩენისთვის ბრძოლა არაა, უბრალოდ, ხალხი ასეთია – ლალი.

დედამინაზე სულ 30 ათასი მოსოა. ისინი ლუგუს ტბის ირგვლივ ცხოვრობენ, წმინდა მთის, გამუს ძირას, ჩინეთის სამხრეთ-დასავლეთით. მათ საკუთარი რელიგია აქვთ, დაბა – ცოტა შამანური ამბავია, და თითქოს ტიბეტურ ბუდიზმსაც იზიარებენ.

მოსოს მინაზე მატრიარქატია. „დედამინის უკანასკნელი მატრიარქატი“.

მოსო ქალები არ თხოვდებიან. მათ სიცოცხლის განმავლობაში რამდენიმე საყვარელი ჰყავთ, და ამ „ნარმა-ვალი კაცების“ შვილები დედის სახლში რჩებიან.

„სიყვარული“, – ეუბნება ჩვენს გამირს დედა, – „სახის კანისთვის და-

ლიან კარგია“.

ჩვენი გამირის დედა შესანიშნავი ქალია. მას ცალ ხელში პაპიროსი უჭირავს, მეორეში – კრიალოსანი. სულ ახალგაზრდა, მაგრამ ბრძენი ქალია, და გამირმა ზუსტად იცის, თავის სამშობლოშიც და მერეც, შორეულ მიწაზე, რომ დედამისის დარი არავინაა. სენტიმენტალობა მოსოს არ ახასიათებს – როცა საჭირო ხდება, ის მშვიდად ჰყიდის დედის ერთადერთ საჩუქარს, სამაჯურს, მაგრამ საჩუქრები ხომ სწორედ იმისთვის არსებობს, რომ გვახარებდეს. „დედის სახსოვარი“ სამაჯურზე გაცილებით

მეტია: არაჩვეულებრივი გარეგნობა, ხმა, რომელიც იალალებზე იაკებს ნუსხავდა და თვით ჰიმალაების ალტაცებას იწვევდა – აბა, ასეთ გოგოს რაღაც საკონცერტო დარბაზი როგორ შეაშინებდა?

შესანიშნავი დიალოგი იყო: სცენაზე პირველად გასვლის წინ ჩვენს გამირს ეკითხებიან, ხომ არ ლელავო. რატომ უნდა ველავდეთ? აი, სცენაზე რომ უნდა გახვიდეთ. გოგო დაიძაბა და იკითხა: რამე უნდა მიქნან? მას უთხრეს, არა, მაგრამ ამდენი ხალხის წინ ხომ უნდა იმღერო. „რა სასაცილოა“, – იფიქრა გოგომ.

მოსოს გოგოს უამრავი რამ ეჩვენებოდა სასაცილოდ და, რომ დაუკვირდეთ, მართლა – რა სასაცილოა! ეუბნებიან, რომ ლამაზი ფეხები აქვს – გაგიგონია? ლამაზი ფეხები! ლამაზი შეიძლება იყოს თვალები, თმა, ხელები... „მონიეთ!“ – მოუწოდებდა მრავალი წლის მერე იან ერჩე ნამუ ქალებს თავის ნიგნში „თუ ნამუს შეუძლია, ე.ი. შეიძლება“ (ამ ნიგნის შესახებ მხოლოდ ნამიკითხავს, ხელში არ ჩამვარდნია – ა.კ.ს.), – „მონიეთ და აჩვენეთ ყველას თქვენი მშვენიერი ხუთი თითი!“ ფეხები და ლამაზი? ფეხები იმისთვისაა, რომ გატაროს – და იან ერჩე ნამუს მისი მშვენიერი ფეხები ყველგან ატარებს, ცხრა მთას იქითაც – ამ სიტყვის (თუ სიტყვების?) სრული მნიშვნელობით.

მოკლედ, „ასულთა ქვეყანა“ ძალიან კარგი ნიგნია, მისი გამირი კი – ძალიან კარგი გოგო. ამიტომ სულ არ გამიხარდა მის შესახებ რაღაცების კითხვა – ხალხი შურიანია. ამათ მოსმენას მირჩენია, ისევე ჩემს მეგობარს დაველოდო, და მერე ერთად დავურეკავთ იან ერჩე ნამუს. აუცილებლად დავურეკავთ და შევხვდებით, და ძალიან კარგ დროს გავატარებთ და მაგარ ამბებსაც მოვისმენთ. მეც მივხვდი, რომ იან ერჩე ნამუ დაა, და ძალიან გვინდა, ერთად ვიყოთ, ცოტა ხნით მაინც, ჩვენ და ეს ჩვენი მოსო და.

ისე, ძვირფასო ნიგნის ქურდო, თუ ამას ნაიკითხავ, ჩემი „ასულთა ქვეყანა“ დამიბრუნე, რა. სად მაქვს ამ ნიგნის გამოსანერი წნ ევრო...

ერთი ქალაქის ქალების ამბები

ავტორი: ანა კორძია-სამაღაშვილი

გავიცანი მარტინ სტანკოვსკი. ჩვენს ზურგსუკან იდგა კიოლნის საკათედრო ტაძარი, წინ, როგორც ერთი პოეტი იტყოდა, „მშვიდად მიედინებოდა რაინი“, ბატონი სტანკოვსკი ჰაინრიხ ბიოლის და თავისი ქალაქის შესახებ მიყვებოდა, და მე ძალიან მომწონდა მისი ნაამბობიც და თავად ბატონი სტანკოვსკიც.

ბატონმა სტანკოვსკიმ მითხრა, რომ კიოლნი დიდია, ამიტომ რამდენიმე დღით ჩამოსულს შეიძლება თავგზა ამბნეოდა, და ეს რომ არ მოხდეს, ყველაფერს ნუ მიაწყდები, სულ რამდენიმე ამბავზე გაამახვილეო ყურადღება. ლიტერატურული ფესტივალი – თავისთავად, დანარჩენი კი...

– მაინც, რა? – ვკითხე მე.

– აი, თუნდაც, ქალები, – მომიგო მან.

ქალები ნაკლებად მინტერესებს.

– რატომ? – გაიკვირვა ბატონმა სტანკოვსკიმ, – აბა, დომზე უნდა დანერო?

არა, არც მიფიქრია.

– მისმინე, – დაიწყო მარტინმა, – აქ, სადაც ახლა ვდგავართ, 1333 წლის 24 ივნისს პეტრარკა იდგა. რაღაც წარმართული დღესასწაული იყო. კი, აქ, წმინდა კიოლნში...

პეტრარკა იდგა და საოცარ სურათს შესცქეროდა:

„მთელი ნაპირი ქალებით იყო სავსე. გავოცდი! მოწყალე უფალო, რა ლამაზი სხეულებია, რა სახეებია, რა კაბებია! ვისი გულიც სხვა ვნებას არ ექნებოდა შეპყრობილი, აქ აუცილებლად იპოვნიდა თავის სიყვარულს. ამაღლებულ ადგილას დავდექი და ყველას ვხედავდი, საზეიმოდ გამონწყობილებს.

ცოცხალი, ვნებიანი ქალები, ზოგი – სურნელოვანი ყვავილების გვირგვინით შემკული, მათ მკლავები თითქმის იდაყვებამდე გაემიშვლებინათ. მდინარეში ხელებს და თეთრ მკლავებს იბანდნენ და ჩემთვის უცნობ ენაზე რაღაც სიტყვებს ბუტბუტებდნენ, რას ამბობდნენ – არ ვიცი. მითხრეს, რომ ეს უძველესი ადათია, რომ ხალხი დარწმუნებულია – მთელი მომავალი წლის ჭირ-ვარამი ამ დღეს მდინარეს გაჰყვება...”

მაგრამ მშვენიერი კიოლნელი ასულების დიდი ჭირ-ვარამი წინ იყო, და ეს განსაცდელი მამა-რაინის დიდმა წყალმაც ვერ წაიღო.

თურმე, 1487 წელს, ინოკენტი VIII განკარგულებით, დომინიკანელმა ბერებმა, ინკვიზიტორებმა იაკობ შპრენგერმა და ჰაინრიხ კრამერმა – ამ უკანასკნელს ლათინურად ლამაზი სახელი ერქვა: ინსტიტორის, – დანერეს წიგნი სახელწოდებით *Malleus Malificarum*, იგივე *Hexenhammer*. თარგმნა ცოტა მიჭირს, ალბათ, „კუდიანების ურო“ გამოვა.

მიუხედავად ბნელი დროისა, წიგნს მოწინააღმდეგეები გამოუჩნდნენ, მაგრამ პაპმა კუდიანების რწმენა და, შესაბამისად, დევნა, ძალიან სამართლიან საქმედ გამოაცხადა, რის შემდეგაც *Hexenhammer* გამოაქვეყნეს – და დაიწყო!

ძალიან ვნანობ, რომ ეს წიგნი ნავიკითხე. ყველაფერი მარტინ სტანკოვსკის ბრალია. მან მითხრა, რომ დომინიკანელებს ჰყავდათ საამაყო დომინიკანელი – ალბერტუს მაგნუსი, იგივე „გერმანელი“, იგივე *Doctor universalis*, და სამარცხვინო დომინიკანელი – ჰაინრიხ ინსტიტორისი. მეც ვიფიქრე, ნავიკითხვა რამეს და მერე ბატონ სტანკოვსკისთან მიწერ-მოწერის საბაბი მექნება-მეთქი. რაღა ინსტიტორისი ჩამივარდა ხელში...

მის წიგნს თუ დავუჯერებთ (სხვათა შორის, ეს წიგნი ორასი წლის განმავლობაში 29-ჯერ გამოიცა), ყველა ქალი კუდიანია. ამის დასადგენად საკმარისია, ვინმე უჩივლოს, ენატანიები კი, მოგეხსენებათ, არ იღვიან. კუდიანობის უტყუარი დასტურია ბრალდებულის ქცევის თავისებურებები და

გარეგნობა – ამათ ქვემოთ ჩამოვთვლი და აბა, ვნახოთ, ვინ გადარჩება – და ჭორები – ვფიქრობ, ეს პუნქტი შეიძლება უკომენტაროდ დავტოვოთ.

კუდიანობა შემდეგ საქმეებში ვლინდება: კავშირი ეშმაკთან, გაფრენა (გაგიჟებაზე კი არა, ნამდვილ ფრენაზეა საუბარი), კუდიანების თავყრილობაზე დასწრება და მოჯადოება, ანუ ჯადოს გაკეთება.

მიუხედავად იმისა, რომ თავად წიგნის ავტორებიც უწყოდნენ, ვინ იყო ყველა უბედურების თავი და თავი, ისინი მას, ცხადია, ვერაფერს აკლებდნენ და ამიტომ კუდიანებს სჯიდნენ, ანუ ქალებს. წიგნის ბოლო ნაწილში, რომლის ნაკითხვაც, მერწმუნეთ, ძალიან ძნელია, მოთხრობილია, თუ როგორ უნდა მოიქცნენ სინმინდის სადარაჯოზე მდგომნი იმისთვის, რომ წარმატებას მიაღწიონ, ანუ კუდიანი გამოავლინონ და დასაჯონ. კუდიანების დაკითხვის ტექნიკის, „ჩამჭრელი კითხვების“ ჩამონათვალის და მსგავსების გარდა, აღწერილია მათი წამების ხერხებიც. იაკობ შპრენგერი და ჰაინრიხ კრამერი მხოლოდ თეორეტიკოსები არ იყვნენ, ისინი სიტყვას საქმიანად ამტკიცებდნენ.

ჯადოქრებს, კუდიანებს და მსგავსებს მანამდე ერწოდნენ და მერეც – სხვადასხვა მონაცემების თანახმად, ამ ბრალდებით სიკვდილმისჯილთა რიცხვი 60-დან 100 ათასამდე მერყეობს. მე მეგონა, რომ მსგავსი პროცესები მხოლოდ ბნელ შუასაუკუნეებში იმართებოდა, მაგრამ თურმე *Hexenhammer*-ის საფუძველზე ადამიანებს ნიუტონის და დეკარტის, კანტის და მოცარტის, შილერის და გოეთეს დროსაც წვავდნენ! მოსამართლეები მეცნიერები და უნივერსიტეტების პროფესორებიც იყვნენ! ევროპაში კუდიანი ბოლოჯერ შევიცარიაში, 1782 წელს ავიდა კოცონზე!

მარტინ სტანკოვსკიმ მიაბო, რომ ერთ ფრანგ ისტორიკოსს, ჟიულ მიშლეს, დაუწერია წიგნი „კუდიანი და ქალი“, რომელიც დღემდე შთააგონებს ფემინისტური მოძრაობის იდეოლოგიებს. მიშლეს ვერსიის თანახმად, კუდიანებთან ბრძოლა ერთგვარი „ქალების ჰოლოკოსტი“ იყო.

– მართალია, – დასძინა მარტინმა, – ჯადოქრობაში ბრალდებულთა, დაახლოებით, მესამედს მამაკაცები შეადგენდნენ, ხოლო ბრალმდებლები, თუ დამბეზლებლები, თუ მოწმეები, უმეტესად, ქალები იყვნენ.

ალარ მინდა ალარც კუდიანები, ალარც დომინიკანელები. ალარ ვარ კარგად. საერთოდ, მოდი, რაინს გავუყვეთ და რამე კარგი ვთქვათ, კარგი, მარტინ სტანკოვსკი?

ცნობისთვის:

Hexenhammer-ის თანახმად, კუდიანია ყველა, ვინც

ეკლესიაში იშვიათად ან ხშირად დადის;

დაკითხვისას წარბშეუხრელად დგას ან თავს იცავს;

ჭექა-ქუხილის დროს ყანაში იყო;

უკვე გამოვლენილი კუდიანის ნათესავი ან მეგობარია;

ბალახს ან ყვავილებს კრეფდა;

სამშობლო არ გააჩნია;

ცუდი სახელი აქვს: შვილები ხშირად ავადმყოფობენ, ქმარს უგუნებობა სჩვევია და მსგავსები;

კუდიანს ჰგავს, ანუ არის ჭლელი, ცალი თვალი გაურბის, სხვადასხვა ფერის თვალები აქვს, ცაციაა, მეტისმეტად ლამაზია, მეტისმეტად უშნოა, არაფრით გამოირჩევა, და ა.შ.;

მოხუცია;

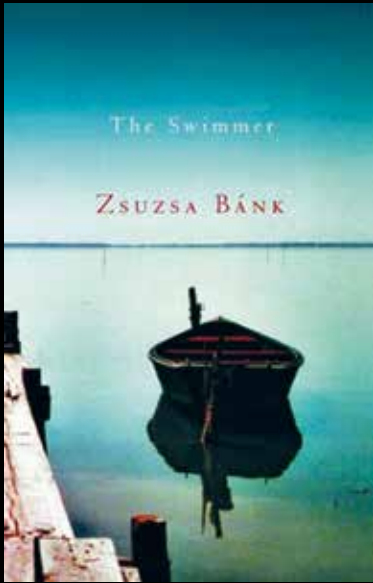
სხეულზე ზოგ ადგილას მგრძნობელობა არა აქვს – *stigma diabolicum*.

ადვილი შესამომწებელია – გაუყრი ნემსს, და თუ აყვირდება, მეორეგან გაუყრი, თუ კიდევ იყვირებს – მესამეგან და ასე. საბოლოოდ, ცხადია, ვეღარ იყვირებს, კუდიანი;

ცრმელი არ სდის;

ძალიან გამხდარია. ასეთი ქალის დაკითხვა ყველაზე იოლია: ვინაიდან ცნობილია, რომ კუდიანები არ იძირებიან, გამხდარ ქალს წყალში ჩააგდებ. თუ დაიხრჩო, არ ყოფილა კუდიანი, ღმერთმა აცხონოს, ხოლო თუ არ დაიხრჩო...

დავიჯერო, არცერთი პუნქტი არ შეგეხობთ? ცხადია, ქალებს მივმართავ, მხოლოდ ქალებს.

ტბა

ავტორი: ანა კორკაჩია-სამაღაშვილი

ნინა შნაიდერს არაფერი დაეჯერება. ვთხოვე, რამე სახალისო წიგნი ჩამომიტანე-მეთქი და პრუსტი ჩამომიტანა. კინალამ მოკალი. მეორედ ჭკუა ისწავლა: ისეთი იყო „ჩრდილოეთის ქარს ერევა“, რომ სავარჯიშო დარბაზში, ველოსიპედზე მჯდომმა ბოლომდე წავიკითხე და რამდენიმე დღე საერთოდ ვერ ვინძრეოდი, და ახლაც სადღაც ხეტიალობს ჩემი წიგნი, და ხანდახან ხმა მომდის, ვინც კი წაიკითხა, ყველას ძალიან მოსწონსო. მაგრამ ეს სხვა წიგნია, სხვა ამბავია.

მე ნინას მესამე საჩუქარზე გიამბობთ. „მოცურავე“, ჟუჟა ბანკ. მე მგონი, ასე ჰქვია, ყოველ შემთხვევაში, მე ასე ვკითხულობ. ქალი უნგრელია. ოდესღაც სლავისტს, მასწავლეს, რომ უნგრული ეკუთვნის финно-угорская группа языков-ს, და ისეთი დაჩაგრული, როგორიც უნგრეთსა და ესტონეთში ვიყავი, მეტი არსად ვყოფილვარ. უნგრეთს რა უშავდა, გერმანული ეყურებოდათ – ოდესღაც იმპერიის სიყვარულით, – ესტონელებს კი 90-იანებში ყველა ენა სძულდათ, ისევე, როგორც ჩემი შავი თმა. მე იმ ენებისა, რომლებიც финно-угорская группа языков-ს მიეკუთვნება, არაფერი გამეგება. მაგრამ ესეც სხვა ამბავია.

იმას მოგახსენებდით, რომ ავტორის სახელიც ვერ წამიკითხავს წესიერად, და 50-60-იანი წლების უნგრეთისა ხომ საერთოდ არაფერი ვიცოდი. და უცებ – „მოცურავე“. არაჩვეულებრივი წიგნი.

ამბად დიდი არაფერი ამბავია. დედას ვინ არ მიუტოვებია. კუჭტი მამა ვის არ ჰყოლია. უმცროსი ძმის გამო ვინ არ ღელავს. ვის არ უნდა სახლში ყოფნა. კარგი. გავიგეთ. მერე?

ჟუჟა ბანკი ისე წერს, რომ, მეორეკლასელივით, ათას მიზეზს ვეძებდი, ოღონდ კი რომანი არ დამემთავრებინა და ეს სიხარული გამეწელა, გამეწელა. ის, რასაც მე ვგრძნობდი, დაწერა ჰუბერტ შპიგელმა – წარმოდგენა არა მაქვს, ვინაა – და მე ცოტა ვიღარდე, რომ ამ სიტყვების მოძებნა ვერ შევძელი: „ჟუჟა ბანკის რომანი რას შევადარო, არცკი ვიცი. ის ჰგავს უქარო ღამით ტბის ნაპირამდე მოსული ტალღების ხმას, ისეთი მშვიდია, ისეთი წყნარი, რომ გინდა, საათობით უსმინო და ისიც კი დაგავიწყდება, რომ, რასაც გიყვებიან, ტრაგედიაა.“

„მოცურავე“ ტრაგედიაა. დიდი ოცნებებია და დიდი სევდა – და-ძმა და მათი მამა უმიზნოდ მოგზაურობენ, შეუძლებელ ბედნიერებას დასდევენ.

400-მდე გვერდზე ავტორი თითოეულ აბზაცს ისე ამთავრებს, როგორც თამამად შეეძლო, მთელი რომანი დაემთავრებინა. ცოტა სიგიჟეა – მორჩა, მაგრამ კიდევ გინდა, სულ გინდა. კიდევ, კიდევ, კიდევ...

ახლა მეც თუ რამე დამეკარგება ხოლმე, ვამბობ, რომ იშტიმ წაიღო. თუ გაუგებარი ქრიალია – ეი, იშტის რატომ არ სძინავს? და ძალიან ველი ზაფხულს, იმიტომ, რომ აქამდე ტბა არ მიყვარდა, ახლა კი ვიცი, რომ ტბა ძალიან კარგია, და ერთად შევცურავთ ტბაში, მე და იშტი, ყველაზე მაგარი მოცურავე ბიჭი. „მოცურავე“. ეს რა იყო.

ნინა შნაიდერი ახლა ნიგერიაშია და არაფერს მწერს. როცა „მოცურავეს“ კვითხულობდი, ყოველდღე წერილებს ვუგზავნიდი, მგონი, მთელი წიგნის შინაარსი ვუამბე – ვითომ ისე არ იცის... ვინ გიპასუხა! ეტყობა, ძალიან ბედნიერია და წერისთვის არ სცხებლა.

ნეტა, სულ ასე იყოს. ნინა ძალიან კარგი გოგოა და ეკუთვნის. მაგრამ მე მაინც იმედი მაქვს, რომ თავის დიდ ბედნიერებასთან ერთად ისევე მოვა ჩემთან და კიდევ რამე გიჟურ წიგნს ჩამომიტანს. არა პრუსტს და „ჩრდილოეთის ქარს“, არამედ „მოცურავისთანა“ სიგიჟეს.

კოვე
შარჯანიშვილის
სახელობის
სახელმწიფო
დრამატული თეატრი

ხოვნი

აკა მორჩილაძე

რეჟისორი დავით საყვარელიძე

ქართული ავანგარდი 1910-20

ავტორი: ნინო ჩიბაძე

1913 წელს 21 წლის კირილ ზდანევიჩი პარიზში მიემგზავრება. ის ბინას მონპარნასზე, კაფე „როტონდის“ მახლობლად ქირაობს, რომლის სმირი სტუმრები პიკასო, მოდილიანი, შაგალი და სხვა ცნობილი მხატვრები არიან. კირილი უკრაინელი წარმოშობის ავანგარდისტი სკულპტორის, ალექსანდრე არხიპენკოს სახელოსნოში იწყებს მუშაობას და ცოტა ხანში პერსონალურ გამოფენასაც მართავს. ახალგაზრდა მხატვრის ნამუშევრებს პიკასოც ნახულობს, შეფასებისთვის კი კედელზე ასეთ წარწერას ტოვებს „5+ პიკასო“.

კირილ ზდანევიჩის შემთხვევა გამო-

ნაკლისი არ ყოფილა. მეოცე საუკუნის 10-20-იანი ქართული კულტურის ისტორიაში გამორჩეულად საინტერესო პერიოდი: ალბათ, ერთადერთი ეპოქა, როცა ქართული ხელოვნების განვითარება თითქმის ყველა მიმართულებით ევროპის თანადროულად მიმდინარეობს. მხატვრობა, კინო, ლიტერატურა, მუსიკა – მსოფლიო მასშტაბის შედეგები ყველა სფეროში იქმნება. ინოვაციური იდეებით, სტილისტური დახვეწილობით და თვითმყოფადობით გამორჩეული ქართველი არტისტები სმირად ექცეოდნენ ევროპელი სახელოვნებო წრეების ყურადღების ცენტრში.

დავით კაკაბაძის წერილები ევროპულ გამოცემებში, მსოფლიოში აღიარებული მხატვრების წერილების გვერდით იბეჭდებოდა. ილია ზდანევიჩი კი მაქს ერნსტთან, ჟორჟ ბრაკთან და პიკასოსთან თანამშრომლობდა. მარსელ დეშამპმა გუგენჰაიმის მუზეუმში გამოსაფენად ევროპელი არტისტების საუკეთესო ნამუშევრებთან ერთად დავით კაკაბაძის 160 ნამუშევარი აარჩია.

გამოფენა, რომელიც გასულ თვეში ლიტერატურის მუზეუმში გაიხსნა, სწორედ ამ პერიოდის ქართულ ხელოვნებას ასახავს. დავით კაკაბაძის, ზდანევიჩის, პეტრე ოცხელის, ლადო გუდიაშვილის

ირაკლი ბამრაქაძე. ასეი გასა, ე. ტოლერი, რუსთაველის თეატრი 1923, თბილისის კინოს, თეატრისა და მუსიკის სახ. მუზეუმი

და სხვა ავანგარდისტი არტისტების ფერწერულ და გრაფიკულ ნამუშევრებთან ერთად აქ 10-იანი და 20 იანი წლების გამოცემების და წიგნების პრინტიბიცაა წარმოდგენილი. ცალკე ოთახი ეთმობა კინოს: მიხეილ კალატოზიშვილის, კოტე მიქაბერიძის და მიხეილ ჭიაურელის ადრეული ნამუშევრები აქ ვიდეოინსტალაციის სახითაა წარმოდგენილი.

მოდერნიზმის ეპოქაში მოღვაწე ქართველი არტისტები თავს ფუტურისტებს უწოდებდნენ. ტერმინები: დადა და ავანგარდი მაშინ აქ ჯერ კიდევ არ იყო დამკვიდრებული. საინტერესოა, რომ დადაიზმის კონცეფცია საქართველოში

პირველად ლადო გუდიაშვილმა შემოიტანა. 1919 წელს პარიზში მოგზაურობისას მან კირილ ზდანევიჩს წერილი გამოუგზავნა, სადაც აღნიშნავდა: „ის რასაც ჩვენ ვაკეთებთ, ძალიან ახლოსაა დადაიზმთან“.

ნანყვეტი ქართველი ფუტურისტების მანიფესტიდან: „უარყოფთ წარსულს, რადგან იგი არის სამლოცველო ბებრების და მომაკვდავების. საუკუნეებით იცქირობოდნენ უკან და საუკუნობითვე დარჩა საქართველო მომავლის გარეშე. ქართული პოეზიის დამახასიათებელი თვისება იქნება გაქანება, სითამამე და ამბოხება. ქართული სული არასდროს

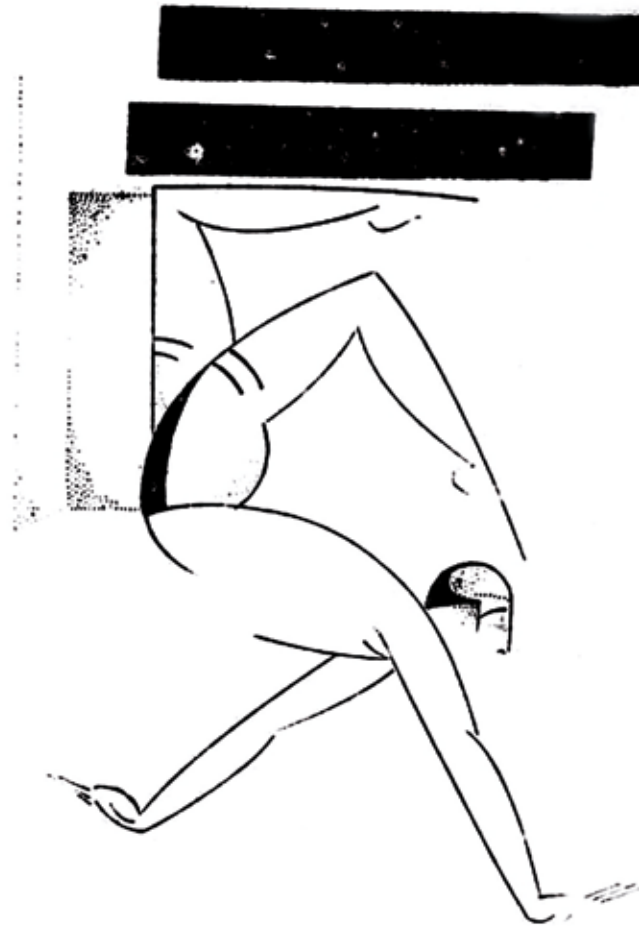
არ იყო დატვირთული ცრემლებით. ჩვენ ვინამეთ სიტყვა დინამიკური, ქეზაფივით რომ სწავს საოპერაციო სხეულს, საქართველო იყო სწრაფი და ფზიზელი. იგი მომავალში უნდა მიჰქროდეს ელექტრონთან ერთად.“

ნიკოლოზ თავდგირიძე, აკაკი ბელიაშვილი, დავით გაჩეჩილაძე, ბესარიონ ულენტი, სიმონ ჩიქოვანი, გრიგოლ ორაგველიძე, პოლ ნოზაძე, ალექსანდრე გაბესკირია, მზია ერისთავი.

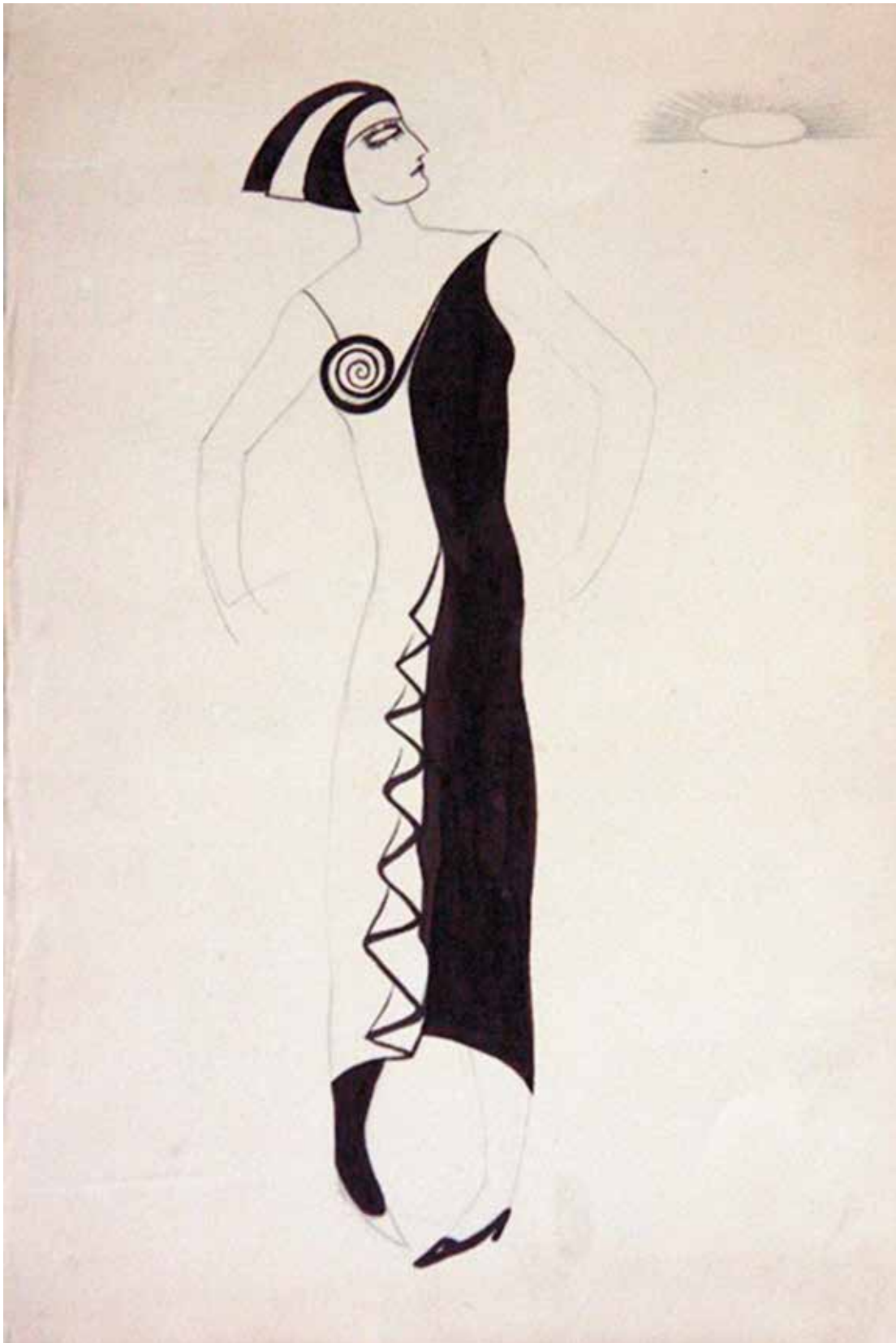
თბილისი, 1922 წელი, 67 მაისი

ირაკლი გამრეკელი, გრაფიკული სერია „შირაი“, ლითონგრაფია, 2026, 1920-იანი წლები, ირაკლი გამრეკელის სახლ-მუზეუმი

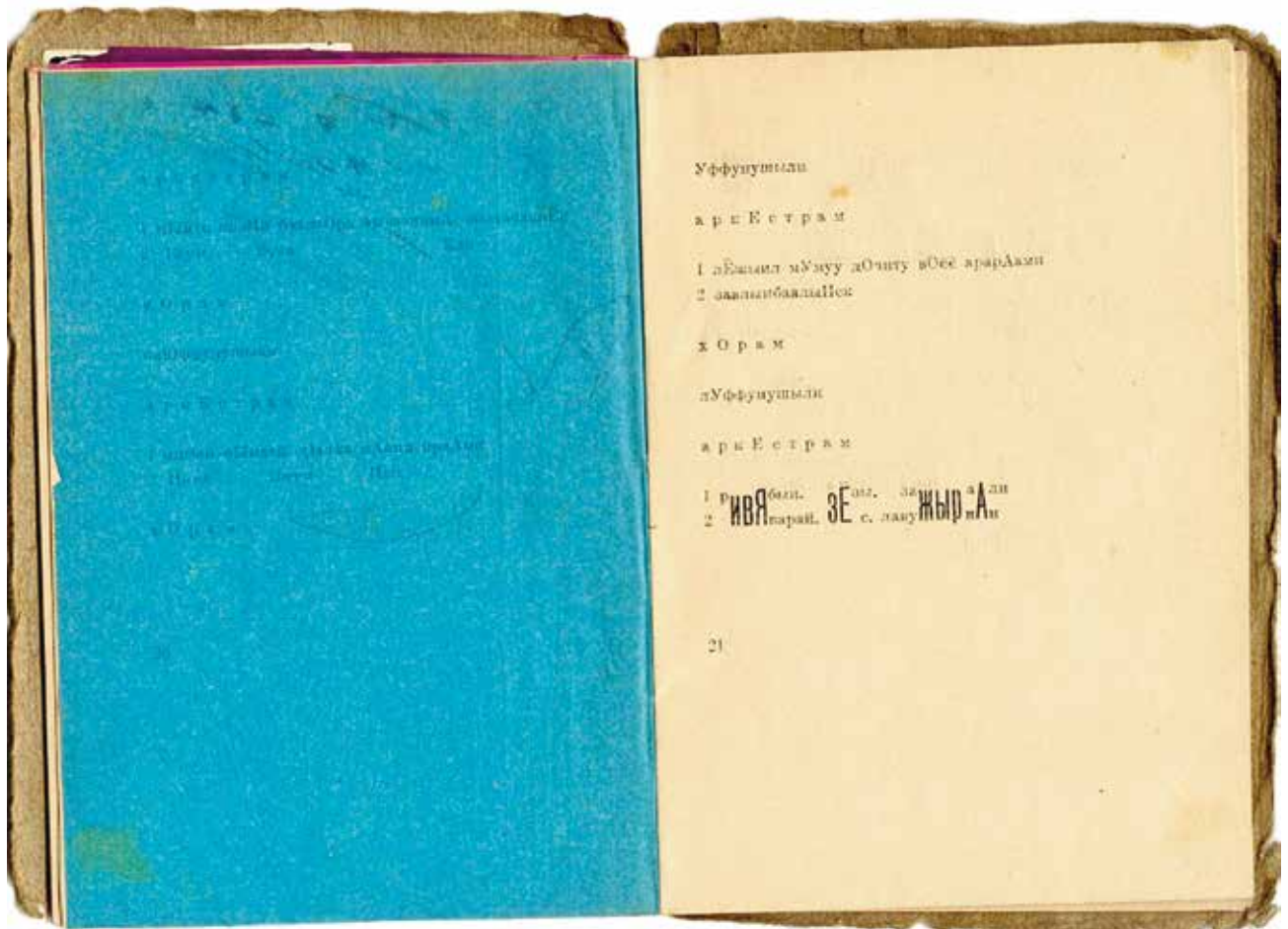
10

კირილ ზდანევიჩი, ვასილ კამენსკის ნიშნის რკინაბეტონის პოემა ყდა, ტფილისი 1918

ლადო გუდიაშვილი, ჯოისტრიტი, ქალაქი, აკვარელი, თბილისი 1933,
კოტე მარჯანიშვილის სახელობის თეატრის კოლექცია

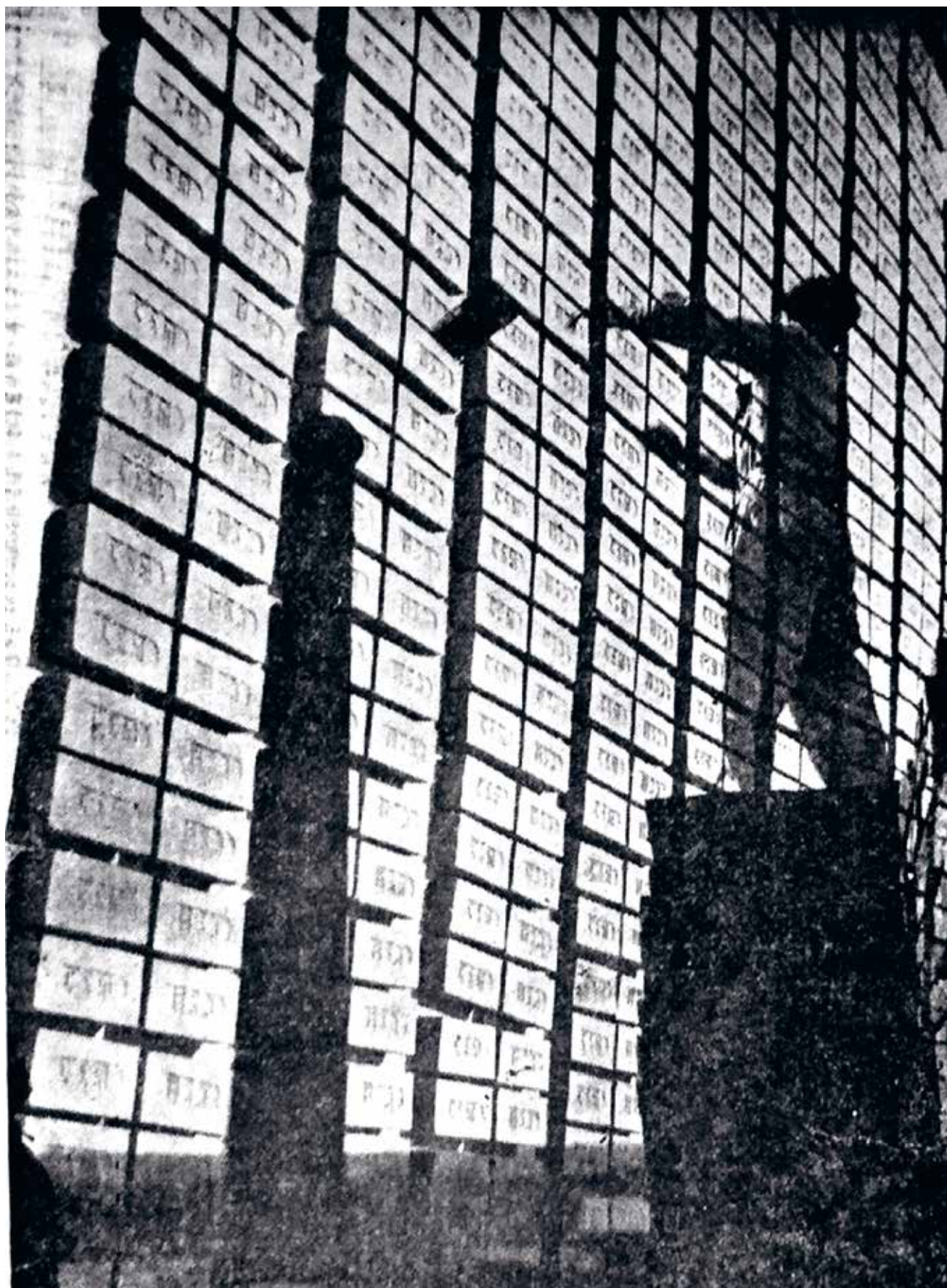
ილია ზღაწევიძი, ზბა იაკობი, არტიკული ლაღინსტური ნიგნი, 41°, ტფილისი 1920

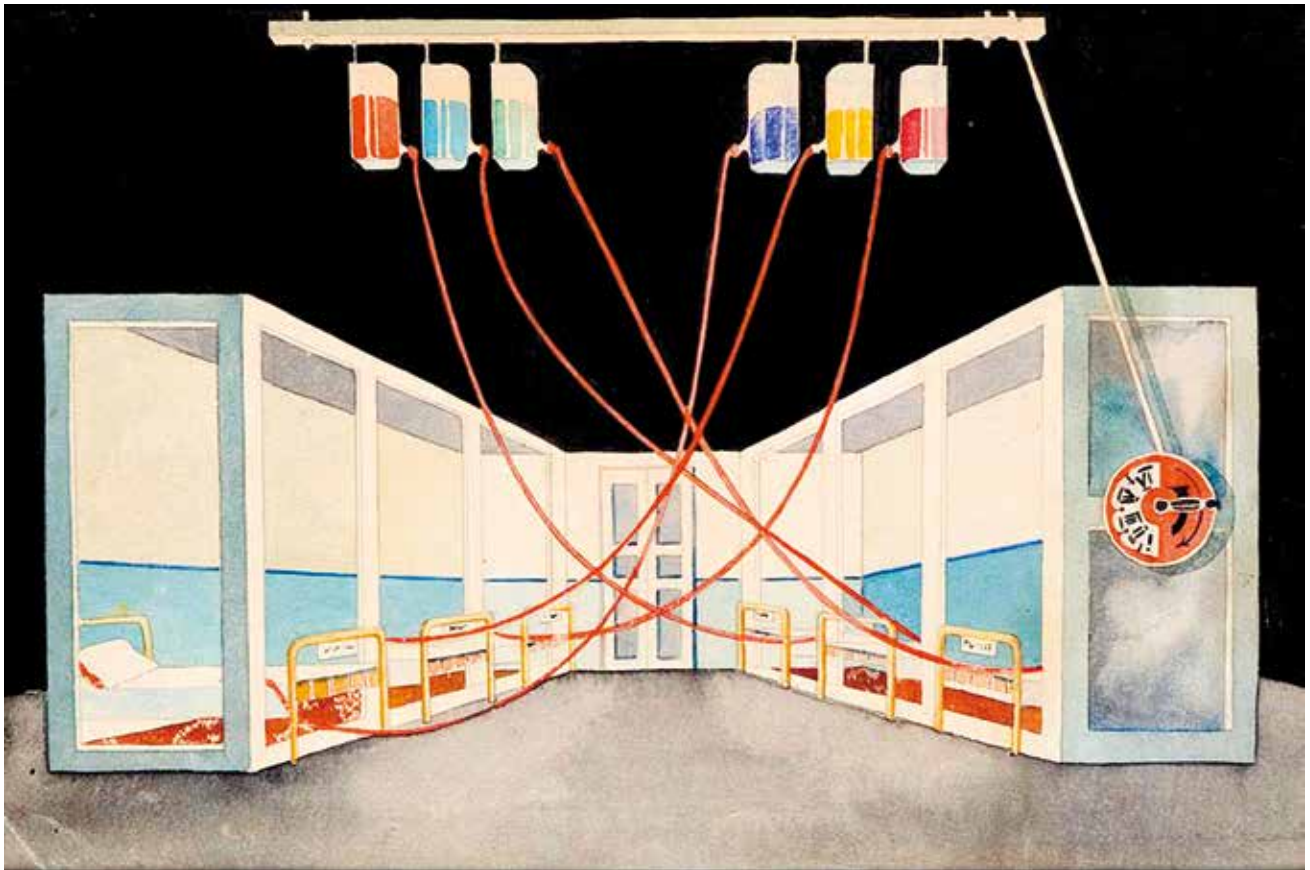
დავით ქაქაბაძე, HUE, ფოტოგრაფია, პარიზი 1920, თეზურ სანავას არქივიდან

ირაკლი გამრეკელი, კამლეტი, შექსპირი, რუსთაველის თეატრი 1925, თბილისის კინოს, თეატრისა და მუსიკის სახ. მუზეუმი

მხეილ კალატოზიშვილი, ფოტოგრაფია, შურალილან „მეგარსხანეობა“, თბილისი 1928, N 2

პეტრა მოსხალი, ყოფილი ჯარისკაცი შვეიცი, ქალაქი, აკვარელი, ტოლინი 1931, თეატრის, მუსიკის, კინოსა და ქორეოგრაფიის სახ. მუზეუმი

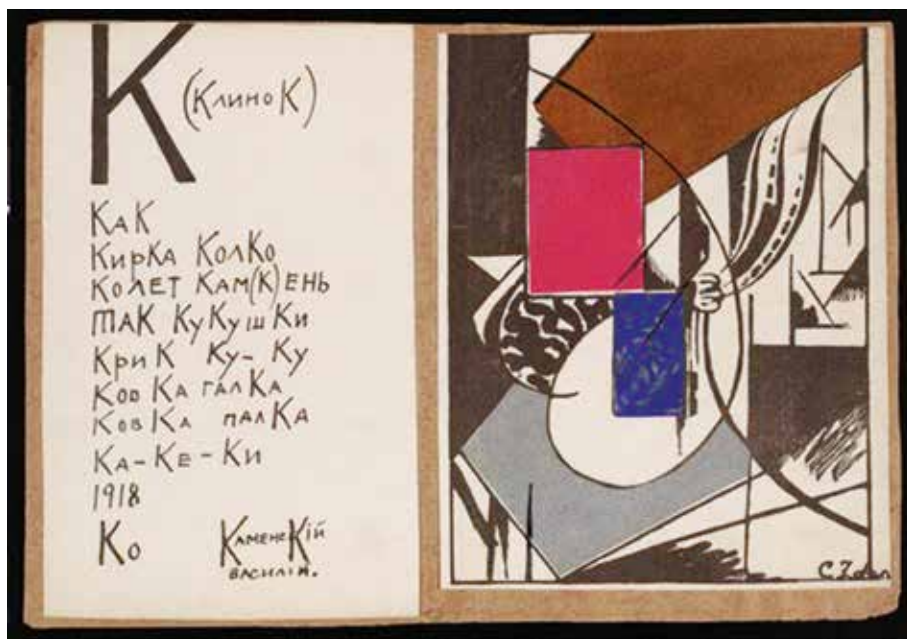

კირილ ზლანევიჩი, ბრაფიკული ფურსელი, ქალაქი, ტუში, აკვარელი, ტფილისი, 1920 წელი, დაფინანსებულია კოლუმბიიდან

ლია ზლანევიჩი, ლაღავი ლა ფა, არტიტული დადაისტური ნიგნი, პარიზი 1923

ქირილ ზმენევიჩი, ფერადი ბრაუნიკ ვასილ კაპენსონს ნიშნის „რაინაბატონის კოფა“, ტფილისი 1918

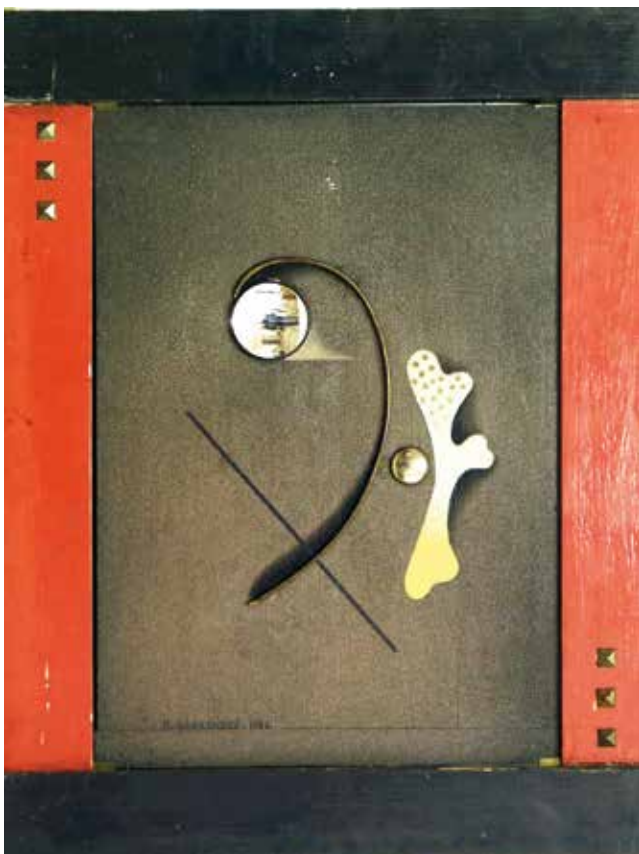
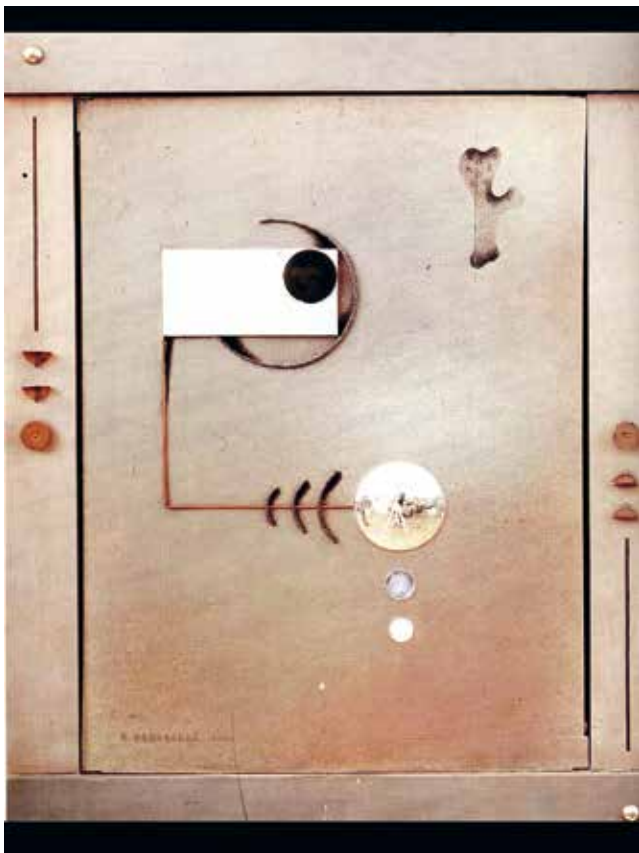

ფოტო კირილ ზღანევიჩის კირვული გამოფენიდან ტფილისის სამხატვრო გალერეაში, 1918

მიხეილ ჭიაურელის ფოტობრაფია, ბერლინი, 1923 წელი

ლავით კაკაბაძე, ოზიქიძე ლინჯავიტი და სარკვეზიტი, ხე, მინა, ლითონი, სარკე, ტექსტილი, პაკიტი 1924, საპარტეზელის ეროვნული მუზეუმი

კირილ ზდანევიჩი, ფუტურისტები, პოსტარის ესკიზი, ქალაქი, ტუზი, აკვარელი, 1918 წელი, დაიხანა ალანის კოლექციიდან, კირვლად გამოიფინა საქართველოში გიორგი ლეონიძის სახელობის ქართული ლიტერატურის სახელმწიფო მუზეუმში

veluri xili

ანუ ჯო დასტინგერი მოგახსენებთ, რომ

ავტორი: მამუკა ლაკიაშვილი

ორივე ანდროს, ლეკიაშვილს

(თავი წიგნიდან: „დასტინგერობა საქართველოსა და დანარჩენ მსოფლიოში“)

„ნებისმიერ ტექსტში ენის ექვსი ფუნქციიდან ერთ-ერთი დომინირებს“
რომან იაკოვსონი

„ყოფიერება დროა“
მარტინ ჰაიდეგერი

„ნილსი დამატებითობას ბუნების აღწერის უმთავრეს დამახასიათებელ ნიშნად თვლიდა“
პერნერ ჰაიზენბერგი

„მე კეთება შემოიპყრობს ხოლმე და არა ნაკეთობა“
კველი ხელოვანი

„ჯო დასტინგერი გისმენთ“
მამუკა ლაკიაშვილი

„ორ რამეს არ ეშველება ამქვეყნად არაფერი, სიკვდილსა და უნიჭობას“
ხალხური

„ქრისტეა დასტინგერი“?
წმიდა ნინო

ა. იყო და არა იყო რა

პოეტურ ტექსტში, განსაკუთრებით ლექსში, უფრო მეტადაა ენა თავმოყრილი და შეკრებილი, ვიდრე სხვა რომელიმე სახის ტექსტში, როგორც მჭიდროდ ნაქსოვი მეტი ძაფია, ვიდრე ხალვათად ნაქსოვი. ლექსში ენა თითქოს შედედებულია, ლექსი შედედებული ენაა.

ამიტომ თუ ასდის ასე ხშირად ნამდვილ პოეზიას სიკვდილის სუნი; თვითმარქვია პოეტები კი მათთვის დამახასიათებელი სენტიმენტალურობითა და მალაფარდოვნებით ცდილობენ მის იმიტაციას, რადგან გუმანით ხედებიან, რომ ასე უფრო გაუადვილებათ პოეზიის გადაკითხველთა გუნდის გაცურება და ზოგჯერ, თუ ძალიან გაუმართლათ, საკუთარი თავის დარწმუნებაც იმაში, რომ არიან ნამდვილი პოეტები. თორემ, ნყალი არ გაუვა, მართლა ნამკითხველთან, ანუ ნამდვილ მკითხველთან, მათ არაფერი გაუვათ.

ყოველი ენა არის უნიკალური მასალა, ყველა სხვა ენისგან, ენა-მასალისგან განსხვავებული. ლექსში ამ მასალის შედედება, თავმოყრა-კონცენტრაცია ხდება. ამიტომ ლექსის თარგმნისას, საუკეთესო შემთხვევაში, შეიძლება გამოინახოს ენის თავმოყრის მსგავსი ნესი, სტრუქტურა, ყალიბი. მაგრამ მსგავს ყალიბში მოექცევა სხვა მასალა, ანუ სხვა ენა. ასე რომ, უდავოდ შეუძლებელია პოეზიის თარგმნა, შეუძლებელია პრინციპულად, მეტიც, ონტოლოგიურად.

პოეტურ ტექსტში, განსაკუთრებით ლექსში ენას სხვა გემო აქვს, თვითონ ენის გემო. ამით განირჩევა ერთმანეთისგან ნამდვილი ლექსი და ყალბი ლექსი, ხოლო მათი გარჩევის უნარის მიხედვით – პოეზიის კარგი მკითხველი და ცუდი მკითხველი. კარგი მკითხველი იმისთვის კითხულობს ლექსს, რომ გემო გაუსინჯოს და გაუგოს ენას, რადგან ნამდვილ ლექსს, როგორც ვთქვი, ენის გემო აქვს, ხოლო ყალბ ლექსს – განცდების, აზრების, კეთილხმოვნების, ან, რაც განსაკუთრებით გავრცელებულია, პოეტურობის გემო.

პოეტურობა კი ისაა, რაც დაკანონებული და, რა თქმა უნდა, პრიმიტიუ-

ლი შაბლონურობისა და ბანალურობის ნიადაგში ლევიდება; ხოლო შემდეგ ერთნაირად წარმართავს როგორც წერას, ასევე კითხვასა და წაკითხულის აღქმას, გაგება-შეფასებას. სათანადოდ მოუხეშავი შედარება რომ მოვიშველიოთ, პოეტურობა ისევე შორსაა ნამდვილი პოეზიისგან, როგორც ყვითლად შეღებილი თუჯი ბაჯალლო ოქროსგან.

კარგი მკითხველი ლექსში აგემოვნებს ენას, რომელიც ყოველ კარგ ლექსში ახალია, გაუცვთელია. დაგემოვნება კი გულისხმობს ადეკვატური გემოვნებით აღქმას, გაგებასა და შეფასებას. ხოლო ცუდი, მდარე, ანუ მდაბიო მკითხველი ლექსში ეძებს და პოულობს სენტიმენტებს, იდეებს, პოეტურობას, პრიმიტიული აგზნების სპეციფიკურ წყაროს, რასაც, ნათელია, მხოლოდ ყალბ ლექსებში შეიძლება გადაეყაროს.

ქართულ პოეზიაში გამორჩეულად ყალბი და სახელგანთქმულია გალაკტიონ ტაბიძის შემოქმედება. ხოლო პოეზიის ყველაზე ცუდი, მდარე და მდაბიო მკითხველები ისინი არიან, ვისაც ეს შემოქმედება არათუ გულს არ ურევს, არამედ მოსწონს და უყვარს კიდევ.

თუმცა არამარტო ასეთებს მოსწონთ, არამედ ფარჩაკებსაც, რომლებიც ვერასოდეს გაბედავენ, რომ აღტაცებულნი არ იყვნენ იმით, რის მოწონებასაც მათ ჩვენი საზოგადოების ტრადიციული პროვინციალიზმი ავალებს. მაგრამ ისიც უნდა ითქვას, რომ გალაკტიონის მომწონებელთა შორის ნამდვილად ერია ერთი-ორი მკითხველი, ვინც მის შემოქმედებას მხოლოდ იმიტომ აბრმავებინებდა თავს, რომ მშობლიურ ენაზე შეთხზული ლექსებით მოგვრილი აღტაცების განცდა სწყუროდა. თანაც, ნუ დაგვაზინყდება, რომ თუმცა გალაკტიონის გარდა დიდი პოეტი ლირიკოსების მთელი გალაკტიკაც დანათოდა თავს, ქართველ მკითხველს ვერც ეს უშველიდა, რადგან ბოლო საუკუნეების განმავლობაში ქართულად არ დანერილა არც ერთი მართლა კარგი ლექსი. შორეული წარსულიდან კი ერთადერთმა კარგმა ლექსმა მოაღწია. მისი ავტორის ვი-

ნაობა, რუსთველისა არ იყოს, უცნობია. თვითონ ლექსი კი „თამარიანის“ სახელით ცნობილმა კრებულმა შემოგვინახა აშკარად გვიანდელ და უნიჭო მიბაძვასთან ერთად. ამ ლექსს ჩვენში ელევგის ეძახიან.

და მაინც, კარგი ლექსები რომ არ მოეპოვებოდათ – არადა რატომაც არა, ძალიანაც სურდათ, სხვებივით ჰქონოდათ და ეამყათ – მხოლოდ ამით ბოლომდე მაინც ვერ აიხსნება ქართული პოეზიის მკითხველების სხვადასხვა მოტივით განპირობებული, მაგრამ ერთნაირად უკანმოუხედავი ლტოლვა ყალბი პოეზიისკენ. საბოლოო ახსნას, ვფიქრობ, ფილოსოფოსის ერთი გამოთქმა გეკარნახობს. როგორც ჩანს, ქართველმა მკითხველმა, უბრალოდ, ვერ „გაუძლო“ ნამდვილ პოეზიას, რომელიც რუსთველისა და ვაჟა-ფშაველას პოემებიდან დაემუქრა; ვერ გაუძლო, ვერ გადაიტანა და შემდრკალი და შეშინებული გაექცა მას, რათა თავი შეეფარებინა გალაკტიონისა და სხვა დიდი ქართველი პოეტების ნაყალბევი, პრიმიტიული და ზედაპირული შემოქმედებისთვის; გაიქცა, რათა თავი შეეფარებინა ამ თბილ და მყუდრო ბოსელში, სადაც პირადად მას, მკითხველს, აღარაფერი მოეთხოვება იმის გარდა, რომ უზრუნველად ინებივროს იქაურობის ოსშივარში გახვეულმა.

აი, რატომ გამოარჩიეს დამფრთხალმა მკითხველმა გალაკტიონი და ასე ჩაებლაუჭენ მას. კერძოდ იმიტომ, რომ მისი შემოქმედება მიმზიდველად ბრჭყვიალებს, ბრწყინავს და თანაც, რაც მთავარია, სრულიად საიმედოდაა დაშორებული იმას, რასაც ნამდვილი პოეზიის მომთხოვნი ძალ-ღონე ჰქვია. თავშესაფრის მაძებარ მკითხველს გალაკტიონი თანამოკალმეებზე უფრო თვალისმოჭრელი რითმებითა და უფრო ფაფუკი სენტიმენტებით ხიბლავს, მის პოეზიას განსაკუთრებით ნოციური სურნელი ასდის. გალაკტიონის პოეზიის კარი დღემდე ღიაა ფართოდ, რათა შეიპატიჟოს უამრავი ჩვარი, ყურმოჭრილი სწავლულია ის თუ უბრალო მკითხველი.

სწორედ ზემოხსენებული წყურვილით ისარგებლა გალაკტიონ ტაბი-

ქემ სხვებზე მარჯვედ, ბოროტად და დაუნდობლად, როდესაც ნამდვილი პოეზიის იმიტაცია შექმნა და რამდენიმე კარგ მკითხველსაც კი მოახვია თავს. უძალლო ქვეყანაში, მოგეხსენებათ, კატებს აყეფებენ. რაც შეეხება წყურვილს, რომელსაც მავანი პოეზიის მოთხოვნის დაარქმევდა, იგი ძლიერი და ისეთივე ძველია, ისეთივე ატავისტური, როგორც კოცონის ცეცხლის კარგად ნაცნობი მომწესხველობა.

ბ. ღვთის უკეთესი რა იქნებოდა?

ეს ყველაფერი ასე შეჯამდება: ყალბი პოეზია, ვთქვათ, გალაკტიონ ტაბიძის, ან სხვა რომელიმე დიდი ქართველი პოეტის ლექსები მოსწონს ან სიხარბისგან აცანცარებულს, ან ნამხედურად მოფარჩაკეს, ან წყურვილისგან გზაბნეულს. გამართლება კი არ აქვს არც ერთ მათგანს.

მათ გამართლება არ აქვთ, რადგან ისინი, ნებით თუ უნებლიეთ, ერთნაირად უწყობენ ხელს ქართულ პოეზიაში იმ სიყალბის დაკანონებასა და დაგროვებას, რომელიც, პოეზიის კიდებიდან გადმოსული, გარშემო ყველაფერს შეუდგა და რომლითაც უკვე

ამდენი ხანია ერთიანადაა გაჟღერებული ჩვენი საზოგადოებრივი, კულტურული, სამეცნიერო, რელიგიური და ასე განსაჯეთ, პოლიტიკური ცხოვრებაც კი.

ზუსტად ამ მაღალფარდოვანმა და პრიმიტიულმა, უბირმა სიყალბემ და არა გულწრფელმა მოთხოვნებამ, ან ძვირფასი ტრადიციების აღდგენის სურვილმა განაპირობა თანამედროვე საქართველოში რელიგიურობის გავრცელება. მართლაც, დაუოკებელი სიყალბის ბოლოდროინდელი და ყველაზე სრულყოფილი განსახიერებაა რელიგია და რელიგიური დაწესებულება. ის ახლა მთელ ქვეყანასაა მოდებული, დაპატრონებული და უფრო დამლუპველია, ვიდრე სიყალბის რომელიმე სხვა განსახიერება; უფრო დამამცირებელია და სამარცხვინო, ვიდრე ამჟამინდელი, ან წინა ორი ხელისუფლება და არანაკლებ კომფორტულია, ვიდრე იყო კომუნისტური პარტია. მას მართლმადიდებლობა და მართლმადიდებლური ეკლესია ჰქვია;

ცხადია, რომ ათასში ერთი გამოწკლისი ამ დაწესებულების მოხელეებსა და სამწყობოშიც ურევია, ისევე, როგორც ერთი მათ წინაპარ კომუნისტებში. მაგრამ სიყალბის ეს ძლევამოსილი განსახიერება არა მარტო განზრახ და შეგნებულად, არამედ ინსტინქტურად, საკუთარი მიდრეკილების კარნახითაც მიიწევს თვითონ და ჩვენც გვექაჩება იმისკენ, რომ საბოლოოდ დავკარგოთ სიამაყე, გამოვემშვიდობოთ პოეზიას და ერთმორწმუნე ბატონს ჩავუვარდეთ მუხლებში.

შეიძლება ვინმემ მისაყვედუროს, რომ პოეზიას გადაჭარბებულ პასუხისმგებლობას ვაკისრებ. არა მგონია, რადგან ამ პასუხისმგებლობას თანაბრად იწიანებენ პოეზია, პოეტი და მისი მკითხველი.

აქვე შევნიშნავ, რომ, როგორც ჩანს, ზოგ ადამიანში კარგი და ცუდი მკითხველი ერთად ბინადრობს. სხვა რით აიხსნება, რომ ერთსა და იმავე მკითხველს ერთდროულად მოსწონს ხოლმე რუსთველი, ვაჟა-ფშაველა და გალაკტიონ ტაბიძე. რუსთველისა და ვაჟა-ფშაველას პოემებში ნამდვილი პოეზია ხდება. ხდება იმდენად, რამდე-

ნადაც, ალბათ, საერთოდ პოემაში შეიძლება მოხდეს პოეზია. პოემას ხომ, ლექსისგან განსხვავებით, ენის შედეგებისა თუ თავმოყრის გარდა აქვს სხვა საქმეც, სახელდობრ, სიუჟეტური და ნარატიული ამოცანების გადაჭრა. ამ ამოცანების გამო პოემა, ტრადიციული პოემა მაინც, პოეზიის მთავარ საკეთებელს მთელ თავის ძალ-ღონეს, ცხადია, ვერ მოახმარს.

ამრიგად, ან უნდა დავუშვათ, რომ ერთ ადამიანში ორი მკითხველი, ცუდი და კარგი, მართლაც ერთდროულად შეიძლება ბინადრობდეს, ან უნდა ვიფიქროთ, რომ ის, ვინც გალაკტიონით, ან სხვა რომელიმე დიდი – დიდი ანუ ბრბოს სათაყვანებელი – ქართველი ლირიკოსის სტროფებით ტკბება, სინამდვილეში თავს იტყუებს. ვფიქრობ, ასეთი მკითხველი რუსთველისა და ვაჟა-ფშაველას დაკანონებულ კულტს, კონიუნქტურას ემორჩილება, რადგან შეუძლებელი მგონია, რომ სიყალბეში შეყვარებულს, ამავე დროს, ნამდვილის აღქმა, გაგება და დაფასება შეეძლოს.

შეუძლებელია, კაცს ფიროსმანიც მოსწონდეს და გია ბულაძეც, ოთარ იოსელიანის „გიორგობისთვეც“ და თენგიზ აბულაძის „მონანიებაც“, მოსწონდეს ქართული „ვისრამიანიც“, სულხან-საბა ორბელიანის „მოგზაურობა ევროპაში“ და ამავე დროს კონსტანტინე გამსახურდიას „დიდოსტატის მარჯვენა“. შეუძლებელია და დაუჯერებელი, რომ ადამიანს, ვისაც გულწრფელად მოსწონს ბუბა კიკაბიძისა და ლელა ნურნუმიას სიმღერა, მართლა შეუძლია, რომ ესმოდეს და უყვარდეს „წინწყარო“, „ურმული“ და ბახის მუსიკა.

ამით ვაფრთხილებ მას, ვისაც არ უნდა, რომ შესმატებულ ბრბოში ჩაენეროს თვალსა და ხელს შუა, ან არ უნდა, რომ იქ სამუდამოდ დარჩეს დაუდევრობის გამო. ვაფრთხილებ მას, ვისაც უნდა, რომ როგორმე თავი შორს დაიჭიროს ბრბოსგან, ანუ არ გახდეს ერთი მათგანი, ვინც დიდი ქართველი პოეტების – რომელთა შორის რუსთველსა და ვაჟა-ფშაველას ნურავინ გარევეს – და მათი ძველი თუ ახალთახალი მიმდევრების გალე-

**სული, მღარა, ანუ
მღაზიო მკითხველი
ლაქსში ეპიკს
და პოულოზს
სანტიმენტებს,
ილიებს, პოეტურობას,
პრიმიტიული
აბზნების სპეციფიკურ
წყაროს, რასაც,
ნათელია, მხოლოდ
ყალბ ლაქსაში
შეიძლება
ბადაყაროს.**

ქსილი სიყალბითა და უნიჭობით ტყუბება; ოღონდ მაინც არც ისე ხშირად და თავდავინყებით, როგორც, ვთქვათ, ჭორაობით და ლაყბობით. ამ ახალთახალთაგან ორს ვახსენებ, რაკი პოლიტიკაში მაინც აღარ არიან კონფორმისტები, პიონერულად ალტყინებულ რატი ამალობელს, თავისი პუტყუნა პოეზიით და კომკავშირულად ომახიან ჰიმნოგრაფ დავით მაღრაძეს, თანაც პენსიონერულ-დონ-ჟუანური მანიფესტების გამლექსავს.

ბრბო სწორედ ისაა, რაც და ვინც კი არ მეტყველებს, არამედ ლაყბობს. ლაყბობა პოეზიის საპირისპიროა. შეიძლება ითქვას, რომ ენის გამოვლინების სფეროს ორი პოლუსი აქვს, პოეზიისა და ლაყბობის. ეს უკანასკნელი ენას მხოლოდ ხმარობს და ხარჯავს, ენის ნაკვთებს თანდათან ალბობს და მას სახეს უკარგავს. დაშაქრული, ან ვითომ ცხარედ შეკაზმული ლაყბობა ჩვენი საერო და სასულიერო ხელისუფლების მეთაურებისა და მათი ცუმბუშუმების ბაგეებიდან მოედინება და პირამდე ავსებს ხალხის გონებასა და გულს. პრესაში, ტელეეკრანებზე, ინტერნეტში და მიტინგებზე ენად გაკრეფილი და ქვეყნისთვის თავდადებული ვინ გინდა რა ვიგინდარები მხოლოდ ლაყბობენ. და თუ ამ ნალაყბევეში აქა-იქ მოსწრებულ სიტყვას მოჰკრავ ყურს, ეს იმას ჰგავს, ჩაძირულის თავზე რომ ჰაერის უკანასკნელი ბუშტები ამოდის. მოლაყბე ბრბოს პირში ენა ლპება, იხრნება.

არ იფიქროთ, რომ რაიმე არანორმატიულისა და უცენზუროს მოჭარბებას ვგულისხმობდე. ერთ რომელიმე შეგინებაში ენა ბევრად უფრო ცოცხალი, სალი და ჯანსაღია, ვიდრე ზემოხსენებულთა მჭევრმეტყველებაში.

გ. ქაბო იქა, ფქვილი აქა
ზემით ვთქვი, რომ ენა მასალაა. ახლა კი, შევეცდები დავაზუსტო, თუ რა იგულისხმება ამაში.

რომან იაკობსონმა განსაზღვრა ენის ექვსი ფუნქცია, რომელთა შორისაა ენის პოეტური ფუნქცია. იგი, ლინგვისტის თანახმად, ემსახურება ენის მიერ თავად ენის წარმოჩენას

და ყურადღების შეჩერებას საკუთრივ ენაზე. იაკობსონის თანახმად, ტექსტისკენ მიმართულობა და ფოკუსირება ტექსტზე „თავად მისთვის და მისი ინტერესისთვის“ ენის პოეტური ფუნქციაა. იგი ასევე შენიშნავს, რომ ნიშნების ხელშესახებობისა და თვალსაჩინოობის წინ წამოწევიტა და გამოაშკარავებით პოეტური ფუნქცია აღრმავებს ნიშნებისა და ობიექტების ფუნდამენტურ დიქოტომიას. პოეტური ფუნქციის განსაზღვრად იაკობსონი ინგლისელი პოეტის, ჯერარდ მენლი ჰოპკინსის გამოთქმას იშველიებს. ამის მიუხედავად, განსაზღვრება, ვფიქრობ, მაინც რამდენადმე დაუსრულებელი, ბუნდოვანი რჩება და უფრო წარმოსახვაზე მოქმედებს, ვიდრე გონებისთვისაა გასაგები.

პოეტის სიტყვების მოშველიება შეიძლება იმაზე მეტყველებდეს, რომ პოეტური ფუნქციის განსაზღვრის გარკვეულ სირთულეს იაკობსონიც ხედავს. პოეტის დამონშება შეიძლება იმასაც ნიშნავდეს, რომ ამ საკითხში გასარკვევად ლინგვისტს სასარგებლოდ მიაჩნია პოეტის სპეციფიკური გამოცდილებისა და მასზე უშუალო დაკვირვების, რეფლექსიის შედეგის გათვალისწინება. აქვე გავიხსენოთ, რომ იაკობსონი თუმცა პოეტი არ იყო, ახალგაზრდობაში ლექსებს წერდა.

ვფიქრობ, ენის პოეტური ფუნქციის შესახებ, პოეზიაში ენის ბედისა და თავადასავლის შესახებ მართლაც შეიძლება ითქვას რაღაც, ვინ იცის, ასე თუ ისე გამოსაადგი, რაც წლების მანძილზე ლექსების კეთება-თხზვასა და ამ პროცესზე ნებით თუ უნებლიეთ დაკვირვების შედეგად ხდება მეტ-ნაკლებად ნათელი და გასაგები.

მეჩვენება, რომ იაკობსონის მიერ ენის ექვსი ფუნქციის განსაზღვრა აშკარად მეტყველებს სრულიად გარკვეულ გენერალურ შეხედულებაზე, რომელიც იაკობსონს ენის თაობაზე აქვს. მართლაც, ექვსი ფუნქციის შემსრულებელი ენა სწორედ რომ შემსრულებელი ენაა, ანუ ესაა ენა, რომელიც პირველ რიგში, და, ალბათ, საბოლოოდაც თავისი ფუნქციების შემსრულებელია და, თუ შეიძლება ასე ითქვას,

ინსტრუმენტალური ბუნებისაა. ენა იაკობსონისთვის განსხვავებული ენობრივი ფუნქციების შესასრულებლად განკუთვნილი ინსტრუმენტების ერთობლიობაა, ინსტრუმენტალურია.

შეუძლებელია არ გაიზიარო იაკობსონის შეხედულება, რადგან ყველგან და ყოველთვის, სადაც ენას ვხვდებით, ჩვენ ვხედავთ ან მეტ-ნაკლებად დასრულებულ, ანუ გარკვეული ფუნქციის შესასრულებლად განკუთვნილ და გამზადებულ ინსტრუმენტს, ან ამა თუ იმ ნაწილს, დეტალს, ასეთი ინსტრუმენტის ასაწყობად.

მაგრამ სულ ცოტა ხნის წინ ვამბობდი, რომ ენა მასალაა. ახლა კი ვეთანხმები მოსაზრებას, რომლის თანახმად, ენა ინსტრუმენტალურია. ეს წინააღმდეგობა გაქრება, თუ დავუშვებთ, რომ ენას აქვს ორი მხარე მედლის, ან მონეტის მსგავსად. მგონია, რომ ასეც უნდა იყოს და რომ ენის ერთ მხარეს, ერთ ზედაპირზე, ენა არის მასალა, ენა-მასალა, ხოლო მეორე მხარეს, მეორე ზედაპირზე ენა ინსტრუმენტალურია. ენა-მასალა და ინსტრუმენტალური ენა ისე „შეადგენენ“ ენას, როგორც ავერსი და რევერსი მონეტას. ენის ამ მეორე ზედაპირის, ენა-მასალის შესახებ წარმოდგენა, მეტიც, ენა-მასალის იდეა, მგონი, მარტინ ჰაიდეგერის ფილოსოფიაში იქმნება, თუმცა მსგავსი ტერმინი, რამდენადაც ვიცი, მასთან არ გვხვდება.

ფილოსოფოსის პარაფრაზირებას თუ გავხედავ, შემიძლია ვთქვა, რომ ენა-მასალა თვალსაჩინო და ხილული, პირველად და უპირატესად პოეზიაში ხდება. ხოლო ინსტრუმენტალური ენის იდეა, განმსაზღვრელი ჩანს იაკობსონის ნააზრევისთვის.

მაგრამ სად ხდება მათი შეკავშირება და გაერთიანება „ერთ მონეტაში“? ცხადია, რომ სხვაგან არსად, თუ არა ენაში. თუ როგორ შეიძლება ენა-მასალისა და ინსტრუმენტალური ენის ერთმანეთთან დაკავშირება, უფრო ზუსტად კი მათი აპრიორული განუყრელობის დადგენა, ამაზე პასუხს მარტივი, თუმცა არცთუ ზედაპირული დაკვირვება იძლევა.

ბოლშევიზმი და კონფორმიზმი

ავტორი: ლალა გაფრინდაშვილი

პოსტსაბჭოთა პერიოდის საქართველოში რამდენჯერმე მოხდა სტალინის ფენომენის გახსენება, მაგრამ ძალიან იშვიათად ან ძალიან სუსტად – თავად „სტალინიზმის“ გააზრება. 1988 წლის ნოემბერში მწერალმა რევაზ მიშველაძემ ლამის ჰიმნოგრაფიული ტექსტი „მთავარი დანაშაული, ანუ სტალინი საიქიოში“ მიუძღვნა. წერილში მე-20 საუკუნის ტირანი წარმოდგენილია, როგორც ისტორიული ხვედრით და პასუხისმგებლობით დაღდასმული კეთილი „ულვაშა“, რომელსაც თურმე ქართველობის გამორჩეული უნარების გამო განიკითხავენ. „ჰუმანისტი“ მწერლისთვის არაა საინტერესო და ანგარიშგასანევი სისასტიკე, რომელსაც პირსისხლიანი დიქტატორი საკუთარი ოჯახის წევრების მიმართ იჩენდა. აი, ზოგიერთი მათგანის ბედი:

1937 წელს დააპატიმრეს და 1942 წელს დახვრიტეს სტალინის პირველი ცოლისძმა ალექსანდრე სვანიძე, ხოლო მისი ცოლი, მარია, ამავე წელს ყაზახეთის საკონცენტრაციო ბანაკში დაიღუპა. მათი შვილი, ჯონი, 1956 წლამდე პატიმრობაში იყო.

1937 წელს დააპატიმრეს და ციხეში გარდაიცვალა, აგრეთვე, პირველი ცოლისდა, მარო.

მეორე ცოლმა ნადეჟდა ალილუევამ თავი მოიკლა 1932 წელს. ნადეჟდას სიძე, სტანისლავ რედენსი, დახვრიტეს 1938 წელს, ხოლო თვითონ და, ანა, დააპატიმრეს 1948 წელს და 10 წლით გადაასახლეს.

1947 წელს დააპატიმრეს ნადეჟდას ძმის, პავლეს ცოლი ევგენია, ხოლო 1948 წელს მათი ქალიშვილი – კირა და ორთავეს 10-10 წელი მიუსაჯეს. 1941 წელს დააპატიმრეს გერმანელთა ტყვეობაში მყოფი სტალინის შვილის, იაკობის, ცოლი იულია მელცერი, რომელიც გაათავისუფლეს მისი ქმრის სიკვდილის შემდეგ. 1943 წელს გადაასახლეს სტალინის ქალიშვილის, სვეტლანას, საქმრო ალექსეი კაპლერი (ოფიციალური ბრალდება: ჯაშუშობა

დიდი ბრიტანეთის სასარგებლოდ) და მხოლოდ სტალინის სიკვდილის შემდეგ გაათავისუფლეს. სვეტლანამ არ მოინდომა არც მამის გვარი და არც მის აშენებულ ქვეყანაში ცხოვრება. მესამე შვილი კი ლოთობით მოკვდა.

30-იანი წლების საბჭოთა კანონმდებლობას, ფაქტობრივად, პარტიის გენერალური მდივანი და პოლიტიბიურო წერდნენ. სტალინი ამ „რეფორმების“ სულისჩამდგმელია და საპროგრამო ხედვებს აყალიბებს: „ისმება კითხვა – რატომ უნდა იყვნენ სახელმწიფო უშიშროების სოციალისტური ორგანოები უფრო ჰუმანურიები ბურჟუაზიის ცოფიანი აგენტების, მუშათა კლასისა და კოლმეურნეების დაუძინებელი მტრების მიმართ?

კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტი თვლის, რომ ფიზიკური მოქმედების მეთოდები, როგორც გამონაკლისი, გამოყენებულ უნდა იქნას ხალხის ცნობილი და გამოუსწორებელი მტრების მიმართ...“ სასამართლო პროცესები მონშეების, ადვოკატებისა და ხშირად ბრალდებულების მონაწილეების გარეშე იმართება, ხოლო „სამართლის“ და „სამართლიანობის“ კრიტერიუმებს „სტროიკები“, საგანგებო საბჭოები (ОСО) ადგენენ. 1934 წლის სპეციალური დადგენილება კი ასეთ პუნქტებს შეიცავს: 1. საბრალდები დასკვნა ბრალდებულს გადაეცეს სასამართლომდე ერთი დღე-ღამით ადრე და 2. საქმეები მოსმენილ იქნას მხარეთა მონაწილეობის გარეშე. 3. არ იქნას დაშვებული განაჩენის საკასაციო გასაჩივრება და თხოვნა შეწყალების შესახებ 5. სასჯელის უმაღლესი ზომის (დახვრეტა) განაჩენი სისრულეში იქნას მოყვანილი დაუყოვნებლივ, განაჩენის გამოტანისთანავე.

1931 წლის 9 მაისის დადგენილებით, საქართველოს მწერალთა ფედერაციამ საკუთარი რიგების წმენდა დაიწყო:

„მწერალთა ფედერაცია შემავალი დაჯგუფებებით და ორგანიზაციებით უნდა იძლეოდეს მთლიანათ საბჭოთა

სინამდვილის დამცველ და მის ინტერესებისთვის მეზრძოლ მწერლობას.

სოციალისტური მშენებლობის მიმდინარე ეტაპზე მწერლების ამოცანები დიდია და მისი ჯანსაღი ორგანიზმი უნდა სჩანდეს ფედერაციის შემადგენლობაში.

ხსენებული დებულება იძულებულს გვხდის გადავსინჯოთ მწერალთა ფედერაციის შემადგენლობა და მისი საზოგადოებრივი საქმეები.

გადასინჯვის შედეგად ვიღებთ მწერალთა ფედერაციის მოდუნებულსა და ინერტულ ცხოვრებას, აპოლიტიკურ ტენდენციებს (რომელიც თავის ძირითადში რეაქციონური განწყობილებაა) და უკანასკნელად „ნითელ ხალტურის ნიმუშებსაც“.

„მართალია, ერთი მხრივ, დარაზმულია პროლეტარული მწერლობის ძლიერი ორგანიზაცია და მათთან შეთანხმებით იზრდება და მაგრდება თანამგზავრთა კადრები, მაგრამ მწერალთა ფედერაციაში შეკედლებული თითქოს აპოლიტიკური მწერლები ქმნიან მოდუნებულ ატმოსფეროს და ამით ხელს უშლიან რეკონსტრუქციული პერიოდისთვის საჭირო მწერლობის აღორძინებას. საუკეთესო გამოხატველი ფერშეცვლილი კონტრრევოლუციისა არის ზედმეტი ესთეტიზმი, აპოლიტიზმი, რომელიც „დღიური“ საკითხებით დაინტერესების წინააღმდეგია და მწერლობას ჩვენთვის საჭირო პოლიტიკურ სიმახვილეს უკარგავს.

არ არის გარანტია, რომ ეს მწერლები გარდაიქმნებიან ახლო მომავალში და გახდებიან აქტიური მუშაკები პროლეტარიატის საქმიანობისა. „კანის ცვლა“, რომელიც გამოიარეს ბევრჯერ ხსენებულმა პირებმა, ვერ სცვლის მათ შინაგან ბუნებას და ისინი ხშირათ ეგრეთ ნოდებული „პასიური წინააღმდეგობითაც“ იბრძვიან თანამედროვე მწერლობის პოზიციაზე.

მწერალთა ფედერაციაში შემავალი ორგანიზაციებიდან ყველაზე მეტად

ასეთი ძალებით დამძიმებულია აკადემიურ მწერლების ორგანიზაცია, რომლის ხელმძღვანელობა უმთავრესად მემარჯვენე და რეაქციონერ მწერლობას უჭირავს ხელში. შემდეგ მოდის მათი მიმყოლი და ახლობელი ჯგუფები.

საჭიროა ამ ატმოსფეროს გარკვევა და ფედერაციის შემადგენლობის ფილტრაციაში გატარება, საჭიროა მწერალთა ფედერაციიდან ისეთი ხალხის მოშორება, რომელიც მწერლების საერთო საქმიანობას ხელს უშლის და რეაქციონერ ატმოსფეროს აფართოებს. საჭიროა ახალი ძალების ფედერაციაში დაწინაურება და მწერალთა ფედერაციის აკადემიური და კაბინეტური საქმიანობიდან დაძვრა.

მწერალთა ფედერაციის არსებობა და მნიშვნელობა კითხვის ქვეშ რომ არ იყოს, მწერალთა ფედერაციამ უნდა გაიწინდოს თავის ორგანიზმში ყველა მავნე ელემენტისაგან და მუშაობა გაამაფროს მასაში გადატანით.

მწერალთა ფედერაცია უნდა გახდეს მიმდინარე სოციალისტურ მშენებლობაში საჭირო და უშუალო მონაწილე ორგანიზაცია.

დღეს მწერალთა ფედერაცია მოდუნებული ორგანიზმია და მის საბოლოო დაავადებამდე საჭიროა სამკურნალო წმენდის დანყება“.

თანამედროვე ქართველი მწერალი დუმს ამ ეპოქაში რეპრესირებულ კოლეგებზე, რომელთა დევნა და შევიწროება სახელმწიფო პოლიტიკის განუყოფელ ნაწილს წარმოადგენდა. 1935 წლიდან 1940 წლამდე მწერალთა კავშირის 55 წევრი დააპატიმრეს და მათი უმრავლესობა დახვრიტეს. არ ახსენდება არც გრიგოლ რობაქიძე, რომელმაც გერმანიაში გაასწრო ჯალათებს, ხოლო მის მეგობრებს სამარცხვინო ჩვენებები მიაცემინეს. აი, ამ სხდომის სტენოგრაფიული ჩანაწერი:

„დაადგინეს – სრულიად საქართველოს საბჭოთა მწერლების პრეზიდიუმმა განიხილა რა ფაშისტ გრიგოლ რობაქიძის გამცემლური მუშაობის შესახებ მწერალთა ერთი ჯგუფის – პ. იაშვილის, ტ. ტაბიძის, ვ. გაფრინდაშვილის და ნ. მიწიშვილის განცხადება, რომელსაც ერთსულოვნად შეუერთდა

საქართველოს საბჭოთა კავშირის მთელი აქტივი, დაადგინა:

ეთხოვოს ს.ს.ს.რ. ცაკის პრეზიდიუმს, რათა გრიგოლ რობაქიძე, როგორც აშკარა მტერი ჩვენი ქვეყნის მშრომელი ხალხისა თვალთმაქცურად გადასული კონტრრევოლუციონერ, ფაშისტურ ბანაკში, გამოცხადებულ იქნას სოციალისტურ სამშობლოს მოღალატედ და ჩამოერთვას მას საბჭოთა მოქალაქეობა, აქედან გამომდინარე, ყველა შედეგების განხორციელებით“.

ნუთუ შეიძლება ვინმემ თქვას, რომ გრიგოლ რობაქიძის სანიანალმდეგო ჩვენების მომცემთაგან რომელიმე კონფორმისტია? როცა სიკვდილ-სიცოცხლეს შორის ირჩევ, მაშინ ასეთ ფენომენზე საუბარი წარმოუდგენელია. ნუთუ მარჯანიშვილის სახელობის თეატრის მსახიობებსა და ალპინისტებს კონფორმიზმის გამო მიაქვთ ბერიას, სტალინისა და ვოროშილოვის ბარელიეფები ყაზბეგის მწვერვალზე და იქიდან რაიკომს უპატაკებენ?:

РАДИОГРАМА № 21

11 августа 1936 года

Из Казбека

Управлению по делам искусств - Горделадзе
ЦК Союза рабис - ШАВГУЛИДЗЕ
Копя: Дирекции театра
МАРДЖАНИШВИЛИ
РАИКОМУ им СТАЛИНА - тов.
АРУТЮНОВУ.

Группа альпинистов им. тов. Лаврентия БЕРИЯ, артисты театра им. МАРДЖАНИШВИЛИ в составе 9 человек совершили поход на вершину

Казбека 10 Августа в 2 часа 50 минут дня. Все поднялись и с собой взяли барельеф товарища БЕРИЯ вместе с бюстами СТАЛИНА и ВОРОШИЛОВА. Все товарищи чувствуют себя бодро. РУКОВОДИТЕЛЬ ГРУППЫ - ЧХЕЙДЗЕ.

Передал Начю Связи Зак. Аэрофлота - БАРИНОВ
Приняла - Ананишвили.

იქნებ თანამედროვე მწერლის ნააზრევსა და ნამოქმედარში თანაგრძობის ამპუტაცია შიშის ბრალია? რისი ეშინია რევზა მიშველაძეს 1988 წელს? დახვრეტის? ოჯახის წევრებისა და ნათესავების დასჯის? არა! ის კონფორმისტია, მთვლემარე ზნეობის და ფხიზელი მადის კონფორმისტი, რომელსაც ესმის, რომ ხელუხლებელი კერპის კრიტიკა მტრებს შესძენს, „ულვაშას“ მიერ გამობრძმედილ და დღემდე არსებულ სისტემას ბზარს გაუჩენს. ეს ყველაფერი კი მწერლის წლობით ნაშენებ და ნალოლიავებ კეთილდღეობას დაემუქრება. ამიტომ არ „ამღვრევს წყალს“.

კონფორმისტია ყველა, ვინც დღეს „ნულოვანი ტოლერანტობისა“ და „ესროლეთ დამნაშავეს“ წინააღმდეგ ხმას არ იღებს, არაფერს უპირისპირებს ხელისუფლების თავგასულობას და სისასტიკეს, მართვის ავტორიტარულ სტილს. ეს „დუმილი“ არსებითადაა დაკავშირებული საბჭოთა პერიოდის რეპრესიების ლაბირინთებთან, კრემლის მიერ საბჭოთა სივრცეში გაბმულ საიდუმლო ქსელებთან. დაფვიქრდეთ: იქნებ წელთა სიმრავლემ ვერაფერი დააკლო ძმურ, საბჭოურ კავშირებს? იქნებ რღვევის საფრთხემ უფრო შეადულაბა ეს ერთობა?

წარსულის ხელახალი წაკითხვა-გააზრების გზაზე ბევრი ჩვენთვის პატივსაცემი ადამიანი, შეიძლება, აღარ მოგვეწონოს: ზოგი მათგანი დიდ კომპრომისზე წავიდა, ზოგი – მცირეზე, ზოგმა ყველაფერს გაუძლო (უფრო სწორად – შეენირა რეპრესიებს), ზოგმა – რეჟიმთან თანამშრომლობა შეიტკბო კიდევ. ჩვენ ყველა უნდა ვიცოდეთ, უნდა ავიტანოთ და განვიცადოთ ეს სიმართლე. მხოლოდ ამის შემდეგ იქნება შესაძლებელი ლუსტრაცია, ანუ განწმენდა.

სტატია ქვეყნდება პროექტის „განსაბჭოება“ ფარგლებში. პროექტის მხარდამჭერი ფონდი „ლია საზოგადოება - საქართველო“.
ავტორის მიერ საინფორმაციო მასალაში გამოთქმული მოსაზრება არ გამოხატავს ფონდ „ლია საზოგადოება - საქართველო“-ს პოზიციას. შესაბამისად, ფონდი არ არის პასუხისმგებელი მასალის შინაარსზე.

სხვეზი

ავტორი: თაო ხატიაშვილი

ქსენოფობია, რომელიც „უცხოელის ან უცხო კულტურის მიმართ შიშს“ ნიშნავს, ზოგადად, განსხვავებული ადამიანების მიუღებლობასა და მათ მიმართ ნეგატიურ დამოკიდებულებაში გამოიხატება. კინოს ისტორიაში ამ თემაზე უამრავი ფილმი შექმნილა, მე რამდენიმეს გაგახსენებთ: 1. ამერიკული დამოუკიდებელი კინოს საკულტო ფილმი, დენის ჰოპერის „უდარდელი მგზავრი“ – მისი პერსონაჟები უბრალოდ „სხვანაირები“ არიან, „სხვანაირად“ გამოიყურებიან, რასაც ემსხვერპლებიან კიდევაც; 2. იმავე „დამოუკიდებელი ამერიკელების“ უდავო ლიდერის ჯონ კასავეტისის „ქალი ზეგავლენის ქვეშ“ – მთავარი გმირი, მართალია, მზრუნველი დედა და მოსიყვარულე ცოლია, მაგრამ „სხვანაირად“ იქცევა, ამოვარდნილია საყოველთაოდ მიღებული ქცევის წესებიდან, რისთვისაც მას გიჟად შერაცხავენ და ფსიქიატრიულში მოათავსებენ; 3. 70-იანი წლების პოლიგუდის ერთ-ერთი ყველაზე გახმაურებული ფილმი, მილოშ ფორმანის „ვილაცამ გუგულის ბუდეს გადაუფრინა“ – მთავარი გმირი „სხვანაირად“ ფიქრობს, უფრო სწორად, უბრალოდ, ფიქრობს; მის გარშემო არსებულ სტერილურ გარემოში კი ეს დაუშვებელია და ამიტომ, რასაკვირვე-

ლია, ის ისჯება. ქსენოფობია ყველა საზოგადოებას მეტ-ნაკლებად ახასიათებს, თუმცა განსაკუთრებით მძაფრდება ტოტალიტარული რეჟიმების დროს, რომელიც მმართველობის მკვეთრ ვერტიკალსა და სიხისტესთან ერთად ადამიანთა უნიფიცირებას, კოლექტივისტური ცნობიერების ჩამოყალიბებასაც გულისხმობს. „ყველა, როგორც ერთი“ არის ტოტალიტარული საზოგადოების არსებობის პრინციპი, რასაც იდეოლოგიური მანქანა გულმოდგინედ ავრცელებს და ნერგავს. ეს ატმოსფერო არაჩვეულებრივად აქვს აღწერილი ჯორჯ ორუელს თავის ანტიუტოპიურ რომანში „1984“. საგულისხმოა, რომ „დიდი ძმა“, რომელიც აკონტროლებს ყველაფერს – არა მხოლოდ მუშაობის პროცესსა თუ პირად ცხოვრებას, არამედ ფიქრებსაც კი, მხოლოდ ვირტუალურად ჩნდება (შესაძლოა, ის სინამდვილეში არც არსებობს), ამიტომ ის მარადიული და ყოვლისმომცველია – არის ყველგან და ყოველთვის; შეიძლება ითქვას, რომ ის არის ყველაშიც, როგორც თვითცენზურა და ყოვლისმომცველი შიში იმის მიმართ, რაც განსხვავებულია, უცხოა და რაც ამის გამო საფრთხედ და მტრად აღიქმება. თუმცა ისიც უნდა აღინიშ-

ნოს, რომ მტერიც ისევე ეფემერული და კონსტრუირებულია, როგორც „დიდი ძმა“ თუ მთლიანად ტოტალიტარული ოკეანია. „დიდი ძმის“ ვირტუალური ხატი ამავე დროს იკითხება, როგორც მართული მასმედიის მხატვრული სახე, რომელიც რეჟიმის იდეოლოგიურ პროპაგანდას უზრუნველყოფს. საზოგადოების უნიფიცირებაზეა მიმართული ყველაფერი – იქნება ეს უნიფორმების გამოყენებისაკენ მიდრეკილება თუ საცხოვრებელი (პრივატული) სივრცის მიზანმიმართულად გასაჯაროება ე.წ. „კომუნალებსა“ თუ საერთო საცხოვრებლებში. ცხადია, აქ გასათვალისწინებელია ახალგაზრდა საბჭოეთის უმძიმესი ეკონომიკურ-სოციალური ფონი, მილიონობით უსახლკარო ადამიანი, რომელთა დასახლებისთვის რაღაც უნდა ელონა ღარიბ ქვეყანას, მაგრამ „ყველა, როგორც ერთის“ პრინციპი ამ შემთხვევაშიც განუხრელად მოქმედებს. ახალგაზრდა სახელმწიფო არა მხოლოდ ქვეყნის, არამედ ადამიანის მოდერნიზაციის პროექტსაც შეიმუშავებს, რომლის მიხედვითაც ინკუბაციურად გამოიყვანება საშუალო სტანდარტული მოქალაქე. ამ იდეის ერთ-ერთი ინიციატორი ალექსანდრა კოლონტაი ბავშვის

აღზრდას ოჯახური „კერძომესაკუთრული“ სივრციდან ბავშვთა სახლებისა და ბაგა-ბაღების კოლექტიურ გარემოში გადაიტანს (ამ შემთხვევაშიც უნდა გავითვალისწინოთ ის ისტორიული კონტექსტი, სადაც გაჩნდა ამგვარი დაწესებულებების აუცილებლობა – გარდა, ისევე და ისევე, უპატრონოდ და უსახლკაროდ მიგდებული ბავშვების მრავალრიცხოვანი არმიისა, ეს ქალთა ემანსიპაციის, ოჯახზე მიჯაჭვულობიდან მისი გათავისუფლების ერთ-ერთი პირობაც იყო). „მას მერე, რაც ძუძუთი გამოკვებას პატარას, ქალს, შრომითი კოლექტივის წევრს, აქვს უფლება თქვას, რომ ჩვილთან დაკავშირებით თავისი სოციალური მოვალეობა მოიხადა. მოზარდ თაობაზე დანარჩენი ზრუნვა შეუძლია უკვე კოლექტივს გადაულოცოს“, – წერს ის და ცოტა ქვემოთ კმაყოფილებით სავესე აგრძელებს: „მათში [ბაღის აღსაზრდელებში] მტკიცეა კოლექტივისტური ჩვევები, ისინი, უპირველეს ყოვლისა, „ჯგუფური“ აზროვნების ადამიანები არიან... სცენა ბავშვთა სახლიდან: ახალბედა უარს ამბობს, გააკეთოს ის, რასაც აკეთებს ჯგუფი. ჯგუფი ახალს გარს-შემოხვევია, უმტკიცებს, ნერვიულობს. განა შეიძლება, არ წავიდეთ სასაიროდ, როცა „ჩვენი ჯგუფი“ მიდის? შეიძლება, არ დავალაგოთ სახლი, როცა „ჩვენი ჯგუფი“ მორიგე?.. საკუთრების განცდა მათ არ უფითარდებათ... სამაგიეროდ, ბავშვები თვითონ ადევნებენ თვალს მათ, ვინც აფუჭებს „ჩვენ“ სიკეთეს – საბავშვო სახლის სიკეთეს“. ანუ

„ჯგუფური აზროვნება“, გხდის რა ერთგვაროვანი მასის წევრად, ამავე დროს გულისხმობს ამ მასიდან ამოვარდნილზე თვალთვალს, მის „გამოსწორებას“, წინააღმდეგ შემთხვევაში მის უარყოფას. „ჯგუფური აზროვნების“ პრინციპი არა მარტო ყოფაში მკვიდრდება, არამედ საბჭოური ხელოვნების იდეოლოგიური და ესთეტიკური საყრდენიც ხდება. 1932 წელს სტალინის ხელმძღვანელობით შემუშავდა სოციალისტური რეალიზმის მეთოდი, რომელიც ვრცელდებოდა ხელოვნების ყველა სფეროზე და რომელიც მიზნად ისახავდა მშრომელთა „სწორ“ იდეოლოგიურ აღზრდას. ამით, ორუელის ანტიუტოპისტური მოდელის მსგავსად, ხელისუფლება ხელოვანის ფიქრების მაკონტროლირებელიც ხდებოდა. სოცრეალიზმის მეთოდი ლენინის მიერ ლიტერატურის პარტიულობის შესახებ ჩამოყალიბებული იდეის ერთგვარი გაგრძელება იყო, რომლის მიხედვითაც მწერალი ადამიანის „სულის ინჟინერი“ (ტერმინი ლეონარდო და ვინჩის ეკუთვნის) გახლდათ: „ლიტერატურა პარტიული უნდა იყოს. შორს უპარტიო ლიტერატორები! შორს ზეადამიანი-ლიტერატორები! ლიტერატურული საქმე ზოგადპროლეტარული საქმის ნაწილი, ერთიანი სოციალ-დემოკრატიული მექანიზმის „ჭანჭიკი და ბორბალი“ უნდა გახდეს“, რომელიც მოძრაობაში მოჰყავს მთელი მუშათა კლასის შეგნებულ ავანგარდს“. „ზეადამიანი-ლიტერატორები“ ისინი იყვნენ, ვინც „ჩვენ ჯგუფში“ არ იყო, „კოსმოპოლიტი“, „უცხო“ – ის

ვინც, 10-20-იან წლების მრავალწევროვან მოდერნისტულ ხელოვნებას ქმნიდა, რომელიც მონათლა, როგორც „მახინჯი“, „ავადმყოფური“, უცხო კულტურის (მტრული და „გახრწნილი“ ბურჟუაზიის) ხელოვნება და კატეგორიულად აიკრძალა (სიმბტომურია, რომ იგივე ხდება ნაციტურ გერმანიაში). ამგვარი უკიდურესად ჰომოგენური გარემო ასუსტებს უცხო კულტურის, ცხოვრების წესის, აზროვნებისა და გამოსატყვის ფორმების გაგებისა და მიღების უნარს, სამაგიეროდ, ამდაფრებს მათზე, როგორც ჰომოგენურობის/კოლექტიურობის/ „ჯგუფური აზროვნების“ მთლიანობის დამანგრეველზე, აგრესიულ რეაქციას; კოლექტიური მთლიანობის დანგრევის შიში, რომელიც ქსენოფობიის საფუძველია, თავისუფალ სივრცესთან შეუჩვევლობისა და ადაპტირების უუნარობიდან მოდის; თავისუფლებასთან, სადაც საკუთარში შეიძლება დაინახო სხვა და სხვაში კი – საკუთარი.

 OPEN SOCIETY GEORGIA FOUNDATION
ფონდი ღია საზოგადოება საქართველო

სტატია ქვეყნდება პროექტის „განსაზრება“ ფარგლებში. პროექტის მხარდამჭერია ფონდი „ღია საზოგადოება - საქართველო“.

ავტორის მიერ საინფორმაციო მასალაში გამოთქმული მოსაზრება არ გამოხატავს ფონდ „ღია საზოგადოება - საქართველო“-ს პოზიციას. შესაბამისად, ფონდი არ არის პასუხისმგებელი მასალის შინაარსზე.

ჩანაწერი

ავტორი: ლანა ლომოზერიძე

SOLZHENITSYN

გულაგ

„მაგრამ თუ ერთხელ უნდა სოფელს ბოლო მოეღოს,

მაშინ ვიღამ თქვას მათი საქმე, ვინ სადღა იყოს“ – ამბობდა ბარათაშვილი.

და მართლაც, ყველა დროს თავისი მთქმელები სჭირდება. განსაკუთრებით, ასეთი კატაკლიზმებით დალდასმულ დროს.

ეკითხულობ რეზო ჭეიშვილის რომანს „კუდიანი ვარსკვლავი“ და კიდევ ერთხელ ვრწმუნდები, რომ ქართულმა ლიტერატურამ ნამდვილად თქვა თავისი სიტყვა იმ კაცთმოძულე საბჭოთა სისტემის შესახებ.

ქუთაისელების იუმორს კი მაინც ბადალი არა აქვს დედამიწაზე! აბა, ქუთაისელის გარდა ვინ მოიფიქრებდა ასეთ ეპიზოდს (ვინ იცის, ის თვითონ მწერალმა მოიგონა, თუ მართლაც სხვამ – ოღონდ უსათუოდ ქუთაისელმა – უამბო, ამას ხომ არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს, ის ყველა შემთხვევაში – მოგონილი თუ გაგონილი – ამ თავისებური იუმორის გამომხატველ, ლიტერატურის ფაქტად იქცა):

„მოუვლელი სასაფლაო ძელქვიანში. ძეძენარი, ჯაგრცხილები, კვრინჩხა, კუნელი – კურკანტელა. ზედა მხარე, შედარებითა ყველაფერი, მდიდრული, და, ცხადია, უგემოვნო საფლავსახლები, საფლავგალობი. ერთი სამარის გისოსებთან შედგა ფოსტალიონი, მეგონა, გზას იმოკლებდა, შეჰყო ხელი გისოსებში და შეყარა სიგრძივ გაკეცილი გაზეთები სამარე-გალაში, ბეტონის მოზაიკიან მაგიდაზე გაადენინა ტყაპანი ფოსტას.

– რა ჰქენი, თუ კაცი ხარ, მითხარი?! დადლილ-დასიცხული ფოსტალიონია, აღარსად ეჩქარება, ეტყობა, მაინც დამაინც.

- გაზეთები მივუტანე, ბატონო.
- ვის, კაცო, მკვდარს?
- გამონერილი აქვს და რა ვუყო?
- ვის, კაცო, მკვდარს?!
- მკვდარი უძახე შენ... მოვიტანე „კომუნისტი“, „სავეტსკი სპორტი“, „ლელო“ და „კომსომოლსკაია პრავდა“...

– ამოვლენ ჭირისუფლები და ნაიღებენ?

– არა, ბატონო, ოჯახში ცალკე აქვთ გამონერილი...“

ეს მახვილგონივრული ეპიზოდი ასეთი, ხალასი ხალხური სიბრძნის გამომხატველი, სიტყვებით მთავრდება:

„– ის ძეძენარი გაგენალდათ მაინც, კაცი ვერ გაივლის...“

– არ არსებობს, ბატონო, ალაგი, სადაც კაცისშვილი ვერ გეიარს...“

მე ასე ვიფიქრე, რომ იმ მდიდრული საფლავ-გალობის პატრონი საბჭოთა ნომენკლატურის წარმომადგენელი უნდა ყოფილიყო და ამიტომაც მკვდარიც კი პატივისცემას აღუძრავდა ფოსტალიონს და აიძულებდა საფლავზე მის მიერ გამონერილი გაზეთები მიეტანა. თუმცა რეზო ჭეიშვილი, თავისი თხრობის მანერიდან გამომდინარე, ამ კომენტარს არ აკეთებს.

ან კიდევ, რომანში ერთ-ერთი პერსონაჟის მონათხრობი იმის შესახებ, როგორ შეხვდა პირადად ძველი ბოლშევიკი ლენინს ოთხჯერ: ერთხელ, რომელიღაც ყრილობაზე, ლენინს მოხსენება უნდა წაეკითხა და არ მოვიდა, შეუძლოდ არისო. მეორედ – სესიაზე უნდა მოსულიყო, მაგრამ მაშინაც ვერ მოვიდა. „მესამეხელ“, კომინტერნის ყრილობაზე ვერ მოვიდა, ძველ ბოლშევიკს გული დასწყდა ძალიან. მეოთხედ ლენინს შემდეგნაირად „შეხვდა“: აქტიური კომკავშირელები გორკაში წაიყვანეს ლენინთან შესახვედრად, იარეს მატარებლით, ფეხით, სასახლეში არ შეუშვეს, შეუძლოდ არისო, უკან რომ მოდიოდნენ, მატარებლით, გამოაცხადეს, მოკვდაო. „მე ამას დავარქვი მეოთხე შეხვედრა ლენინთან“... ესეც ძველი (ქუთაისელი!) ბოლშევიკის იუმორი.

ლენინი, თავისი შემზარავი ავადმყოფობით, სტალინი, მისი ღამის ფიქრები („არ თენდებოდა. სანოლიდან სანოლზე, ტახტიდან ტახტზე გადადიოდა ხელმწიფის ადგილში, არ ეძინებოდა საგარეუბნო სასახლეში გამოკეტილ მარტოსულს. ღამე არაა ძილისა... ღამე ლალატის, ლანდებისა და მოჩვენებებისა, მათი როკვის და ზეიმის დროა... არ უნდა დაიძინო... არ უნდა დააძინო... მკვდრებისა და ჩონჩხების ქვეყანას ღამე უნდა უთიო“)... და სტალინის დედა, რომელსაც ერჩია შვილი მღვდელი ყოფილიყო მაშინაც, როცა ის „ხელ-

მწიფის ადგილში იყო და მთელ ქვეყანას მართავდა“, ბერია, ტროცკი და მასთან ერთად მისი თაყვანისმცემელები – მექსიკელი მოქანდაკე რიბეირა და ფერმწერი – ფრიდა კალო, ტროცკის საზარელი მკვლელობა მექსიკაში... დროის და პერსონაჟების შესაფერისი ულმობელი ხედვა და გროტესკი, და ავტორისთვის ბუნებრივი მასშტაბურობა, და მათთან ერთად, იუმორით და სიყვარულით დაწერილი ქუთაისელები... „ღონ კიხობით, სერვანტესმა ბრძანა, ჩემთვის დაიბადა ისე, როგორც მისთვის გაგჩნდი მე. ჩემთვის დაიბადა ბესარიონ ერისთავი, ბუღუ ქვარიანი, ჟოზეფინა... და მათთვის გაგჩნდი მეც!“ რა ნაღდი სიტყვებია! ალბათ, ყველა ნამდვილ მწერალს ჰყავს პერსონაჟები, რომლებსთვისაც დაიბადა ის და რომლებიც მისთვის მოევლინენ ქვეყნიერებას.

იმ დროის ამბების აღწერისას – ულმობელი, ცინიზმამდე მისული ინტონაცია და გვერდით – იმ დროის ადამიანის მიმართ თანაგრძნობით სავსე, ტკივილიანი სტრიქონები... „ერთმანეთს გვანან იმდროინდელი ფოტოები, – არაოდენ ფოტოტექნოლოგიით, იმდროინდელი დამლით, საფოსტო გრიფით ან სხვა აქსესუარებით, არამედ ადამიანებით, მათი გამომეტყველებით, თვალებით, შიგ ჩაბუდეული სევდით... რა საიდუმლოებებს ინახავენ დროის ეს უტყვე ხატები, ამოუცნობია... ბევრი იმდროინდელი ფოტოსურათი გადამიმომშებია ამ თვალსაზრისით. ყგუფური სურათიდან გამომიჩრევია და თითი დამიდევს: აი, ეს, ეს, ეს! არ შევმცდარვარ: დაჭერილია, დახვრეტილია, გაციმბირებულია. აი, ეს! გამხდარი, ყვრიმალეზმომწიფი, ბუდეში ჩაქვეითებული თვალის კაკლები... თვალეში, თვალმზერაში, ჩამჯდარი, გაქვავებული, შიმგარეული სევდაა შენახული...“ ეს ნამდვილად მწერლის მიგნებაა, მწერლის ხედვის სიმძაფრე – ჯგუფურ პორტრეტებზეც ამოსაცნობი – მომავალში გასაცემბირებული თუ დასახვრეტი – ადამიანების შიშნარევი სევდა. ბედისწერა, რომელსაც ადამიანები თან ატარებენ...

1956 წლის 9 მარტი... რა შემზარავია ეს, ქართველებისათვის დამახასიათე-

ბელი მიამიტობით, უგუნურებით, ჯუ-
დეს უაზრო ყვირილით და მოედანზე
მიყვანით, და ჯამში, უცნაური აბსურ-
დულობით და ტრაგიზმით გაჯერებუ-
ლი ეპიზოდი!

და საბოლოოდ, ამ დაფლეთილი,
ნაწყვეტ-ნაწყვეტი თხრობით, სხვა-
დასხვა, შეთხზული თუ ისტორიული
პერსონაჟების მიერ ნაამბობი, თითქოს
ერთმანეთთან დაუკავშირებელი ამბე-
ბით, დროსა და სივრცეში მოულოდნე-
ლი გადახტომებით, უკიდურესობამდე
დოკუმენტური და ქვეშაირიტად მხა-
ტვრული მანერით იქმნება სულ სხვა-
დასხვაგვარი ქვებით მოჭედული მოზაი-
კა – ეპოქის ძალიან თავისებური და,
ამავე დროს, ნაღდი ხატი.

მე პირადად კი, განსაკუთრებით
გულზე მომხვდა ერთი ეპიზოდი რეზო
ჭყემვილის რომანიდან: როგორ აგდებს
პატიმარი მატარებლიდან წერილს იმ
იმედით, რომ იქნებ ვინმე ღვთისნიერ-
მა მითითებულ მისამართზე გადაგზა-
ვოს და როგორ ეშინია, რომ ვიღაცამ
დაინახა ეს მისი „მტრული“ აქტი და
ადგილზე ჩასვლისას დააპატიმრებენ...
გულზე მომხვდა იმიტომ, რომ თვითონ
მაქვს განცდილი: როცა დედაჩემი პოტ-
მას ქალთა ბანაკიდან ჩრდილოეთისკენ
ნაიყვანეს „ეტაპით“, ის უცებ დაიკარგა
ჩვენითვის – იშვიათი „შტამპიანი“ წერი-
ლებიც აღარ მოდიოდა – შესაბამისად,
აღარაფერი ვიცოდით მის შესახებ, სად
იყო, ცოცხალი იყო თუ არა... მახსოვს,
როგორ მიფრთხილდებოდნენ რაჟდენ
ბიძა და დეიდა მარო, როგორ ჩუმდებ-
ოდნენ, თუ მოულოდნელად შევიდოდი
ოთახში, რაჟდენ ბიძა უდარდელი ხმით
რალაცას შემეკითხებოდა, მეც, თუმცა
ვხვდებოდი ამ უხერხული გაჩუმების
მიზეზს, მხარს ვუბამდი და ისეთივე კი-
ლოთი ვპასუხობდი; შიში კი სულ უფრო
და უფრო მიძიდებოდა, რადგანაც უკვე
მეც, ჩემი ცხოვრების გამოცდილები-
დან გამომდინარე, დიდებთან ერთად,
მშვენივრად ვიცოდი, რას მოასწავებდა,
უფრო ხშირად, პატიმრის ასეთი უეცარ-
ი გაჩუმება. და აი, ერთ დღეს მოვიდა
წერილი, ის არ იყო დედაჩემის მიერ ბა-
ნაკიდან გამოგზავნილი სამკუთხა ბარა-
თი, რომელსაც ზემოთ და ქვემოთ ერტყა
შტამპი – „პროვერენო“, ის ჩვეულებრი-
ვი წერილი იყო და ზედ უცნობი, წერას

შეუჩვეველი ადამიანის ხელით, რუსუ-
ლად, ჩვენი მისამართი ეწერა. აშკარად
შემინებული რაჟდენ ბიძა ჯერ შუბლ-
შეჭმუხნილი ატრიალედა ხელში ხელი-
თნაკეთებ კონვერტს, მერე ფრთხილად,
ძალიან ფრთხილად გახსნა... იქიდან კი
ამოვარდა დედაჩემის სამკუთხა წერილი
(„პროვერენოს“ გარეშე) და ქალაღის
ნაგლეჯზე მიწერილი: „ეტო ვიბროსილი
იზ პოეზდა. დრუგ“. არასდროს სიტყვა
„დრუგ“ ასე მნიშვნელოვნად არ გაჟღე-
რებულა ჩემთვის! ამ „დრუგზე“ ხშირად
ფეიქრობდი, ვხედავდი მარად თოვლში
ჩაფლული ქვეყნის მკვიდრს, რომელ-
საც სულ სცივა, თავზე ჩამოფხატული
უშანკით და „ვალენკებით“, ვხედავდი,
როგორ მილასლასებს ორმოცგრადაუსიან
ყინვაში რკინიგზის გასწვრივ, როგორ
ჩაუქროლებს რკინიგზაკრული მატარებე-
ლი და როგორ დაინახავს მის თვალწინ
მატარებლიდან გადმოგდებულ და თო-
ვლში ჩავარდნილ წერილს, როგორ კი-
თხულობს მინანქრს, შემინებული იყურე-
ბა აქეთ-იქით, – როგორც მოგვიანებით
დედამ მიაშბო, იქ ეწერა: „დოროგოი
დრუგ, უმოლიაუ, პოშლიტე ეტო პისმო
მოეი მალენკოი დოჩერი პო ადრესუ“...
– როგორ მოქმედებს კაცზე ეს უბრა-
ლო და ასეთი გასაგები სიტყვები, (იქნებ
მასაც ჰყავს სახლში პატარა გოგო), რო-
გორ ერევა შიშს, წერილს უბეში ინახავს,
შეიპარება იზბაში ჩუმად, რომ არავინ ნა-
ასწროს ამ საშინელ დანაშაულზე, აკანკა-
ლებული ხელებით, მალულად აკეთებს
კონვერტს, აწერს მისამართს, და ასევე
ჩუმად, როგორც დამნაშავე და „ხალხის
მტერი“, ღამით მიდის მიყრუებული სტა-
ნიცის ერთადერთ ფოსტაში და წერილს
საფოსტო ყუთში აგდებს... ალბათ, ის ბე-
ვრად უფრო გვიან გახდებოდა მისთვის
საამაყოდ გასახსენებელი და შვილიშვი-
ლებისთვის მოსაყალი საგმირო საქმე!

დედა კი, ათი წლის ციხის და გა-
დასახლების, „ეტაპით“ – ხმელეთზე
ცხოველებისთვის განკუთვნილი მატა-
რებლით, ჩრდილოეთ ყინულოვან ოკე-
ანეში – საბარგო გემით, აძვა-ვომიდან
კონჩასამდე, მუხლამდე თოვლში, გაუ-
საძლის ყინვაში, ფეხით – უთავბოლო
ხეტიალის, ტრიალ თოვლიან მინდორში
დასახლების და ქალაქ ვორკუტას „შე-
ნების“, ტაიგასა და ტუნდრაში ჩაყი-
ნული ბუჩქების ამომძირკველად და

**ვხედავდი, როგორ
მილასლასებს
ორმოცგრადაუსიან
ყინვაში რკინიგზის
გასწვრივ, როგორ
ჩაუქროლებს
რკინიგზაკრული
მატარებელი და
როგორ დაინახავს
მის თვალწინ
მატარებლიდან
გადმოგდებულ და
თოვლში ჩავარდნილ
წერილს: „დოროგოი
დრუგ, უმოლიაუ,
პოშლიტე ეტო პისმო
მოეი მალენკოი
დოჩერი პო ადრესუ“...**

ხისმჭრელად მუშაობის მერე, – ეს ხის-
მჭრელობა კი იმას ნიშნავდა, რომ 40
გრადუსიან ყინვაში, უზარმაზარი ხის
აქეთ-იქით იდგა ორი, ყინვის გასაძ-
ლებად აუცილებელი და აურაცხელი
ჯვალოებისგან მაჯლაჯუნებდა ქცეუ-
ლი, ქალი – ჯვალოებს შიგნით მაინც
ახალგაზრდა და მშვენიერი, ისინი მთე-
ლი დღე დიდი გაჭირვებით უხახუნებდ-
ნენ ხერხს ხის ტანს, ხე ეჯიუტებოდათ,
არ ჩქარობდა დამორჩილებას და როცა
ბოლოს მაინც წაიქცეოდა, ქალები
ამას სასწაულად აღიქვამდნენ და გაო-
ცებული შესცქეროდნენ ნაქცეულ ხეს
და ერთიმეორეს, რადგან არ სჯერო-
დათ, რომ ეს მათი ნამოქმედარის შედე-
გი იყო – აი, ამ ყველაფრის მერე დედა
მაინც დაბრუნდა! და დაიწყო ჩვენი ერ-
თად ცხოვრების ახალი, თავიდან უაღ-
რესად რთული და მიძიმე და საბოლოოდ
ძალიან ინტენსიური ურთიერთობით
სავსე, ოცნლიანი ბედნიერების ხანა.

თავის „ახალ“ ცხოვრებასთან შედარე-
ბითი ადაპტაციის მერე დედამ ერთხელ
თავისი „იმცხოვრებისეული“ ამბავი
მიაშბო, ეს იყო ამბავი პატარა შეუმჩნე-

ველი ყვავილის, იაჟუჟუნასი, რომელიც ქალთა ბარაკის ქვიშიან ეზოში ამოვიდა, დედას მან რალაცით – „თვალეზს თუ მივამსგავსე მისი იისფერი ფოთლები მუქი წერტილებით ძირში“ – თავისი შვილი გაახსენა, ამის მერე დილაობით ჩუმად მიიპარებოდა და რწყავდა... ერთ დილას იმ ადგილას რუსი ქალი დახვდა ჩაჩოქილი და მიწაც ახალი მორწყული. და ქალმა დარცხვენიტ უთხრა: ეს ყვავილი რალაცით ჩემს მარინას მაგონებსო... „მე არ ვუთხარი, რომ მე კი ლანას მაგონებდა იაჟუჟუნა. შემეშინდა, რომ ორივე ავტირდებოდით და სიხარული ჩავიქრებოდა“ – დაწერა მოგვიანებით დედამ თავის მოთხრობაში. ამის მერე დედა სხვა ამბებსაც მიამბობდა, – მისი მესხიერება „იმ ცხოვრების“ უამრავ „სატირალ“, შემზარავ და ადამიანურ ისტორიებს იტევდა. მე ძალიან ვთხოვდი, რომ დაეწერა ყველაფერი, რაც გულში ჰქონდა ჩაჭედილი, რადგანაც მშვენივრად მესმოდა ამ აქტის მნიშვნელობა, და არა მარტო ჩემთვის. და დედამ მართლაც დაიწყო წერა, წერდა ნელა, დიდი ინტერვალებით. პირველი მოთხრობები

სტალინის სიკვდილამდე დაწერა, როცა მათი გახმაურება ნამდვილ საფრთხესთან იყო დაკავშირებული. სამწუხაროდ, ჩანაფიქრის მხოლოდ პატარა ნაწილის ხორცშესხმა შესძლო, რადგანაც დიდხანს მძიმედ იავადმყოფა და 62 წლისა გარდაიცვალა.

და აი, მე ხელთა მაქვს ეს მოთხრობები. ისინი ერთხელ, დედას სიკვდილიდან 20 წლის მერე, პერესტროიკის ხანაში, როცა ეს შესაძლებელი გახდა, დაიბეჭდა „ლიტერატურულ გაზეთში“. მერე მე გამოვაქვეყნე ნაწყვეტები ჩემს წიგნში „რაც მაგონდება და როგორც მაგონდება“. და თუ დღეს ვუბრუნდები ამ თემაზე საუბარს, ეს ისევ მათთან შინაგანი პოლემიკის გამოა, ვინც თვლის, რომ იმ დროის შესახებ არც მაშინ და არც მერე საქართველოში არაფერი დაწერილა!

„იაჟუჟუნა“, „ბედნიერების მატარებლები“, „ორი მეტამორფოზა“, „ვალსი პეჩორაზე“, „ფეხით აძვა-ვომიდან კორმასამდე“, „ორი სიმღერა“... ამ მოთხრობებში ჩატყულია იმ აბსურდული ცხოვრების ამსახველი ყოფითი დეტა-

ლები და მხატვრული განზოგადოებები, რომლებიც მოვლენის არსს სწვდება და ამიშვლებს აბსურდს...

არქიპელაგი გულაგი – ეს სიტყვათაწყობა იმ გენიალურ მიგნებად მიმაჩნია, რომელიც მეოცე საუკუნის ერთ-ერთ ნიშანსვეტად იქცა. არქიპელაგი – განმარტებითი ლექსიკონის თანახმად, ერთმანეთთან ახლოს მდებარე კუნძულების ჯგუფი, ხოლო გულაგი? საბჭოთა სისტემისთვის ასეთი ბუნებრივი აბრევიატურა: „გოსუდარსტვენოე უპრავლენიე ლაგერი“... როდესაც თავისუფალ სამყაროში პირველად გაიგეს ეს სათაური, ბევრი საბჭოთა კავშირის რუკაზე ეძებდა არქიპელაგ „გულაგს“, ეძებდა და, რა თქმა უნდა, ვერ პოულობდა, რადგანაც ასეთი სახელწოდების არქიპელაგი არ არსებობდა ბუნებაში, ის ერთდროულად აბსტრაქცია იყო და საზარელი რეალობაც, მწერლის წარმოსახვით შექმნილი და ამავე დროს საბჭოთა რეალობის ყველაზე შემზარავი მხარის ამსახველი.

>>> ბაბრძილა გვ. 99

ერთი ღამის ამბავი

<<< ღასაწყისი გვ. 38

თავდაჯერებულად მისულს კურიოზი პირველსავე დღეს დაემართა, როცა ერთ-ერთმა ლექტორმა, ნუგზარ ბაგრატიონმა ჰკითხა:

„რამდენი წლის ხარ?“

ღამამ მშვიდად უპასუხა:

„თუთხმეტის!“ – და ვერაფრით მიხვდა, რატომ იცინოდა ასე გულიანად ხალხი.

სწავლის პერიოდში ცოტნე ნაკაშიძემ, რომელიც სამეფო უზნის თეატრში „მოკვეთილისა“ და „სტუმარ-მასპინძლის“ გაერთიანებულ ვერსიას დგამდა, ეუბოოდურ როლზე მიიწვია. სპექტაკლში კოსტიუმებს პირობითი დეკორაციის ფუნქცია ჰქონდა და ნაბდებით შემოსილი მსახიობები ხან მთები იყვნენ, ხანაც – ცხენები. მთელი სირთულე იმაში მდგომარეობდა, რომ რეპეტიციები ზაფხულში მიმდინარეობდა და ივლისის შუა რიცხვებში გამართული პრემიერის შემდეგ ღამა მიხვდა, რომ შვიდი კილოგრამი ჰქონდა დაკლებული. სამეფო უზნის თეატრში კიდევ ერთი, ბერის ეუბოოდური როლი შესარულა „შუშანიკის ნამებავში“, ამ როლის გამო ხმის დასაბოხებელი სავარჯიშოები ისწავლა და ხანგრძლივი შრომის შემდეგ მიზანსაც მიაღწია – გამოუვიდა!

„მეზურღლე ურია“

2000 წელს ღამამ თეატრალურ უნივერსიტეტში ჩაბარება გადაწყვიტა. საბუთებზეც შეიტანა, მაგრამ სიცხისა და ნერვიულობისგან დაბნეულს დრო აერია, გამოცდაზე მაშინ მივიდა, როცა ბიჭების ჯგუფი უკვე სახლში იყო წასული. უნდა ითქვას, რომ აქაც ორიგინალურად გამოიყურებოდა: დეიდაშვილის ნათხოვარი, სამი ზომით დიდი პერანგი ეცვა, როგორც თავად ამბობს, იეზუიტის ვარცხნილობა ჰქონდა და დაგვიანების გამო მომავალი თანაკურსელი გოგონას სამი ზომით პატარა ცეკვის ჩუსტებით მოუწინა კომისიის წინაშე გამოსვლა. ახლაც ვერ ხვდება, რატომ მიიღეს.

ერთი წლის შემდეგ სარეჟისორო ფაკულტეტზე გადავიდა, ქალბატონმა ლილი იოსელიანმა გარკვეული პირობით მიიღო: „ერთი წელი თავისუფალ მსმენელად იარე, თუ მომწონები, ჩემს სახელოსნოში აგიყვანო“.

ისევ გაუმართლა. პირველ წელს გიფუას „მამის მონოლოგი“ დადგა – პიესა 70-იანი წლების ჰიპებზე. ძირითადი სათქმელი იმაში მდგომარეობდა, რომ მშობლები ხშირად შვილებს ადანაშაულებენ მათსავე წარუმატებლობაში. ღამამ პიესა ორიგინალურად გადაწყვიტა: ფინალურ სცენაში „უძღლები შვილის დაბრუნების“ ფონზე მამა მიდის შვილთან

პატიების სათხოვნელად და არა პირიქით. როცა ვეკითხები, რა არის ასეთი გადაწყვეტის მიზეზი, მპასუხობს, რომ, ალბათ, მშობლების მიმართ გულში ჩარჩენილი წყენა, რომ მისი პატარაობისას დედ-მამაც პატარები იყვნენ, სწავლობდნენ, მუშაობდნენ და შვილისთვის არ ეცალათ. სპექტაკლს ცხარე კრიტიკა მოჰყვა, თუმცა კომისიის ერთ-ერთმა წევრმა, რეჟისორმა ნინო ლიპარტელიანმა ღამას საქციელი მოუწონა და მეორე კურსიდან თეატრალურ სარდაფში ასისტენტად აიყვანა.

შემდეგ კურსზე ქალბატონმა ლილი იოსელიანმა „შობის მეთორმეტე ღამე“ დადგა და ღამას, ბერის როლის შესრულებასთან ერთად, კოსტიუმების მხატვრის ფუნქციაც დააკისრა. ჩვენი გმირი ამ საქმიანობისგან შორს არ იდგა, რადგან ბავშვობაში, ოჩამჩირეში, აქტიურად უდგამდა მეზობლებს სპექტაკლებს და წარმოდგენებისთვის კოსტიუმებსაც თავად ქმნიდა. ტანსაცმლის გადარჩევისას მეზობლის ქალები ყოველთვის ეძახდნენ, ძველმანებს აჩვენებდნენ და ეკითხებოდნენ, მათგან რამე ხომ არ გამოადგებოდა.

მაშინ ბაბუა ხედავდა, რომ მისი შვილიშვილი საოჯახო საქმეებში მიხმარების ნაცვლად ფერად-ფერადი ქსოვილებით ხელში აქეთ-იქით დაქროდა, და ძალიან ბრაზობდა, მეტსახელიც კი შეარქვა – „მებურღლე ურია“. ბაბუა ვერაფრით ხვდებოდა, ვისგან შეიძლებოდა გამოჰყოლოდა მის სეხნიას ასეთი საქმიანობისადმი სიყვარული, სანამ არ გაახსენდა, რომ მისი ძმა პირველი მსოფლიო ომის დროს, პოლონეთში ჯარისკაცებს სკეტჩებს უდგამდა. ბაბუამ აზრი შეიცვალა და მეზობლებს სიამაყით ეუბნებოდა: „მიშას ჰგავს, მისი ნიჭი გამოჰყვაო“.

მემკვიდრეობით მიღებული ნიჭი ღამამ თეატრის მკერავთან, ქალბატონ ციცოსთან გამოავლინა, რომელიც იმხანად ჩინებულად კერავდა, მაგალითად, შარვალს: ქსოვილს შუაზე ჭრიდა და ორი მხრიდან ღამაბავდა, და მსახიობებს კოსტუმი პირველივე წარმოდგენაზე ეხეოდათ.

ღამა ქალბატონ ციცოსთან „ბურდას“ თარგებით ხელდამშვენებული მივიდა, და ისინი ახალი მეთოდით შეუდგნენ მუ-

შობას.

საბედნიეროდ, სამკერვალო სცენის გვერდით მდებარეობდა. ლაშა ბერის ეპიზოდებს სცენაზე გადიოდა, დანარჩენ დროს კი გულმოდგინედ კერავდა. დატვირთული დღის შემდეგ ოსტატი და შეგირდი საგანგებოდ მოტანილ საფერავს შეექცეოდნენ. დამამთავრებელ კურსზე, წინასააღიპლომოდ, ლაშამ ჰაროლდ მიულერის „ჩუმი ლამე“ დადგა. მოქმედება მოხუცთა თავშესაფარში შობის წინა დღეებში ვითარდება, სადაც ტელევიზორით ხელდამშვენებული შვილი დედასთან მხოლოდ იმიტომ მიდის, რომ უძრავი ქონების გასაყიდად მისი ხელმონერა სჭირდება. სპექტაკლი ძალიან სევდიანი გამოვიდა, უფრო სევდიანი კი ის იყო, რომ პრემიერამდე რამდენიმე დღით ადრე მთავარი როლის შემსრულებელმა ლაშა დააღალატა და რეჟისორს თავად მოუხდა ამ როლის თამაში. პირველი

წარმოდგენის შემდეგ (სპექტაკლი ორჯერ ითამაშეს) ლაშას დედა ტიროდა, ვაითუ მეც ასეთი სიბერე მელისო, მაგრამ პიესის გმირისგან განსხვავებით, მას გაუმართლა.

უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ ლაშა ადაპტაციისა და ინტეგრაციის ცენტრ „აისი“-ში მიიწვიეს. მას განსაკუთრებული საჭიროების მქონე ბავშვებთან და მოზარდებთან უნდა ემუშავა და მათთვის სპექტაკლები დაედგა.

პირველი სპექტაკლი „პატარა უფლისწული“ ბავშვებმა პროფესიონალ მსახიობებთან ერთად თეატრში „თეატრი ათონელზე“ ითამაშეს. მსახიობებთან ურთიერთობა, სცენაზე მუშაობა და აპლოდისმენტები მოტივაციაც იყო და დიდი სიხარულიც.

შემდეგი წარმოდგენა, შარდენის ქუჩაზე, ლვინის ფესტივალთან იყო დაკავშირებული. დიონისე (გიგო) თავის

მეგობრებთან ერთად ბუტაფორიულ ყურძენს კრეფდა, წურავდა და ლვინის მსახიობებს სთავაზობდა.

მერე „ათონელზე“ მუსიკალური სპექტაკლი დადგეს, „მაკნატუნა“, მერე – ილიას უნივერსიტეტის სტუდენტების, სპეცპედაგოგებთან და „აისის“ ბენეფიციარებთან ერთად – „ინგლისის ვარდები“, ვაკის თეატრალურ სარდაფში ითამაშეს.

შალახო აივანია

„მაკნატუნადან“ „ინგლისის ვარდებამდე“ მოგზაურობის, უცხო ქვეყნების ხანა ჰქონდა.

ჯერ იყო და, ლაშა როსტობაია იზმირის ალტერნატიულ ბანაკში მოხალისედ მუშაობდა – დილის შვიდიდან საღამოს თერთმეტ საათამდე ჯარისკაცებს, განსაკუთრებული საჭიროების მქონე ბავშვებს და იქ დამსვენებელ მოზარ-

დაფიქი, ვის ანობ შენს ხიციბს!

ლაივ დენტი

მისამართი: ქ. თბილისი, მიცკევიჩის 15
ტელ.: 380060 871 380060

ბაბრძილა

დებს დრამისა და იოგას გაკვეთილებს უტარებდა. დღის განმავლობაში იღლებოდა, საღამოს კი ჩვეულ გასართობს უბრუნდებოდა და სასტუმრო „აფა-ჯან მოტელის“ ფანჯრიდან ეგეოსის ზღვას გაჰყურებდა.

შემდეგ ლამა „ევროპელი მოხალისეების სერვისის“ ფარგლებში ლიტვაში გაემგზავრა. ათი თვის მანძილზე ის ვილნიუსში ცხოვრობდა და დღის სარეაბილიტაციო ცენტრ „Viltis“ არტ-აქტივობების პედაგოგის ასისტენტად მუშაობდა.

ერთი კვირის შემდეგ მას გაზეთიდან და ტელევიზიიდან დაურეკეს და ინტერვიუ სთხოვეს. ლამა ასეთმა ინტერესმა ძალიან გააკვირვა, თუმცა ჟურნალისტები უფრო გაკვირვებულები იყვნენ აქეთდასახმარებელი საქართველოს მოქალაქე რატომ ეხმარებოდა ხალისით ლიტველებს. საკვირველი და სასაცილო იყო ტელევიზიის წარმომადგენლის მოთხოვნებიც, რისი შედეგიც -20 გრადუსში აივანზე შესრულებული „შალახო“ და სუფრასთან მარტოდმარტო მდგარი ლამას მიერ შესრულებული სამშობლოს სადღეგრძელო იყო. ჟურნალისტმა ლამას მოხდენილად გავლაც სთხოვა, თუმცა ქუდისმოუხდელად, რათა მისი შელებილი თმა არ გამოჩენილიყო. ტელევიზიამ ლამა სამსახურებრივ გარემოშიც გადაიღო, როცა ის ინვალიდის სავარძელში მსხდომ ბავშვებს „ტანგოს“ ცეკვას ასწავლიდა.

აი, ასე!

აი, ასეთი, ბაბილას ბიჭი

ამჯერად ჩვენი გმირი ილიას უნივერსიტეტის იდენტობის კვლევების ფაკულტეტის დოქტორანტია. ცოტა ხნის წინ მეგობრებთან ერთად არასამთავრობო ორგანიზაცია „არტი-იერა“ დააარსა, რომლის მიზანი ინტეგრირებული ხელოვნების განვითარებაა.

ჰოდა, ერთ-ერთმა მოსწავლემ ლამას ნახატი აჩუქა: სამსართულიანი, ლამაზი სახლი, რომლისკენაც თავად ავტორი საჩუქრებით დატვირთული ჩანთით მიდის.

ლამა ამბობს, რომ ეს ოცნების სახლია.

დღეს ლამა ბავშვთა პოლიკლინიკის მიმდებარე ტერიტორიაზე, ყოფილი სტომატოლოგიური სასწავლებლის შე-

ნობაში ცხოვრობს, რომელსაც, როგორც სპეციალისტები ამბობენ, ოთხი მხრიდან წყალი აქვს შემდგარი. მაგრამ ჩვენი გმირი ამაზე ასეთ წერილმანებზე საფიქრად დროს არ კარგავს.

...გაკვეთილებით და რეპეტიციებით დაღლილი ბავშვები სახლში მიდიან. ლამაც სახლში მიდის, თუმცა არა, გატყუებთ, ლამას მეგობრის მისაღებ ოთახში სამკერვალო აქვს მოწყობილი და საქმეს იქ აგრძელებს.

მთელი ოთახი ფერადი ქსოვილებით, ბუმბულებით, პარიკებით, ნიღბებითაა მოფენილი. ლამა საკერავ მანქანას უზის და ოცდამეათე კოსტიუმს კერავს. აქვე აწყვია უკვე გამზადებული ნამიას, კატის, ქალბატონი ბუს, ვარსკვლავის, პარიკმახერის ულამაზესი და ორიგინალური კოსტიუმები – „მებურდლე ურიას“ ნიჭის ნამდვილი დასტური.

ზის ლამა, კერავს და სევდიან ამბავს მიყვება:

ბებიის და გულნარა ჩიტაია პოლიომელიტით იყო დაავადებული. მისი მდგომარეობის გაართულებას ხელი იმანაც შეუწყო, რომ მას სათანადოდ ვერ მოუარეს.

თურმე, სულ ახალგაზრდა როცა იყო, ბებიდას ბიჭი შეუყვარდა და რადგან სახლიდან გასვლა არ შეეძლო, მის ყოველ მოძრაობას ფანჯრიდან ადევნებდა თავას.

თურმე, ბებიდა უსაქმოდ არასდროს ყოფილა. თუკი ბავშვებმა სოფელ დოღლანში წერა-კითხვა იცოდნენ, სწორედ ამ ქალბატონის დამსახურება იყო.

თურმე, ბებიდას თხილის ორ ჯოხს შორის თოკი ჰქონდა გაბმული, ჯოხის ბოლოზე პინცეტს ამაგრებდა და წარბებს ისე იკეთებდა.

თურმე, ბებიდა ლამას ბაბუნავერას, გვირილას და სხვა მცენარეების მოსატანად აგზავნიდა, რომლებსგანაც ლოსიონებს ამზადებდა, ლამას კი შორს წასვლა ეზარებოდა და მცენარეები სასაფლაოდან მოჰქონდა.

გულნარა ჩიტაია 41 წლისა გარდაიცვალა.

მერე კიდევ რაღაცას მოყვა და – ღმერთო, მაპატიე! – ძალიან ვიცინე, როგორი კარგი ქალი ყოფილა გულნარა ჩიტაია!

ლამაც ცოტა ასეთია: კაცი რომელიც

არ დარდობს, არც ჩივის, რომელმაც ყველაფერი იცის, ყველაფერი შეუძლია და ყველასი ყველაფერი ესმის.

და ბოლოს:

ტერესა ვილარდელის პიესის მიხედვით დადგმული სპექტაკლის „ერთი ლამის ამბავი“ პრემიერა შედგა 21 აპრილს. წარმოდგენაში განსაკუთრებული საჭიროების მქონე ბავშვებთან და თბილისის № 21 სკოლის მოსწავლეებთან ერთად პროფესიონალი მსახიობები – მაია ლომიძე და ლეო ანთაძე თამაშობენ.

ერთ-ერთ რეპეტიციაზე მისულს ბავშვები ეჭვის თვალთ მიყურებდნენ. ათიოდე წუთის შემდეგ მაშეიკო მოვიდა, გამხდარი, დიდთვალეა გოგო, და მკითხა:

„თქვენ ვინ ხართ?“

მე ვუპასუხე, რომ მათ მასწავლებელზე ვწერ. როგორი კაცია?

„კარგია, კეთილი,“ – ერთხმად მიპასუხეს. – „თუმცა ხანდახან, როცა ვაბრაზებთ, მკაცრია“.

ჩემი დაკვირვებით, ეს „ხანდახან“ ხშირად ხდება. ბავშვები გაუთავებლად დარბიან, ბიჭები შუქს აქრობენ და უკუნეთ სიბნელებში გოგონების გამაყრუებელი კივილი ისმის, მოზარდებს თავზე მუყაოს ყუთი აქვთ ჩამოცმული და ისე დადიან, გოგონები ბოძებზე არიან შემოხვეული და ხმამაღლა იცინიან. ლამა მოთმინებით ელოდება მათ დაშოშმინებას და რეპეტიციას იწყებს. მეათასედ, მაგრამ, უნდა ითქვას, შესაშური სიმშვიდით ხსნის მიზანსცენებს, კატის როლის შემსრულებლებს ყოველ წუთს ახსენებს, რომ აუცილებლად უნდა იკნავლონ, ბავშვებთან ერთად იმეორებს ტექსტს და მოძრაობებს. მაშეიკო ოდნავ მოშორებით ზის და თვალს არ მაცვილებს, რამდენიმე წუთში ველარ ითმენს, მოდის და მეკითხება:

„სად დანერ ჩვენზე?“

„ცხელ შოკოლადში“.

მაშეიკოს ეცინება და ისევ მეკითხება:

„კი მაგრამ, ეგ რომ „ილევა“?“

ახლა მე მეცინება და ვუხსნი, რომ ჟურნალში ვწერ და არა პატარების საყვარელ სასუსნაში, და ვპირდები, რომ მასზე აუცილებლად დავწერ.

ვფიქრობ, პირობა შევასრულე.

ვედური სიდი

ანუ ჯო დასტინგარი მოგახსენებთ, რომ

კატორი: მამუკა ლეკიავილი

ორივე ანდროს, ლეკიავილის

(თავი წიგნიდან: „დასტინგერობა საქართველოსა და დანარჩენ მსოფლიოში“)

„ნებისმიერ ტექსტში ენის ექვსი ფუნქციიდან ერთ-ერთი დომინირებს“
რომან იაკობსონი

„ყოფიერება დროა“
მარტინ ჰაიდეგერი

„ნიღბი დამატებითობას ბუნების აღწერის უმოკრეს და მახასიათებელ ნიშნად თვლიდა“
ჰერნერ კაუსენბერი

„მე კვლავ შეზღუდვებს ხოლმე და არა ნაკლებობა“
ჰელი ბელუსანი

„ჯო დასტინგერი გისმენთ“
მამუკა ლეკიავილი

„ორ რამეს არ ეშველება ამქვეყნად არაფერი, სკვლილსა და უწყობას“
სალუსერი

„ქრისტეა დასტინგერი“
მინდა ნინო

<<< დასაწყისი 83. 78

იმისთვის, რომ ენამ თავისი ექვსი ფუნქცია შეასრულოს, ანუ იმისთვის, რომ ენა ფლობდეს სათანადო ინსტრუმენტებს ექვსივე ფუნქციის შესასრულებლად, ეს ინსტრუმენტები რაღაცისგან უნდა იყოს დამზადებული. ეს რაღაც, ცხადია, ინსტრუმენტების ასანყობად გამოსადეგი და განუთვნილი დეტალებია. მაგრამ ეს დეტალებიც ხომ სრულიად ენობრივია. ამიტომ ისმის ახალი კითხვა იმის თაობაზე, თუ რისგანაა გაკეთებული ისინი. პასუხისთვის შორს წასვლა არ გვჭირდება, რადგან აქვე, ენის მეორე მხარეს, ჰაიდეგერის ენა-მასალა საბადოსავით გვევლება. ასე მივადევით მორიგ თავსატეხს: მაინც რით, რის მეშვეობით მზადდება ენაში ენობრივი ინსტრუმენტები? ანუ, თუ პერსონი-

ფიკაციას მივმართავთ, როგორ და რა იარაღის საშუალებით ამზადებს ენა ინსტრუმენტებს ექვსი ფუნქციის შესასრულებლად?

თითქოს ამკარაა, რომ ენა უნდა ფლობდეს სპეციალურ იარაღს ან ხელსაწყო ფუნქციების შესასრულებლად გამოსადეგი ექვსი სახის ინსტრუმენტის შესაქმნელად. თუ ეს მართლაც ასეა, აღმოჩნდება, რომ ენას იაკობსონის მიერ დადგენილი ექვსი ფუნქციის გარდა, ჰქონია მეშვიდე, ასე ვთქვათ, მეტაფუნქცია, რომლის დანიშნულებაა საკუთრივ ენობრივი ინსტრუმენტების დამზადება.

მაგრამ რომელი სპეციალური იარაღებით ახერხებს ენა ამ პირველი ინსტრუმენტების გამოჩარხვას? რა მანქანებით ამზადებს მათ, რით გამოთლის და რით ჩამოასხამს, რით გარანდავს და გაქლიბავს, რით ალესავს?

აქ ჩიხსა და გამოუვალ მდგომარეობას ის დაინახავს, ვისაც ენაში ჩაღრმავება, უკეთ რომ ვთქვათ, ენაში შესვლა და იქ დასახლება, ენის მოსმენა და გაგება არ სურს, ან არ ძალუძს. მე კი გავკადნიერდები და მოგახსენებთ, რომ ენის რამდენადმე სტატიკურ ორ მხარეს, ენა-მასალასა და ინსტრუმენტალურ ენას, ერთმანეთთან უნდა აკავშირებდეს „ენის ლერძი“, რომელიც უწყვეტი პროცესია. ეს „მინისქვეშა“ პროცესი ენა-მასალას ინსტრუმენტალურ ენად გარდაქმნის, აყალიბებს და ინარჩუნებს მას. თვითონ პროცესი კი ენის ორ მოპირისპირე ზედაპირს შორის არსებული დაპირისპირებისა და დაძაბულობის ველში წარმოიქმნება.

ამგვარად, ენის ინსტრუმენტალურმა მეტაფუნქციამ ენის სიღრმეში, ენის ზედაპირებს შორის გადაინაცვლა და იაკობსონისეული ექვსი ფუნქციისგანაც განცალკევდა. ამით ლინგვისტის მიერ დადგენილი ექვსეულის უნაკლობა თუ ამომწურავობა, ჩემდა სასიხარულოდ, ხელუხლებლად გადარჩა.

ვიზიარებ ასევე ჰაიდეგერის მოსაზრებას, რომ ენა (ენა-მასალა ჩემი სახელდებით) პირველად და ამკარად გამოვლინდება პოეტურ ნაწარმოებში. ამიტომ მგონია, რომ იაკობსონი აჩქარდა, როდესაც ენის ერთ-ერთ ფუნქციას პოეტური უწოდა. პოეზიაში, ვფიქრობ, ენა მართლაც პირველად ხდება თვალსაჩინო, მაგრამ არა ინსტრუმენტალური ენა, რომელსაც იაკობსონი იცნობს, არამედ ენის მეორე მხარე, ენა-მასალა, რომელიც ჰაიდეგერის მიგნებაა.

სახელდახელო დრამატიზაციისთვის რომ მიმემართა, ენის ირგვლივ შექმნილ ვითარებას ასე წარმოვადგენდი: ენის ერთ, ინსტრუმენტალურ მხარეს, დგას ლინგვისტი რომან იაკობსონი, ხოლო ენის მეორე, ენა-მასალის მხარეს, დგას ფილოსოფოსი მარტინ ჰაიდეგერი. ისინი ერთმანეთისკენ ზურგშექცეულნი დგანან და საერთოდ ვერ თუ არ ამჩნევენ ერთმანეთის არსებობას. მაგრამ გვერდიდან თუ შევხედავთ, ნათელია, რომ ისინი უერთმანეთოდ დიდხანს ვერ გაჩერდებიან და ადრე თუ გვიან მათი შეხვედრაც გარდაუვალა.

ბაზრძელება

პროცესი, რომელიც ენას განმსჭვავლავს და რომელსაც ზემოთ პირობითად ენის ლერძი დავარქვი, თავს იჩენს და გამომჟღავნდება პოეზიაში, პირველ ყოვლისა, ლექსში. ცხადია, ნამდვილად, და არა ყალბ ლექსში, რომელიც გარეგნულად ვერსიფიცირებული ტექსტია და სხვა არაფერი. ეს კიდევ ერთი და თითქმის საბოლოო დაზუსტებაა იმისა, თუ რა არის ნამდვილი ლექსი და რომელი არსებითი თვისება, უნარი განასხვავებს მას ყალბი ლექსისგან. ნამდვილი ლექსის საქმე და დანიშნულება არის ენის თავმოყრა და გამომჟღავნება, უფრო ზუსტად კი ინსტრუმენტალურ ენაში მისივე მეშვეობით ენა-მასალის კონცენტრაცია და რელიეფური გამოკვეთა, გამოქანდაკება. ოღონდ დავამატებ, რომ ამგვარი თავმოყრა-გამოკვეთა თანაბრად მოიცავს და ეხება ენის ფონოლოგიურ, მორფოლოგიურ, სინტაქსურ და სემანტიკურ დონეებს. აქ, ვინ იცის, ნამდვილ ლექსებს შორის უკეთესისა და უარესის გარჩევის თეორიულ კრიტერიუმსაც მივადექით.

ამასთანავე, იმასაც შევნიშნავ, რომ სახელგანთქმული და საყოველთაოდ გავრცელებული ფიგურა, მეტაფორა, სხვა არაფერია, თუ არა ენის შემჭიდროება, შედეგება, ოღონდ ძირითადად სემანტიკურ დონეზე. ამიტომ მეტაფორა გარკვეული აზრით არის ნაკლული ლექსი, ანუ ლექსი, რომელიც ენის ჩამოთვლილ დონეთაგან, ძირითადად, ერთ, სემანტიკურ დონეზე მოქმედებს, ახდენს რა ენის შემჭიდროება-შედეგებას.

მეტაფორის მოქმედება ნაკლებად ეხება ენის ფონოლოგიურ, მორფოლოგიურ და სინტაქსურ დონეებს და თითქმის შეუმჭიდროებელს, შეუდეგებელს ტოვებს მათ. მეტაფორა რომ ნაკლული ლექსია, ამაზე ისიც მეტყველებს და ამით ისიც აიხსნება, რომ ახალი მეტაფორა, როგორც წესი, კარგი ლექსივით მოულოდნელია, მომხიბლავი და თვალსაჩინო.

მეტაფორა, ძირითადად, სემანტიკის ძაფისგან ქსოვს ახალ და მჭიდრო ქსოვილს, მაშინ როცა ლექსი ერთდროულად სემანტიკის, სინტაქსის, მორფოლოგიისა და ფონოლოგიის შესაბამისი

ოთხი ფერის ძაფისგან ქსოვს ერთიან და მჭიდრო ქსოვილს. ამიტომ ლექსის ქსოვილს, გინდა თუ არა, აუცილებლად ოთხი ფერისგან შეთხზული ზედაპირი აქვს, რომელზეც თითოეული ფერის ძაფის ყოველი თვალი ცდილობს შეეხამოს ამავე ფერის ყველა სხვა თვალს, ხოლო ყოველი ფერის ნაქსოვი – დანარჩენი სამივე ფერის ნაქსოვს. ლექსის ზედაპირი ოთხფეროვანი კომპოზიციაა და ნაგებობას უფრო მოგვაგონებს, ვიდრე ბრტყელ ქსოვილს.

თუ რამდენად სრულად და ძალდაუტანებლად, ზედმინვნით ზუსტად, ანუ ახლებურადაა ეს პირობები შესრულებული, ანუ რამდენადაა ოთხივე ფერის ძაფი გამოყენებული და მიღწეული ჯერ ერთი ფერის თვლების ერთმანეთთან, შემდეგ კი ყველა სხვა ფერის თვალთან შეხამება, ეს თითქმის მთლიანადაა დამოკიდებული ლექსის ავტორზე და იმაზეც, თუ როგორ უმართლებს, როგორ სწყალობს მას ბედი ქსოვის, ანუ თხზვის დროს.

ბარემ იმასაც მოგახსენებთ, რომ ლექსის მოსაქსოვი ოთხი ძაფის, ანუ ენის ზემოხსენებული ოთხი დონის შესახებ „ცოდნა“ და მათი ერთმანეთისგან გარჩევის, განსხვავების, შემდეგ კი ერთმანეთთან დაკავშირების უნარი პოეტს ლამის თანდაყოლილი უნდა ჰქონდეს. ამავე დროს, არც ამ უნარის განაფვაა ზედმეტი, ოღონდ ეს თითქმის თავისთავად ხდება ლექსის კეთების, თხზვის ხანმოკლე და ინტენსიურ პროცესში. ლექსებს შორის ამაზე ზრუნვა კი რატომღაც ზედმეტი მგონია. შეიძლება იმიტომ, რომ, ჩემი აზრით, უკეთესი იქნება, თუკი პოეტი ლექსიდან ლექსამდე მოკეტვასა და თავშეკავებაში ნაივარჯიშებს ხოლმე, რადგან მთავარი საქმე, რაც მას ლექსების თხზვას შორის აქვს გასაკეთებელი, ჩასაფრება და ყურადღებით ყოფნაა. სხვა რამეზე დროისა და ძალღონის დახარჯვა კი მე მათი გაფლანგვა მგონია.

გადამწყვეტია, ალბათ, ის, თუ რამდენად ახერხებს პოეტი თავის შეკავებას, რამდენად შეუძლია, რომ მოკეტოს, ანუ თავს არ მოახვიოს, ან პირიქით, არ წაართვას ლექსის ქსოვილსა და ქსოვას არაფერი, რაც პო-

ეტის გემოვნებით, შეხედულებებით ან სურვილებით არის ნაკარნახევი. პოეტი მთლიანად უნდა მიჰყვეს ქსოვილის ქსოვას და ყური დაუგდოს, მიუხვდეს ლექსს, თუ სად, როდის და რას საჭიროებს და რას მოითხოვს მისგან. პოეტი არავითარ შემთხვევაში, არასოდეს არ უნდა აჩქარდეს. მან არ უნდა იჩქაროს არც ლექსის დაწყება და არც დასრულება, ლექსს ძალა არსად არ უნდა დაატანოს. ამასთანავე, პოეტმა ფეხი არ უნდა აითრიოს, არსად არ უნდა შეყოვნდეს არც ერთი ზედმეტი ნამით. მან უნდა მოკეტოს, ის უნდა დაელოდოს, და როცა დრო მოვა, ელვისებურად იმოქმედოს.

ლექსის თხზვის დროს პოეტი საეჭვოდ ემსგავსება ძენონის ცნობილი პარადოქსის პერსონაჟს, ისარს, რომელიც ერთი წერტილიდან მეორემდე როცა მიფრინავს, უწყვეტად, შეუწყრებლად მოძრაობს და, ამავე დროს, გაჩერებულია ფრენის ტრაექტორიის ყოველ წერტილში. ალბათ, ამიტომ აქვს და, რას იზამ, უნდა ჰქონდეს კიდევ პოეტს უცნაური, პარადოქსული ბუნება, რომელსაც ვერსად ნაუვა.

პოეტს სულ უნდა ახსოვდეს, რომ ლექსი აუცილებლად თავისით და თავის ნებაზე უნდა მომნიფდეს ველური ხილივით. მომნიფებული ლექსი კი ან სრულიად გაუფრთხილებლად დაიწყება, ან პირიქით, შორიდან მოუვლის და შემპარავად, ნაწილ-ნაწილ და ნაბიჯ-ნაბიჯ მოუახლოვდება. ლექსის დაწყებიდან მოყოლებული დასრულებამდე პოეტის მთელი ყურადღება თავისთავად იქნება მოკრებილი და კონცენტრირებული ერთდროულად ოთხივე ფერის ძაფზე, პოეტს კი მხოლოდ ის მოეთხოვება, ეს უკიდურესად მოკრებილი ყურადღება როგორმე თავისი ხელით არ გაფანტოს.

ერთი შეხედვით დაუჯერებელია, მაგრამ ამის გაკეთებას თავისი საქმიანობის ადრეულ წლებში და დროდადრო შემდეგაც შეიძლება შეეცადოს ხოლმე პოეტი იმისთვის, რომ თავი დააღწიოს ლექსების ქსოვას, იმისთვის, რომ თავიდან მოიშოროს ისინი. თუ გაუმართლა, ამას მიაღწევს, თუ არადა, ცოტა სხვანაირი გამართლების იმედად დარჩება, რაც იმას ნიშ-

ნავს, რომ სულ მზად უნდა იყოს, ანუ სულ ჩასაფრებული, სულ მოკეტილი, მაგრამ ფხიზლად, თავშეკავებული, აწყვეტილი და აღვირახსნილი.

კარგი პოეტი იმასაც უნდა შეურიგდეს და მიეჩვიოს, რომელიმე დარტყმული ასკეტივით, რომ არც ერთი საკუთარი ლექსი, და არც ამ ლექსების არც ერთი წიგნად დაბეჭდილი კრებული, მისი, პოეტის, თავდაჯერებულობისა და თავმოყვარეობის საკვებად და საზრდოდ არ გამოადგება. ასეთი რამ მხოლოდ მაშინ ხდება, როცა პოეტი უნიჭოა, მისი ლექსები კი, ცხადია, უვარგისი. ამის დასტური უთვალავია ქართული პოეზიის წარსულსა და აწმყოში.

რას იზამს, თუ უნდა, რომ კარგი ლექსები გამოუვიდეს, პოეტი უნდა შეურიგდეს და მიეჩვიოს, რომ ლექსი, რომელიც საკუთარი ნაშეიერი თუ არა, ნახელავი მაინც ჰგონია, არც ისე იშვიათად თვითონ მას, პოეტს, დაჯაბნის და დაჩაგრავს კიდევ. ლექსი ხან მთელ ძალ-ღონეს გამოაცლის, დაუკითხავად და დაუნდობლად, ხან კი – თუნდაც მოკლე დროით – ჭკუიდან შემოიღოს დატოვებს. მაგრამ განსაკუთრებით სასაცილო მდგომარეობაში პოეტი მაშინ აღმოჩნდება, როცა მხოლოდ ლექსის დამთავრების შემდეგ და ისიც გაჭირვებით მოახერხებს მის დანახვას, აღქმასა და გაგებას. ზოგჯერ კი ამისთვის პოეტს ხელის შეშველებაც შეიძლება დასჭირდეს.

ასეთი რამ რომ ემართება ხოლმე, ყოველთვის მხოლოდ პოეტის ბრალი არ უნდა იყოს. ლექსის თხზვისას პოეტი ცნობიერების რამდენადმე შეცვლილ მდგომარეობაში იმყოფება, ანუ მეტ-ნაკლებად ღრმა ტრანსში. ამ მდგომარეობიდან გამოსულს კი ყველაფერი შეიძლება აღარც ახსოვდეს, ზოგი რამ წესიერად ვეღარ იცნოს. ამიტომ ახლად დამთავრებულ ლექსს იგი თითქოს პირველად ხედავს და კითხულობს, თანაც გასავათებული და დაბინდული გონებით. ცნობიერების ამგვარ მდგომარეობას ხელოვნურად ვერ გამოიწვევ, თუმცა მისთვის გარკვეული მზადყოფნის მიღწევა, რატომაც არა, შესაძლებელია.

ცნობიერების შეცვლილ მდგომარე-

ობაზე, რომელშიც ლექსი იქსოვება, თითქმის უდავოდ მეტყველებს რამდენიმე აშკარა სიმპტომი: ცნობიერების მკვეთრი და შეუდარებელი, უმაგალითო აჩქარება, რომლის შესახებ საჯაროდაც უთქვამთ, უჩვეულოდ ძლიერი და სპონტანური კონცენტრაცია, რომელიც ერთდროულად და მთლიანადაა მიმართული რამდენიმე ობიექტისკენ, კერძოდ, ლექსის ქსოვილის შემადგენელი ოთხი ფერის, მაგრამ უამრავი ტონის მქონე ძაფებისკენ და ქსოვილის ერთიანი სტრუქტურისკენ. ამგვარი კონცენტრაცია რამდენიმე საქმის ერთდროულად და ერთნაირად ზედმიწევნით კეთების საშუალებას იძლევა. თუმცა საუბარი საშუალების შესახებ, რომლითაც შეგიძლია ისარგებლო ან არ ისარგებლო, აქ უადგილოა, რადგან ცნობიერების აჩქარებაც, ყურადღების უჩვეულო კონცენტრაციაც და რამდენიმე „არხზე“ გონების ერთდროული მოქმედებაც, სრულიად სპონტანურად იწყება და მიმდინარეობს. ეს სიმპტომები, ჩვეულებრივ, საკმაოდ მოკლე დროით, ლექსის კეთების განმავლობაში, იმორჩილებენ სუბიექტს, პოეტს და განკარგავენ მის ნებას, სხვადასხვა უნარსა და გამძაფრებულ აღქმას. აღქმას, რომელშიც სიტყვები თითქმის დამოუკიდებელ, იზოლირებულ მოცულობას იძენენ და ხმოვან, ფონეტიკურ ჰორელიეფებს ემსგავსებიან.

ეს მოვლენა შეიძლება განპირობებული იყოს იმით, რომ „ლოკალურ“ დეფორმაციას განიცდის სიტყვის ფონოლოგიური აგებულება, რაც სიტყვის „აკუსტიკური პოტენციალის“ გაზრდას იწვევს. სტრუქტურული დეფორმაციის შედეგად გაზრდილი აკუსტიკური პოტენციალი ლექსში ინახება.

ამ საკითხის თაობაზე მეტი უნდა ითქვას. აქ მხოლოდ იმით შემოვიფარგლები, რომ, როგორც ჩანს, უნდა ვილაპარაკოთ არა მხოლოდ სიტყვის, არამედ ლექსის აკუსტიკურ პოტენციალსა და აკუსტიკაზე. ლექსის აკუსტიკური ავ-კარგაიანობა იმაში გამოიხატება, თუ რამდენად ისმის მასში ბგერები, მარცვლები, სიტყვები და შესიტყვებები. ამ თვალსაზრისით ევფონია, ანუ კეთილხმოვნება, სხვა არაფერია, თუ არა ლექსის აკუსტიკურ-

რი პოტენციალის შექმნისა და ათვისების ერთ-ერთი ხერხი. ლექსის გარდა, აკუსტიკა და აკუსტიკური პოტენციალი აქვს ნებისმიერ ტექსტს, რადგან ლექსის აკუსტიკა ენის პოეტური ფუნქციის გამოვლინებაა ტექსტის ფონოლოგიურ სტრუქტურაში. მაგრამ მხოლოდ ლექსისთვის, პოეტური ტექსტისთვისაა იგი არსებითი. საკონცერტო, ან საკონფერენციო დარბაზს, პირველ რიგში, აკუსტიკის მიხედვით აფასებენ, ხოლო, ვთქვათ, სადარბაზოს, ან მინისქვეშა გადასასვლელის აკუსტიკაზე კი ყურადღებას არავინ ამახვილებს.

სავარაუდოდ, ტექსტის აკუსტიკურ პოტენციალს აქვს წმინდა ენობრივი, ფონოლოგიური საფუძველი, კერძოდ, ტექსტში კონკრეტული ხმოვნებისა და თანხმოვნების მონაწილეობა, მათი ინდივიდუალური ძალა, მათი კომპოზიცია და, რაც განსაკუთრებით საინტერესოა, ხმოვნებსა და თანხმოვნებს შორის პროპორცია, რომელსაც ტექსტი თავის თავში დაადგენს. ესაა თავისებური ფონოლოგიური ჩარჩო, რომელშიც ტექსტის აკუსტიკური პოტენციალის გენერირება, აკუმულირება და კონსერვაცია ხდება. ვფიქრობ, რომ ასეთი უნდა იყოს ენის პოეტური ფუნქციის მექანიზმი ფონოლოგიის პლანში. ამასთანავე, ყურადღება მინდა გავამახვილო ხმოვნებისა და თანხმოვნების ზემოხსენებულ პროპორციაზე. ბუნებრივ ენას ლექსიკურ დონეზე ახასიათებს თანხმოვნების დაჯგუფების, კონსონანტური ჯგუფების წარმოქმნის გარკვეული სიხშირე. ასეთი კონსონანტური ჯგუფები, ცხადია, მეტ-ნაკლებად ავინრობენ ხმოვნებს და ტექსტში თითქოს ამცირებენ, ჩრდილავენ მათ ფუნქციას.

ხმოვნებსა და თანხმოვნებს შორის განსხვავება, რაც მხოლოდ ინტუიციურად არის გასაგები ლინგვისტისთვისაც და არალინგვისტისთვისაც, იქნებ შეიძლება რომ აღინეროს იმ განსხვავებული ფუნქციების საფუძველზე, რომლებსაც ისინი ტექსტის აკუსტიკური პოტენციალის შექმნისას ასრულებენ. მეტაფორას მოვიშველიებ: ხმოვნები ტექსტში არიან ანჯამები, რომლებზეც დაკიდებულია თანხმოვნებისა და მათი ჯგუფების კარები. როცა ანჯამები

ბაზრძელება

სუსტია, ანუ ხმოვნები მეჩხერადაა განაწილებული, კარები, ანუ თანხმობა ვანთა ჯგუფები კი ზედმეტად მძიმე, მათი ფუნქციონირება შეფერხებულია, ან თითქმის შეუძლებელი.

ასე ვუახლოვდებით ენაში ენის პოეტური ფუნქციის გარდა და მის გვერდით ენის პოეტური უნარის დაშვებას. ენის პოეტური უნარი მით უფრო ძლიერია, რაც უფრო „ჰარმონიულია“ ზემოხსენებული პროპორცია, არც თანხმობა ვანთა ჯგუფები ჯაბნიან ზედმეტად ხმოვნებს და არც თანხმობენ ხმოვნებში ჩაკარგული. ამ უნარზე უნდა იყოს დამოკიდებული ენის პოეტური ფუნქციის შესრულება და საბოლოოდ კონკრეტულ ენაში პოეზიის შექმნის შესაძლებლობა.

ეს განსაკუთრებით ნათელი ხდება ქართულ ენაში, რომელშიც უხვადაა მასიური კონსონანტური ჯგუფები, მაგრამ მათი მასა უმეტეს შემთხვევაში, თითქოს არ აღემატება ხმოვნების უნარს, თავისუფლად ზიდონ ისინი. ადვილი წარმოსადგენია ისეთი ენები, რომლებშიც პოეზიის სპონტანური წარმოშობა აპრიორი ნაკლებად მოსალოდნელია კონსონანტური ან სონანტური გადაჭარბების, გადატვირთვის გამო. იმასაც შევნიშნავ, რომ თანხმობა ვანთა ჯგუფები თანხმობა ვანთა უბრალო შეკრება არაა, ასეთ ჯგუფებში, ჩემი სუბიექტური დაკვირვებით, ცალკეული თანხმობების ინდივიდუალური ფონეტიკური ძალა, თითქოს იზრდება, უფრო მკაფიო ხდება.

ზემოთქმულის ნათელსაყოფად მოვიტან რამდენიმე მაგალითს ქართული პოეზიიდან. პოეტური ტექსტის აკუსტიკას განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს რუსთველი და იმდენად სრულყოფს მას, რამდენადაც გრძელი პოეტური ტექსტი, პოემა იძლევა ამის საშუალებას. რუსთველს პოემაში, თუ შეიძლება ასე ითქვას, შეაქვს აკუსტიკური ერთეულები, „დარბაზები“, რასაც პოემის ტექსტში გაფანტული მკაფიო აკუსტიკური პასაჟები შეესაბამება. არ გამოვირიცხავ, რომ „ვეფხისტყაოსნის“ ავთენტური ტექსტის აღდგენისა და დადგენისთვის მომავალში მაინც უნდა იქნას გათვალისწინებული ამგვარი, აკუსტიკური ერთეულების არსებობა პოემის შენობაში.

ასევე გამორჩეულად მაღალია ვაჟაფშაველას პოემების ფრაგმენტების აკუსტიკური პოტენციალი. სხვა ცნობილ ქართველ პოეტებს კი ან საერთოდ არ გააჩნიათ სათანადო სმენა, ან ისინი ისე პრიმიტიულად, უგერგილოდ და უხეშად იყენებენ ლექსის აკუსტიკურ პოტენციალს, როგორც მომღერალი, რომელიც მეგაფონით შეიარაღებული წარდგება აუდიტორიის წინაშე და დაუნდობლად აყრუებს მას.

პოეტური ტექსტისთვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე აკუსტიკურობის სრული უგულვებლყოფის ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი ნიმუშია დიდ პოეტად შერაცხული ნიკოლოზ ბარათაშვილის შემოქმედება. ნიშანდობლივია აქ ისიც, რომ ნიკოლოზ ბარათაშვილი აღმოაჩინა და პოეტად შერაცხა ილია ჭავჭავაძემ. ამ უკანასკნელს კი თვითონ იმდენად დახშული ჰქონდა პოეტური სმენა, რომ „თამარიანს“ სიტყვების რახა-რუხს უწოდებდა, თვითონ კი ეგონა, რომ ლექსებს წერდა.

არადა პოეზიის ადეკვატურ აღქმასა და პოეტურ გემოვნებას, პირველ რიგში, განსაზღვრავს ლექსის აკუსტიკური პოტენციალის აღქმისა და შეფასების, გაცნობიერების უნარი, სმენა.

სიტყვამ მოიტანა და ბარემ ერთ მეტაფორულ პარალელსაც გავავლებ. მგონია, რომ მეტაფორაში, თუ შეიძლება ასე ითქვას, სიტყვის „ცნობიერება“ იცვლება. სიტყვა მეტაფორაში თავისი ცნობიერების შეცვლილ მდგომარეობაშია ჩავარდნილი, ოღონდ პოეტისგან განსხვავებით, არა დროის გარკვეული მონაკვეთის, არამედ ახალი კონტექსტის ჩარჩოში.

მაგრამ ახლახან ნათქვამსაც დაზუსტება სჭირდება. პოემაში, უფრო ზუსტად, ლექსში, პირველად მუდგდება და თვალსაჩინო შეიქნება არა მარტო ენა-მასალა, არამედ, როგორც ვთქვი, მისი გარდაქმნა და ჩამოყალიბება ინსტრუმენტალური ენის მეშვეობით თავად ამ ენად. ენის პოეტური ფუნქცია ნებისმიერი სხვა სახის ტექსტშიც აუცილებლად ვლინდება; პირველ რიგში, ცხადია, პოემაში, მხატვრულ პროზასა და დრამატურგიაში. მაგრამ რაც უფრო შორდება ლექსს, პოეტური ფუნქცია მით უფრო დაქვე-

მდებარებული, თანხმობები და უმნიშვნელო ხდება. გარკვეული ტიპის ტექსტებში კი, უბრალოდ, არასასურველი და ზედმეტი ჩანს, თუმცა მისი სრული გაქრობა და, შესაბამისად, უგულვებლყოფა, შეუძლებელია.

გამოქანდაკების მეტაფორაზე უფრო ხელსაყრელი და ადეკვატური კი შეიძლება იყოს სხვა მეტაფორა, რომლის თანახმად, ლექსი სინათლეს მოჰყვებს ინსტრუმენტალური ენის მიერ ენა-მასალის გარდაქმნის მანამდე ფარულ პროცესს, ენის გამჭოლი ლერძის უნილავ მოქმედებას და ჩასვამს მას მკაფიო ჩარჩოში, რომელსაც, როგორც წესი, მთლიანად, ერთიანად შეგვიძლია შევავლოთ თვალი.

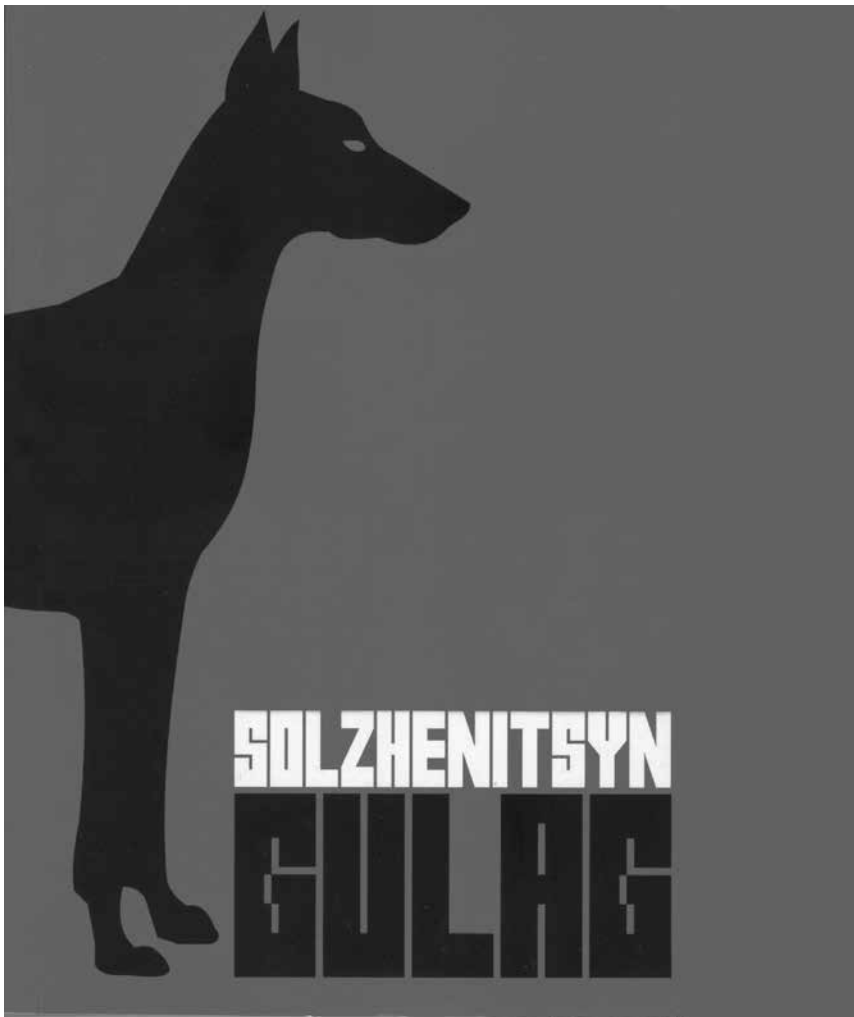
ამ თვალსაზრისით, რატომ არ ითქვას, რომ ცალკეული ლექსი არის და აუცილებლად უნდა იყოს კიდეც მთლიანი ენის – ენა-მასალის, ინსტრუმენტალური ენისა და მათ შორის აღძრული ფარული, იდუმალი პროცესის – წამიერი, ანუ ფრაგმენტული, მაგრამ მკაფიო და თვალსაჩინო გამოვლინება. და რომ ლექსში, ამავე დროს, ამ გამოვლინების ფიქსაცია, შენახვა-შენარჩუნება ხდება. თუ იმასაც გავიხსენებთ, რომ სიტყვა „ჭეშმარიტის“ თავდაპირველი, ეტიმოლოგიური მნიშვნელობაა „თვალთ ნანახი“, გასაგები გახდება, რომ ლექსი არის ენის ჭეშმარიტების ფრაგმენტი და მისი წამიერი ფოტოსურათი. სწორედ ამიტომ არის და უნდა იყოს კიდეც ყოველი ნამდვილი ლექსი ახალი, განუმეორებელი და შეუცვლელი.

ამრიგად, პოეზია სხვა არაფერია, თუ არა ჩასაფრების ხელოვნება.

ენის ორ მხარეს, ენა-მასალასა და ინსტრუმენტალურ ენას შორის ურთიერთკავშირის უკეთ გასაგებად და წარმოსადგენად, ახლა კი დროა, რომ შევცვალოთ საკმაოდ ბრტყელი მონეტის ანალოგია: ენა-მასალა ენის ონტოლოგიური ჭერია. ამ ჭერქვეშ იჭედება და ინრობა ენის ექვსნაირი იარაღი და ყოველი ნაწილი მისთვის.

დაბოლოს, მოგახსენებთ, რომ მე, ჯო დასტინგერი, ლექსებს ქართულად ვთხზავ.

გადი, გამოდი, გუთანო, გუთანო, ჩემო რკინაო.

ჩანაწერები

<<< ლასაწყისი გვ. 88

მასსოვს, როცა პირველად „სამიზდა-ტი“ გამოქვეყნებული სოლჟენიცინის ეს ნაწარმოები წავიკითხეთ, დედამ ირონიული ღიმილით მითხრა: არქიპე-ლაგი გულაგი ჩემი ქვეყანაა, მე იქ ათი წელი ვიცხოვრეო...

აი, ამ „თავისი ქვეყნის“, „თავისი არქიპელაგის“ შესახებ წერდა დედა. (ამჟამად გამომცემლობა „ინტელექტი“ მზადდება გამოსაცემად დედას მოთხრობები სათაურით „ბედნიერების მატარებელი“).

იმ დროს საყოველთაოდ ცნობილი ქალთა საკონცენტრაციო ბანაკი „პოტ-მა“, სადაც თავშეყრილი იყო ათასო-ბით ქალი, სახელწოდებით „ჩესეირი“,

აბრევიატურა, რომელიც ასე იმიფრე-ბოდა: ჩლენ სემიი იზმენნიკა როდინი, – სიტყვების ამგვარი შეთანხმებაც კი საკმარისია იმ დროზე წარმოდგენის შესაქმნელად! ჩესეირები, ანუ ისინი, ვინც უბრალოდ, მილიონობით „ხალხის მტრებად“ წოდებულთა ცოლები იყვენენ და სასამართლოს განსჯის გარე-შე ექვემდებარებოდნენ დაპატიმრებას (არა მგონია, რომ ოდესმე, მსოფლიოს რომელიმე ქვეყნის მართლმსაჯულე-ბაში, ყოფილიყო ამგვარი დაკანონე-ბული უკანონობა ოჯახის წევრის სა-სამართლოს – თუნდაც ფორმალურის – გარეშე პასუხისმგებლობაში მიცემის შესახებ).

„იყო დიდი, შემოლობილი ქვიშია-ნი ეზო და ბევრი ქალი. ცხოვრების

მთელი ავ-კარგი ქალებს გარეთ დარ-ჩენოდათ და შიგნით ეზოში დარდილა შემოჰყოლოდათ. დარდი მიმედ იყო ჩამონოლილი ჰაერში, ცრემლად ილ-ვრებოდა მინაზე და ქვიშიანი ნიადაგი რომ არა, ეზოში ტბორად დაგუბდე-ბოდა“. იმ პირველ წლებში სახელმწი-ფოს ისიც ვერ მოეგვარებინა, რომ ეს უფასო მუშახელი დაესაქმებინათ, და ქალებმა თვითონ მოიგონეს საქმე. „და ჩვენ დავინყეთ რღვევა. ვარღვე-ვდით ყველაფერს, რაც იმ ცხოვრე-ბიდან გვქონდა გამოყოლილი და რაც დაირღვეოდა – საცვლებს, პერანგებს, კაბებს. ვარღვევდით და ვქსოვდით. კბილის ჯაგრისებიდან ყაისნალები გა-მოვთალეთ და ვქსოვდით, გამწარებით ვქსოვდით შვილებისთვის კაბებს, პე-რანგებს, ქუდეებს. მერე ზენრებსა და ბალიშისპირებს მივადექით და ახლა ქარგვა დავინყეთ. ვქარგავდით შვი-ლებისთვის კაბებს, პერანგებს, ქუ-დეებს. ვქსოვდით, ვქარგავდით და სა-გულდაგულოდ ვინახავდით, ვინაიდან გაგზავნაზე ფიქრიც კი წარმოუდგენე-ლი იყო“. იმ დროს დედაჩემის შესახებ მხოლოდ ის ვიცოდი, რომ ცოცხალი იყო და პოტმას ბანაკში იხდიდა 10 წლის სასჯელს. წერილების მოწერის უფლება უფრო გვიან მიიღო, მაგრამ სისტემამ იზრუნა, რომ ისიც არ გა-მხდარიყო ნამდვილი ბედნიერების მომტანი, რადგან ის იშვიათი წერი-ლებიც – წელიწადში ორი – უსათუოდ რუსულად უნდა ყოფილიყო დაწერილი და ათასი ცენზორის მიერ შემოწმებუ-ლი; და ილებდნენ შვილები დედების გულებიდან ამოგლეჯილი, უცხო ენაზე დაწერილი, ყველა გვერდზე ბეჭედდას-მულ ბარათებს, რომლებშიც ბეჭედთან ერთად უცხო კაცების მტრული სუ-ლიც იყო ჩასახლებული და უნებურად გაუცხოების დამთრგუნველი გრძნობა ეუფლებოდათ. და კიდევ რამდენიმე წლის მერე, როცა დედამ ამანათის გა-მოგზავნა შეძლო, მისგან მართლაც ძალიან ლამაზი, თეთრი, ნაცრისფერი და ვარდისფერი ძაფებისგან მოქსოვი-ლი კაბა მივიღე... მე ის გაუხდელად მეცვა და მაშინაც კი ვერ შეველიე, როცა რეცხვისგან დაპატარავებული, ბლუზადაც გაჭირვებით მადგებოდა (ციტატა ჩემი წიგნიდან „რაც მაგონ-

ბაბრძილა

დება და როგორც მაგონდება“). ახლა ვხვდები – ის კაბა ჩემთვის ქვეცნობიერად იქცა სიმბოლოდ იმისა, რომ მეც (მეც!) მყავდა დედა, მერე რა, რომ ყოველდღიურ ცხოვრებაში ის ჩემს გვერდით არ იყო! დედა იყო, არსებობდა და თავის შვილზე, ანუ ჩემზე ზრუნავდა კიდევ! ალბათ, ეს განცდა მოზარდის შემეცნებაში თავისებურად არყოფნის, ანუ სიკვდილის გადალახვასაც ნიშნავდა.

მისი მოთხრობებიდან იქმნება ერთი საოცარი ხატი: „პოტმას“ უკვე შეჩვეული ბანაკიდან აყრილი, ცხოველებისთვის განკუთვნილი მატარებლით არხანგელსკში გადასროლილი, მერე იქიდან – იმიერპოლარეთში და იქ, უგზო-უკვლოდ მოხეტიალე სამასიოდე ქალი... ჯერ – ჩრდილო ყინულოვან ოკეანეში პატარა საბარგო გემით, სადაც განრისხებული ოკეანე შემზარავი გრუხუნით ისვრის ზევით ტალღებს თითქოს იმისთვის, რომ გაავებულ ცას დაეძგეროს და ფიცრულზე უღონოდ მიყრილ ქალებს გული გაუხეთქოს, მერე შედარებით უფრო ასატან თეთრ ზღვაში, მერე კიდევ უფრო პატარა საბარგო გემით, ერთმანეთს მიჭყლეტილები, მდინარე პეჩორით – ალმა. მერე ფეხით, მუხლამდე თოვლში, აძვა-ვომიდან კონჩისამდე... და რაც მთავარია, არავინ იცის სად და როდის დადგება მათი მოგზაურობის ბოლო, რადგანაც არსად და არავის, არქიპელაგი გულაგის არცერთ ბანაკს არ უნდა მათი მიღება!

„გაჩერდებოდა გემი რომელიმე ნავსადგურში, იმედიანად ჩაირბენდა ნაპირზე ჩვენი პრანჭია უფროსი, მაგრამ ცოტა ხნის შემდეგ ყურებჩამოყრილი მოგვიბრუნდებოდა უკან და ჩვენვე შემოგვიჩიოდა: არ უნდათ, არ გიღებენო.“

– ქალბატონები მოჰყავთო, – თურმე ნინ გვისწრებდა ხმა და არცერთი ბანაკი არ თანხმდებოდა ჩვენს მიღებას. მათ უხეში მუშახელი სჭირდებოდათ და არა განებივრებული ქალბატონები, როგორც თვითონ მიაჩნდათ. ის კი არ იცოდნენ, რომ ჩვენ უკვე ყველანაირი გაჭირვება გვექონდა გამოვლილი, ყველა სამუშაო შესრულებული და ერთადერთი, რაც გავგიჭირდა, უზარმაზარი ხეების ჭრა იყო.

ასე უშედეგო ხვეწნა-მუდართით მივცურავდით და მივცურავდით აღმაპეჩორით სამასი ქალი. ჰაერი კი დღითიღე სულ უფრო სუსხიანი ხდებოდა, ცა შავად იღრუბლებოდა და მდინარის დინებაც თითქოს მძიმდებოდა. მბუნდი სიზმარით გვახსენდებოდა ხანდახან, რომ ახლა მხოლოდ ოქტომბრის დასაწყისია და იქ, სადაც შენ ოდესღაც ცხოვრობდი, ახლა თბილი მზე, ლურჯი ცა და რთველია.

ისევ მიუყვებოდით პეჩორას აღმა და ისევ ყველა ბანაკი უარს ამბობდა ჩვენს მიღებაზე. აღარც გვექონდა იმედი, რომ ოდესმე სადმე გავჩერდებოდით, მინას დავადგამდით ფეხს, ბარაკში დაბინავება ხომ მთლად მიუწვდომელ ოცნებად გვექცა“.

რა აბსურდია, არა, ჩვეულებრივი ქალების ასეთი აუხდენელი ოცნება, როგორმე რომელიმე საკონცენტრაციო ბანაკში შეაღწიონ! მაგრამ ეს ოცნება მაინც იქცევა რეალობად, ვინაიდან ქალების ბედისწერის განკარგვაში თვით ბუნება ჩაერთვება:

„და ბოლოს, მაინც ბუნებამ გვიშველა. ერთ საღამოს პატარა ნავსადგურს – აძვა ვომს მივადექით, ჩვენმა უფროსმა ისევ – მერამდენედ – ჩაირბინა ნაპირზე და ისევ განზილებული დაბრუნდა. აღარც კი შემოგვიჩიოდა, ისევ არ მიგვიღესო. მეორე დილას მეზღვაურებმა რის ვიავგლახით აამუშავეს ძრავა, მაგრამ გემი კი ვერა და ვერ დაძრეს ადგილიდან. თურმე ღამე გემი პეჩორაში ჩაყინულიყო. ასე თავისთავად დამთავრდა ჩვენი უგზო-უკვლო ხეტიალი მდინარით, რომელმაც თვითონ, თავისი გაყინვით, გადაწყვიტა ჩვენი ბედი, – ვინ იცის, იქნებ მოსწყინდა კიდევ ეს უთავბოლო ცოცხალი ტვირთი, ან იქნებ შევეცოდეთ?“

ასე, განგების და ბუნების კანონზომიერების ძალით, ჩაყინა გემი პეჩორაში და აძვა ვომის ბანაკი იძულებული გახდა მიეღო და ბოსტნეულის საცავ მინურში მოეთავსებინა ის უსარგებლო ცოცხალი ტვირთი.

და კიდევ ერთი ხატი დედას მოთხრობებიდან, ჩემთვის განსაკუთრებით მტკივნეული: აძვა ვომიდან კიდევ ერთხელ აყრილი ქალები ახლა უკვე ფეხით მიიკვლევენ გზას დათოვლილ

ტყეში და დედა მთელი გზა შვილს ელაპარაკება, იმისათვის, რომ გაძლოს, რომ დავარდნილმა, ადგომა და გზის გაგრძელება შეძლოს... თან ეჭვი არ ეპარება, რომ სხვა ქალებიც მთელი გზა შვილებს ელაპარაკებიან. „აგერ, იმ ქალსაც მოყვება უჩინრად შვილი, ხედავ, იმასაც, იმასაც, უხმოდ, მძიმედ რომ მოაბიჯებენ თოვლში, თან გულისყური სხვაგანა აქვთ და ვიღაცას მალულად ესაუბრებიან... მე ზღაპრებს გაამბობ, შენ ხომ ძალიან გიყვარდა ზღაპრები, აქ კი, შეხედე, რამდენი ზღაპარია...“

რა გაყურებულია ეს დათოვლილი ტყე, რა სიმალეზე ამართულან ხეები, რა სიგანეზე გაუნვდიათ ტოტები. და ყოველ ტოტზე, ყოველ ღეროზე სამი იმ სისქე თოვლი დევს, დევს და დევს თავისთვის, ყველგან, ნიდაგზე, ნაქცეულ ხეზე, გადამტყდარი ხის კუნძზე. მაგრამ ქარი რომ დაუბერავს, ქარი კი არა, ქარიშხალი, პურგა, ის უცბად გააშიშვლებს ხეებს, თოვლს ტოტებიდან ჩამობერტყავს, მიწიდანაც ახვეტს და ხეებშუა გააქროლებს. აქ კიდევ ისე არა, ტყეში ხეები მაინც ებრძვიან, გზას უღობავენ, აი, როცა მდინარეზე, გაშლილ სივრცეზე გაითარეშებს, თოვლი ზვინებად მიქრის, ტრიალებს, ბრუნავს გადათეთრებულ უსასრულო სივრცეში. იქნებ ჩვენც ასე ქარმა აგვიტაცა და მიგვაქროლებს, მიგვაქროლებს სადღაც, უგზოუკვლოდ...“

ესეც „არქიპელაგის“ ერთ-ერთი საოცარი ხატი: სიცვიისგან თავის დასაფარად შედეუჯული, ჯოჯოებოდ ქცეული ახალგაზრდა ქალები, რომლებიც აიტაცა პურგამ და სადღაც, უგზოუკვლოდ, ალბათ, უსასრულობაში მიაქროლებს... ისინი კი, საკუთარი თავის გადასარჩენად, ფეხის გადადგმისთვის ძალის საპოვნელად, შვილებს გზადაგზა „ზღაპრებს“ უამბობენ, ზღაპრებს, რომელთა ბოლო ყოველთვის „სატირალია“.

აი, ერთი ზღაპარი: საკანში ერთი სულ ახალგაზრდა გოგო იყო, ხევსური, სახელად ივლიტა, მას „ახალი მსოფლმხედველობა პირად მრწამსად მიეღო და თავდადებით ერწმუნა.“ არავის ეკარებოდა, ქალებს მგლის ლეკვივით უბლვერდა, ხალხის მტრები ხართ და იმიტომ ხართ აქაო, როცა ეკითხებოდნენ,

შენ რატომღა ხარო, პასუხობდა, ერთი წირვა მღვდელსაც შეეშლებიო. დედას ქირომანტიის ერთი-ორი წიგნი ჰქონდა ნაკითხული და პატიმარ ქალებს ხელის გულის ხაზებით მომავალს უწინასწარ-მეტყველებდა, თან ყოველთვის მათთვის სასიამოვნო მომავალს „ხედავდა“. ერთხელ ივლიტამაც ვერ გაუძლო ცთუნებას, თავს ძალა დაატანა და დედას ხელი გაუნოდა, აბა, მეც მითხარი რამეო. „მის ხელს რომ დავხედე, გავშრი. სუფთა, გადატკეცილ ხელისგულზე ოდნავ ისახებოდა და იქვე წყდებოდა ე.წ. სიცოცხლის ხაზი. – რისი შეგემინდა, ადრე სიკვდილი მიწერია? – მკითხა ღიმილით. თავს დავძლიე და მეც გავეუღიმი: – რას ამბობ, აბა, მოკუჭე ხელი, აგერ სამი ნაოჭი გაგიჩნდა, ეგ სამ შვილს ნიშნავს. – შვილი საიდან, ჯერ გათხოვილიც არა ვარ. – მერე რა, გათხოვებას ველარ მოასწრებ? – გოგო დაფიქრდა და ხელი წაიღო. რამდენიმე დღის მერე ის გაიძახეს და მერე აღარც გვინახავს“.

ამგვარ „ზღაპრებს“ უამბობდნენ გაუკვალავ თოვლში უმიზნოდ მიმავა-

ლი დედები თავიანთ შვილებს. „აგერ, ის ქალი დაეცა, რბილად, მონყვეტილივით დაეცა თოვლში. ალბათ, შვილმა გაუშვა ხელი. აგერ, მეორეც დაეცა, მესამეც, ხედავ? იცი რა, ცოტა ხნით მეც დავწვები ასე თოვლში, ცოტას დავისვენებ, თვალებსაც დავხუჭავ. ცოტა ხნით შეგიძლია შემიშვა ხელი“...

ასე მესაუბრებოდა თურმე იმიერპოლარეთში გადასროლილი დედაჩემი, მაგრამ ჩემამდე მისი ხმა ვერ აღწევდა. არც ის მესმოდა, რომ დედასთვის თვით ჩემი არსებობა იყო ის ერთადერთი ძაფი, რომელიც მას სიცოცხლესთან აკავშირებდა...

გავიდა წლები და დედა დაბრუნდა. 1978 წელს, ბევრი ცენზურული დაბრკოლების გადალახვის შედეგად, შევძელი გადამელო ფილმი „რამდენიმე ინტერვიუ პირად საკითხებზე“, რომლის ერთ-ერთი სიუჟეტური ხაზი – დედის გადასახლებიდან დაბრუნებაა (პოლიტიკური გადასახლების თემა მაშინ პირველად გაჟღერდა საბჭოთა კავშირში)... ხოლო საბჭოთა კავშირის დაშობის მერე გადავიღე ფილმი „ვალ-

სი პეჩორაზე“, სადაც გადასახლებული დედის და თბილისში მარტო დარჩენილი შვილის პარალელური ცხოვრებაა მოთხრობილი (ამ ფილმმა ბერლინის კინოფესტივალზე საერთაშორისო ეკუმენისტური ჟიურის პრიზი მიიღო, რასაც მე მის თემამტიკას ვუკავშირებ).

ამით ვასრულებ საუბარს თემაზე – როგორ აისახა საბჭოთა სისტემა ქართულ მხატვრულ ლიტერატურასა და ხელოვნებაში. თუმცა აქვე სახსენებელია მემუარული ლიტერატურაც: ბაბო დადიანის მშვენიერი, დროისთვის დამახასიათებელი საკვირველი, აბსურდული დეტალებით დატვირთული „მოგონებების დღიური“; ლიზიკო ქავთარაძის ვრცელი, უამრავი ტრაგიკული ფაქტის შემცველი ნამბობი – „28 წელი გულაგში“; ჩემი: „რაც მაგონდება და როგორც მაგონდება“, რომლის დიდი ნაწილი ბავშვის თვალით დანახულ იმ ავბედით წლებს ასახავს.

არაერთხელ მიფიქრია: საბას განმარტებითი ლექსიკონი მარტო სიტყვების

B
PROSPERO'S
BOOKS

**“KNOWING I LOV’D MY BOOKS,
HE FURNISH’D ME FROM MINE
OWN LIBRARY WITH VOLUMES”**

*Prospero... - The Tempest,
William Shakespeare*

გამომცემლობა „ემ ფაბლიშინგის“ უურნალები – „ლიბერალი“, „ცხელი შოკოლადი“, „ბიზნესი: ადამიანები, მეთოდები, სტრატეგიები“ უკვე Prospero’s Books & Caliban’s Coffee-ს წიგნის მალაზიასა და კაფეში იყიდება!

მუშაობს ყოველ დღე: 9:30 – 20:00
ბავშვთა საათი: კვირა, 12:00

მისამართი: თბილისი, რუსთაველის 34
ტელეფონი: (995 32) 92 35 92

ბაზრძელება

ასხნა-განმარტება არ არის, არამედ ერთგვარი, შეფარული და თავისებურად გამოთქმული, მორალური კოდექსიცაა. ამ კონკრეტულ შემთხვევაშიც ასეა. ნახეთ, როგორია მისი განმარტებები სიტყვებისა „ქველი“ და „ქველის მოქმედი“: ქველი – მოწყალე, გინა კეთილი. ქველის მოქმედი – მოწყალეების მოქმედი. და ამას მოსდევს ვრცელი განმარტება:

„მადლი ესე არს, რომელმან არა ნაცვლის-გებისთვის, არცა მოყვრობისთვის, არცა შიშისთვის, არცა სიყვარულისთვის ქველი საქმე ქნას...

ხოლო მადლიერი იგი არს, რომელმან დაიხსოვნოს კეთილმოქმედება მის ზედა ქმნილი.

ხოლო მადლის გარდახდა ესე არს, რაჟამს კეთილი ვინმე ქმნას ჩვენ ზედა, ანუ საქმიტა, ანუ სიტყვიტა კეთილიტა ვახსენნეთ კაცნი იგინი, ანუ თაყვანისცემიტა, უკეთუ სხვა არარა ძალ-გვედვას“.

ჰოდა, არის საქართველოში ასეთი კაცი – ერთი ვინმე ბიძინა ივანიშვილი, რომელიც უამრავი ადამიანის მიმართ მომობქმედებს ქველ საქმეს არა ნაცვლის-გებისთვის, არცა მოყვრობისთვის, არცა შიშისთვის, არცა სიყვარულისთვის, ანუ ჩვენი გამარტივებული თანამედროვე ლექსიკით რომ ვთქვათ, უანგაროდ, ჩუმად, რეკლამის გარეშე და არა იმისათვის, რომ ვინმე იმავეთი უპასუხოს. საბას განმარტებით, ეს ადამიანი პასუხად არაფერს არ ელოდება, თვით სიყვარულსაც კი, სამაგიეროდ ის, ვისზედაც ხორციელდება ქველმოქმედება, მადლიერი უნდა იყოს, ანუ, ისევე ჩვენი სიტყვებით, უნდა გადაიხადოს სიკეთე საქმიტა, და თუ საქმე არ ხელწინფების, კეთილი სიტყვით ასხენოს მისი ქველმოქმედი!

მოდ, ჩვენც ნუ დავიშურებთ კეთილ სიტყვებს, ისიც გავიხსენოთ, რომ ქველის მოქმედებას ირონიული ქილიკი და სკეფსისი (ჩვენთვის ესოდენ დამახასიათებელი) არც შეეფერება და არც არაფერს აკლებს, მადლიერების გამოხატვა კი ფრიად სასარგებლო ქმედებაა თვითონ ადამიანისთვის და მხოლოდ ამდღერებს მის შინაგან სამყაროს.

ამ დასკვნამდე – რომ მადლიერების აშკარად გამოხატვას თვითონ ადამიან-

ისთვის მოაქვს სიკეთე – ცხოვრების გამოცდილების შედეგად მივედი და მერე აღმოვაჩინე, რომ ის თანამედროვე ევროპული „პოზიტიური ფსიქოლოგიის“ ერთ-ერთი პოსტულატია. ამ მიმდინარეობით ბოლო წლებში, პარიზში ყოფნისას დავინტერესდი და ერთხელ უკვე დავწერე მის შესახებ „პარიზულ ჩანაწერებში“, დღეს მინდა კიდევ ერთხელ მივუბრუნდე ზოგიერთ დებულებას, რომელიც განსაკუთრებით აქტუალურად მიმაჩნია ჩვენთვის.

„პოზიტიური ფსიქოლოგიის“ ამბიცია არის „ბედნიერების მეცნიერების“ შექმნა. მიმდინარეობის ერთერთი ფუნქციონირება – სელიგმანი – ამტკიცებს: დადგა დრო, ყურადღება გავამახვილოთ იმაზე, რაც „ცხოვრებას ცხოვრების ღირსად აქცევს“, დავინტერესდეთ მოულოდნელი თემებით, ისეთით, როგორც არის ხასიათის ძალა, ალტრუიზმი, მადლიერების განცდა, სიბრალულის და თანაგრძნობის უნარი. ადამიანს ძალუძს განავითაროს საკუთარ თავში ეს თვისებები და ამით „ბედნიერების კაპიტალი“ დააგროვოს. ჩემთვის რაღაცნაირად მიმზიდველია მეცნიერულად გააზრებული ეს ცნება – ბედნიერების კაპიტალი, რომელიც შენ თვითონ უნდა აგროვო მთელი ცხოვრების მანძილზე. თითქოს მეცნიერულად დამტკიცებულია ისიც, რომ ზოგს ბედნიერების მეტი ნიჭი აქვს, ზოგს ნაკლები. „პოზიტიური ფსიქოლოგიის“ ადეპტები ამტკიცებენ: 4000 წყვილი ტყუპის გამოკვლევის შედეგად დადგინდა, რომ არსებობს ნინასნარი განწყობა სიხარულისა და დეპრესიისადმი. ჩემი აზრით, გამოკვლევის ყველაზე საინტერესო შედეგი ასეთია: სხვადასხვაგვარ გარეგან ფაქტორებს, ანუ ლამაზი ხარ თუ უშნო, მდიდარი თუ ღარიბი, ახალგაზრდა თუ მოხუცი, ძლიერი თუ სუსტი, ძალიან მცირე გავლენა აქვთ პიროვნებაზე, ვინაიდან ისინი განსაზღვრავენ „ბედნიერების კაპიტალის“ მხოლოდ 10 პროცენტს, კიდევ 50 პროცენტი ასე თუ ისე უკავშირდება გენეტიკას, დანარჩენ 40 პროცენტს კი ჩვენი აზროვნების და მოქმედების ხასიათი განაპირობებს. თუ გინდა გააძლიერო შენი „ბედნიე-

რების კაპიტალი“, სწორედ შენ თავზე უნდა იმუშავო. უნდა შეწყვიტო ფიქრი იმაზე, რომ ბედნიერება არის ილბალი და ბედისწერა. არ ეძებო ის იქ, სადაც ნამდვილად ვერ იქნება – ახალ მანქანაში, ახალ სამუშაოში, ახალ ბინაში. რადგანაც ყველა სიკეთე, რაც თავს დაგვატყდება, თავიდანვე განწირულია დაემორჩილოს „ჰედონისტური ადაპტაციის“ ფენომენს, რაც იმას ნიშნავს, რომ ჩვენ ელვის სისწრაფით ვეჩვევით ჩვენი არსებობის გაუმჯობესებას და პირველი თავბრუდახვევის მერე ვუბრუნდებით პირვანდელ მდგომარეობას. ხანგრძლივი ბედნიერების პოვნის ერთადერთი შესაძლებლობა არის შემდეგი: შეიმუშავო შენს პიროვნებასა და ცხოვრების წესთან მისადაგებული სტრატეგია, გაიგო შენი ხასიათის ის მთავარი ძალები, რომლებიც შეგიძლია განავითარო და გააუმჯობესო; ანუ: ლიად გამოხატო მადლიერება, დაკმაყოფილდე იმით, რაც გაქვს, გაიხარო იმით, როგორც ცხოვრობ. გარდა ამისა: ნუ ეცდები შეადარო შენი თავი სხვას, განახორციელო პატარა-პატარა კეთილი საქმეები, ისწავლე პატიება, შეგნებულად განავითარე და მოუფრთხილდი მეგობრობას, გაუგე შენგან განსხვავებულ ადამიანს და პატივი ეცი მას.

ასეთია „პოზიტიური ფსიქოლოგიის“ მიერ შემოთავაზებული ბედნიერების კოდექსი, რომელიც, ჩემი აზრით, ერთ მარტივ ჭეშმარიტებამდე დაიყვანება: ალტრუიზმი, ანუ სხვის სიყვარული და პატივისცემა შენი პირადი ბედნიერების მასაზრდოებელია. რაც უფრო გახსნილი ხარ სხვისთვის, მით უფრო კარგად გრძნობ თავს თვითონ. ამგვარი ოპტიმიზმი უსათუოდ ღიმილს მოჰგვრის ყველა სკეპტიკოსს, ვინც ფროიდთან ერთად დარწმუნებულია, რომ „ბედნიერება არ შედის „სამყაროს შექმნის“ გეგმაში“. მაგრამ რეალურ ცხოვრებაში ეს ხომ ისეთი ბუნებრივი რამ არის – სწრაფვა ბედნიერებისაკენ. და საგულისხმოა ისიც, რომ ამ კოდექსის ავტორები ერთ-ერთ პირველ ადგილს ბედნიერების მოპოვების გზაზე მადლიერების განცდას და მის გამოხატვას ანიჭებენ!

ჩემი

თელავი, ყვარელი, ლაგოდეხი

FM 105.5

გორი, ქარელი, საშური

FM 103.0

ზესტაფონი, ქუთაისი, სამტრედია

FM 104.5

ურეკი, ქობულეთი, ბათუმი

FM 101.0

ფოთი, სენაკი, ზუგდიდი

FM 101.9

UCNOBI FM 98.0

UCNOBI FM 98.0

UCNOBI FM 98.0

UCNOBI FM 98.0

UCNOBI FM 98.0

UCNOBI FM 98.0

UCNOBI FM 98.0

PRAGA MASKVA LENINGRADAS KIEVAS BERLYNAS MINSK TASHKENT
KAS LAHTI VARSUVA OSLO ALMA ATA

50 55 60 65 70 75

SINIOVAS JEREVANAS KIEVAS BELGRADAS BRIUSELIS TELISI
BRNO BUKARESTAS STOKHOLMAS ROSTOVAS FRUNZE VIENA
LVOVAS ROMA HILVERSUMAS MURMANSKAS RYGA HELSINKI
BRIUSELIS SOFIJA CELIABINSKAS SIMFEROPOLIS PRAHA MINSK
LONDONAS VARSUVA ATENAI VIDRA MINSK
S TEHERANAS MASKVA II STALINO VIDRA

IB VB TBII TBI UTB

УСНОВИ
98.0